

ANKARA
HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ

100

AKADEMİ

İktisadi ve İdari Bilimler Kongresi

**“Ekonomi ve Politikada
100 Yıllık Miras ve Gelecek Perspektifi”**

23-25 Ekim, 2023

AHBV Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

BİLDİRİ ÖZET KİTAPÇIĞI

Düzenleme Kurulu

Aziz YILDIZ
Çiğdem TUĞAÇ
Demirhan Fahri ERDEM
Fatih H. DİKMEN (Kongre Sorumlusu)
Göktuğ ŞAHİN
Kübra COŞAR
Mehmet BAŞ
Mesut ASLAN
Nazlı YÜCEL BATMAZ
Nadide Gizem GÜRSON DOLAR

Danışma Kurulu

Bilal KARABULUT
Cihan TANRIÖVEN
Fırat PURTAŞ
Hazal Ilgın BAHÇECİ BAŞARMAK
Kemal GÖRMEZ
Müslüme NARİN
Selçuk KARAMAN
Selda AYDIN
Sezer KORKMAZ
Şenol ALTAN
Yasemin KESKİN BENLİ
Yücel UYANIK

ANKARA
HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ

İktisadi ve İdari Bilimler Kongresi

Bilim Kurulu

Ahmet Kibar ÇETİN (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Alparslan A. BAŞARAN (Hacettepe Üniversitesi)
Arzu Akkoyunlu WIGLEY (Hacettepe Üniversitesi)
Ateş BAYAZIT (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Attila Cseh (Valdosta State University)
Aydın KOÇAK (Ege Üniversitesi)
Barış ÖVGÜN (Ankara Üniversitesi)
Burak TANGÖR (Hacettepe Üniversitesi)
Cemalettin AKTEPE (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Cemil ÇİFTÇİ (Pamukkale Üniversitesi)
Çınar ÖZEN (Ankara Üniversitesi)
Elif Akagün ERGİN (Ostim Teknik Üniversitesi)
Elif Tuğba Şahin (Türk Hava Kurumu Üniversitesi)
Elisabeth T. PEREIRA (Aveiro Üniversitesi)
Eren CAŞKURLU (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
F. Deniz ÇETİNER (Gazi Üniversitesi)
Fahriye ÖZTÜRK (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Fatih H. DİKMEN (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Fatih SARAÇOĞLU (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Feride Bahar IŞIN (Başkent Üniversitesi)
Fırat PURTAŞ (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Furkan EMİRMAHMUTOĞLU (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
M. Hanefi CALP (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
M. Necat COŞKUN (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Metehan TOĞON (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Mustafa DURMUŞ (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Müslüme NARİN (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Nazlı YÜCEL BATMAZ (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Nurettin PARILTI (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Okan YELOĞLU (Başkent Üniversitesi)
Özge Aynagöz ÇAKMAK (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Özgehan ŞENYÜVA (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)
Reşat CEYLAN (Pamukkale Üniversitesi)
Ruşen KELEŞ (KAPADOKYA ÜNİVERSİTESİ)
Saeed SHOBEIRI (TELOQ Üniversitesi)
Şenay Eray SARITAŞ (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Şiir YILMAZ (Gazi Üniversitesi)
Tarık ŞENGÜL (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)
Türker TOPALHAN (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Uğur ÖMÜRGÖNÜLŞEN (Hacettepe Üniversitesi)
Yeliz YALÇIN (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Zekai ÖZTÜRK (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Zulal DENAUX (Valdosta State University)

İçindekiler

Çalkantılı Zamanlarda Türkiye'nin Yardım Tahsisi: Türkiye'nin Yardım Yönteminde Değişimler ve Süreklilikler	1
<i>Hikmet MENGÜASLAN</i>	
Gelecek Yüzyılda Türkiye'nin Çevre Politikası	7
<i>Kıvılcım Akkoyunlu Ertan</i>	
Belediyelerde Çevik Proje Yönetim Ekosistemi	11
<i>Muhammet Tuğrul ÖZEN</i> <i>Murat KOÇ</i>	
Uluslararası İlişkilerde Yeni Bir Güvenlik Paradigması: Veri Güvenliği	15
<i>Nurettin Oğuzhan Akoğuz</i> <i>Selim KANAT</i>	
Elektrikli Araç İstasyonlarının Planlanmasında Kullanıcı Tercihleri ve Bölgesel Faktörlerin Etkileri 23	
<i>Gökçen ARKALI OLCA</i> <i>Saide Tutku YILMAZ</i>	
Türkiye'de Sağlık Sektörünün Ekonomik Analizi	27
<i>Aslı Gül Öncel</i> <i>Destan Halit Akbulut</i>	
Kamu İdarelerinde Yapay Zekâ Kullanımının Değerlendirilmesi	31
<i>Burçin BOZDOĞANOĞLU</i> <i>Iraz KAYA HASPOLAT</i> <i>Ayşegül YÜCEL</i>	
Sürdürülebilir Kalkınma Çerçevesinde Türkiye'nin Enerji Politikasındaki Dönüşüm	35
<i>Hilal ALPDOĞAN</i>	
İyi Yönetişimin Vergi Gelirleri ve Kamu Harcamalarına Etkileri: Panel Eşbütünlüşme Yöntemi	39
<i>İrem DİDİNMEZ</i> <i>Tuğay GÜNEL</i>	
Cumhuriyetin İkinci Yüzyılın'da Avrupa Birliği Enerji Arzında Türkiye'nin Önemi	43
<i>Younes GHOLIZADEH</i>	
Türk Kamu Yönetiminde Görevde Yükselme: Tarih ve Yasal Durum	47
<i>Aygün KARLI</i>	
Cumhuriyetin 100. Yılına Ulaşırken Başlangıçtaki Miras: Türkiye'de Tek Parti Döneminde Mili İktisattan Devletçiliğe Kalkınma Düşüncesi	49
<i>Demirhan Fahri ERDEM</i> <i>Çiğdem ERDEM</i>	
İkinci Yüzyılın Eşiğinde Türk Siyasal Hayatında Türk Milliyetçiliğinin Rolü ve Etkisine Bakmak	53
<i>Hasan Bozkurt Çelik</i>	
Kurucu Baba Kavramsallaştırması Çerçevesinde Türkiye Cumhuriyeti ve Mustafa Kemal Atatürk .56	
<i>Süleyman SİDAL</i> <i>Temel MERİ</i>	
Avrupa Birliği- Türkiye İlişkilerinin Değişen Doğası: Bir Medeniyet Projesinden İşlemsel İşbirliğine 60	
<i>Ebru OĞURLU</i>	
Building Women Academicians On Academia: A Hundred Years Old Scrutinizing On Economics Discipline	66
<i>İlkben Akansel</i> <i>Kübra Önder</i>	
Sustainable Development within The Context of International Environmental Politics' and Non-State Actors and the Limitations by Neo-Liberalism against Global Warming	68
<i>Nadire Burcu GÜMÜŞFİLİZ</i>	
TCMB'nin Politika Duruşunun ve Söylemlerinin Tutarlılığı: Bulanık Mantık Analizi	72
<i>Nurhan Hande SEVGİ</i>	
Türkiye'de Hanehalkı ve Kamunun Dijital Dönüşümü: Geleceğe Atılan Adım	76
<i>Fatma Davarcıoğlu Özaktaş</i>	
Türkiye Cumhuriyeti'nin İkinci Yüzyılında Enerji Arz Güvenliği ile Ekonomi Güvenliği İlişkisi	80
<i>Gökтуğ ŞAHİN</i> <i>Nuran H. BELET</i>	

7 Eylül Kararları olarak bilinen Türkiye'nin ilk Devalüasyonunun Nedenleri ve Sonuçları	84
<i>İhsan Seddar KAYNAR</i>	
İş ve Aile Yaşamı Dengesinde İş Paylaşımının Önemi	87
<i>Kürşat TUTAR</i>	
Rusya-Ukrayna Krizinde Türkiye'nin Dış Politika Kararlarının Allison Modeli ile Analizi.....	91
<i>Ayça Neslihan Örs</i>	
Rusya-Ukrayna Savaşı Gölgesinde AB Enerji Politikaları ve Türk Devletleri	94
<i>Bahar ÖZSOY</i>	
Cumhuriyetin 100. Yılında Türkiye'nin Ortadoğu'ya Geri Dönüşü ve Bereketli Hilal Birliği (BHB) ...	96
<i>Hüseyin ŞEYHANLIOĞLU</i>	
<i>Halide ÖZBEY</i>	
Dijitalleşmeye Bütüncül Bir Yaklaşım: X-Tek Perspektifinden Nasıl Yararlanılır?.....	100
<i>Ali POLAT</i>	
Kapadokya Alan Başkanlığı'nın Kültürel Mirası Korumadaki Etkinliğinin Örnek Olaylar Üzerinden İncelenmesi.....	104
<i>Nazlı YÜCEL BATMAZ</i>	
<i>Batuhan MUMCU</i>	
<i>Gülhanım BİÇİCİ</i>	
Post-Truth Çağında Seçmen Rasyonelliği: 2023 Türkiye Seçimlerinin Analizi.....	108
<i>Kübra ÖZTÜRK</i>	
Türk Siyasetinde Çevresel Afetler: Afet Sonrası Açıklamalara Yönelik Nitel Bir Araştırma	112
<i>Melih Nadi TUTAN</i>	
Yüzyıllık Cumhuriyette Çevre Hareketinin Eylemsel Boyutu: Çevre Çalışmaları Yürüten Sivil Toplum Kurumları	116
<i>Yaşar Pınar Özmen</i>	
<i>Pelin Sultan Kara</i>	
<i>Yaşar Pınar Özmen</i>	
<i>Pelin Sultan Kara</i>	
Türkiye'de Devletin Tarımda 100 Yıllık Örgütleniş Süreci ve Yakın Geleceğe İlişkin Bir Değerlendirme	120
<i>Bilgen TAŞDOĞAN</i>	
Mültecilere Yapılan Harcamaların Ekonomi Politikası: Türkiye ve Almanya Örneği.....	122
<i>Ceren URCAN</i>	
Kimsesiz Çocuklara İlişkin Devlet Müdahalesi	125
<i>Pelin Vildan KÖKÇÜ DELİKAYA</i>	
Göçmenlerin Seçme ve Seçilme Hakkı: Yeni Zelanda Örneği	129
<i>Ersin ERKAN</i>	
<i>Seyfullah GİRİŞEN</i>	
Piyasa Başarısızlığı Versus Kamu Başarısızlığı Keynesyen Müdahaleci Devlet Anlayışı ve Neo-liberal Kalkınmacı Devlet Anlayışına Cumhuriyetin Yüzüncü Yılında Türkiye Örneğinde Eleştirel Bir Bakış	133
<i>Dilan ÖZDEMİR</i>	
<i>Adem ÜZÜMCÜ</i>	
Kentlerde İklim Değişikliğiyle Mücadelede Kentsel Dönüşümün Rolü ve Türkiye İçin Yaklaşımlar	137
<i>Çiğdem TUĞAÇ</i>	
<i>Banafsheh Mahdızadeh DALIR</i>	
Cumhuriyetin 2. Yüzyılına Girerken Yatırımlarla İlgili Çoklu Yapıda Kalkınma Ajansı Modelinin Türkiye'deki Geleceği	141
<i>Nazmi KÜÇÜKYAĞCI</i>	
Yatırım İzleme Koordinasyon Başkanlıklarının Etkinliğinin Ölçümü	145
<i>Oral KARAKAYA</i>	
Türkiye'de Sera Gazı Emisyonları ile Gayrisafi Yurtiçi Hasıla Arasındaki Dinamik İlişkinin İncelenmesi	149
<i>Gökтуğ ŞAHİN</i>	
<i>Savaş GAYAKER</i>	
Küresel İklim Değişikliği ve Tarım Sektörü: Türkiye'de Tarım Sigortaları	153
<i>Müslüme NARİN</i>	

Cumhuriyet'in 100. Yılında Türkiye-İran İlişkilerinin Analizi: Karşılıklı İşbirliğinden Rekabete	157
<i>Ayşe ATAŞ</i>	
The Use of Information Systems in the Multidimensional Structure of Public Diplomacy: Public Diplomacy Monitoring System (KADİZ)	163
<i>Hatice KOÇ</i>	
<i>Oğuz GÜNER</i>	
<i>Özlem ŞİMŞEK ÇELİK</i>	
Türk Dış Politikasında Türk Dünyası Yaklaşımının Gelişimi: Liderler Zirvesinden 2040 Vizyon Belgesine	167
<i>Turgay DÜĞEN</i>	
Mirastan Geleceğe Türk Dış Politikasının Vazgeçilmez İlkesi: Yurtta Sulh Cihanda Sulh	171
<i>Zeynep Şeyma ANILGAN</i>	
Tüketici Etnosentrizm Eğiliminin Yabancı Ürün Satın Alma Niyeti Üzerindeki Etkisinde Marka Aşkının Düzenleyici Rolü.....	175
<i>Aslıhan AYDEMİR</i>	
<i>Cemalettin AKTEPE</i>	
İslami Fintek Uygulamaları: İleriye Yönelik Fırsatlar ve Tehditler	179
<i>Fahrettin YEŞİLYURT</i>	
<i>Ömer Faruk TEKDOĞAN</i>	
Finansal Dolarizasyon Ve Banka Kârlılığı	183
<i>Melike GÜLTEPE ÇORAK</i>	
<i>Emine Ebru AKSOY</i>	
Cumhuriyetten Günümüze İnsan Kaynakları “Şişe-Cam Örneği”	187
<i>Suudan Gökçe GÖK</i>	
<i>Ebru KAYA</i>	
Covid-19 Pandemisinin Borsa İstanbul (Bıst) Perakende Ticaret Sektöründe Faaliyet Gösteren İşletmelerin Finansal Performanslarına Etkisinin Topsis Yöntemi İle İncelenmesi	191
<i>Yasemin KESKİN BENLİ</i>	
<i>Dilan ÖZDEMİR</i>	
Kalkınma Ajanslarının Bölgesel Kalkınmadaki Yeri ve Önemi	195
<i>Gizem ATEŞ</i>	
<i>Cemalettin AKTEPE</i>	
Toplam Doğal Kaynak Rantlarının ve Beşeri Sermayenin Karbondioksit Emisyonlarına Etkisi: BRICS-T Ülkeleri Örneği.....	199
<i>Mehmet SONGUR</i>	
<i>Demet YAMAN</i>	
<i>Özgür ŞAHİN</i>	
Türkiye'nin Ekonomik Büyümesini Anlamak: Geçmişteki Değişimleri, Dünya ve Avrupa ile Bağlantıların İncelenmesi.....	203
<i>Savaş GAYAKER</i>	
<i>Yeliz YALÇIN</i>	

Çalkantılı Zamanlarda Türkiye'nin Yardım Tahsisi: Türkiye'nin Yardım Yönteminde Değişimler ve Süreklilikler

Hikmet MENGÜASLAN

Bu çalışma Türkiye'nin 15 Temmuz Darbe Girişimi sonrası uluslararası ve yerel değişimler karşısında dış yardım davranışlarını nasıl uyarladığını incelemiştir. Türkiye 2002 yılında iktidara gelen Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) döneminde yükselen donör ülkeler arasına girmiş, kurumsallaşma sürecinde önemli ilerlemeler kaydetmiş ve sonuçta vazgeçilmez bir kalkınma işbirliği paydaşı olarak uluslararası kalkınma mimarisinde iddialı bir aktör konumuna yükselmiştir (Kulaklıkaya ve Aybey, 2008). Ancak Türkiye'nin merkezi bir konumda olduğu uluslararası/bölgesel güç yapılarında son dönemde sıra dışı gelişmeler, örneğin Rusya ve Ukrayna arasındaki savaş, liberal dünya düzeninin geleceğine dair belirsizliklerin artması gibi – yaşanmaktadır. Benzer şekilde, Türkiye ve bir zamanlar stratejik ortakları arasında büyümekte olan güvensizlik ve emniyetsizlik emarelerinden de anlaşılacağı gibi Türkiye'nin dış politika temel yapılarında dikkat çekici dönüşümler söz konusudur (Kubicek, 2022, s. 646). Sonuçta, 2000'li yılların başında Türkiye'nin uluslararası kalkınma mimarisinde donör ülke konumunda ilerlemesine imkân veren yapısal ortam başta dış yardım olmak üzere uluslararası işbirliğinin birçok alanı için giderek daha belirsiz, zorlu ve istikrarsız bir hale bürünmektedir (OECD, 2023).

Diğer yandan aynı dönemde (2010'ların ikinci yarısından itibaren) Türkiye AK Parti iktidarında dış politikada oldukça etkili biçimde kullanılan yardım tahsisi alanında kendi birikim ve tecrübelerine dayanan yeni bir çerçeve – Türk Tipi Kalkınma Yardımı Modeli (TKYM) ortaya koymuştur (Turhan, 2022). Bu bağlamda Türk dış politikası için çok önemli araçlardan birisi olan dış yardımların söz konusu yapısal değişimler karşısında nasıl etkilendiği sorusu oldukça vakitli ve ilgi çekici bir araştırma konusudur. Bununla birlikte, TKYM'nin bu yapısal değişimlere yönelik ifade ettiği sonuçlar uluslararası kalkınma işbirliği mekanizmalarının işleyişi ve Türk dış politikasında son dönemlerde yaşanan değişimlerin değerlendirilmesi gibi alanlar için de yeni çıkarımlar ortaya koyma imkânı vermektedir. Bu doğrultuda, çalışmada eleştirel söylem analizi ve veri tabanlarından (Organization for Economic Co-operation and Development-OECD ve Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı-TİKA gibi) elde edilen verilerin betimleyici istatistiksel analizine dayalı yorumsamacı bir çerçeve kullanılmış ve Türkiye'nin kalkınma yardımı alanındaki süreklilik ve değişimler makro perspektiften tanımlanmıştır. Bu amaçla Türkiye'nin kalkınma işbirliği faaliyetleri iki genel dönem (2003-2015 ve 2016-2022 dönemleri) içinde kategorize edilmiş ve söz konusu dönemler arasında Türkiye'nin kalkınma yardımlarının pratik, kurumsal ve söylemsel örüntüleri karşılaştırılmıştır.

Çalışma öncelikle TKYM çerçevesinin uygulamaya konulduğu dönemin (2016-2022) Türkiye'nin kalkınma yardımı alanında 'ustalık' aşaması olarak değerlendirilebileceğini tartışmaktadır. Dış yardımlar ve kalkınma işbirliği her iki dönemde de Türk dış politikasının en önemli araçlarından birisi olarak görülmektedir. Bu çerçevede diğer gelişmekte olan ülkelerle kaynak, bilgi ve tecrübe paylaşımının devamlılığına büyük önem verilmektedir. Diğer yandan temel değişim noktaları Türkiye'nin 2003-2015 döneminde sağlanan kalkınma yardımları ve girilen kalkınma işbirliği süreçlerinden elde edilen birikim ve tecrübelerine dayanarak diğer donör ülkeler karşısında görece avantajlarını belirlemesi ve kendi yardım yöntemini gerek temel değerleri ve kapasiteleri gerekse de sistemsel gereksinimler doğrultusunda şekillendirebilmesidir. Bu bakımdan TKYM Türkiye'nin kalkınma yardımları alanındaki ustalaşma sürecinin önemli bir çıktısıdır. Pratikte, TKYM dönemi kalkınma işbirliği davranışları içinde öne çıkan bazı özellikler şu şekilde özetlenebilir. Bir önceki

dönemdeki dalgalı yükseliş seyrine kıyasla kalkınma yardımları miktarında standartlaşma gözlemlenmektedir (ortalama 8-10 milyar ABD doları). Türkiye'nin sağladığı kalkınma yardımları 2003-2015 döneminde olduğu gibi ağırlıklı olarak ikili yardımlar şeklinde sağlanmaya devam etmektedir. Türk kalkınma işbirliğinden en çok fayda sağlayan alıcı ülkeler içinde En Az Gelişmiş Ülkeler grubunun payı önemli ölçüde azalmış, bu ülke grubunun yerini düşük-orta gelir seviyesine sahip gelişmekte olan ülkeler almıştır. Bununla birlikte, alıcı ülkelere daha yakından bakıldığında TKYM döneminde sağlanan yardımların önemli bir kısmının ağırlıklı Müslüman nüfusa sahip ülkelere yöneldiği ve bir önceki döneme kıyasla çok daha yoğun bir biçimde (ortalama yaklaşık %70 oranında) insani yardım sektörüne odaklandığı görülmektedir. Diğer bir deyişle, Türk kalkınma yardımları kırılğan ülkeler-hassas toplumsal kesimlere öncelik vermeye devam etmektedir. Kurumsallaşma ve temel aktörler açısından TİKA bir önceki dönemde olduğu gibi TKYM çerçevesinde de Türkiye'nin kalkınma yardımları alanındaki en temel organı olma işlevini sürdürmektedir. Diğer yandan, gerek Sivil Toplum Kuruluşları -STK'lar gerekse de özel sektör yatırımlarının Türk kalkınma yardımları içindeki payı açısından bir önceki döneme kıyasla önemli düşüşler kaydedildiği söylenebilir. Benzer değişimler Türkiye'nin kalkınma yardımları faaliyetlerine eşlik eden söylemsel çerçevede de görülmektedir. Öncelikle Batılı geleneksel donörlerin kalkınma yardımı yöntemlerine yönelik eleştiriler TKYM döneminde de devam etmektedir. Türkiye geleneksel kalkınma işbirliği yöntemlerinde alıcı ülkelerin ihtiyaçlarından ziyade donör ülkelerin siyasal ve ekonomik çıkarlarının önceliklendirilmesi gibi durumlara nazaran TKYM çerçevesinde sağlanan kalkınma işbirliğinin insan odaklı ve dayanışmacı bir anlayışla şekillendiğini sıklıkla dile getirmektedir. Sonuç olarak, kalkınma işbirliği sürecinde bir yandan donör ve alıcı ülkeler arasında yeni bağımlılık ilişkilerinin oluşmasının önüne geçilirken diğer yandan ortak ve daha sürdürülebilir bir kalkınma süreci mümkün kılınmaktadır (TİKA, 2016, s. 5).

Bununla birlikte, TKYM uluslararası kalkınma işbirliği yapılarının işleyişi ve geleceği açısından da önemli sonuçlar barındırmaktadır. Pratik, kurumsal ve söylemsel nitelikleriyle Türkiye'nin kalkınma tecrübesi ve işbirliği birikimine dayanan TKYM mevcut kalkınma işbirliği yöntemlerine kıyasla (geleneksel kalkınma işbirliği ve Güney-Güney İşbirliği gibi) dikkat çekici avantajlara sahiptir. Öncelikle TKYM ahlaki değerler ve siyasal çıkarlar arasında çatışmacı bir ilişki ortaya koyan geleneksel işbirliği yöntemlerinin aksine her iki olguyu bir arada ve dengeli bir biçimde gözetebilecek bir yardım modelini temsil etmektedir (Akpınar, 2013, s. 735; Langan, 2017, s. 1400). Diğer bir deyişle gizli gündemler olmadan ortak kalkınmanın pratik yollarını somutlaştırmaktadır. TKYM'nin bu iddiası kalkınma işbirliği alanında son dönemde önemli ilerlemeler kaydeden diğer Güney ülkelerinin benimsediği GGİ vizyonu ile benzerlikler taşımaktadır. Ancak mevcut uluslararası kalkınma mimarisi yapılarına yönelik daha radikal bir değişim anlayışıyla hareket eden GGİ'nin aksine TKYM daha barışçıl ve işbirlikçi bir değişim anlayışına dayanmaktadır. Sonuç olarak, uluslararası sistemde son dönemde yükselen kutuplaşma ve rekabetçilik eğilimlerinin uluslararası işbirliği alanlarını daraltıcı etkisi göz önüne alındığında TKYM söz konusu nitelikleriyle mevcut kalkınma işbirliği yöntemlerine insancıl ve işlevsel bir alternatif olarak gelişmeye devam etmektedir.

Diğer yandan, Türkiye'nin son dönem dış politika tutumunda benimsediği tartışılan Batı-karşıtı, sert güce dayalı ve güvenlikçi söylem göz önüne alındığında, TKYM ve TKYM'nin dayandığı insancıl ve girişimci dış politika çerçevesine şüpheyle yaklaşılmaktadır. Bu kapsamda, TKYM ve dış politikada sıklıkla vurgulanan ahlaki ve etik değerler temelli yaklaşımın pragmatik bazı hedeflere – iç politikada meşruiyet ve dış politikada güvenilirlik sağlanması gibi – hizmet ettiği tartışılmıştır (Altunışık, 2018; Aydın-Düzgit, 2020; Yavuz, 2022). Öte yandan bu çalışma yukarıda da bahsedildiği gibi Türkiye'nin sağlamış olduğu yardım miktarının standartlaşması ve istikrarlı bir

şekilde sürdürülmesi gibi niteliklerine dikkat çekerek Türkiye'nin yükselen donör konumundan istikrarlı bir kalkınma paydaşı konumuna geçtiğini ve dış yardım davranışlarını 'olgun' bir insancılık anlayışı içinde yürüttüğünü tartışmaktadır. Bununla birlikte, Türkiye'nin TKYM çerçevesiyle başarılı bir şekilde hayata geçirdiği alternatif kalkınma işbirliği anlayışı, Batılı geleneksel donörlere karşı olumsuz söylemsel öğelerine rağmen, uluslararası barış ve düzenin sağlanması hedeflerine bağlılığı ve mevcut küresel yönetim yapılarının işlevselliğine karşı yapıcı tutumu reddetmemektedir (Hausmann ve Lundsgaarde, 2015, s. 2). Örneğin, Türkiye Suriye krizi sürecinde Avrupa Birliği ile eşgüdümlü hareket etmenin önemini vurgulamaktadır. Benzer şekilde, uluslararası jeopolitik dengelerin yanı sıra gıda güvenliği gibi konularla da yakından ilişkili olan Karadeniz Tahıl Koridoru Anlaşması'nın devamlılığı için öncü bir rol üstlenmektedir. Bu bağlamda çalışma TKYM ve Türk dış politikasına yönelik pragmatik nitelemesinin insancıl ve girişimci anlayışın etkisini göz ardı ettiğini savunmaktadır. Diğer bir deyişle, Türkiye'nin TKYM çerçevesinde gerçekleştirmiş olduğu kalkınma yardımı davranışlarında öne çıkan eğilimler- ekseriyetle Müslüman yoğunluklu ülkelere insani yardım sağlanması, Batılı geleneksel donörlere ve yöntemlerine karşı eleştirel bir söylem benimsenmesi gibi – dış politikada ortaya konulan girişimci ve insancıl performans ile bir arada düşünülmelidir. Bu açıdan, Türkiye'nin kalkınma işbirliği alanındaki faaliyetlerinden elde edilen bulguların Türk dış politikasında son dönemde yaşanan değişim süreçlerine yönelik inşacı teorik yaklaşımlar tarafından öne çıkarılan söylemsel-yapısal unsurların açıklayıcı gücüne katkıda bulunacak ampirik kanıtlar sunduğu iddia edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dış Yardım, Türk Dış Politikası, Türk Tipi Kalkınma Yardımı Modeli, Adalet ve Kalkınma Partisi

Turkish Aid Behavior in Turbulent Times: Changes and Continuities in Turkey's Aid Modality

Hikmet MENGÜASLAN

This paper investigated how Turkey has adjusted its foreign aid behavior over international and domestic shifts after the July 15 Coup Attempt. Under the rule of the Justice and Development Party (AKP- Adalet ve Kalkınma Partisi) that came to power in 2002, Turkey has become an emerging donor, made notable progress in institutionalization process, and has been an indispensable development cooperation partner by rising in international development landscape (Kulaklıkaya and Aybey, 2008). However, there have recently been exceptional developments in international/regional power structures whereby Turkey has a centrality such as the war between Ukraine and Russia, the ever-increasing incertitude over the future of liberal world order, to name a few. Likewise, main pillars of AKP's foreign policy have also been modified, best exemplified in increasingly strong sings of insecurity and lack of trust between Turkey and its erstwhile strategic partners (Kubicek, 2022, p. 646). As a result, the structural context in the early 2000s which has assisted Turkey in ascending the donor ranks has been gradually giving way to more ambiguous and elusive outlook for many types of international cooperation including foreign aid (OECD, 2023).

However, in the same period (as of the second half of the 2010s), Turkey introduced a new framework – 'Turkish-type Development Assistance Model' (TDAM) based on its experience and expertise in the development allocation sector which has been effectively utilized as a foreign policy instrument during AKP governments (Turhan, 2022). Thus, in which ways Turkish aid allocation has reacted over these structural shifts is a timely and puzzling question whose answer also promises fresh insights not only to the mechanisms of international development cooperation but also to the accounts of recent transformation in Turkish foreign policy. To these purposes, the paper utilized an interpretive analytical framework based on the critical analysis of key statements as well as descriptive statistical analysis of the Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) and Turkish Cooperation and Coordination Agency (TİKA) databases and identified changes and continuities in Turkish aid allocation with a macro-perspective. In this vein, Turkish development assistance is categorized into two broad periods (2003-2015 and 2016-2022) and discursive, practical, and institutional patterns of Turkish aid allocation between these two periods are compared.

The paper argues that the second period (2016-2022) when TDAM framework put into practice can be seen as 'mastership' stage of Turkish aid allocation. Foreign aid and development cooperation have been among the most significant instruments of Turkish foreign policy in both periods. In this regard, Turkey is highly interested in sharing its sources, knowledge, and expertise with other developing countries. On the other hand, the main lines of change are Turkey's identification of its comparative advantages against other donors based on the foreign aid and development cooperation initiatives over the 2003-2015 period and Turkey's capacity to shape its aid modality in line with both its foreign policy and the requirements of the international system. In other words, TDAM is a remarkable product of Turkey's mastering in development assistance. In practice, primary features of aid patterns in this period can be described as follows. Compared to fluctuating upward trend in the previous period, the volume of aid has become more standardized (around 8 to 10 billion US Dollars). The development assistance continued to be mostly bilateral as in the period of 2003-2015. The share of the Least Developed Countries of Turkish aid decreased significantly, while the share of Low to Middle Income Level Countries increased. In

addition, a closer look to the beneficiaries demonstrates that an important amount of assistance under TDAM has been directed to Muslim-majority countries and focused more intensively on humanitarian aid sector (around 70% on average) compared to previous period. In other words, the fragile situations and regions continue to be prioritized in Turkish development assistance. In terms of institutionalization and main actors, TİKA continues to be the main agency of development assistance and coordination under TDAM. However, the share of NGOs and the private sector in development assistance, inferred from the volume of aid/investment directed, has been decreasing compared to early 2000s. A similar continuity exists in the discourse accompanying TDAM. In the first place, the criticisms against the aid modalities of Western traditional donors continue in the TDAM period as well. Turkey frequently utters that the development assistance under TDAM is shaped in line with a people-oriented and solidarist approach unlike the prioritization of political and economic interests of donor countries instead of the needs of recipients. As a result, the emergence of new dependencies between donor and recipient countries is prevented on the one hand, and a mutual and more sustainable development process is rendered possible (TİKA, 2016, p. 5).

Likewise, TDAM represents deep ramifications for the trajectory and operation of international development cooperation. Based on Turkey's development and cooperation experience with its practical, institutional, and discursive features, TDAM has remarkable advantages over the existing aid modalities (such as traditional and South-South Cooperation modalities). First, unlike traditional aid modalities which embody contradictions between moral values and political interests, TDAM signifies an aid modality that allows keeping a delicate balance between policy interests and morals (Akpınar, 2013, p. 735; Langan, 2017, p. 1400). In other words, TDAM embodies practical ways of ensuring 'mutual development' without 'a secret agenda'. In this vein, TDAM shares a commonality with the SSC which is adopted by the other emerging South countries that have recently made inroads in development cooperation. However, TDAM relies on a more peaceful and collaborative understanding of change compared to the SSC which is driven by a more radical vision of change. Thus, given the contraction of international cooperation areas due to rising polarization and competition trends in international system, TDAM with its above-mentioned features continues to thrive as a humanitarian and functional alternative to the existing aid modalities.

However, considering the recent arguments about Turkey's anti-Western, hard-power and security oriented discourse in foreign policy, TDAM and the humanitarian and enterprising foreign policy framework on which TDAM is built raise concerns. This leads some observers to question TDAM's emphasis on humanitarianism and morals as a disguise for pragmatic concerns such as domestic accountability and international credibility (Altunışık, 2018; Aydın-Düzgit, 2020; Yavuz, 2022). However, as the argument above suggests this paper, by emphasizing the standardization and consistency of Turkish aid volume, claims that Turkey has transformed into a stable development partner from emerging donor and carried out its foreign aid with a 'matured' humanitarianism. Along with that, despite of the negative discourse especially against the Western development partners, Turkish aid has neither given up its commitment to international peace and welfare nor changed its orientation completely beyond existing global governance structures (Hausmann and Lundsgaarde, 2015, p. 2). As such, Turkey continues cooperating with the EU especially in the Syrian case, while also leading a prominent role in the maintenance of the 'Black Sea Grain Corridor Agreement' which is closely related to international geopolitical balance as well as food security. In this vein, the paper asserts that the criticisms of pragmatism against TDAM and Turkish foreign policy overlook the effects of humanitarian and enterprising approach. In other words, it is

better to evaluate prominent features of development assistance under TDAM – such as providing aid mostly to the Muslim-majority countries, adopting a critical discourse against the Western traditional donors and their modalities – together with the enterprising and humanitarian foreign policy performance. In this regard, it is argued that the findings from Turkish development assistance signify solid empirical evidence for the ideational-structural factors as constructivist theoretical accounts suggest as to the recent shifts in Turkish foreign policy.

Key Words: Foreign Aid, Turkish Foreign Policy, Turkish-type Development Assistance Model, Justice and Development Party

Gelecek Yüzyılda Türkiye'nin Çevre Politikası

Kıvılcım Akkoyunlu Ertan

Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. Yılında bir asırlık geçmiş politikaları değerlendirmek ve bir gelecek perspektifi oluşturmak, akademik çalışmaların önemli hedeflerinden birisi olmalıdır. Geçmişin değerlendirilmesi ve gelecek perspektifi oluşturulması kapsamında siyasal, ekonomik, kültürel, alanlarda farklı çalışmalar yapılması ve bu çalışmaların bütününe ilişkin genel değerlendirmeler ve geleceğe ilişkin öneriler üretilmesinin önemi tartışılmaz. Bu çalışmanın kapsamı içerisinde çevre politikasının da yer alması kaçınılmazdır.

Bu çalışma, geçmiş 100 yılın çevre politikasını değerlendirmek, çevre konusunda politika, ilke ve hukuksal düzenlemeler ile diğer alanlardaki gelişmeleri incelemek ve bu gerçekler temelinde Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 100 Yılı sonrasında çevre politikası açısından bir gelecek perspektifi ortaya koymak için hazırlanmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin geçmiş 100 Yıllık Çevre Politikasını incelemek için bu çalışmayı ayrı dönemlerde ele almak gerekir. Bu çalışma kapsamında; Cumhuriyetin 100 Yıllık çevre politikasını aşağıdaki başlıklar halinde ayrı ayrı inceleyeceğiz.

1.1923-1946 arası Tek Partili Dönem Çevre Politikası

2.1946-1960 arası Çok Partili Dönem Çevre Politikası

3.1960 Darbesi, 1961 Anayasası ve Çok Partili Yaşamın İkinci Dönemini içeren 1960-1980 arası Çevre Politikası

4.1980 Darbesi Sonrası: 1980-2000 Dönemi Çevre Politikası

5.2002 Sonrası Dönemin Çevre Politikası

Türkiye'de çevre politikasının bütüncül bir yaklaşım olarak benimsenmesinde yasal düzenlemelerin ve çevre yönetiminin rolü belirleyici olmuştur. Bu çerçevede bütüncül çevre duyarlılığının gelişmesi ve buna bağlı olarak çevre korumada bütüncül yaklaşımların uygulanmaya başlaması, Avrupa Ülkelerinde de yaşandığı gibi, 1960'lar sonrası olmuştur. Bunun önemli bir köşe taşı ise, 1961 Anayasası'na "sağlık hakkı" kapsamında "Çevre hakkı" anlayışının girmesidir. Türkiye'de daha önemli bir dönüm noktası ise, 1983 yılında çevre politikasının temel hukuki belgesini oluşturan 2872 Sayılı Çevre Kanunu'nun kabul edilmesidir. 1980 sonrasında çevre politikası açısından belirleyici bir role sahip düzenlemeleri arasında 1982 Anayasası'nın çevre ile ilgili maddeleri, Çevre Kanunu, Boğaziçi Kanunu, Kıyı Kanunu gibi çevre korumaya ilişkin birçok hukuksal düzenleme yer almaktadır.

Türkiye'de çevrenin ciddi bir sorun olarak ortaya çıkması, 1970'lı yıllarda gerçekleşmiştir. Özellikle doğal kaynakların kullanılmasından kaynaklı olarak ciddi hava ve toprak kirlenmesinin; düzensiz ve plansız kentleşme sorunlarının görülmesi, özellikle büyük kentlerde ciddi hava kirliliğinin yaşanmaya başlaması gibi örnekler, 1980'li yıllarda Türkiye gündemine girmiştir. Çevre sorunlarının hissedilir biçimde yaşanmaya başlanmasıyla birlikte, Türkiye'de çevre duyarlılığının gelişmesinin kamu yönetimine yansması, 1978 yılında Başbakanlığa bağlı olarak Çevre Müsteşarlığı'nın kurulması biçiminde kendini göstermiştir. Çevre yönetimi örgütlenmesi daha sonra, 1984'de Çevre Genel Müdürlüğü, 1991'yeniden Çevre Müsteşarlığı ve 1991'de 443 sayılı KHK ile Çevre Bakanlığı biçiminde yaşanmıştır.

Türkiye’de çevre politikasının dönüm noktası olarak 1983 tarihli 2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu kanuna bağlı olarak daha sonra çıkarılan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği, Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği, Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği gibi yönetmelikler çıkarılmıştır. Çevre Kanunu dışında çevre korumayı ilgilendiren 1983 yılı sonrası bazı yasalar çıkarılması da çevre politikasının biçimlenmesinde önemli rol oynamıştır. Bunlar arasında 1983 tarihli Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması Kanunu, 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu, 1984 tarihli 3086 sayılı Kıyı Kanunu ve diğer yasal düzenlemeler etkili olmuştur. Yasal düzenlemelerin yanında 1980-2002 yılları arasında çevre örgütlenmesinin ve Çevre Bakanlığının faaliyetlerinin çevre politikasının oluşturulmasında belirleyici etkileri olduğu görülmektedir.

2002 yılında başlayarak günümüze kadar Ak Parti iktidarlarının çevre politikasını da ayrı bir başlıkta incelemek de yarar vardır. Bu süreçte, çevre mevzuatında önemli değişiklikler yapılmış, Çevre Bakanlığı örgütlenmesi farklı bakanlıklar ile birlikte (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı) tek çatı altında sürdürülmüş, Cumhurbaşkanlığı sistemine geçilinceye kadar çevre politikasında ciddi bir değişiklik yaşanmamıştır. 16 Nisan 2017 referandumu ile kabul edilen ve 9 Temmuz 2018’de uygulanmaya başlayan Cumhurbaşkanlığı sistemi ile Türkiye’nin yönetim sistemi parlamenter sistemden yarı-Başkanlık sistemine doğru değiştirilmiştir. Buna karşılık, Türkiye’de Ak Parti İktidarı Başbakan ve Bakanlar Kurulu yönetiminden Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu yönetimine dönüşerek devam etmektedir. Bu süreçte 2022 yılında çevre örgütlenmesi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bünyesinde sürdürülmektedir. Bu dönemde çevre politikasında farklılıkları ve değişimleri ayrı olarak inceleyerek Türk Çevre Politikasının genel bir değerlendirmesini yapmış olacağız. Geçmiş 100 Yıllık Türk Çevre Politikasını değerlendirdikten sonra geleceğe ilişkin Çevre Politikası konusunda görüş, önerilerimiz ve perspektifimizi ortaya koyacağız.

Anahtar Sözcükler: Türkiye’de Çevre Politikası, Türkiye’de Çevre Yönetimi

Türkiye's Environmental Policy in the Next Century

Kıvılcım Akkoyunlu Ertan

Assessing the century-long history of Republic of Türkiye's policies and creating a future perspective should be one of the significant objectives of academic research. Evaluating the past and developing a future-perspective necessitate conducting various studies in political, economic and cultural fields as well as generating overall assessments and recommendations for the future. It is undeniable that the inclusion of environmental policies within the scope of this Research is inevitable.

This study is prepared to assess the environmental policies of the past 100 years, examine policy principles, and legal regulations regarding the environment, analyse developments in environmental regulations. Based on these realities, the study aims to provide a future perspective on environmental policy for Republic of Türkiye after 100th anniversary.

In this study, we will examine the Republic's 100-year environmental policy under the following headings:

- 1.Environmental Policy During the Single-Party Period (1923-1946)
2. Environmental Policy During the Multi-Party Period (1946-1960)
3. Environmental Policy After 1960 Coup, the 1961 Constitution, and the Second Period of Multi-Party Life :1960-1980 Period
4. Environmental Policy After the 1980 Coup: 1980-2002 Period
5. Environmental Policy in the Post-2002 Era:

In Türkiye, the adoption of environmental policy as a holistic approach has been determined by legal regulations and environmental management. Within this framework, the development of environmental holistic sensitivity and the implementation of holistic approaches to environmental protection, as seen in European countries, began in the late 1960s. An important cornerstone of this was the inclusion of "the right to environment" within the scope of "the right to health" in the 1961 Constitution. A more significant turning point in Türkiye was the adoption of Law No.2872 on Environment, which constituted the fundamental legal document for environmental policy, in 1983. Among the regulations that played a decisive role in environmental policy after 1980 are the environmental-related articles of the 1982 Constitution, the Environment Law, The Bosphorus Law, the Coastal Law, etc. which include numerous legal regulations related to environmental protection.

The emergence of environmental issues as a serious problem in Türkiye occurred in the 1970s. Examples such as significant air, water and soil pollution due to the use of natural resources and the problems of unplanned and unregulated urbanization as well as the onset of severe air pollution in major cities, became part of the Turkey's agenda in the 1980s. As the environmental problems became noticeably experienced the reflection of environmental sensitivity on public administration in Türkiye was manifested in the establishment of the Ministry of Environment, which was attached to the Prime Ministry in 1978. The organization of environmental management subsequently took the form of the General Directorate of Environment in 1984, The Ministry of Environment and Forestry in 1991, and the Ministry of Environment with Decree Law No.443 in 1991.

A turning point in environmental policy in Turkey was the Environmental Law No. 2872 enacted in 1983 and the subsequent laws and regulations enacted after 1983, have played a significant role in shaping environmental policy. In addition to legal regulations, it can be observed that the activities of environmental organizations and the Ministry of Environment had a determining impact on the formation of environmental policy between 1980 and 2002.

It would be beneficial to examine the environmental policies of the AK Party governments as a separate topic starting from 2002 until the present day. During this period, significant changes have been made in environmental legislation, and the organization of the Ministry of Environment has been carried out under different ministries (Ministry of Environment and Urbanization, Ministry of Environment and Forestry) under a single umbrella. There were no significant changes in environmental policy until the transition to the Presidential system. With the Presidential system, which was approved by the referendum on April 16, 2017, and implemented on July 9, 2018, Türkiye's governance system was changed from a parliamentary system to a semi-Presidential system. However, in Türkiye, The AK Party Government has continued to govern under the Presidency and the Council of Ministers, transitioning from the Prime Minister and the Council of Ministers. In this process, as of 2022, the environmental organization is maintained within the Ministry of Environment, Urbanization and Climate Change. By examining the differences and changes in environmental policy during this period, we will be able to make a general evaluation of Turkish Environmental Policy. After evaluating the past 100 years of Turkish Environmental Policy, we will present our views, suggestions, and perspectives on the future of Environmental Policy in Türkiye.

Key Words: Environmental Policy in Türkiye, Environmental Management in Türkiye

Belediyelerde Çevik Proje Yönetim Ekosistemi

Muhammet Tuğrul ÖZEN

Murat KOÇ

Son yıllarda içinde bulunduğumuz ortamı niteleyen akronim kelimelerden birisi olan VUCA (Volatility-Değişken, Uncertainty-Belirsiz, Complexity-Karmaşık, Ambiguity-Muğlak), bugüne kadar başarılı olan yöntemlerin gelecekte işe yaramayabileceğini vurgulayarak, sosyo-ekonomik ve kültürel yaşantımızda önemli paradigmaların değişeceği bir geleceği işaret etmektedir (Koç ve Özen, 2021, s. 388). VUCA ortamına bir çözüm önerisi olarak; geleneksel yapıdaki, komuta-kontrol ve güvenlik gereksinimi yüksek örgütsel yapılar yerine, odak noktası yenilik, kalite, esneklik, hız ve deneyim ekseninde zorunlu bir şekilde yeniden düzenlenen örgüt yönetim anlayışlarına ihtiyaç duyulmaktadır (Day vd. 2004, s.19; Özdemir & Çetin, 2019, s.313). Son yıllarda geleneksel kalıpların dışına çıkmayı başarmış örgütler, liderler; süreçler ve teknolojiler sürekli olarak değer yaratan değişimler yapılması gerekliliğinin farkındadırlar ve karar verme süreçlerinde ancak esneklik ve çeviklikle mümkün olacağı anlayışına sahiptirler (Kelly, 2012; s.8; Özdemir & Çetin, 2019, s.313).

Bireyler, vatandaş olarak ikamet ettikleri yerlerdeki yerel yönetimlerden ödedikleri vergilerin birer karşılığı olarak doğrudan ve dolaylı hizmet alırlar. Günümüz teknolojik, ekonomik, çevresel, sosyal şartların değişmesi, birey ve toplum üzerinde hayata dair önceliklerin farklılaşmasına sebep olmakta, yeni beklentiler doğurmakta, varlık sebebi vatandaş memnuniyeti ve oylarına bağlı olan belediye yönetimlerini; hizmet üretme süreçlerinde geleneksel yöntemlere alternatif yaklaşımlar benimsemeye ve geliştirmeye zorlamaktadır.

Demokrasi kültürünün genişlemesi ile belediyelerde katılımcı yerel yönetim anlayışı örnekleri her geçen gün artmaktadır. Belediye yönetimleri, mevcut işleyişlerini iyileştirmek amacıyla sakinlerinden öneri, şikâyet, geribildirim anketleri ile değerlendirmeler almaktadırlar. Benzer şekilde bir proje kapsamında sakinlerin önerileri güncel iletişim kanallarıyla veya fikir yarışmaları vb. uygulamalarla değerlendirilmeye alınmaktadır. Mevcut yerel yönetim uygulama örneklerindeki katılım süreci, vatandaş görüşünü hizmet ve değer oluşturmada daha çok merkeze alan, daha kapsamlı ve sistematik bir yapıya kavuşturulabileceği düşünülmektedir (Özen & Koç, 2022, 42).

Dijital çağın yönetim biçimi olarak kabul edilmekte olan çevik yönetim yaklaşımı; yazılım sektöründe başlayıp teknoloji yoğun şirketlerde hızlanmış ve günümüzde hemen her sektörde uygulama sahası bulmaktadır. Çevik yönetim felsefe ve metodolojisinin günümüz belediyecilik anlayışına katkı sunacak bir yaklaşım olarak ele alınabileceği düşünülmektedir.

Çevik yaklaşım; paydaşlarımızla yüksek işbirliğine ve iletişime, kurum içi şeffaflık seviyesinin yükselmesine ve geri bildirim, yeni fikir ve önerilere bilinçli farkındalık ile önyargısız yaklaşma ve ortak hedeflere bağlı projelerle iyileştirme ve geliştirme çabasıyla bir takım çalışma kültürü içinde olmak demektir (Özen & Koç, 2021: 387).

Dıştan içe doğru beslenerek, paydaşların (vatandaşların) istek ve gereksinimleri önceleyen, sürdürülebilir bir vizyon ve anlayışla politika geliştirmeye, proje çalışmaları ve uygulama önerilerini kriterlerine göre belirlenmiş karar mercileri ve/veya belediye meclisinde değerlendirme ve incelemeler sonrasında hayata geçirme çabasında olarak, birlikte daha mutlu, huzurlu yaşanabilir bir kent oluşturulmasına olanak sağlanabileceği belediyelerde çevik proje yönetim ekosistemi önerilmiştir.

Çevik proje ekosistemi, 6 temel unsuru bulunmaktadır: vatandaşla doğrudan temas kuran “Çevik İrtibat Noktaları”; belediye yetki ve sorumluluk alanlarına giren her türlü projenin kavramsal tasarımının, tahmini bütçe ve süresinin belirlendiği “Projeler Birimi”, farklı uzmanlık ve yetkinlik alanlarına sahip, Scrum metodolojisinden (Scrum Guide, 2020) esinlenerek oluşturulmuş proje takımları olan “Yıldızlar ve Proje Döngüsü”; takımların ve bireylerin değişime ayak uydurabilmeleri ve bu değişimi yönetebilmeleri için çalışmalarda bulunan, çevik kültür ve disiplinin örgütün her seviyesinde içselleştirilmesi yolunda tüm kuruma koçluk yapan “Çevik Koçlar”; Çevik İrtibat Noktaları ve Projeler Ofisinin çalışma süreçlerini gözlemleyen, takip eden ve incelemeler sonrası onların iş yapma biçimlerini geliştirmeyi hedefleyen “Gruplar”; değer odaklı yaklaşım benimsenerek, dönüşüm sürecine ilişkin eğitim, görev tanımlamaları, profil yetkinlikleri, yeni düzenlemeler, hedef ve aksiyonlardan sorumlu olan “İnsan Kıymetleri Merkezi”; kurumsal vizyon ve stratejinin takibi, kaynakların etkin kullanımının denetimi ve özel destek gerektiren iş ve uzmanlıkların kurum içi birimlere sağlanması yönünde bütün organizasyona destek veren “Mükemmeliyet Merkezi”dir.

Çevik proje ekosistemi çalışmaları belediyeler üzerinde yeni bir kavram olup, çevik yönetim felsefesinin önemli bir uygulama sahası olabileceği öngörülmektedir. Özellikle, belediye yönetiminin sosyal sorumluluk ve doğrudan topluma hizmet üretme amacı ile çevik yönetiminin paydaşların yönetim sürecine dâhil olduğu bir ekosistemin hedeflenen başarıya ulaşacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çevik belediyecilik, çevik proje yönetim yaklaşımı, yerel yönetimler

An Agile Project Management Ecosystem In Municipalities

Muhammet Tuğrul ÖZEN

Murat KOÇ

In recent years, one of the acronym words characterizing the environment we find ourselves in is VUCA (Volatility, Uncertainty, Complexity, Ambiguity), which highlights the possibility that methods that have been successful so far may not work in the future, indicating a future where significant paradigms will change in our socio-economic and cultural lives (Koç and Özen, 2021, p. 388). As a solution proposal for the VUCA environment, there is a need for organizational management approaches that are fundamentally reorganized, focusing on innovation, quality, flexibility, speed, and experience, rather than traditional command-and-control and security-oriented structures (Day et al., 2004, p. 19; Özdemir & Çetin, 2019, p. 313). In recent years, organizations and leaders that have successfully ventured beyond traditional patterns are aware of the necessity of constantly making value-creating changes to processes and technologies and understand that flexibility and agility are essential in the decision-making process (Kelly, 2012, s. 8; Özdemir & Çetin, 2019, p. 313).

Individuals, as citizens residing in their local areas, receive direct and indirect services in exchange for the taxes they pay to local governments. The changing technological, economic, environmental, and social conditions of our time lead to the differentiation of priorities in individuals' and societies' lives, generate new expectations, and compel municipal administrations, whose existence depends on citizen satisfaction and votes, to adopt and develop alternative approaches to service delivery in their processes.

With the expansion of the culture of democracy, examples of participatory local governance are increasing every day in municipal administrations. Municipal administrations seek input, complaints, and feedback from their residents through suggestion boxes, surveys, and evaluations to improve their current operations. Similarly, within the scope of a project, residents' suggestions are evaluated through modern communication channels or idea competitions, among other practices. It is believed that the participation process in existing local government examples can be transformed into a more centralized, comprehensive, and systematic structure that places citizen input at the center of value and service creation (Özen & Koç, 2022, p. 42).

The agile management approach, considered as the management style of the digital age, started in the software industry, gained momentum in technology-intensive companies, and now finds application in almost every sector. The agile approach can be seen as a philosophy and methodology that can contribute to today's municipal governance.

The agile approach entails working within a collaborative and communicative environment with stakeholders, increasing transparency within the organization, and approaching new ideas and suggestions with conscious awareness and an unbiased attitude, all while striving to improve and enhance projects based on shared objectives (Özen & Koç, 2021, p. 387).

By nourishing from the outside in, the agile project management ecosystem proposed for municipalities allows for the creation of a more harmonious, peaceful, and livable city through the development and implementation of policies and projects that prioritize the desires and needs of stakeholders (citizens). The agile project ecosystem consists of six fundamental components: "Agile Contact Points" that directly engage with citizens; the "Projects Unit," which determines the

conceptual design, estimated budget, and duration of all projects within the authority and responsibility areas of the municipality; "Stars and Project Cycles," project teams created with inspiration from Scrum methodology (Scrum Guide, 2020), with various expertise and competencies; "Agile Coaches" who coach the entire organization in internalizing the agile culture and discipline for teams and individuals to adapt to and manage change; "Groups" that observe, track, and seek to improve the working processes of Agile Contact Points and the Projects Office after inspections; and the "Human Values Center," responsible for education, role definitions, profile competencies, new regulations, objectives, and actions related to the transformation process. The "Center of Excellence" provides support to the entire organization in monitoring corporate vision and strategy, effective resource utilization, and the provision of specialized expertise to internal units that require special support.

Agile project ecosystem studies are a relatively new concept for municipalities, and it is anticipated that they could serve as an important application area for the philosophy of agile management. Especially in municipal administration, where the primary goal is social responsibility and providing direct service to the community, it is believed that an ecosystem in which agile management involves stakeholders in the governance process will achieve the desired success."

Keywords: Agile municipality, agile project management approach, local governments

Uluslararası İlişkilerde Yeni Bir Güvenlik Paradigması: Veri Güvenliği

Nurettin Oğuzhan Akoğuz

Selim KANAT

Bu araştırmanın amacı, veri güvenliği ile uluslararası ilişkiler arasındaki bağlantıları açıklamak ve bu bağlamda veri güvenliğinin uluslararası boyutlarını, ekonomik, siyasi, askeri ve sosyal etkilerini tespit etmektir. Araştırma, internetin evriminden başlayarak veri güvenliği kavramını ele alırken, uluslararası ilişkilerdeki güvenlik paradigmasının veri güvenliği ile nasıl etkileşime girdiğini inceler. Ayrıca, veri güvenliğinde etik ve mahremiyet konularına odaklanırken devletlerin bu bağlamdaki rolü ve sorumlulukları tartışmaktadır. Bu bağlamda bu çalışma veri güvenliği, uluslararası ilişkilerin hangi yönlerini etkileyebilir? Veri güvenliği, geleneksel uluslararası güvenlik paradigmalarıyla nasıl ilişkilendirilebilir? Veri güvenliği ihlallerinin siyasi, ekonomik, askeri ve sosyal açıdan sonuçları neler olabilir ve bu sonuçlar uluslararası ilişkilere nasıl yansır? Devletlerin veri güvenliği konusundaki rolü ve sorumlulukları nelerdir? Bu konuda uluslararası iş birliği nasıl teşvik edilebilir? Gibi soruları cevaplama gayretindedir. Bunu yaparken belge incelemesi metodunu kullanmaktadır. Bu bağlamda yerli ve yabancı literatür tarandığında veri güvenliği kavramını uluslararası ilişkiler yazını içerisinde multidisipliner bir bakış açısı ile ele alan çalışmaların kısıtlı olduğunu ifade edebiliriz. Ancak veri, büyük veri, veri güvenliği, gibi anahtar kelimeleri ele alan özellikle mühendislik alanında çalışmalar söz konusudur. Diğer tarafta ise uluslararası ilişkilerde güvenlik yaklaşımlarını ele alan birçok çalışmaya yerli ve yabancı çalışmaya ulaşmak mümkündür. Ve yine veri güvenliği konusunu ele alan hukuk alanında çalışmalara ulaşabilmekteyiz. Bizim çalışmamız bu bağlamda bu disiplinleri bir arada görüp multidisipliner bir yaklaşımla konuyu yorumlamamızdan geçmektedir. Bu bağlamda çalışmayı kısaca ifade edecek olursak dijital çağda etkileşime girdiğimiz her cihazda veya dijital platformda dijital ayak izleri oluşturmaktayız. Bu dijital ayak izlerini genel olarak “veri” ismi ile adlandırıyoruz. Aslına bakılırsa veri, bilgi veya anlam taşıyan sayılar, metinler, görüntüler, sesler veya diğer biçimlerde kaydedilmiş tüm gerçeklerdir. Çeşitli verilerden söz edebiliriz. Örneğin sayısal veri, rakamsal değerlerden oluşurken, metinsel veri sözcükler, cümleler ve metinlerden oluşur. Görüntü verisi görsel bilgileri, pikseller halinde temsil ederken, ses verisi ses dalgalarını içerir. Coğrafi veri, yeryüzü üzerindeki konum ve özelliklere ilişkin bilgileri içerir. Zaman serisi verisi ise belirli bir zaman aralığında alınan veri noktalarını kapsar. Bu temel veri türlerinin yanı sıra sosyal medya verileri, genetik veriler, sensör verileri veya birbirleri ile haberleşen (IOT) cihazların oluşturduğu veriler gibi daha spesifik veri türleri de mevcuttur. Tabi ki bizim burada kastettiğimiz dijital ortam yaralan veridir.

Tarihsel süreci takip ettiğimizde dijital veri arzının her geçen gün katlanarak arttığını gözlemlemekteyiz. 1990'ların sonlarından erken 2000'lere kadar olan Web 1.0 dönemi olarak ifade edilir. Bu dönem web sitelerinin temel olarak bilgi sunucusu olarak işlev gördüğü bir dönemdir veri anlamında ise günümüze kıyas ile daha kısır bir dönem olduğunu söyleyebiliriz. Web 2.0 ise kullanıcıların içerik üretme ve paylaşma yeteneğinin arttığı bir dönemdir ve bu dönemde sosyal medyanın yükselişine tanık olduk. (Ryan et al., 2019) 1990'lardan günümüze süreci izlediğimizde doksanların başında 2.6 milyon dolaylarında olan internet kullanıcı sayısının günümüzde 5,16 milyar civarında ulaştığı görülmektedir, bu da dünya nüfusunun yüzde yaklaşık 64,4'ünün çevrimiçi olduğu anlamına gelmektedir. Şu anda dünya çapında 4,76 milyar sosyal medya kullanıcısı var, bu rakam neredeyse küresel nüfusun yüzde 60'ına denk gelmektedir. 2023'de sosyal medya platformlarına net 137 milyon yeni kullanıcı daha eklenmiş durumda, bu durumumuzda pazarda yıllık yüzde 3'lük bir büyüme söz konusu olmaktadır. Bugün artık büyük veri analitiğini ve yapay zekâ

teknolojilerini merkeze alan Web 3.0 teknolojilerinden bahsetmekteyiz. (Shadbolt at all, 2006) 2019'dan günümüze değin süreci incelediğimizde insanların günlük ortalama altı buçuk saatin üzerinde bir zamanı internete geçirdiği verisine ulaşmaktayız. (DataReportal, 2023) 2022 verilerine göre bunun yaklaşık iki buçuk saati sosyal medya platformlarında geçiyor. 2023 verilerine göre burada en çok kullanıcıya sahip platform Facebook iken en çok zaman geçirilen platform Tik Tok ve hemen ardından YouTube olarak öne çıkıyor. Dünyada en çok kullanılan internet sitesi Google.com olmaya devam ederken en çok sevilen uygulamanın ise WhatsApp olduğu görülmektedir. Genel olarak sürece bakıldığında 2020 yılında patlak veren COVID 19 Pandemisi ile internet ve internet tabanlı ürünlerinin kullanımında kayda değer bir artışa söz konusudur. Veri depolama teknolojileri konusunda önemli bir aktör olan IBM'e göre günümüzde artık günlük ortalama 2,5 milyar gigabayt veri üretimi söz konusudur. Forbes ise 2023 için, 103 milyar dolarlık büyük veri analitiği pazarından bahsetmektedir. Giderek artan veri arzı, veri depolama teknolojilerinde de büyük dönüşümler meydana getirmiştir. Bu bağlamda bulut teknolojilerine olan yatırım giderek artan oranda devam etmektedir. Bugün dünyanın en değerli şirketleri arasından yer alan başta Amazon başta olmak üzere, Google, Microsoft ve IBM bu alandaki yatırımlarını katlayarak arttırmaktadırlar.

Bunun dışında bir ürün veya hizmetin pazarlanması noktasında geleneksel reklamcılığın yerini neredeyse tamamen dijital reklamcılığa bıraktığını görüyoruz. Yapılan araştırmalara göre dijitalin toplam küresel reklam harcamasındaki payının 2019'dan bu yana göreceli olarak yüzde 27,7 artmış, 2019'da yüzde 57,4 olan bu pay 2022'de yüzde 73,3'e çıkmıştır. Bu bağlamda dijital reklam gelirlerinin de son yıllarda devasa bir yüzde ile %78 artış gösterdiği görülmektedir. Pandemi öncesi dönemde yani 2019'da toplam 375 milyar dolar olan küresel dijital reklam pazarı pandemi dönemi sonuna doğru yani 2022'de 667 milyar doların üzerine çıkmıştır. 2020 yılı verilerine baktığımızda dünya genelindeki toplam ticaret hacmi 19 trilyon ABD doları olarak tahmin edilmektedir. E-ticaret işlemlerinin bu rakamın içindeki payı ise 4,2 trilyon ABD dolarıdır. Yani bu verilere dayalı olarak, 2020 yılında dünya ticaretinin yaklaşık %22'sinin e-ticaret yoluyla gerçekleştiğini ifade edebiliriz. Pandemi sonrası 2023'de bu oran 20.8 olarak gözükse de 2026 yılına kadar e-ticaretin global ticaret içerisindeki payının %24'ü geçeceği öngörülmektedir. (Statista, 2023)

Tüm bu gelişmeler göz önünde bulundurularak büyük verinin uluslararası ilişkiler üzerindeki etkisi somut örnekler üzerinden daha belirgin bir şekilde ifade edilebilir. Bunlar arasında en bilinen örneklerden biri Cambridge Analytica (CA) skandalıdır. 2018 yılında patlak veren ve büyük bir yankı uyandıran bu skandalda ABD'de 44 ayrı siyasi yarışın yürütülmesinde, 2016 Donald Trump'ın başkanlık seçimleri ve İngiltere'nin Avrupa Birliği referandumunda (Brexit) CA'nın büyük veri analizi ve psikografik profil oluşturma yöntemlerini kullanarak seçmenlerin duygusal ve psikolojik profillerini hedeflemesi sağladığı ifade edilmektedir. (Sellers, 2015) Bu büyük veri analizinin dolayısı ile veri güvenliğinin siyasal bağlamda nasıl bir güce sahip olabileceği açısından spesifik bir örnektir. Yine terör örgütlerinin internet üzerinde herkese açık datalardan veyahut siber saldırı vb. aktiviteler ile elde edilen datalar üzerinden terör eylemleri gerçekleştirdiği bilinmektedir. Örneğin bombalı bir eylemin tahribatı açısından günün hangi saati ve hangi lokasyonda daha çok tahribat doğuracağı söz konusu hedefte yer alan kamera verileri üzerinden yapılan bir veri analizi ile tespit edilebilir. Tam aksi yönde emniyet güçlerinin de büyük veri analiz yöntemlerini kullanarak mevcut suçluları tespit ettiğini söyleyebiliriz. Ya da istihbarat birimlerinin olası suçluları tespit ederek takip ettiğini ifade edebiliriz. Suçluların veya olası suçluların hareketliliğini tespit noktasında özellikle yüz tanıma sistemleri aktif olarak kullanılmaktadır. Bu noktada yüz tanıma sistemlerinin istihbarat amaçlı kullanımı söz konusu olabilir. Örneğin telekom şirketi AT&T'ye veri depolaması ve ABD istihbarat teşkilatlarına sağlaması karşılığında 10 milyon dolar ödediği

ifade ediliyor. (Silivermen, 2014) Gerçi bugün artık insanlar daha çok dijital varlıklarının korunması amacı ile voice id, touch id, face id gibi biyometrik verileri teknoloji devleri ile gönüllü olarak paylaşıyor. Tabi ki bu verilerin başka amaçlar ile kullanılma ihtimali her zaman mevcut. Örneğin Çin'in Doğu Türkistanlı azınlık gurupları izlemek için bu teknolojileri kullandığı biliniyor. (Altunkaya, 2019) İnsan'a ait görüntü verilerinin kötü niyetli kullanımı noktasında bir başka açık ise deepfake dediğimiz teknolojiler ile söz konusu olmaktadır. Günümüz teknolojisinde bir kişinin ses, görüntü ve benzeri verileri ile dijital kopyaları oluşturulabiliyor ve bu kopyalarla o kişinin gerçekte yapmadığı bir fiil gerçekleşmiş gibi gösterilebiliyor. (NTV, 2019) Bu eylemlerin stratejik aktörler üzerinde uygulandığı düşünülür ise, söz konusu verilerin uluslararası ilişkiler açısından büyük bir güvenlik açığı oluşturduğunu ifade edebiliriz. Bir araştırmaya göre dünya genelinde emniyet güçlerinin yüzde 95'i sosyal medyayı soruşturma ve araştırma amaçları dahilinde kullanmaktadır. (IACP, 2014) Yani internette gezinirken arkamızda bıraktığımız ayak izleri aslında kolaylıkla istihbarat bilgisi haline dönüşebilmektedir. Örneğin 2013 yılında Boston Maratonu sırasında yaşanan bombalı saldırıda düdüklü tencere kullanılması ve ardından gelişen süreçte suçluların tespiti noktasında Google aramalarının kullanıldığına dair birtakım haberler söz konusudur. Burada Google'da düdüklü tencere, Boston Maratonu ve sırt çantası kelimelerine dair arama yapan bir ailenin evine yapılan polis ziyaretinden bahsedilmektedir. Her ne kadar bu olay, google'nin bu verileri polise verdiğini kanıtlamasa da bunun mümkünlüğü bile olayın veri güvenliği açısından önemli kılmaktadır. Yine bir başka bir örnekte uydu görüntüleri içinde benzer şeyleri ifade edebiliriz. Bu veriler uluslararası alanda çatışmaların durdurulmasında veyahut hukuki olarak savaş suçlarının tespit ve ispatlanmasında kullanılabilir. Mesela geçmişe dönük nüfus hareketlerini takip etmek için kullanılabilir, dolayısı ile bir coğrafyadaki hak sahipliği bağlamda izlenebilir. Örneğin, 2011 yılında Harvard üniversitesi altında faaliyet gösteren bir insani inisiyatif uydu görüntülerini incelerken, Kadugli, Sudan, civarında sekiz ayrı toplu mezara rastlamıştır. Analiz edilen Digital Globe görüntülerinin yardımı, BM raporları ve görgü tanıklarının ifadeleri ile söz konusu toplu katliam bu şekilde tespit edilmiştir. (Harvard Humanitarian Initiative, 2011)

Bunlardan bahsederken veri güvenliği hususunda öne çıkan bir başka örneği de ifade etmek gerekir. Şöyle ki ABD ve Çin arasındaki teknoloji savaşları aslında öncelikli olarak veri güvenliği kaygılarına 1945 cihazlar ve bulut hizmetleri gibi alanlarda faaliyet gösteren Çin menşeli bir teknoloji firmasıdır. Bu bağlamda özellikle Mobil ağlar, sabit hatlar, 5G gibi iletişim altyapılarında öne çıkan rolü bilgi toplama ve istihbarat faaliyetleri göz önünde bulundurularak ABD tarafından ambargoya tabi tutulmuştur. (Kalelioğlu, 2019)

Bunlar dışında verinin askeri teknolojiler üzerinde de kayda değer bir etkisi söz konusudur. Askerî açıdan büyük veri ve yapay zeka, istihbarat toplama, siber güvenlik, lojistik ve operasyonel planlama gibi birçok alanda kullanılır. Veri analizi, askeri stratejilerin oluşturulmasında ve düşman hareketlerinin izlenmesinde hayati bir rol oynar. Aynı zamanda yapay zeka otonom silah sistemleri ve savunma mekanizmalarının geliştirilmesine de büyük katkı sağlamaktadır. Özellikle yapay zekâ ile işlenen stratejik veriler düşman askerine karşı sahada taktik üstünlük sağlamaktadır. (Dilek, 2019) Yine insansız askeri araçların eğitilmesi hususunda da insan eylemlerini büyük veri üzerinden analiz eden yöntemler, insanın çok üstünde taktik manevra kabiliyetine sahip insansız araçların programlanmasına yardımcı olmaktadır. Örneğin bu konuda ABD Savunma Bakanlığının bir proje yürüttüğünü görmekteyiz. Proje sonuncunda ortaya çıkan yapay zekâ yazılımının, simülasyon üzerinde yapılan it dalaşın da ABD hava kuvvetlerinin en prestijli pilotlarına tartışmasız üstünlük sağladığını görmekteyiz. (Ayyıldız, 2020)

Tüm bu örnekler göz önüne alındığında verinin iyi ya da kötü amaçlarla kullanılabilmesi açıktır. Uluslararası realpolitikte ise iyi ve kötünün tanımı subjektiftir. Dolayısı ile burada ifade etmeye çalıştığımız asıl husus veri analizinin çıktılarının sonuçları bakımında uluslararası güvenliği doğrudan etkileme kapasitesine sahip olduğudur. Tarihsel süreç içinde uluslararası güvenlik paradigmasının evrimini incelediğimizde belirli dönüm noktaları söz konusudur diyebiliriz. Örneğin ikinci dünya savaşı sonrasında ortaya çıkan geleneksel güvenlik paradigması, devletlerin askeri güçlerini ve fiziksel sınırlarını koruma odaklıydı. Bu dönemi takiben soğuk savaş döneminde yaşanan ideolojik kutuplaşmanın bir sonucu olarak ideolojik güvenlik paradigması öne çıktı. 1990'ların sonlarına doğru ise insan güvenliği paradigması, bireylerin ve toplumların güvenliğini vurgulayarak ekonomik, sosyal ve çevresel tehditlere odaklandı. 2001 yılında gerçekleşen 11 Eylül saldırıları ve sonrasında gelişen küresel güvenlik paradigması ise ulusal sınırları aşan tehditlere ve terör eylemlerine odaklandı. 2008 ekonomik krizi sonrasında ise ekonomik faktörler güvenlikle ilişkilendirdi. Son olarak, 2018'deki Cambridge Analytica skandalının ise veri güvenliği konusunu uluslararası ilişkilerin gündemine taşıdığı kanaatindeyiz. Bugün gözlemlemekte olduğumuz vakalar ve yakın gelecekte gözlemleyeceğimiz gelişmeler uluslararası ilişkilerde "dijital güvenlik paradigması" olarak adlandırabileceğimiz yeni bir yaklaşımın doğmasına yol açabilir. Bu paradigma siber güvenlik ve veri güvenliği konularının uluslararası güvenlikte giderek artan önemini dikkate alacaktır.

Peki veri güvenliği hususunda uluslararası alanda bir bilinç söz konusumu bu noktadaki çalışmalar ne düzeyde? Bu bağlamda sanıyoruz ki en temel husus toplumların bilinçlenmesidir. Uluslararası normların ve standartların geliştirilmesi ise bu bilinçlenmeyi takip edecektir. Bu bağlamda bazı gelişmeler söz konusu olsa da toplumlara nüfuz eden bilinçlenmenin henüz emekleme aşamasında olduğunu ifade edebiliriz. Süreç daha çok kurumlardan topluma doğru yukarıdan aşağı bir ivme ile ilerlemektedir. Örneğin Avrupa Birliği'nin Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) gibi düzenlemeleri, kişisel verilerin korunmasını noktasında öne çıkan gelişmelerdendir. (Avrupa Birliği, 2018) Bu bağlamda yine Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi gibi kuruluşlar, ülkeler arası iş birliğini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bunun yanı sıra bu kuruluşlar veri güvenliği politikalarını ve standartlarını belirlemeyi amaçlayan bazı girişimler içerisindedirler. Bölgesel iş birlikleri içerisinde özellikle NATO'nun siber güvenlik tehditlerine karşı mücadelede üzerine çalışmalarından bahsedebiliriz. Bu tarz çalışmalar İstihbarat ve bilgi paylaşımı, siber tehditlerin önlenmesinde rol oynamaktadır. (Bicakci, 2014). Ancak veri güvenliğine ilişkin uluslararası hukuk ve ceza yasaları konusunda iş birliği henüz gelişme aşamasındadır. Uluslararası ticaret ve veri aktarımı da veri güvenliği açısından kritik bir öneme sahiptir. Sonuç olarak, veri güvenliği uluslararası bir mesele haline gelmiş durumdadır ancak bu yöndeki gelişmeler henüz yeterli düzeye ulaşmış değildir. Bu gelişmeler, güvenlik paradigmasının da dijital çağın getirdiği yeni zorluklara uyum sağlamak için evrildiğini göstermektedir. Anlaşılacağı üzere veri güvenliği uluslararası ilişkilerde önemli bir faktör haline gelmiştir ve bu alandaki araştırmaların artırılması önem arz etmektedir. Daha önce olduğu gibi dijital çağın meydana getirdiği konjonktürde oluşan yeni zorluklara göre uluslararası güvenlik paradigmasının evrilmesini gerektirmektedir. Veri güvenliği konusundaki bilinçlenme ve iş birliği, uluslararası ilişkilerdeki dijital güvenlik paradigmasının oluşturulmasına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Sözcükler: data, veri, bigdata, büyük veri, veri güvenliği, uluslararası güvenlik, yapay zekâ, web 3.0

A New Security Paradigm In International Relations: Data Security

Nurettin Oğuzhan Akoğuz

Selim KANAT

The purpose of this investigation is to explicate the connections between data security and international relations, and to recognise the global aspects of data security in terms of its economic, political, military, and social implications. The study analyses the notion of data security from the inception of the internet and investigates how security paradigms in international relations interact with data security. The text focuses on ethical and privacy concerns related to data security and examines the roles and responsibilities of states in this regard. It also explores which aspects of international relations may be impacted by data security. Furthermore, the text analyses the correlation between data security and traditional international security frameworks. The political, economic, military and social consequences of data security breaches and their reflections in international relations are also discussed. What are the responsibilities and roles of states in ensuring data security and how can international cooperation be fostered? This document analysis seeks to address these questions. A multidisciplinary approach to the concept of data security is lacking in the international relations literature, as evidenced by a review of national and international studies. However, research has been conducted on concepts such as data, big data, and data security, particularly within the engineering field. On the contrary, numerous local and foreign analyses of security strategies in international relations can be attained, and the matter of data security is also being examined in legal research. Our investigation takes a multidisciplinary approach, examining the amalgamation of these disciplines to deliver an interpretation of the subject matter. In this context, digital footprints are created on every digital platform or device interacted with in the digital age. These digital footprints are commonly known as "data". "Data" refers to all facts recorded in numbers, texts, images, sounds or other forms conveying information or meaning. Various types of data can be identified, such as numerical data that comprises numerical values, and textual data that includes words, sentences, and texts. Image data presents visual information in pixels, whereas audio data comprises sound waves. Geographic data includes information about locations and features on the Earth. Time series data consists of data points collected over a period of time. In addition to these primary data types, there are also more specific data categories, such as social media data, genetic data, sensor data, or data produced by interconnected (IoT) devices. Naturally, what we refer to here is digital media injury data. When considering the historical process, it becomes evident that the quantity of digital data is experiencing exponential growth. The time frame from the latter half of the 1990s until the beginning of the 2000s is known as the Web 1.0 period. During this era, websites primarily operated as information servers, and it can be said that this was a comparatively sparse time in regards to data, when compared to present times. Web 2.0 is a time period characterized by an increased ability for users to produce and share content, and the resulting emergence of social media. This trend has been studied by researchers such as Ryan et al. (2019). Looking back at the evolution of the internet since the 1990s to present day, we observe that the number of internet users has risen from approximately 2.6 million in the early nineties to around 5.16 billion today, suggesting that approximately 64.4% of the global population is connected online. Currently, there are 4.76 billion people using social media platforms globally, which accounts for approximately 60% of the world's population. In 2023, there will be a net addition of 137 million new users to social media platforms, representing an annual market growth of 3%. Our discussion today pertains to Web 3.0 technology, which focuses on the integration of big data analytics and artificial

intelligence technologies (Shadbolt et al., 2006). When examining the progression from 2019 to present day, it is found that individuals spend an average of over six and a half hours daily on the internet (DataReportal, 2023). Specifically, around two and a half hours of this time is spent on social media networks according to 2022 data. Further analysis in 2023 reveals that Tik Tok is the platform where internet users spend the most time, followed by YouTube. Facebook is the platform with the highest number of users. Google.com remains the most frequently visited website in the world, with WhatsApp being the most popular application. There has been a notable surge in the use of the internet and internet-based products since the COVID-19 pandemic emerged in 2020. IBM, a major figure in data storage technologies, reports an average daily generation of 2.5 billion gigabytes of data. Forbes predicts a market worth \$103 billion in big data analytics by 2023. The growing abundance of data has led to significant changes in data storage technologies. Consequently, there is a surge in investing in cloud technologies. Notably, Amazon, Google, Microsoft and IBM, some of the world's most valuable corporations, are notably expanding their investments in this field. In terms of marketing a product or service, digital advertising has almost entirely superseded traditional advertising. According to research, the proportion of total global advertising expenditure spent on digital advertising has risen by 27.7% since 2019, from 57.4% to 73.3% in 2022. Additionally, digital advertising revenues have seen a colossal increase of 78% in recent years. The worldwide digital advertising market, which amounted to 375 billion dollars in 2019 prior to the pandemic, increased to more than 667 billion dollars by 2022, towards the conclusion of the pandemic period. According to 2020 data, the total global trading volume is estimated at 19 trillion US dollars, with e-commerce transactions constituting USD 4.2 trillion, meaning approximately 22% of world trade in 2020 was accomplished through e-commerce. Although the ratio is projected to reach 20.8 in 2023 following the pandemic, it is anticipated that by 2026, the proportion of e-commerce in global trade will surpass 24%. (Statista, 2023) Accordingly, specific examples provide a clearer representation of the impact of big data on international relations. One of the most widely recognized incidents is the Cambridge Analytica (CA) scandal. In 2018, this scandal caused a great stir when it was revealed that CA utilized massive data analysis and psychographic profiling techniques to concentrate on voters' emotional and psychological profiles in 44 different political campaigns, including the 2016 US presidential election of Donald Trump and the UK's referendum on EU membership (Brexit). (Sellers, 2015) This is a tangible case study demonstrating the political efficacy of big data analysis in data security. It is recognised that terrorist groups utilise publicly available data on the internet or through cyber-attacks to perpetrate their criminal acts. By analysing target camera data, it is possible to determine the time of day and location of a potential detonation. On the other hand, it is worth noting that law enforcement agencies employ big data analysis methods to locate known criminals. Similarly, intelligence units track and monitor potential criminals. In particular, facial recognition systems play an active role in identifying the movements of criminals or individuals who may commit a crime. In this context, facial recognition technology may be applied for intelligence purposes. For instance, the telecom company AT&T reportedly received a payment of 10 million pounds for the storage and provision of data to US intelligence agencies (Silvermen, 2014). Currently, individuals willingly share their biometric data, comprising voice identification, touch identification and facial identification, with technology giants in an effort to safeguard their digital assets. There is a possibility that this data may be utilised for other purposes, such as China's monitoring of minority groups in East Turkestan using these technologies (Altunkaya, 2019). The exploitation of human image data through deepfake technologies also presents another issue. Digital copies of a person's voice, image and other related data can be produced using advanced technology. These copies can be used to create an impression that an individual

has executed an act which they did not actually do. (NTV, 2019) Since these techniques are implemented on strategic actors, the information in question can be interpreted as a significant security loophole within the context of international relations. A study found that 95% of law enforcement agencies across the world frequently employ social media for investigative and research purposes (IACP, 2014). Therefore, the traces we leave behind while browsing the internet could convert into valuable intelligence. For instance, news reports indicate the use of a pressure cooker in the Boston Marathon bombing in 2013 and Google searches to identify offenders in the subsequent investigation. Mentioned here is a police visit to the residence of a family who searched for the terms 'pressure cooker', 'Boston Marathon', and 'backpack' on Google. In terms of data security, even the mere possibility of Google providing this data to the police is significant. This information has the potential to halt international conflicts or assist in legally identifying and proving war crimes. For instance, it may be utilised to trace past population movements and subsequently monitored in terms of territorial ownership of rights. In 2011, a Harvard University humanitarian initiative investigated satellite images and identified eight mass graves adjacent to Kadugli, Sudan. Utilizing analyzed Digital Globe imagery, UN reports, and eyewitness testimonies, the mass killing has been conclusively identified as such. (Harvard Humanitarian Initiative, 2011)

Whilst discussing these issues, it is worth noting another significant instance of data security. The US-China technology conflict is primarily rooted in data security concerns. The sanctions placed on Chinese telecommunications giant, Huawei, by Western nations, particularly the US, highlight this issue. Huawei is a major Chinese technology company operating across telecommunications, information technology, smart devices and cloud services. In this context, the United States has imposed an embargo on it due to its significant involvement in communication infrastructure, including mobile networks, fixed lines, 5G, and activities related to information gathering and intelligence. (Kalelioğlu, 2019) In addition, data significantly impacts military technologies. In the military, big data and artificial intelligence are implemented in a variety of areas, including intelligence gathering, cyber security, logistics and operational planning. Data analysis plays a critical role in the formulation of military strategies and tracking enemy movements. Meanwhile, artificial intelligence greatly contributes to the advancement of autonomous weapon systems and defence mechanisms. In particular, strategic data processed using artificial intelligence offers a tactical advantage against enemy soldiers in the field (Dilek, 2019). Additionally, in the training of unmanned military vehicles, methods that analyze human actions through big data aid in programming unmanned vehicles with superior tactical maneuverability compared to humans. The US Department of Defense currently has a project underway in this area. It is observed that the artificial intelligence software, which surfaced at the culmination of the project, yielded undeniable supremacy over the esteemed pilots of the US Air Force in a simulated dogfight. (Ayyıldız, 2020) It is evident that data can serve both positive and negative purposes. In the realm of international realpolitik, interpretations of right and wrong are subjective. The main aim of this article is to stress how significant the outcomes of data analysis can be for global security. These developments have the potential to directly impact international security. Upon examining the evolution of international security paradigms throughout history, we can identify critical junctures. For instance, the conventional conception of security that arose after World War II aimed to secure a state's military powers and geographical borders. Then, the ideological security paradigm became prevalent due to the ideological division of the Cold War. In the late '90s, the human security paradigm prioritised securing the welfare of individuals and societies, with a focus on economic, social, and environmental hazards. Following the September 11 attacks in 2001, the emphasis of global security shifted towards identifying and responding to threats and terrorist activities that

extended beyond national boundaries. Subsequently, the 2008 economic crisis highlighted the interconnection between economic factors and security. Finally, the Cambridge Analytica scandal in 2018 brought the issue of data security to the forefront of international relations. The contemporary cases and future developments could bring about a novel approach to international relations, named the "digital security paradigm". The paradigm shall consider the rising significance of cybersecurity and data security in international security. Is there global awareness regarding data security and what is the current level of activity? In this regard, we believe that the most critical factor is societal awareness. The establishment of international standards and norms will come after this awareness. In this regard, we believe that the most critical factor is societal awareness. Even though there have been some advancements on this front, we can say that general societal awareness is still at an early stage. The process is proceeding with momentum from institutions to society. The General Data Protection Regulation (GDPR) is a noteworthy aspect of personal data protection, governed by the regulations of the European Union (EU) (European Union, 2018). The United Nations and the Council of Europe strive to enhance inter-country collaboration in this region. Further, initiatives under these organizations aim to design policies and guidelines for data safety. In the context of regional cooperation, NATO's efforts in combatting cybersecurity threats stand out. Intelligence and information sharing studies have proven effective in preventing cyber threats (Bicakci, 2014). Furthermore, data security is a crucial factor in international trade and data transfer. Nonetheless, international collaborations related to data security's legal aspects are still developing. Furthermore, data security is a crucial factor in international trade and data transfer. Data security has become a worldwide concern, although advancements in this area have not reached an adequate level yet. Such advances reveal that security paradigms are adapting to the novel challenges of the digital era. Consequently, data security has become a crucial factor in international relations, and it is vital to enhance research in this field. International security paradigms must evolve according to the new challenges posed by the digital age as before. Awareness and collaboration on data security will aid in establishing a digital security paradigm in the realm of international relations.

Keywords: data, data, bigdata, big data, data security, international security, artificial intelligence, web 3.0

Elektrikli Araç İstasyonlarının Planlanmasında Kullanıcı Tercihleri ve Bölgesel Faktörlerin Etkileri

Gökçen ARKALI OLCAY

Saide Tutku YILMAZ

İklim değişikliği, hava kirliliği, enerji sınırlamaları ve sera gazı emisyonları, gezegenimizin şu anda karşı karşıya olduğu önemli çevresel sorunlardan sadece birkaçıdır. Ulaşım sektöründen kaynaklanan emisyonlar, bu emisyonların büyük bir bölümünü oluşturmaktadır. Birçok ülke, ulaşım sektörünün büyümesi, buna bağlı sera gazı emisyonları, fosil yakıt tüketimi ve kentsel hava kirliliğine ilişkin endişeler nedeniyle ulaşımın elektrifikasyonunu başlatmış ve desteklemiştir. Elektrikli araçlar, çevre sorunlarının ele alınmasında çok umut verici bir çözüm olarak görünmektedir. Dünya çapında ulaşım için kullanılan yakıtın çoğu fosil yakıtlardan elde edilmektedir. Karbon emisyonlarını azaltmak ve iklim değişikliğini önlemek için fosil yakıtlara olan bağımlılığı azaltmak ve ulaşımın elektrifikasyonunu arttırmak gerekmektedir. Avrupa Birliği'nin Mart 2023'te otomobil ve kamyonetlerin emisyonlarını %100 oranında azaltmayı hedefleyen yeni CO2 standartlarını onaylaması, Avrupa'daki birçok ülkeyi bu alandaki politikalarını yeniden gözden geçirmeye ve elektrifikasyon süreçlerini hızlandırmaya sevk etti. Norveç, 2022 yılında elektrikli araç satışlarının %88'ini gerçekleştirerek elektrikli araç pazarında lider konumdayken, Çin 2022 yılında dünya genelindeki elektrikli araç kayıtlarının yaklaşık %60'ını oluşturmuştur (IEA, 2023). Bu nedenle, artan CO2 kirliliği sorununa yanıt olarak elektrikli araçlar daha popüler hale gelmektedir. Elektrikli araçların kullanılması çevreyi iyileştirme, karbon emisyonlarını azaltma ve daha az benzin tüketme potansiyeli sunmaktadır.

Elektrikli araçlar, bu zorlukları azaltabilecek, geleneksel araçlara karşı umut verici bir çözüm olarak görünmektedir. Ancak elektrikli araçların benimsenmesi büyük ölçüde şarj istasyonlarının mevcudiyetine ve erişilebilirliğine bağlıdır. Elektrikli araçlara geçişin önündeki en büyük engellerden bazıları, şarj istasyonlarının sayısının ve kapsamının yetersiz olması, uygun olmayan yerlerde konumlandırılması ve belirli müşteri beklentilerini karşılayamamasıdır. Çin'de yapılan bir araştırma, elektrikli araç teknolojisinin son yıllarda önemli ölçüde ilerlemesine rağmen, şarj istasyonlarının yanlış yerleştirilmesi nedeniyle elektrikli araçların benimsenmesinin beklenenden daha yavaş olduğunu bildirmiştir (Wang vd., 2021). Bir başka çalışmada, Hindistan gibi elektrifikasyonun az gelişmiş olduğu ülkelerde elektrikli araçların benimsenmesinin yavaş olduğu ve pazara girişte zorluklarla karşılaşıldığı belirtilmiştir (Bhattacharyya ve Thakre, 2020). Bu nedenle, şarj istasyonlarının konumunu ve tasarımını etkileyen faktörleri potansiyel elektrikli araç kullanıcılarının bakış açısından anlamak önemlidir. Türkiye'nin yeni iş modellerine, elektrikli otobüs üretimine ve yerli otomobil markalarına açık dinamik pazar yapısı, bu konuda ilerleme için fırsatlar sunabilir (Gönül vd., 2021). Buna ek olarak, sosyal ve kültürel unsurlar da İstanbul gibi Türkiye'nin yüksek yoğunluklu bölgelerinde elektrikli araç teknolojisine yönelik beklentileri etkileyebilir (Maia vd., 2015).

Bu çalışmada, Q metodolojisi kullanılarak kullanıcı tercihlerinin ve bölgesel özelliklerin Türkiye'deki elektrikli araç şarj istasyonlarının planlanmasını nasıl etkilediği incelenmektedir. Q metodolojisi, küçük bir örneklem büyüklüğü ile bireylerin öznel bakış açılarının belirlenmesini ve analiz edilmesini sağlayan bir tekniktir. Çeşitli kaynaklardan şarj istasyonlarının yerleştirilmesine ilişkin farklı görüş ve perspektifleri yansıtan 43 ifade topladık. İfadeler, elektrik entegrasyon şirketlerinde çalışan ve elektrikli araçlar hakkında bilgi sahibi olan katılımcılarla test edilecek ve bu ifadeler katılma veya katılmama düzeylerine göre sıralanacaktır. Bir pilot çalışma olarak, ifadeleri alandaki iki uzmana da uyguladık ve çalışma için Q-örneğini son haline getirmek için

sonuçlarını değerlendirdik. Bu çalışmanın sonuçları, elektrikli araç kullanıcılarının ihtiyaç ve beklentilerini karşılayan daha etkili ve kullanıcı dostu bir şarj altyapısının geliştirilmesi için değerli bilgiler sağlayabilir. Ayrıca bu çalışma, gelişmekte olan bir ülke bağlamında ulaşımın elektrifikasyonu için olumsuz çevresel etkileri azaltabilecek ve uzun vadede sektörün sürdürülebilirliğini artıracak politikaları bilgilendirerek hem akademik hem de pratik bilgilere katkıda bulunabilir.

Anahtar Kelimeler: Elektrikli araçlar; kullanıcı tercihleri; şarj istasyonu; Q metodolojisi; altyapı planlaması; bgesel zellikler

The Effects of User Preferences and Regional Factors in The Planning of Electric Vehicle Stations

Gökçen ARKALI OLCAY

Saide Tutku YILMAZ

Climate change, air pollution, energy limitations, and greenhouse gas emissions are just a few of the significant environmental issues that our planet is currently dealing with. Emissions from the transportation sector account for a sizeable portion of these emissions. Many countries have started and supported the electrification of transportation due to the growth of the transportation industry, the associated greenhouse gas emissions, the consumption of fossil fuels, and concerns about urban air pollution. Electric vehicles appear to be a very promising solution for addressing environmental issues. Most of the fuel used for transportation around the world is derived from fossil fuels. To reduce carbon emissions and prevent climate change, it is necessary to decrease the dependence on fossil fuels and increase the electrification of transportation. The European Union's approval of new CO₂ standards in March 2023, which aims to reduce the emissions of cars and vans by 100%, has prompted many countries in Europe to reconsider their policies in this area and accelerate their electrification processes. Norway is the leader in the electric vehicle market, accounting for 88% of electric vehicle sales in 2022, while China accounted for nearly 60% of worldwide electric car registrations in 2022 (IEA, 2023). Thus, electric vehicles are becoming more popular in response to the growing CO₂ pollution problem. Utilizing electric vehicles offers the potential to improve the environment, lower carbon emissions, and consume less gasoline.

Electric vehicles (EVs) appear to be a promising solution to conventional vehicles that can mitigate these challenges. However, the adoption of EVs depends largely on the availability and accessibility of charging stations. Some of the major barriers to the transition to EVs are the insufficient number and scope of charging stations, their location in unsuitable places, and their inability to meet certain customer expectations. A study conducted in China reported that despite the significant advancement of EV technology in recent years, EV adoption is slower than expected due to improper placement of charging stations (Wang et al., 2021). Another study stated that in countries where electrification is underdeveloped, such as India, EV adoption is slow and market penetration faces difficulties (Bhattacharyya and Thakre, 2020). Therefore, it is essential to understand the factors that influence the location and design of charging stations from the perspective of potential EV users. Turkey's dynamic market structure, which is open to new business models, electric bus production, and domestic automobile brands, may offer opportunities for progress in this regard (Gönül et al., 2021). In addition, social and cultural aspects may also affect expectations for electric vehicle technology in high-density regions of Turkey such as Istanbul (Maia et al., 2015).

In this study, we examine how user preferences and regional characteristics affect the planning of EV charging stations in Turkey using the Q methodology. The Q methodology is a technique that enables identifying and analyzing subjective viewpoints of individuals with a small sample size. We collected 43 statements from various sources that reflect different opinions and perspectives on the placement of charging stations. The statements will be tested with the participants who worked for electrical integration companies and had knowledge about EVs to sort these statements according to their level of agreement or disagreement. As a pilot study, we also administered the statements to two experts in the field and evaluated their results to finalize the Q-sample for the study. The results of this study can provide valuable insights for developing a

more effective and user-friendly charging infrastructure that meets the needs and expectations of EV users. Moreover, this study can contribute to both academic and practical knowledge by informing policies for the electrification of transportation in an emerging country context that can reduce the adverse environmental impacts and enhance the sustainability of the sector in the long run.

Keywords: Electric vehicles; user preferences; charging station; Q methodology; infrastructure planning; regional characteristics

Türkiye'de Sağlık Sektörünün Ekonomik Analizi

Aslı Gül Öncel

Destan Halit Akbulut

Sağlık hizmetleri ve vatandaşların sağlık hizmetlerine erişimi üzerine yapılan çalışmalar tarih boyunca tartışma konusu olmuşken, son Covid-19 pandemisi gelir eşitsizliği, salgın önlemleri, ülkeye özgü sağlık hizmetleri, sağlık harcamaları ve ölüm oranlarının önemini ortaya çıkarmıştır. Ülkelerin gelir düzeylerine bağlı olarak aşılama ve sağlık hizmeti fırsatlarının farklılık göstermesi, bilimsel araştırmalarda sosyo-ekonomik yapıyı yeniden gözden geçirmeyi teşvik etmiştir. Bu bağlamda aşılama maliyetlerini analiz etmek ve farklı gelir gruplarına ait ülkelerin ekonomik analizlerini yapmak önemlidir.

Sağlık hizmetleri küresel olarak hem kamu hem de özel sektörler tarafından sunulmaktadır; ancak salgın hastalıklara karşı aşılama genellikle kamusal sağlık hizmetlerinin bir parçası olarak kabul edilmektedir. İlgili çalışmalar, aşılamanın sosyal güvenlik, coğrafi konum ve etnik köken gibi çeşitli faktörler üzerindeki etkilerini incelemiştir (Mody A. et al., 2022). Bu bilimsel çalışmalar, Lorenz eğrisi ve Gini katsayısı gibi ölçütleri dikkate alarak sağlık harcamalarını ve gelir eşitsizliklerini deneysel olarak analiz etmiştir (Mishra et al., 2022; Tatar et al., 2022; Annabel et al., 2021).

Lorenz eğrisi ve Lorenz eğrisinden türetilen Gini katsayısı, gelir dağılımını ve eşitsizliğini temsil etmek ve sayısallaştırmak için matematiksel araçlar olarak kullanılır. Bu tamamlayıcı yaklaşımlar, ekonomist Max Otto Lorenz tarafından gelir eşitsizliklerine odaklanan ve istatistikçi ve demograf Corrado Gini tarafından geliştirildi. Lorenz ilk olarak Lorenz eğrisini 1905 yılında tanıttı (Lorenz M.O, 1905), Gini ise toplum içinde gelir eşitsizliğini ölçmek için Lorenz eğrisi grafiğini kullanarak Gini katsayısını hesapladı (Gini, C. 1914). Lorenz eğrisi ve Gini katsayısı gelir eşitsizliğini ölçmek için kullanılan yöntemler olmasına rağmen, farklı bilimsel disiplinlerde uygulamaları bulunmaktadır (Öncel A.G.,2022).

Sağlık, insanların en temel ihtiyaçlarından biri ve karşılanması gereken temel bir insan hakkıdır. Bu bağlamda ülkelerin sağlık sistemlerinin geliştirilmesi ve vatandaşlar için adil ve erişilebilir hale getirilmesi esastır. Sağlık sistemlerindeki eşitsizlikleri azaltmak, birçok devlet için temel bir hedeftir. Sağlık sistemlerini geliştirerek, devletler tüm vatandaşlarına bu sistemlere eşit erişimi sağlama yükümlülüğündedir (Yardım & Üner, 2018).

Sağlık hizmetlerinin geliştirilmesini sağlamak için sağlık reformları uygulanmaktadır. Bu reformların nedenlerine bakıldığında, ülkelerin demografik yapısındaki değişiklikler, teknolojik gelişmelere uyum sağlama ve finansal baskılar öne çıkar. Ayrıca mevcut sağlık sistemlerindeki eksikliklerin ele alınması, kaynak dağıtımının etkili kullanımının sağlanması, yetersiz sağlık hizmetlerinin düzeltilmesi ve kalitenin artırılması, ayrıca sağlık hizmetlerine erişimin sağlanması gibi faktörler sıralanabilir (Buken, 2009). Sağlık sistemlerine erişim konusundaki eşitsizliğin birçok nedeni bulunmaktadır. Bu nedenler arasında mali faktörler, sağlık hizmetlerinin eksikliği, uzun seyahat gereklilikleri ve uzun bekleme süreleri yer almaktadır (Yardım & Üner, 2018).

Türkiye, yoğun nüfusa sahip Avrupa ülkeleri arasında hem Dünya Sağlık Örgütü raporlarındaki önemli konumu hem de Avrupa ülkeleri arasında önemli ekonomik büyüklüğü nedeniyle dikkat çekmektedir. Genç ve büyüyen nüfusuyla Türkiye, sağlık açısından önemli bir ülke olarak öne çıkmaktadır. Türkiye'deki sağlık politikaları geçmişten günümüze incelendiğinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasının ardından batılılaşma çabaları doğrultusunda kurumların ve politikaların yeniden düzenlendiği görülmektedir.

Türkiye'de sağlık hizmetleri bağlamında, Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında, 1928 yılında, Mustafa Kemal Atatürk'ün liderliğinde Dr. Refik Saydam tarafından Hıfzıssıhha Enstitüsü ve Mektebi olarak ilk sağlık kurumu kuruldu. Bu kurumun görevi, halk sağlığını korumaya yönelik araştırmalar yapmak, tıp doktorları ve sağlık profesyonelleri yetiştirmek ve aşı geliştirmeyi iletmektir. O dönemde sağlık sisteminin temel amacı, koruyucu sağlık hizmetleri sunmak ve bulaşıcı hastalıklarla mücadele etmektir. 2011 yılında Sağlık Enstitüsü Türkiye Halk Sağlığı Kurumu'na devredildi.

Ayrıca, Türkiye'deki sağlık alanı önemli gelişim dönemleri yaşamıştır. Bu dönemlerden biri, II. Dünya Savaşı'nın etkilerinin ardından 1945-1960 yılları arasında gerçekleşti ve sağlık hizmetlerinde önemli iyileştirmelere yol açtı. Sonrasında, 1960-1980 yılları arasındaki dönem, askeri bir darbenin etkilerinden kaynaklanan sağlık sistemi değişiklikleri ile karakterize edilir. Başka bir dikkat çekici dönem ise 1988-1993 yılları arasında gerçekleşti ve ikinci sağlık reformunun uygulanmasıyla sağlık hizmetlerinde daha fazla gelişmelere yol açtı. Ayrıca, 2002 yılından sonra Türkiye'de sağlık değişim programı ile yeni ulusal sağlık politikalarının oluşturulması üçüncü sağlık reformu olarak gerçekleşti (Bukun, 2009).

Lorenz eğrisi ve Gini katsayısı, ekonomide gelir dağılımının adil olup olmadığını değerlendirmek için kullanılacaktır. Her ikisi için de ölçüm zaman çerçevesi önemlidir. Ancak, bu iki ölçüm yöntemine yönelik eleştiriler ise şöyledir: Gelir dağılımının eşitsizliğini incelemek, bireylerin taşınabilir ve taşınmaz mallarını, kişi başı sağlık ve eğitim harcamalarını da dikkate almalıdır. Bunun dışında, eşit fırsatlar da her iki yaklaşım ile ölçülemeyen kriterler arasındadır.

Çalışmamızda, Lorenz eğrisi ve Gini katsayısı kullanılarak sağlık sektörüne ilişkin çalışmalar dahil edilmiş ve Türkiye'nin sağlık sektörü, Mustafa Kemal Atatürk dönemi gelişmeleriyle birlikte değerlendirilmiştir. Türkiye'de sağlık sektörünü göz önüne aldığımızda, gelir dağılımı eşitsizliklerini azaltmak ve sağlık hizmetlerinin kalitesini artırmak amacıyla birçok reform hareketi gerçekleştirilmiştir. Farklı zaman dilimlerinde incelendiğinde, sağlık reformlarının içeriğini çeşitli siyasi, sosyal ve ekonomik gelişmeler etkilemiştir. Örneğin, savaş sonrası dönemlerde hastalıklara karşı önleyici tedbirlerin ve salgın hastalıklar sırasında aşı tedbirlerinin uygulanmış olduğu görülmüştür. Gelir dağılımı eşitsizliği ile sağlık sektörü arasındaki ilişki, özellikle salgın hastalık zamanlarında, özellikle aşı faaliyetleri ile ilgili olarak akademik araştırmalarda geniş ölçüde incelenmiştir. Bu bağlamda, bu çalışmalar gelir dağılımı eşitsizliğini ölçmek için araç olarak Gini katsayısı ve Lorenz eğrisini kullanır. Çalışmamız, bu konudaki güncel uluslararası araştırmalarda verilen önemi ve Türkiye'nin içinde bulunduğu konumu vurgulamaktadır.

Economic Analysis of the Healthcare Sector in Turkey

Aslı Gül Öncel

Destan Halit Akbulut

While studies on healthcare services and citizens' access to healthcare have been a subject of discussion throughout history, the recent Covid-19 pandemic has brought to light the importance of income inequality, anti-epidemic measures, country-specific healthcare services, healthcare expenditures, and mortality rates. The variation in vaccination and healthcare opportunities based on the income levels of countries has prompted a reexamination of the socio-economic structure in scientific research. In this context, analyzing the costs of vaccination and conducting economic analyses of countries across different income groups are crucial.

Healthcare services are offered by both public and private sectors globally; however, vaccination against epidemic diseases is primarily regarded as a component of public health services. Relevant studies have examined the effects of vaccination on various factors, including social vulnerability, geographic location, and ethnicity (Mody A. et al., 2022). These scientific studies have empirically analyzed healthcare expenditures and income inequalities, taking into account measures such as the Lorenz curve and the Gini coefficient (Mishra et al., 2022; Tatar et al., 2022; Annabel et al., 2021).

The Lorenz curve and the Gini coefficient, derived from the Lorenz curve, are used as mathematical tools to represent and quantify income distribution and inequality. These complementary approaches were developed by economist Max Otto Lorenz, who focused on income inequalities, and statistician and demographer Corrado Gini. Lorenz first introduced the Lorenz curve in 1905 (Lorenz M.O, 1905), while Gini calculated the Gini coefficient by utilizing the Lorenz curve graph to measure income inequality within society (Gini, C. 1914). Although the Lorenz curve and the Gini coefficient are methods used to measure income inequality, they find applications in different scientific disciplines.

In Turkey, within the context of healthcare services, during the early years of the Republican era, in 1928, under the leadership of Mustafa Kemal Atatürk, the Institute and School of Health (Hıfzıssıhha Enstitüsü ve Mektebi) was established by Dr. Refik Saydam as the first healthcare institution of the Republican era. Its mission was to conduct research aimed at safeguarding public health, training medical doctors and healthcare professionals, and advancing vaccine development. During that time, the primary objective of the healthcare system was to provide preventive healthcare services and combat infectious diseases. In 2011, the Institute of Health was transferred to the Public Health Institution of Turkey.

Furthermore, the field of healthcare in Turkey has witnessed notable periods of development. One such period occurred between 1945 and 1960, following the impact of World War II, which led to significant improvements in healthcare services. Subsequently, the years between 1960 and 1980 were marked by changes in the healthcare landscape, stemming from the effects of a military coup. Another noteworthy phase took place during the period of 1988-1993, characterized by the implementation of the second healthcare reform, leading to further enhancements in healthcare services. There have also been the establishment of new national health policies through the healthcare exchange program in Turkey as the third healthcare reform after the year 2002 (Bukem, 2009).

In this study, our primary focus will be on the development of public health services for vaccination in Turkey since the Republican era. We will begin by exploring the historical background and advancements in this field. Furthermore, we will perform a statistical analysis to examine the costs associated with Covid-19 vaccination and vaccination rates on a global scale. By analyzing relevant data, we aim to gain insights into the economic aspects of vaccination programs. Lastly, we will review existing studies on this topic, employing the Lorenz curve and the Gini coefficient as analytical tools. These measures will allow us to assess the distributional aspects of vaccination efforts and draw conclusions based on the results. Through this comprehensive approach, we aim to contribute to the understanding of public health services, specifically in the context of vaccination, and shed light on the implications for policy-making and future research in this field.

Keywords: Healthcare Sector in Turkey, Income Distribution, Income Inequality, Gini Coefficient, Lorenz Curve

Kamu İdarelerinde Yapay Zekâ Kullanımının Değerlendirilmesi

Burçin BOZDOĞANOĞLU

İraz KAYA HASPOLAT

Ayşegül YÜCEL

Dijital dönüşüm kavramı son dönemde ortaya çıkan teknolojik gelişmelerle birlikte giderek daha fazla devletin politika stratejisi arasına girmeye başlamıştır. Özellikle COVID-19 pandemisi sonrasında artan e-ticaret hacmi, uzaktan çalışma süreçleri, çevrim içi sosyal faaliyetlerin yanı sıra blok zincir, bulut bilişim, yapay zekâ, kriptoparalar, NFT, metaverse gibi dijital bir ekosistemin varlığı daha fazla ilerlemeyi teşvik etmektedir. Bu anlamda dijitalleşme sadece teknoloji yenilikleri içermemekte aynı zamanda belirlenecek politikalarla ilgili süreçlere yerleştirilmesi gereken bir dönüşüm unsuru olarak öne çıkmaktadır. Bu teknolojiler arasında yer alan yapay zekâ genel olarak toplumda, ekonomide ve kamu sektöründe özel ilgi gören ve yeni fırsatlar sunan disiplinler arası bir araştırma alanı olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda çalışmada öncelikle üzerinde henüz uzlaşa sağlanamayan yapay zekâ kavramı ve alt teknolojiler olan makine öğrenimi, sinir ağları, doğal dil işleme, konuşma tanıma, derin öğrenmenin kısaca açıklamalarına yer verilmiştir.

Günümüzde yapay zekâ sayısız teknoloji ve hizmette yer almaktadır: harita uygulamalarının trafikten kaçınmak için, Netflix ve Spotify'nın film ve şarkı önerileri sunmak için ve e-posta sağlayıcılarının otomatik olarak spam filtrelemek için kullandığı algoritmaların tümü yapay zekaya dayanmaktadır. Öte yandan son dönemde pek çok ülke büyük miktarda kamu verisini işlemek amacıyla yapay zekanın teknolojik potansiyeline yatırım yapmaktadır. Yapay zekâ teknolojisini kamu hizmetlerinde kullanma kararı alan ülkeler, bu teknoloji için ulusal stratejiler geliştirmiş ve birçoğu bu teknoloji aracılığıyla sağlanan operasyonlarını vatandaşlar ve işletmeler için daha verimli ve duyarlı hale getirmek amacıyla yapay zekanın kullanımı da dahil olmak üzere araştırma ve geliştirmeyi finanse etmek üzere geniş bütçeler tahsis etmiştir. Yapay zekanın kamu idarelerinde kullanımına ilişkin olarak; sağlık, ulaşım, güvenlik alanlarında farklı ülke örnekleri ve süreçlere yapmış olduğu olumlu katkılara çalışmada yer verilmiştir. Ayrıca kamu hizmetlerinin üretiminde ve sunumunda bu hizmetlerden yararlananların görüşlerinin de süreçlere katkısının önemine istinaden yapay zekanın karar alma süreçlerinde kullanımına ilişkin bir uygulama örneği de bu çerçevede incelenmiştir.

Kamu sektörünün temel amaçlarından biri, yasaları, politikaları hazırlamak ve geliştirmek, kamusal mallar ve hizmetlerin teminini gerçekleştirmek ve kamu görevlilerinin görevlerini yerine getirmeleri için gereken araçları, kaynakları sağlamaktır. Bunları gerçekleştirirken etkinliği ve hızı sağlamak noktasında, devletlerin yapay zekâ teknolojisine olan ilgisi giderek artmaktadır. Çalışmanın amacı yapay zekanın kamu sektöründe farklı alanlarda kullanım süreçlerinin temel kamusal değerler olan etkinlik, hesap verebilirlik, şeffaflık, eşitlik çerçevesinde değerlendirilmesidir. Çalışmada bu değerlendirme yapılırken bazı ülke örnekleri çerçevesinde incelenmeler yapılarak, toplumun homojen olmayan yapısı (farklı ırk, cinsiyet, dil vb özelliklere sahip bireylerin ülkede olması) göz önünde bulundurulmuş ve yapay zekâ gibi bir teknolojinin kamu hizmetlerinden yararlanması noktasında karar alma süreçlerinde belirleyici olması halinde ortaya çıkabilecek güçlükler ve riskler eşitlik, şeffaflık, hesap verebilirlik bağlamında tespit edilmiştir.

Yapay zekaya olan ilginin artmasına neden olan önemli bir faktörde, mevcut verilerin büyük ve artan miktarıdır. Bununla birlikte söz konusu büyük hacimli veriler, devletlerin yararlı bilgiler elde

etmesini engelleyebilmektedir. Yapay zekâ devletlerin aşırı bilgi yükünün üstesinden gelmelerine, yeni içgörüler edinmelerine ve daha iyi politika kararları almalarına yardımcı olacak tahminler üretmelerine destek olabilecek noktadır. Kamu idarelerinde yapay zekadan yararlanmaya karar verildikten sonra, tasarım ve uygulama için ödünleşimleri belirleyen, risk ve önyargıları azaltan, süreç içinde insanlar için uygun bir rol sağlayan güvenilir, adil ve hesap verebilir bir yaklaşım geliştirmeleri kritik önem taşımaktadır. Bunun önemli bir parçası, tüm yaşam döngüleri boyunca yapay zekâ sistemlerinden etkilenebilecek kullanıcılara ve bireylere sürekli odaklanılmasını sağlamak olacaktır. Ayrıca yapay zekâ süreçlerine hâkim beşerî sermaye gelişimini sağlamak için özel sektöre veya diğer harici ortaklara dış kaynak sağlamak yerine, dahili veri bilimi ekipleri şeklinde dijital okuryazarlığı yüksek kamu görevlileriyle bir kapasite oluşturmanın doğru oranlarını belirlemeleri gerekecektir.

Bu kapsamda, yöneticilerin ve kamu görevlilerinin yapay zekanın faydalarını en üst düzeye çıkarmalarına, farklı ülke deneyimlerinden faydalanmalarına ve potansiyel riskleri en aza indirmelerine yardımcı olmak amacıyla bu konular çalışmanın içinde incelenmektedir. Ayrıca yapay zekayı kullanma yaklaşımlarının kamu sektörü inovasyonu açısından bir çerçeve belirlenmesine yardımcı olmasını sağlayıcı şekilde değerlendirmeler yapılmakta ve öneriler sunulmaktadır.

Evaluation of The Use of Artificial Intelligence In Public Administrations

Burçin BOZDOĞANOĞLU

Iraz KAYA HASPOLAT

Ayşegül YÜCEL

With the recent technological developments, the concept of digital transformation has become a policy strategy of more and more governments. Especially after the COVID-19 pandemic, the increasing volume of e-commerce, remote working processes, online social activities, as well as the existence of a digital ecosystem such as blockchain, cloud computing, artificial intelligence, cryptocurrencies, NFT, metaverse, etc. encourage further progress. In this sense, digitalization does not only include technological innovations, but also stands out as an element of transformation that should be embedded in the processes related to the policies to be determined. Among these technologies, artificial intelligence is generally defined as an interdisciplinary research field that attracts special attention and offers new opportunities in society, economy and public sector. In this context, the study first briefly explains the concept of artificial intelligence and its sub-technologies such as machine learning, neural networks, natural language processing, speech recognition and deep learning, which have not yet been agreed upon.

Today, artificial intelligence is embedded in countless technologies and services: mapping apps to avoid traffic, Netflix and Spotify to recommend movies and songs, and email providers to automatically filter spam, all rely on AI. On the other hand, many countries have recently invested in the technological potential of artificial intelligence to process large amounts of public data. Countries that have decided to use AI technology in public services have developed national strategies for the technology and many have allocated large budgets to fund research and development, including the use of AI to make their operations more efficient and responsive for citizens and businesses. Regarding the use of artificial intelligence in public administrations; examples of different countries in the fields of health, transportation and security and its positive contributions to the processes are included in the study. In addition, an application example of the use of artificial intelligence in decision-making processes has also been examined in this framework, based on the importance of the contribution of the opinions of those who benefit from these services to the processes in the production and provision of public services.

One of the main objectives of the public sector is to prepare and develop laws and policies, to realize the provision of public goods and services, and to provide the tools and resources necessary for public officials to fulfill their duties. In order to ensure efficiency and speed in realizing these objectives, the interest of states in artificial intelligence technology is increasing. The aim of the study is to evaluate the utilization processes of artificial intelligence in different fields in the public sector within the framework of basic public values such as efficiency, accountability, transparency and equality. While making this assessment, the study examined some country examples, took into account the inhomogeneous structure of the society (the presence of individuals with different race, gender, language, etc. characteristics in the country), and identified the difficulties and risks that may arise if a technology such as artificial intelligence becomes a determinant in decision-making processes in the utilization of public services in the context of equality, transparency and accountability.

An important factor driving the growing interest in AI is the large and growing amount of data available. However, this large volume of data can prevent governments from obtaining useful

information. This is where AI can help governments overcome information overload, gain new insights and generate forecasts that help them make better policy decisions. Once public administrations have decided to leverage AI, it is critical that they develop a credible, fair and accountable approach to design and implementation that identifies trade-offs, mitigates risk and bias, and ensures an appropriate role for humans in the process. An important part of this will be to ensure that there is a continuous focus on the users and individuals who may be affected by AI systems throughout their entire lifecycle. They will also need to determine the right proportions of capacity building with digitally literate civil servants in the form of internal data science teams, rather than outsourcing to the private sector or other external partners to ensure the development of human capital adept in AI processes.

In this context, these issues are examined within the study to help managers and public officials maximize the benefits of AI, benefit from different country experiences and minimize potential risks. It also evaluates and recommends approaches to using AI to help set a framework for public sector innovation.

Sürdürülebilir Kalkınma Çerçevesinde Türkiye'nin Enerji Politikasındaki Dönüşüm

Hilal ALPDOĞAN

Birleşmiş Milletler (BM), Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ni (SKH) 25-27 Eylül 2015 tarihleri arasında düzenlenen BM Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi'nde duyurdu. Aynı zamanda "2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi" olarak da bilinen SKH, sürdürülebilir kalkınma alanında küresel öncelikleri ve hedefleri belirlemeyi amaçlayan kapsamlı bir çerçevedir. SKH, sosyal, ekonomik ve çevresel boyutları içeren 17 ana hedeften oluşmaktadır. Bu hedefler arasında yoksulluğun sona erdirilmesi, açlığın sona erdirilmesi, sağlık hizmetlerine erişimin artırılması, eğitimin teşvik edilmesi, cinsiyet eşitliğinin sağlanması, temiz su ve sanitasyonun temini, temiz enerji kullanımının teşvik edilmesi, ekonomik büyüme ve istihdamın desteklenmesi, sürdürülebilir endüstri ve altyapının oluşturulması, eşitsizliklerin azaltılması, sürdürülebilir şehirlerin oluşturulması, iklim eylemi alınması, okyanusların ve karasal ekosistemlerin korunması, barışçıl ve kapsayıcı toplumların oluşturulması yer almaktadır.

BM'nin Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, üye devletlere politika geliştirmek, kaynak tahsis etmek ve çözüm üretmek için küresel bir rehberlik çerçevesi sunmaktadır. Her ülke kendi ulusal eylem planlarını geliştirir ve hedeflere ulaşma konusundaki ilerlemeleri raporlar. SKH'lar, 2030 yılına kadar sürdürülebilir kalkınma için küresel bir vizyon oluşturmayı amaçlamaktadır. Türkiye de bu SKH'ları dikkate alarak On Birinci Kalkınma Planı'nı hazırlamıştır. Ayrıca, SKH çerçevesinde Türkiye'deki enerji politikaları da önemli bir dönüşüm geçirmiştir.

Bu dönüşüm, çevresel etkilerin azaltılması, enerji verimliliğinin artırılması, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması ve enerji arz güvenliğinin sağlanmasını amaçlamaktadır. Bu amaçlara uygun olarak en önemli hedef, yenilenebilir olmayan enerji kaynaklarından yenilenebilir enerji kaynaklarına geçiştir. Rüzgar, güneş, hidroelektrik, biyokütle ve jeotermal gibi yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı teşvik edilmekte ve yenilenebilir enerji santrallerinin kurulması teşvik edilmektedir. Özellikle rüzgar ve güneş enerjisine dayalı projeler önemli ölçüde geliştirilmiştir. Dönüşümün bir diğer yönü enerji verimliliğinde yaşanmaktadır. Binalarda enerji verimliliği standartlarının iyileştirilmesi, enerji yoğun sektörlerde verimliliği artıran önlemlerin alınması ve enerji tasarrufu sağlayan aydınlatma sistemlerinin teşvik edilmesi için önemli adımlar atılmaktadır.

Son yıllarda, küresel enerji arzındaki zorluklarla birlikte enerji öz yeterliliğinin ve yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının önemi artmıştır. Türkiye'nin enerji politikasındaki dönüşümlerinden biri de enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesine odaklanmaktadır. Yerli enerji kaynaklarına yönelmek ve enerji arz güvenliğini sağlamak amacıyla enerji kaynaklarını çeşitlendirmek için politikalar izlenmektedir. Sonuç olarak, enerji arz güvenliği ve enerji fiyatlarındaki dalgalanmalara karşı dayanıklılığı artırmak amaçlanmıştır.

Türkiye'nin çevresel politikasındaki dönüşümlerden biri, karbon emisyonlarını azaltmaya odaklanmaktadır. Türkiye, son yıllarda orman yangınları, sel ve toprak kaymaları gibi felaketler yaşayarak iklim değişikliğinden en fazla etkilenen ülkeler arasında yer almaktadır. İklim değişikliği ile mücadele bağlamında Türkiye, karbon emisyonlarını azaltmayı hedeflemektedir. Bu doğrultuda, yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik yatırımlar artırılmakta, enerji verimliliği önlemleri uygulanmakta ve daha temiz teknolojilere geçiş teşvik edilmektedir. Ayrıca, enerji üretim ve tüketim süreçlerinde karbon ayak izini azaltmayı amaçlayan politikalar benimsenmektedir. Tüm bu dönüşüm süreçlerinin ortasında, enerji pazarında serbestleşme de kaçınılmaz bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Son yıllarda Türkiye, enerji pazarını rekabetçi ve şeffaf bir yapıya

dönüştürme ve enerji tüketici haklarını koruma odaklı bir dönüşümle ilgilenmektedir. Enerji üretimi, iletimi ve dağıtım alanlarında rekabetin teşvik edilmesi ve enerji şirketleri arasında adil bir rekabet ortamının oluşturulması hedeflenmektedir.

Türkiye'nin enerji politikasındaki dönüşümü, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmayı amaçlayan bir strateji olarak değerlendirilebilir. Bu dönüşüm, çevresel etkileri azaltmayı, enerji kaynaklarının etkili ve verimli kullanımını sağlamayı ve enerji arz güvenliğini güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu çalışma, Türkiye'nin enerji politikalarını kalkınma planları çerçevesinde ele almaktadır ve bu enerji politikalarının sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda nasıl bir dönüşüm geçirdiğini tartışmaktadır.

Transformation of Turkey's Energy Policy within the Framework of Sustainable Development

Hilal ALPDOĞAN

The United Nations (UN) announced the Sustainable Development Goals (SDGs) during the UN Sustainable Development Summit held from September 25-27, 2015. The SDGs, also known as the '2030 Agenda for Sustainable Development,' are a comprehensive framework aimed at identifying global priorities and targets in the field of sustainable development. The SDGs consist of 17 main goals encompassing social, economic, and environmental dimensions. These goals include eradicating poverty, ending hunger, improving access to healthcare, promoting education, achieving gender equality, ensuring clean water and sanitation, promoting clean energy use, supporting economic growth and employment, constructing sustainable industry and infrastructure, reducing inequalities, ensuring sustainable cities, taking climate action, preserving oceans and terrestrial ecosystems, and building peaceful and inclusive societies.

The UN's Sustainable Development Goals provide a global guidance framework for member states to develop policies, allocate resources, and generate solutions. Each country develops its own national action plans and reports progress towards achieving the goals. The SDGs aim to create a global vision for sustainable development by 2030. Turkey has also planned its Eleventh Development Plan in line with these SDGs. Furthermore, within the framework of the SDGs, energy policies in Turkey have undergone a significant transformation.

This transformation aims to reduce environmental impacts, increase energy efficiency, utilize renewable energy sources, and ensure energy supply security. The most significant goal in line with these objectives is the transition from non-renewable energy sources to renewable energy sources. The use of renewable energy sources such as wind, solar, hydroelectric, biomass, and geothermal is encouraged, and the establishment of renewable energy power plants is promoted. Particularly, projects based on wind and solar energy have been significantly developed. Another aspect of the transformation occurs in energy efficiency. Important steps are taken to improve energy efficiency standards in buildings, implement efficiency-enhancing measures in energy-intensive sectors, and promote energy-saving lighting systems. Formun Üstü

In recent years, along with the challenges in global energy supply, the importance of energy self-sufficiency and the utilization of domestic and renewable energy sources has increased. One of the transformations in Turkey's energy policies is the diversification of energy sources. Policies have been pursued to turn to domestic energy sources and diversify energy resources to ensure energy supply security. As a result, the security of energy supply and resilience against fluctuations in energy prices are enhanced.

One of the transformations in Turkey's environmental policies is focused on reducing carbon emissions. Turkey is among the countries most affected by climate change, experiencing disasters such as forest fires, floods, and landslides in recent years. In the context of combating climate change, Turkey aims to reduce carbon emissions. Accordingly, investments in renewable energy sources are being increased, energy efficiency measures are being implemented, and the transition to cleaner technologies is being encouraged. Moreover, policies aimed at reducing carbon footprint in energy production and consumption processes are being adopted. In the midst of all these transformation processes, liberalization in the energy market is also inevitable. In recent years, Turkey has focused on transforming the energy market into a competitive and transparent structure and protecting energy consumer rights. The promotion of competition in the

areas of energy generation, transmission, and distribution, and the creation of a fair competitive environment among energy companies, are the objectives.

The transformation in Turkey's energy policy can be regarded as a strategy aimed at achieving sustainable development goals. This transformation aims to reduce environmental impacts, ensure efficient and effective utilization of energy resources, and strengthen energy supply security. This study examines Turkey's energy policies within the framework of its development plans and discusses how these energy policies have undergone a transformation in line with sustainable development goals.

İyi Yönetişimin Vergi Gelirleri ve Kamu Harcamalarına Etkileri: Panel Eşbütünleşme Yöntemi

İrem DİDİNMEZ

Tuğay GÜNEL

1920'li yıllarda başlayan kamu sektörünün büyümesi sürecinin 1980'li yıllarda daha da hızlanması kamu maliyesi alanında daha fazla araştırma yapılmasına neden olmuştur. Piyasanın optimal düzeyde mal ve hizmet sunumu konusunda yeterli olmaması, devletlerin ekonomik alana müdahale ederek daha fazla kamusal mal ve hizmet sunmasını beraberinde getirmiştir. Demokratikleşmenin yaygınlaşması yöneten ve yönetilenler arasındaki etkileşimi artırmış, gücün yanı sıra güvene de dayalı bir yapı ortaya çıkarmıştır. Güç ve güven ilişkisinin bir gereği olarak ekonomik, sosyal, mali ve siyasal alanda rol üstlenen devletler daha fazla kamusal mal ve hizmet sunmaya başlamışlardır. Artan kamusal mal ve hizmet talebi daha fazla kamu harcaması yapılmasına, dolayısıyla da bu harcamaların finanse edilebilmesi için daha fazla kamu geliri toplanmasına yol açmıştır. Bu durum günümüz kamu yönetimi ve kamu maliyesi anlayışı ile birlikte devletin yönetilmesinde görev alanlar ile vatandaşlar arasındaki ilişkilerin yöneten-yönetilen ilişkisinden ziyade toplumun fayda ve refahının daha ön planda tutulduğu bir yaklaşıma doğru evrilmesine neden olmuştur.

Modern kamu maliyesi anlayışı ile birlikte kamusal faaliyetlerin gerçekleştirilmesi amacıyla kamu hizmetlerinin kaliteli ve etkili sunulması hedeflenmiştir. Bu çerçevede özellikle ekonomik faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde kullanılan kamu gelirleri ve kamu harcamalarına yönelik düzenlemelerin politika yapımcıların yetkileri dahilinde olması yöneticiler tarafından verilen kararların önemine vurgu yapmaktadır. Politika yapımcılar tarafından alınan kararların belirlenen hedefler ile uyumlu şekilde uygulanabilmesi ise devlet-vatandaş etkileşiminin daha yatay ilişkiler ile şekillendiği demokratik sistemlerde mümkün olmaktadır.

Demokratikleşme süreçleri ile yönetenler ile yönetilenler arasındaki etkileşimin artması sonucunda yönetim kavramı önemini kaybederek iyi yönetim kavramı ön plana çıkmıştır. Yönetişimin olumlu yönleri üzerine odaklanması ise iyi yönetim şeklinde ifade edilmiştir. İdari, ekonomik ve politik üç temel unsur üzerine inşa edilen yönetim ve iyi yönetim, hukukun üstünlüğü, toplumsal ve bireysel temel hak ve özgürlüklerin korunması ilkeleri ile demokratik yönetim sistemlerinin önemli bir bileşenidir. İyi yönetim, vatandaş odaklı demokratik kurum ve kuruluşların yaygınlaştırılmasını hedefleyerek politik ve sosyo-ekonomik ilişkilere rehberlik etmektedir.

Politika yapımcılar tarafından uygulanan düzenlemelerin ve idari yapılanmanın hesap verebilir, istikrarlı, verimli, hukuk kurallarına uygun davranmanın teşvik edildiği, yoksulluk ve yolsuzluğun önüne geçildiği, hükümetlerin sosyal çıkar maksimizasyonu doğrultusunda hareket ettiği durumda iyi yönetim hükümetlere duyulan güveni artırarak hükümetlerin güç kazanmasını sağlamıştır.

Yapılan analizde panel eşbütünleşme yöntemi kullanılarak 2002-2019 döneminde 71 ülkede iyi yönetişimin kamu gelirleri ve kamu harcamalarına etkisi hükümet etkinliği dikkate alınarak değerlendirilmektedir. Farklı gelişmişlik düzeylere yer alan ülkelerin Dünya Bankası ve Dünya Yönetişim Göstergeleri'nden elde edilen verileri aracılığıyla hükümet etkinliği ile kamu harcamaları arasında uzun dönemli ve negatif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu durum iyi yönetişimin etkin bir şekilde uygulanmasının kamu harcamaları üzerinde azaltıcı etkide bulunması anlamına gelmektedir. Aksi durumda iyi yönetişimin etkinliğinin düşmesi ve kamusal yönetimin zayıflamasının kamu harcamalarına etkisi artırıcı nitelikte olacaktır. Bu sonuç aynı zamanda,

hükümet etkinliği ve kamu harcamalarının eş anlı ilerleme kaydettiklerini göstermektedir. Bir başka deyişle, hükümetlerin etkin olduğu durumda kamu harcamaları da daha etkili ve verimli olmaktadır.

Çalışmada elde edilen bir başka önemli bulgu ise iyi yönetim ile vergi gelirleri arasındaki pozitif yönlü ilişkidir. Bir başka ifade ile iyi yönetimin etkin bir şekilde uygulanması vergi gelirlerini artırmaktadır. Bu durum kamusal alanda yönetimin etkinliğinin artması ve vergi toplama maliyetlerini düşürerek elde edilen vergi gelirlerinin artmasını sağlamaktadır. Bunun yanı sıra devlet ve vatandaş etkileşiminin aktif olduğu iyi yönetimin uygulandığı sistemlerde devletler toplumsal yararının maksimize edilmesine katkı sağlayacak kaliteli mal ve hizmet sunumu gerçekleştirirken; vatandaşlar da bu hizmetlerin finansmanına katılmak amacıyla yapılan düzenlemelere uymak konusunda daha istekli olmaktadır. Kamu harcamaları ve kamu gelirlerinin devlet bütçelerinin temel bileşenleri olduğu dikkate alındığında daha kapsamlı bir değerlendirme ile iyi yönetimin etkinliğinin ve kalitesinin artmasının bütçe açığını azaltıcı etkide bulunduğu yorumu yapmak da mümkündür.

Sonuç olarak, analizde elde edilen bulgular iyi yönetimin etkileri bakımından değerlendirildiğinde iyi yönetimin benimsendiği ülkelerde kamu harcamalarının daha düşük düzeyde seyrettiği görülmektedir. Bir başka deyişle, iyi yönetim kamu harcamalarının daha etkili ve verimli alanlara yönelmesini sağlamaktadır. Böylece optimal kamu harcaması miktarı daha düşük düzeyde gerçekleşmekte ve dolayısıyla daha az vergi geliri ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Hükümetlerin daha az vergi gelirin ihtiyacı duyması bir yandan vatandaşlar üzerindeki vergi yükünü azaltmakta bir yandan da talep ve beklentileri ile uyumlu hizmet alan vatandaşların üzerlerine düşen yükümlülüklerin yerine getirilmesi konusunda daha istekli davranmalarını sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

The Impact of Good Governance on Tax Revenues and Public Expenditures: Panel Cointegration Method

İrem DİDİNMEZ

Tuğay GÜNEL

Research in the field of public finance increased as the public sector grew in the 1920s and 1980s. Inadequacies in the market to provide goods and services optimally resulted in state intervention to provide more public goods and services. The spread of democratization increased the interaction between the rulers and the ruled, creating a structure based on trust and power. As a result, states began offering more public goods and services to meet the demands of their citizens. The increase in public goods and services led to higher public expenditures and the collection of more public revenues to finance them. Today's understanding of public administration and finance prioritizes the benefit and welfare of society over the manager-managed relationship, evolving the relationship between state administrators and citizens.

With the understanding of modern public finance, it aims to provide quality and effective public services to realize public activities. In this context, the fact that the regulations regarding public revenues and public expenditures, which are used in the realization of economic activities, are within the authority of policymakers emphasizes the importance of the decisions made by the administrators. Implementing policymakers' decisions in line with the determined targets is possible in democratic systems where more horizontal relations shape the state-citizen interaction.

Due to the rise of democratization, the relevance of management has declined while the significance of good governance has increased. Good governance emphasizes the positive aspects of governance and is comprised of three key elements: administrative, economic, and political. It is a crucial component of democratic management systems that uphold the principles of the rule of law and the protection of individual and social rights and freedoms. Good governance aims to establish citizen-oriented democratic institutions and organizations, guiding political and socio-economic relations. In cases where the regulations and administrative structure implemented by the policymakers are accountable, stable, and efficient, and compliance with the rules of law is encouraged, poverty and corruption are prevented, and governments act in line with the maximization of social interests, good governance has increased the trust in governments and enabled governments to gain power.

Through the use of panel cointegration analysis, the impact of good governance on public revenues and expenditures across 71 countries from 2002-2019 was assessed by taking into account government efficiency. The data obtained from the World Bank and World Governance Indicators were used to determine a negative and long-term correlation between government efficiency and public expenditures, revealing that effective implementation of good governance reduces public expenditures. Conversely, weakening public administration and declining good governance effectiveness can increase public expenditures. This finding also indicates that government efficiency and public expenditures progress in tandem, implying that effective governments lead to more efficient and effective public expenditures.

Another important finding in the study is the positive relationship between good governance and tax revenues. In other words, effective implementation of good governance increases tax revenues. This situation increases the efficiency of the administration in the public sphere and reduces the tax collection costs, thereby increasing the tax revenues obtained. In addition, in

systems where good governance is implemented and where state and citizen interaction is active, states provide quality goods and services that will maximize social benefit; citizens are also more willing to comply with the regulations made to participate in financing these services. Considering that public expenditures and revenues are the main components of government budgets, it is possible to make a more comprehensive assessment that the increase in the efficiency and quality of good governance reduces the budget deficit.

It has been observed that countries adopting good governance tend to have a lower level of public expenditures, resulting in more effective and productive allocation of resources. This leads to an optimal amount of public expenditure that requires less tax revenue. As a result, citizens are relieved of the tax burden, making them more willing to fulfill their obligations while receiving services that meet their expectations.

Cumhuriyetin İkinci Yüzyılın'da Avrupa Birliği Enerji Arzında Türkiye'nin Önemi

Younes GHOLIZADEH

Son yıllarda Türkiye'nin ülkeler ve bölgelerle enerji ağırlıklı iş birliği artmıştır. Bu iş birliğinin ana teması ülkenin jeostratejik konumuna dayanmaktadır. Türkiye konumu gereği Irak, İran, Orta Asya, Kafkas ve Akdeniz havzası enerji kaynaklarının Avrupa Birliği ülkelerine transferi için en güvenilir tek ülkedir. Bölgesel iş birliği kapsamında, Türkiye-Avrupa Birliği enerji ilişkileri karşılıklı menfaatler üzerinde süren yarım asırlık tarihe sahiptir. Avrupa Birliği, dış enerji kaynaklarına bağımlı olduğu için sürdürülebilir enerji arz güvenliğini bütün oturumlarda ve ilgili çalışmalarda duyurmaktadır. Enerji arz güvenliğinin sürdürülebilir yapılmasının tek yolu enerji tedarik kaynaklarının çeşitlendirilmesi yanı sıra güvenilir transfer yollarının seçilmesinden geçer. Türkiye açısından ise ülkede yapılmış yüksek kapasiteli boru hatları ve kurulu enerji depolama santralleri bu coğrafyayı, enerji transiti konusunda Avrupa Birliği ülkeleri için vazgeçilmez kılmıştır. Türkiye-Avrupa Birliği enerji ilişkileri kapsamında karşılıklı menfaatler dikkate alınarak bölgede yaşanan Rusya-Ukrayna savaşı, Azerbaycan-Ermenistan'ın karşılıklı statüko koruma mücadelesi, İran'a nükleer yaptırımları kapsamında baskı ve Kıbrıs Rum Kesimi'nin Türkiye konusundaki siyaset dışı tutumu, ülkeden Avrupa Birliği'ne enerji sevkiyatını kısıtlamaktadır. Avrupa Komisyonu bu faktörleri dikkate alarak enerji tedarikini yaptığı ülkelerle ilgili özgün politikalar geliştirmiştir. Örneğin, Ukrayna-Rusya savaşının etkisiyle küresel enerji piyasasında yaşanan çalkantılara yanıt olarak, Avrupa'yı 2030 yılından önce Rus fosil yakıtlarından bağımsız hale getirmeye yönelik "REPowerEU" planı hazırlanmıştır. 18 Mayıs 2022 tarihinde açıklanan REPowerEU, Avrupa Komisyonu'nun enerji tasarrufu, temiz enerji üretimi ve enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesine yönelik bir plan niteliğindedir. Bu bağlamda enerji tedarik zincirinin güvenli ve sürdürülebilir yapılması için Topluluğun Türkiye'ye yönelmesi vazgeçilmez olmuştur. Türkiye'de ise gerçekleşen son seçimlerden sonra, ülke bürokrasisi daha güçlenerek enerji ağırlıklı engellerin aşılması için güçlü bir zemin oluşmuştur. Avrupa Birliği ülkeleri bu zeminin güçlendiğini anlayarak enerji dahil tüm alanlarda iş birliğinin yapılmasına ışık yakmıştır. Avrupa Birliği'nde enerji politikası girişimlerinden üç temel amaç güdülmektedir. Topluluğun rekabet edebilirliğini artırmak, enerji arz güvenliği sağlamak ve sürdürülebilir kalkınmaya binaen çevrenin korunması, Birliğin üç temel amacı olarak bölgeye sürdürülebilir enerji arzının sağlanmasını amaçlamaktadır. 2 Bu araştırmada Avrupa Birliği yetkililerin vurguladığı sürdürülebilir enerji arz güvenliği başlığı altında ikili ilişkilerin enerji bağlamında ilerlemesinin olanakları tartışılmaktadır. Aslında, AB'nin Türkiye için oluşturduğu enerji stratejisi olumsuz pozisyonadadır. Bunun örneğini Enerji Fazlanın, tarama raporunun onayı için AB Bakanlar Konseyi'ne gönderilmesi ve Genel İşler ve Dış ilişkiler Konseyi'nin kararıyla askıya alınmasıdır. Elbette, bu pozisyonun oluşmasında, Türkiye'nin 2006-2009 yılları arasında Ek Protokol bağlamında Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin genişlemesi konusunda geri adım atması etkili olmuştur. Bu bağlamda 8 Aralık 2009 tarihli AB Genel İşler ve Dış İlişkiler Konseyi toplantısında Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin tek taraflı olarak Türkiye'nin Enerji Faslı dahil altı müzakere faslının görüşülebilmesi için, ikili ilişkilerde normalleşme şartı koşurulmuştur. Bu karar Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerini minvalden çıkararak bir karar niteliğinde olmuştur. Avrupa Birliği'nde bu tür müzakereler oybirliği ile sonuca bağlandığı için Bölge'nin enerji politikalarını uygulamaya geçirmek noktasında Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin olumsuz oy kullanımı ikili ilişkilerinin ilerlemesini gölgelemektedir. Bu noktada, Akdeniz Havzası enerji kaynaklarının deniz yetki alanlarının uluslararası deniz hukukuna göre belirlenmesi ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ile dalgalı ilişkilerin çıkar-çıkarmantığı ile bağdaştırılması ikili ilişkilerin genişlemesi için bir elzendir. Orta Asya ve Kafkas enerji kaynakları konusunda ise Avrupa Birliği'nin tutumu daha iyimser olarak gözlemlenmektedir. Çünkü, Avrupa Birliği 2006 yılında yaşanan Ukrayna doğalgaz krizinden ta

günümüzde yaşanan Ukrayna-Rusya savaşına kadar hep enerji politikalarında alternatif enerji kaynaklarına ve alternatif rotaların belirlenmesine önem vermiştir. Bu bağlamda, adı geçen havzanın enerji kaynakları, Avrupa Birliği için önemlidir. Özellikle bu kaynakların Türkiye üzerinden Bölgeye aktarılmasına, daha da ayrıcalık verilmesi gereken bir husustur. İran enerji kaynakları konusunda ise, yıllardan beri yapılan doğalgaz anlaşması bağlamında Türkiye'ye doğalgaz sevkiyatı yapılmaktadır. Fakat, bu sevkiyatın artması ve Türkiye üzerinde Avrupa Birliği'ne taşınması, İran üzerinde uygulanan nükleer bağlantılı ambargolardan dolayı kısıtlanmaktadır. Çünkü bu ambargolar sonucunda İran-Türkiye-Avrupa Birliği üçlüğü bağlamında enerji ilişkilerinin hukuki bir zemine oturtulması engellenmektedir. Irak enerji kaynaklarına geldiğimizde Kürdistan Özerk Yönetimi başta olmak üzere bir kaç paralel yapının ikili ilişkilerde etkili olduğu dikkate alınarak politik evrilmeler yaşanarak ikili enerji ilişkileri belirsizliğini halen korumaktadır. 3 Enerji ilişkilerinde bunca yaşanan olumsuzluklara rağmen, bu konunun tarafların birbirine olan bakış açısından dışarıda kalması beklenemez. Türkiye ile Avrupa Birliği enerji arzı, tedariki ve kaynak çeşitlendirmesi konusunda ortak enerji güvenliği kaygısı yaşamaktadır. İkilinin jeopolitik ve jeostratejik düzlemde yaklaşması enerji ilişkileri hususunda ilerlemenin kaldırıcı sayılmaktadır. Örneğin, TANAP ve TAP gibi projelerin oluşturulması ikili enerji ilişkilerinin uluslararası boyutta iyimser bir havaya girdiğinin göstergesidir. Ayrıca, Güney Gaz Koridoru'nun yapılmasıyla alternatif arz imkânı yaratılmış, ikilinin ortak bar motivasyonla hareket edebilmesini kolaylaştırmıştır. Bu bağlamda ikili enerji ilişkilerin temelini oluşturan enerji güvenliği politikaları hususunda ortak mutabakatın sağlanması ve iş birliği motivasyonunun korunması önem arz etmektedir. Bunun yanında, Avrupa Birliği üçüncü ülke üzerinde Türkiye ile ilgili tutumunu belirlememeli, bir paradigma değişikliğine giderek aday ülke ve katılım müzakereleri sürelerinde hakkaniyetli davranması gerekmektedir. Bunun sağlanması için Türkiye-Avrupa Birliği'nin ikili kurumsal kültürü dikkate alınarak karşılıklı sorun alanları belirlenmeli ve diyalog dinamiklerinin bu yönde harekete geçirilmesi bir elzemdır. Bu diyalog kültürünün oluşturulmaması takdirde enerji bağlantılı ilişkiler, diğer ilişki alanları dahil ikili ilişkileri etkileyerek, taraflara yardımcı değil ilişkiler sürecini tıkıyacak bir duruma geçmesi kaçınılmazdır.

The Importance of Turkey's Energy Supply to the European Union in the Second Century of the Republic

Younes GHOLIZADEH

In recent years, Turkey's energy-focused collaboration with countries and regions has increased. The main theme of this collaboration is based on the country's geostrategic position. Due to its location, Turkey is the most reliable country for the transfer of energy resources from Iraq, Iran, Central Asia, the Caucasus, and the Mediterranean basin countries to the European Union (EU). Within the framework of regional cooperation, Turkey-European Union energy relations have a half-century history based on mutual benefits. As long as the EU continues to depend on external energy sources, it continues its efforts to ensure sustainable energy supply security. The only way for providing sustainable energy supplying and security depend on diversification of energy supply sources and the selection of reliable transfer routes. From Turkey's perspective, construct the high-capacity pipelines and installed energy storage facilities in the 4 country have made this geography indispensable for energy transit to the European Union countries. Considering the mutual benefits within the scope of Turkey-EU energy relations, the ongoing Russia-Ukraine war, the mutual status quo protection struggle between Azerbaijan and Armenia, the pressure on Iran regarding nuclear sanctions, and the non-political stance of the Greek Cypriot Administration on Turkey, restrict the energy shipments from the country to the EU. Considering these factors, the European Commission has developed specific policies regarding the countries that its supplies energy from these energy sources. For example, in response to the turmoil in the global energy market caused by the Ukraine-Russia war, the "REPowerEU" plan was prepared to make Europe independent of Russian fossil fuels until 2030. After the recent elections in Turkey, the country's bureaucracy has become stronger, creating a solid foundation for overcoming energy-related obstacles. Recognizing the strengthening of this foundation, EU countries have shed light on collaboration in all areas, including energy. Besides, three main objectives are pursued in the energy policy initiatives in the EU. These are increasing the competitiveness of the Union, ensuring energy supply security, and protecting the environment based on sustainable development. In line with these objectives, the aim is to achieve sustainable energy supply in the region. This study discusses the possibilities of progress in bilateral relations in the context of energy, under the title of sustainable energy supply security, as emphasized by EU officials. As for energy resources in Central Asia and the Caucasus, the EU's attitude is observed to be more optimistic. This is because the EU has always emphasized alternative energy sources and the determination of alternative routes in energy policies since the natural gas crisis in Ukraine in 2006 to the ongoing Ukraine-Russia war. In this context, the energy resources of the mentioned region are crucial for the EU. Particularly, giving further importance to the transfer of these resources to the region via Turkey is a matter that should be prioritized. As for energy resources in Iran, natural gas shipments to Turkey have been taking place for years within the framework of a gas agreement. However, the increase in these shipments and their transportation to the EU via Turkey are restricted due to the nuclear-related embargoes imposed on Iran. As a result of these embargoes, the establishment of a legal framework for energy relations in the Iran-Turkey-EU triangle is hindered. When it comes to Iraq's energy resources, especially considering the influence of several 5 parallel structures, including the Kurdistan Regional Government, political evolutions have taken place, leading to the uncertainty of bilateral energy relations. Despite the numerous negative incidents in energy relations, it cannot be expected for this issue to remain outside the perspective of the parties involved. Turkey and the EU share concerns regarding energy supply, procurement, and source diversification, which leads to a common energy security interest. The convergence of the two parties on a geopolitical and geostrategic level is considered

instrumental in advancing energy relations. For instance, the establishment of projects such as TANAP and TAP indicates a positive international atmosphere for bilateral energy relations. Furthermore, the creation of the Southern Gas Corridor has provided an alternative supply opportunity, facilitating joint action based on mutual profitability. In this context, achieving a common consensus on energy security policies, which forms the foundation of bilateral energy relations, and maintaining the motivation for cooperation are of utmost importance. Additionally, the EU should not determine its stance on Turkey solely based on third countries but should undergo a paradigm shift by acting fairly during the candidate country and accession negotiations. To achieve this, mutual problems should be identified by taking into account the bilateral institutional cultures of Turkey and the EU, and dialogue dynamics should be activated accordingly.

Türk Kamu Yönetiminde Görevde Yükselme: Tarih ve Yasal Durum

Aygün KARLI

Araştırma Problemi

Çalışmanın amacı Türkiye'de kamu hizmetindeki görevde yükselme sistemi kavramını tarihsel anlamda incelemektir.

Araştırma Soruları

Osmanlı Devleti'nde görevde yükselme sistemi nasıl oluşturuldu? Türkiye'de görevde yükselme sistemi tarihsel olarak nasıl konumlanmıştır? Görevde yükselme sistemine ilişkin mevzuat nedir? Görevde yükselme sistemi ile kamu personel sistemi arasındaki bağlantı nedir?

Literatür Taraması

Çalışmada literatür taraması iki şekilde gerçekleştirilmiştir. Öncelikle Osmanlı Devleti ve Türkiye'nin kamu personel sistemine ilişkin ikincil bir literatür taraması yapılmış ve bir anlatı oluşturulmuştur. İkinci olarak Osmanlı Devleti ve Türkiye'nin görevde yükselme sistemi ile ilgili olabilecek mevzuat araştırılmıştır.

Metodoloji

Çalışmada Osmanlı Devleti ile Türkiye arasındaki bağlantı kamu personel sistemi açısından ele alınmaktadır. Türkiye'ye dair araştırmalar raporlar, mevzuat ve akademik çalışmalar çerçevesinde yürütülmüştür. Bu doğrultuda Max Weber'in modern bürokrasi teorisinden yeni kamu yönetimi anlayışına doğru bir sürecin çizildiği varsayılmaktadır. Bu bağlamda görevde yükselme sistemi ilgili yaklaşımlar çerçevesinde incelenmiştir.

Çıktılar ve Sonuç

Bürokrasinin ilk izleri Osmanlı Devleti'nde atılmış olmasına rağmen modern bir kamu yönetimi kurulamamıştır. Türkiye'de kamu hizmetinde görevde yükselme sistemi 1960'lı yıllara kadar kamu kurumlarına bırakılmış; 1960'lı yıllardan 2000'li yıllara kadar Devlet Memurları Kanunu'nun çizdiği sınırlı çerçeve içinde kalmış; 2000 yılından sonra çıkarılan yönetmelikle çerçeve yönetmelik oluşturulmuştur. Türkiye'de kamu hizmetlerinde görevde yükselme sistemine ilişkin mevzuat ise Anayasa'ya aykırı olarak oluşturulmuştur. Türkiye'de kamu hizmetinde görevde yükselme sistemi, Osmanlı İmparatorluğu'ndan bu yana liyakat ve kariyer ilkelerine uygun olmamıştır.

Career Promotion System in Turkish Public Administration: History and Legal Situation

Aygün KARLI

Research Problem

The aim of the study is to examine the concept of career promotion system in public service in a historical sense in Turkey.

Research Questions

How was the career promotion system designed in the Ottoman Empire? How has the career promotion system been positioned historically in Turkey? What is the legislation on the career promotion system? What is the connection between the Career promotion system and the public personnel system?

Literature Review

In the study, the literature review was carried out in two ways. First, a secondary literature review was made on the Ottoman State and Turkey's public personnel system and a narrative was formed. Secondly, the legislation that may be related to the Ottoman State and Turkey's career promotion system has been researched.

Methodology

In the study, a connection between the Ottoman Empire and Turkey is considered in terms of the public personnel system. In Turkey, research was conducted within the framework of reports, legislation, and academic studies. In this direction, it is assumed that a process is drawn from Max Weber's modern bureaucracy theory to the new public administration approach. In this context, the career promotion system has been examined within the framework of the relevant approaches.

Results and Conclusions

Although the first traces of bureaucracy were established in the Ottoman Empire, a modern public administration could not be established. The system of career promotion in public service in Turkey was left to public institutions until the 1960s; From the 1960s to the 2000s, it remained within the limited framework drawn by the Civil Servants Law; A framework regulation was created with the regulation issued after 2000. The legislation on career Promotion system in public service in Turkey has been created in violation of the Constitution. The system of promotion in public service in Turkey has not followed the principles of merit and career since the Ottoman Empire.

**Cumhuriyetin 100. Yılına Ulaşırken Başlangıçtaki Miras:
Türkiye’de Tek Parti Döneminde Mili İktisattan
Devletçiliğe Kalkınma Düşüncesi**

Demirhan Fahri ERDEM

Çiğdem ERDEM

Milli İktisat, 19. yüzyılın başlarında İngiltere ve Fransa’ya oranla geri bir ekonomik yapıya sahip olan Almanya’da, Fichte, Gentz, Müller ve List gibi düşünürlerin öncülüğünde ortaya çıkan ve liberal ekonomik kurama ters düşen, dışa kapalı ulusal bir ekonomik yapı ile ulusal kalkınmayı savunan bir anlayıştır. Milli İktisat politikası, kapitalistleşme sürecinde yeterli sermaye birikimine sahip olmayan sanayi burjuvazisinin devlet tarafından; muafiyetler, korumalar ve teşvikleri de içeren çeşitli yöntemlerle desteklenmesini savunur. Milli İktisat’da göre ülkede sanayi temelli yerli üretimin, devletin ekonomik yaşama müdahalesi ile geliştirilmesi gerekir. Milli İktisat Okulu, asıl itibarıyla sanayileşmeye dayanan, kalkınma odaklı bir yaklaşımdır. Bu okul az gelişmiş ülkelerde, yerel üretimin ve üreticilerin, küresel sermayeye; İngiliz serbest ticaretine karşı korunmasını savunmuştur.

Milli İktisat politikasının Türkiye’deki tarihsel kökleri ise Osmanlı İmparatorluğu’nun son dönemlerine, Almanya’nın gelişiminden etkilenen İttihat ve Terakki Dönemine kadar uzanmaktadır. Bismarc yönetiminde Milli İktisat politikasını uygulayan Almanya, ekonomik alanda kalkınmasını sağlayabilmiştir. Almanya’nın bu başarısını gözlemleyen Ahmet Mithat, Ziya Gökalp, Yusuf Akçura, Tekin Alp gibi, fikirleri ile sonradan Cumhuriyet dönemini de etkileyecek olan aydınlar, Milli İktisat politikasını ve Almanya’nın bu yöndeki uygulamalarını öven yazılar kaleme almışlardır. Düşünsel kökleri 1908 yılına kadar uzanan Milli İktisat politikası, 1914-1918 döneminde, I. Dünya Savaşı koşullarında, fiili uygulamaya da dökülmüştür. Öyle ki akademik yazında İttihat ve Terakki’nin tek başına iktidarda olduğu 1914-1918 yılları arasındaki döneme, Milli İktisat Dönemi de denilmektedir.

Milli iktisat politikası Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren de etkili olmuştur. Hatta Cumhuriyetin ilanından kısa bir süre önce toplanan İzmir İktisat Kongresi’nde Milli İktisat politikası ile ekonomik kalkınmanın sağlanması kabul edilmiştir. Kapitalistleşme yolunda yeni kurulacak Cumhuriyet’in yol haritasının Milli İktisat’tan geçmesine karar verilmiştir. Ancak dönemin koşulları gereği, Lozan Antlaşmasının gümrüklerle ilgili maddeleri nedeni ile Milli İktisat politikasının, burjuvaziyi korumacı yönü uygulanamamıştır.

Cumhuriyet’in ilk 7 yılı boyunca uygulanan Milli İktisat politikası 1930 yılına gelindiğinde ise bir dönüşüm geçirmiştir. 1930’ların koşulları altında Milli İktisat, iktisadi yönden devletçiliğe dönüşmüştür. 1929 Büyük Ekonomik Buhranı’nın ardından hem ülke dışında hem de içinde ortaya çıkan sosyo-ekonomik ve sosyo-politik gelişmelerin ışığında milli iktisat, “devletçilik” adı altında yeniden yorumlanmıştır. Milli İktisat, devletçilik ilkesinin temelini oluşturan bir kavram olarak karşımıza çıkmıştır.

Bu dönüşüm, Milli İktisat düşüncesinin savunduğu üzere, sanayileşmenin itici motoru olması umulan yerli burjuvazinin korunması yerine, devletin milli burjuvaziye yönelik beklentilerini, doğrudan kendisinin yerine getirmesi temelinde şekillenmiştir. Aslında Milli İktisat politikasında esas olan devletin müdahalesi olmakla birlikte bu müdahale, ulusal kalkınmayı sağlamak adına sanayi burjuvazisini güçlendirmek yönündedir, yoksa devletin bizzat işletme kurması yönünde değildir. Ancak Türkiye’de burjuvazinin yapısal olarak içinde barındırdığı güçsüzlük ve kırılabilirlikler, 1930 koşullarında Milli İktisat’ın devletçilik yönünde evrilmesine yol açmıştır. Osmanlı

İmparatorluğu'nun çöküş dönemine de içkin olan kalkınma ülküsü, Türkiye'de tek parti dönemi ile birlikte Milli İktisat çizgisinde devletçiliğe evrilmiştir.

Nitel araştırma tekniğiyle elde edilen verilere dayalı bu çalışmadaki görüşler, dönemin siyasal seçkinlerinin hatıratları da dâhil olmak üzere birincil kaynaklardan, analitik çözümlemeyle ortaya konmaya çalışılacaktır.

**The Legacy at the Beginning as We Reach the 100th
Anniversary of the Republic: Development Thought from
National Economy to Statism in the Single Party Period
in Türkiye**

Demirhan Fahri ERDEM

Çiğdem ERDEM

National Economy is an understanding that emerged in Germany, which had a backward economic structure compared to England and France at the beginning of the 19th century, under the leadership of thinkers such as Fichte, Gentz, Müller and List, and defended national development with a closed national economic structure that contradicts the liberal economic theory. The National Economic Policy advocates that the industrial bourgeoisie, which does not have sufficient capital accumulation in the capitalization process, must be supported by the state through various methods including exemptions, protections and incentives. According to National Economics, industrial-based domestic production in the country should be developed through state intervention in economic life. The National Economic School is essentially a development-oriented approach based on industrialization. This school advocated the protection of local production and producers in underdeveloped countries against global capital and British free trade.

The historical roots of the National Economic Policy in Türkiye trace back to the last periods of the Ottoman Empire and the period of the Committee of Union and Progress, which was influenced by the development of Germany. Germany, which implemented the National Economic Policy under Bismarck, was able to achieve economic development. Observing this success of Germany, intellectuals such as Ahmet Mithat, Ziya Gökalp, Yusuf Akçura, Tekin Alp, whose ideas would later affect the Republican period, wrote articles praising the National Economy policy and Germany's practices in this direction. The National Economic Policy, whose intellectual roots date back to 1908, was put into actual practice in the period 1914-1918, under the conditions of World War I. In fact, in academic literature, the period between 1914-1918, when the Committee of Union and Progress came to power alone, is also called the National Economy Period.

The national economic policy has been effective since the foundation of the Republic. In fact, the Izmir Economic Congress, which convened shortly before the proclamation of the Republic, agreed to ensure economic development with the National Economic Policy. It was decided that the road map of the new Republic to be established on the road to capitalization would pass through the National Economy. However, due to the conditions of the period and the articles of the Treaty of Lausanne regarding customs, the bourgeoisie protectionist aspect of the National Economy policy could not be implemented.

The National Economy policy implemented during the first 7 years of the Republic underwent a transformation in 1930. Under the conditions of the 1930s, the National Economy was transformed into economic statism. Following the Great Depression of 1929, national economy was reinterpreted under the name of "statism" in the light of the socio-economic and socio-political developments that emerged both internally and externally. National Economy emerged as a concept that forms the basis of the principle of statism.

This transformation was shaped on the basis of the state directly fulfilling its expectations for the national bourgeoisie instead of protecting the domestic bourgeoisie, which was expected to be the driving engine of industrialization, as advocated by the National Economic thought. In fact, the

National Economic Policy is based on state intervention, but this intervention is aimed at strengthening the industrial bourgeoisie in order to ensure national development, not on the establishment of enterprises by the state itself. However, the structural weakness and fragility of the bourgeoisie in Türkiye led to the evolution of the National Economy towards statism in the 1930s. The ideal of development, which was also present in the period of the collapse of the Ottoman Empire, evolved into statism along the lines of the National Economy with the single party period in Türkiye.

The views in this study, based on data obtained through qualitative research technique, will be tried to be revealed through analytical analysis from primary sources, including the memories of the political elites of the period.

İkinci Yüzyılın Eşiğinde Türk Siyasal Hayatında Türk Milliyetçiliğinin Rolü ve Etkisine Bakmak

Hasan Bozkurt Çelik

Bu çalışma öncelikle, 21. yüzyılda farklı coğrafyalarda farklı biçimlerde etkisini sürdüren ve Türk siyasi hayatındaki güncel tartışmalarda belirleyici bir unsur olmaya devam eden milliyetçiliğin etkisini ve belirleyiciliğini sürdürmesine katkıda bulunan temel dinamikleri incelemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, Türkiye'de milliyetçiliğin nasıl algılandığı, anlaşıldığı ve siyasi alandaki tezahürünün yanı sıra, toplumsal kabulü ile siyasi formu arasındaki benzerlik ve farklılıklara ilişkin gözlemlerde bulunmayı amaçlamaktadır. Bu ayırım, her toplumda her milliyetçilik biçiminin kendine özgü nitelikleri olduğu düşüncesine dayanmaktadır. Bu açıdan Türk milliyetçiliğinin siyasi hayattaki tarihsel izdüşümünü değerlendirmek, öncelikle onun diğer milliyetçilik biçimleriyle benzeştiği ve farklılaştığı noktaları doğru bir şekilde ifade etmeye dayanır. Konu incelenirken, Cumhuriyet'in ilk yüzyılında milliyetçiliğin siyasi hayattaki varlığı ve temsilinden örnekler verilerek, bu varlığın bugünü ve geleceği nasıl etkilediği ve etkilemeye devam edeceği "milliyetçi söylem analizleri" ile araştırılmaktadır. Bu söylem analizleri, geleneksel Türk milliyetçiliğinden göçmen karşıtlığından doğan yeni milliyetçilik biçimlerine kadar farklı ideolojik anlayışlar ve kırılmalar temelinde gerçekleştirilmektedir. Özellikle 21. yüzyılda Batı ülkelerinde ortaya çıkan göçmen karşıtlığı merkezli yeni milliyetçilikler ile kültür ve gelenek odaklı Türk milliyetçiliği arasındaki farkın anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Bu metnin temel argümanlarından biri, söz konusu milliyetçilikler arasında yukarıda bahsedilen farklılıkların güncel siyasi söyleme de yansıdığıdır. Bu ayırma ek olarak, Türkiye'de gelenek odaklı milliyetçilik ile tamamen modernist ve seküler milliyetçilik arasında da net bir ayırım vardır ve bu da mevcut siyasi dilin arkasındaki nedenlerden biridir. Dolayısıyla milliyetçiliğin Türkiye siyasetindeki etkisini ve belirleyiciliğini anlamak için yukarıda bahsedilen farklılaşmaları, bunların temel dinamiklerini ve sebep-sonuç ilişkilerini incelemek gerekmektedir. Metindeki örneklerin ve çıkarımların temelini oluşturan önemli hususlardan biri de bu farklılaşmaların irdelenmesidir. Buna ek olarak, konu milliyetçilik kuramları bağlamında da ele alınmalı ve kuramsal tartışmanın Türkiye'deki milliyetçiliği hem toplumsal hem de siyasi alanda yeterince açıklayıp açıklamadığı tartışılmalıdır. Metnin bir diğer amacı da budur, zira mevcut milliyetçilik kuramlarının dünya genelindeki milliyetçilikleri açıklamada yetersiz ve aşırı genelleşici olduğunu savunmaktadır. Bu önermeden hareketle, etnosembolizm, primordializm ve modernizm gibi teorilerin tek başlarına Türk milliyetçiliğini tam olarak açıklayamadığı, hatta Türk milliyetçiliğinin kendisinin de homojen olmadığı söylenebilir. Başka bir deyişle, her milliyetçiliğin kendine özgü niteliklerinin yanı sıra, tek bir milliyetçiliğin bile farklı yorumlara yol açtığı ve kendi içinde "yeni milliyetçilikler" ürettiği göz ardı edilmemelidir. Teorik tasnifleri ortaya koyma ve temellendirme çabalarını ihmal etmeden, Türk milliyetçiliğinin hem toplumsal hem de siyasi alandaki yönünün ve özelliklerinin, Cumhuriyet'in yeni yüzyılında hem Türk milliyetçiliğinin hem de ortaya çıkan yeni milliyetçiliklerin süregelen belirleyiciliğinin dinamiklerinin incelenmesi büyük önem taşımaktadır. Tartışmaların geçmiş, bugün ve gelecek arasında gözlem ve öngörülere dayalı olarak yürütülmesi bu çalışma için önemli bir sınırlılık teşkil etse de tartışmalara yeni bir bakış açısı kazandırılması amaçlanmıştır. Ayrıca bu perspektif üzerinden kuramsal çerçeve ile güncel siyaset dilinin etkileşimine ve şekillenmesine odaklanılmaya çalışılmıştır. Nihayetinde bu çalışma, postmodern dönemin temel dinamiklerini göz önünde bulundurarak, mevcut siyasi konjonktürden hareketle Cumhuriyet'in ikinci yüzyılında milliyetçiliğin rolü üzerine bir tartışma yürütmektedir. Çalışmada yöntemsel yaklaşım olarak literatür taraması, söylem analizi, tarihsel inceleme ve karşılaştırmalı analiz kullanılmıştır.

Examining the Role and Impact of Turkish Nationalism in Turkish Political Life on the Threshold of the Second Century

Hasan Bozkurt Çelik

This study primarily aims to examine the fundamental dynamics that contribute to the continued influence and determinism of nationalism, which has maintained its impact in various forms across different geographies in the 21st century and remains a determining factor in current debates in Turkish political life. Additionally, it seeks to make observations regarding how nationalism in Türkiye is perceived and understood and its manifestation in the political sphere, as well as the similarities and differences between its societal reception and its political form. This differentiation is based on the notion that each form of nationalism in every society has its own unique characteristics. From this perspective, evaluating the historical projection of Turkish nationalism in political life primarily relies on accurately expressing its points of resemblance and differentiation from other forms of nationalism. In examining the topic, examples of nationalism's presence and representation in political life over the first century of the Republic are provided to investigate how this presence has influenced and will continue to influence the present and future through "nationalist discourse analyses." These discourse analyses are conducted based on different ideological understandings and ruptures ranging from traditional Turkish nationalism to new forms of nationalism arising from anti-immigrant sentiment. Particularly, understanding the difference between new nationalisms centered around anti-immigrant sentiment that have emerged in Western countries in the 21st century and Turkish nationalism focused on culture and tradition is crucial. One of the fundamental arguments of this text is that the aforementioned differences among these nationalisms are also reflected in contemporary political discourse. In addition to this distinction, there is also a clear distinction between tradition-oriented nationalism and purely modernist and secular nationalism in the Türkiye, which contributes to the reasons behind the current political language. Therefore, in order to understand the influence and determinism of nationalism in Turkish politics, it is necessary to examine the aforementioned differentiations, their fundamental dynamics, and the cause-and-effect relationships. One of the essential aspects that form the basis of the examples and inferences in the text is this examination of differentiations. Additionally, the issue should also be addressed within the context of nationalism theories, discussing whether the theoretical debate adequately explains nationalism in Türkiye in both social and political domains. This is another objective of the text, as it argues that prevailing nationalism theories are inadequate and overly generalizing in explaining nationalisms across the world. Based on this premise, it can be argued that theories such as ethnosymbolism, primordialism, and modernism individually fail to fully explain Turkish nationalism, and even Turkish nationalism itself is not homogeneous, which can be expressed based on this argument. In other words, besides the unique characteristics inherent in each nationalism, it should not be overlooked that even a single nationalism gives rise to different interpretations and, within itself, generates "new nationalisms." Without neglecting the efforts to demonstrate and substantiate theoretical classifications, the examination of the direction and characteristics of Turkish nationalism in both societal and political realms, as well as the dynamics of the continued determinism of both Turkish nationalism and emerging new nationalisms in the new century of the Republic, is crucial. Although conducting discussions based on observations and predictions between the past, present, and future constitutes an important limitation for this study, the aim is to provide a new perspective to the discussions. Furthermore, an attempt has been made to focus on the interaction and shaping of the theoretical framework and contemporary political language through this perspective. Ultimately, considering the fundamental dynamics of the postmodern era, this study engages in a

discussion on the role of nationalism in the second century of the Republic based on the current political conjuncture. The study utilizes literature review, discourse analysis, historical examination, and comparative analysis as methodological approaches.

Keywords: Turkish Political Life, Nationalism, Postmodern, Identity

Kurucu Baba Kavramsallaştırması Çerçevesinde Türkiye Cumhuriyeti ve Mustafa Kemal Atatürk

Süleyman SİDAL

Temel MERİ

Kurucu baba kavramı, modern kullanımda bir kurumsal yapı, hareket ya da doktrinin kurucusu ya da yaratıcısı kişiyi ya da grubu tanımlamak için kullanılmaktadır. Bu anlamda İbn Haldun'u sosyolojinin, Adam Smith'i ekonomi biliminin kurucu babası olarak tanımlamak yaygın bir kullanım tarzıdır. Bir diğer yaygın bilinen kurucu baba tanımlaması Hristiyanlıkta Kilise doktrini için yapılmaktadır. Hatta bu kurucu babaların kim olduğu tartışması farklı Kilise geleneklerinde ayrıştırmaya yol açmıştır.

Kavramın siyaset bilimi yazınında kullanımında da benzer bir durumun varlığı tespit edilebilir. Ancak tarihsel duruma özgü vurgu ve siyasetin doğası gereği önemli farkların bulunduğunu ifade etmek gerekir. Siyaset bilimi literatüründe kurucu baba kavramı, dar anlamda Amerika Birleşik Devletleri'nin bağımsızlığı ve Amerikan devrimi ile anılan bazı tarihi siyasi şahsiyetleri ifade eder. Kavram geniş anlamda ele alındığında, birçok modern siyasi rejimin kurulmasında başlıca rol oynayan ve ulusal düzlemde önemli tarihi şahsiyetleri nitelenmek için sıkça kullanılmaktadır. Bu yönüyle 'ulusun babası' ya da 'vatanın babası' gibi bir kavramsallaştırmaya atıf yapmak gerekmektedir. Esasen kurucu baba kavramı bir siyasi figürü ya da bir grubu işaret ettiği kadar, ondan bağımsız modern bir kurumsal yapıyı da simgelemektedir.

Siyaset bilimi açısından konuyu ele alırsak, 'kurucu baba' siyasi liderlik niteliğinin yanı sıra devlet, millet ya da vatan gibi soyut ve süreklilik içeren modern bir varlıkla özdeşleşmiş sayılır. Bu özdeşleşme, kurucu bir anı sembolize eder ve kurduğu nesneyi sonraki nesillere aktarır. Bu aktarım kurulan soyut kurumsal varlığın uzun ömürlülüğünü garanti altına alır. Böylece kurucu babanın hem yaratma hem de koruma rolünü beraber düşünmek gerekir. Bu unsur, kurucu baba nitelenmesini bir siyasi rejimin işlemesi bağlamında süreklilik arz eden siyasi liderlikten ayırır. Ayrıca, onu ulusal kolektif bilinç mül olma bağlamında ortak bir özelliğe sahip bir diğer tarihi figür olan ulusal kahraman sıfatından da ayırır. Kolektif bir kimlik duygusunun ötesinde, ulusal bilinci şekillendiren ve fikirleri, eylemi ve hatta görüntüsü ile ulusal sembolik bir figür haline dönüşen şahsiyetleri anlatır. Modern dönemin ürünü olan bu kavramı, işlevsel olarak antropolojik "atalar kültüne" ya da antik kökenlerini Roma geleneğinde yer alan pater patriae kurumuna kadar götürmek mümkündür.

Bu bağlamda çalışma, kurucu baba kavramı çerçevesinde Türkiye Cumhuriyeti ve Mustafa Kemal figürünün ilişkisini anlamaya çalışmaktadır. Çalışmanın temel sorusu Mustafa Kemal'in Türkiye Cumhuriyeti açısından bir kurucu baba figürü olarak görülüp görülemeyeceği şeklinde özetlenebilir.

Bu kapsamda çalışma iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm kavramsal çerçeveyi oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda literatürde, tarihi ulusal şahsiyetler için muğlak bir şekilde kullanılan kurucu baba kavramının lider, önder, ulusal kahraman ve benzeri sıfatlardan farklılaştığı noktalar tespit edilmektedir. Literatürde Amerika Birleşik Devletleri'nin kuruluşu veya modern çağda ulus-devletlerin kuruluşunda karşılaşılan kurucu baba kavramına atfedilen farklı özellikler incelenecektir. Amerikan Devrimi örneği açıklayıcı olsa da tarihsel tikel durumlardan yola çıkarak farklı örnekler kapsamında konunun kavramsallaştırılmasına çalışılacaktır. Özellikle Fransa'da farklı siyasi rejimlerin kuruluşunu anlatan Cumhuriyetleri numaralandırma geleneği içinde kurucu baba kavramsallaştırılmasına göz atılacaktır. Bunun yanı sıra 20. yüzyılın ikinci

yarısında yeni bağımsızlığını kazanan Afrika ülkelerinde ve yine bu ülkelerin çağdaşı bir kurumsal yapılanma olan Avrupa Birliği örneğinde gördüğümüz kurucu baba vurgusu kavramın sürekliliğine dikkat çekmektedir. Güncel yazında, kurucu baba kavramı, tarihi şahsiyetler için sıkça kullanılmakta; bu durum muğlaklığa ve kavram kargaşasına yol açmaktadır. Bu bölümün amacı kurucu babanın genel geçer bir tanımını yapmak ve bu tanıma özgü ölçütleri belirlemek suretiyle mevcut muğlaklığı ve kargaşayı olabildiğince gidermektir.

Bu şekilde kavramın soy kütüğü incelenerek içeriğini niteleyici özellikler tanımlanacaktır. Çalışmada kurucu baba kavramı, kurucu şahsiyet, kurulan siyasi rejim ve bu rejimin sonraki nesillere tevarüs etmesi yönüyle ele alınacaktır.

Çalışmanın ikinci bölümünde bu kavramsallaştırmadan yola çıkılarak Türk Devrimi ve Cumhuriyet rejiminin inşası minvalinde Mustafa Kemal'in kurucu baba olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği sorusuna yanıt aranacaktır. Bu kapsamda Mustafa Kemal'in biyografisi ve somut reform uygulamaları ekonomik, politik ve toplumsal veçheleri ile incelenecektir. Bir kurucu baba figürünün şahsiyet özellikleri ön plana çıktığı kadar kurumsal yeniliğin öncüsü olması önem arz etmektedir. İnşa edilen sadece dar anlamda siyasi rejim değil, yeni bir siyasi toplumun kurulmasıdır. Bu yönüyle, Rousseau'cu anlamda toplum sözleşmesi olan anayasa ve genel iradenin tezahürü olan kanunlar somut uygulamaların gerekçelerini tartışabilmek adına göz ardı edilmemesi gereken diğer kaynaklardır. Ayrıca kurucu baba nitelmesi için esas belirleyici nitelik ondan tevarüs eden düzeni tanımlamak ve tespit etmektir.

Bu çalışmanın temel iddiası Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün hem kişilik özellikleri ile hem de ekonomik, politik ve toplumsal alandaki reformlarıyla bir kurucu baba hüviyetine sahip olduğu yönündedir.

Anahtar Kelimeler: Kurucu Baba, Atalar Kültü, Ulusal Kahraman, Önder, Cumhuriyet.

The Republic of Turkey and Mustafa Kemal Atatürk: Figure as the Founding Father

Süleyman SİDAL

Temel MERİ

The founding father can be described as the founder or creators of an institutional structure, movement, doctrine, or scientific field as Thomas Jefferson, Thomas Aquinas, Martin Luther King, or Karl Marx. In the political science literature, the concept in a narrow sense refers to a historical political figure who is associated with the independence of a nation; in a broad sense, generally describes significant historical figures at the national level and played an outstanding role in the establishment of a political regime that is called as ‘father of the nation’ or ‘father of the country’.

In political science literature, the ‘founding father’ is identified with an abstract and continuous modern entity such as a state, nation, or homeland, as well as political leadership. This identification symbolizes a founding moment and the transfer of the establishment to the next generations. This transfer guarantees the longevity of the institutional entity of the new order. Thus, it is necessary to consider both the creation and protection role of the Founding father together. This element distinguishes the characterization of a founding father from political leadership, which is the continuous functioning of a political regime. It also distinguishes him from the title of national hero, another historical figure that has a common feature in the national collective consciousness. Beyond that, it describes the personalities who shape the national consciousness and become national symbolic figures with their ideas, action, and image. Despite being a product of the modern period, the concept can be traced back to the anthropological “ancestral cult” or to the “pater patriae” institution in Roman Empire.

In this context, the study tries to understand the relationship between the Republic of Turkey and the figure of Mustafa Kemal within the framework of the concept of the founding father. The main question of the study can be summarized as whether Mustafa Kemal can be seen as a founding father figure for the Turkish Republic.

The study consists of two parts: The first part aims to establish the conceptual framework where the concept is used ambiguously for historical national figures in the literature and differs from the leader, national hero, and similar ones. In the literature, different features as well as in the tradition of numbering the Republics, describe the establishment of different political regimes in France. In addition, the emphasis on the founding father draws attention to the continuity of the concept in African countries that gained their independence in the second half of the 20th century and in the example of the European Union. In current literature, the concept of the founding father is frequently used for historical figures; This leads to ambiguity and conceptual confusion. The aim of this part is to make a generally accepted definition of the Founding father and to remove the current ambiguity and confusion as much as possible by determining the criteria specific to this definition.

In this way, the genealogy of the concept will be examined, and the characteristics of its content will be defined. In the study, the concept of the founding father will be discussed in terms of the founding personality, the established political regime, and the inheritance of this regime to the next generations.

In the second part of the study, based on this conceptualization, an answer will be sought to the question of whether Mustafa Kemal can be qualified as the founding father in terms of the Turkish

Revolution and the construction of the republican regime. In this context, Mustafa Kemal's biography and concrete reform practices will be examined with their economic, political, and social aspects. It is important for a founding father figure to be the pioneer of institutional innovation as much as personal traits. What is being built is not just a narrow political regime, but the establishment of a new political society. In this respect, the constitution, which is a social contract in the Rousseauian sense, and the laws, which are the manifestation of the general will, are other sources for concrete practices. In addition, the main determining feature for the characterization of the Founding Father is to define and determine the social and political order inherited from him.

The main claim of this study is that Mustafa Kemal had the identity of a founding father both with his personal traits and with his reforms in the economic, political, and social fields.

Avrupa Birliği- Türkiye İlişkilerinin Değişen Doğası: Bir Medeniyet Projesinden İşlemsel İşbirliğine

Ebru OĞURLU

Türkiye'nin Avrupa bütünleşme sürecinin ayrılmaz bir parçası olma azmi ve isteği ülkenin en zorlu dış politika önceliklerinden biridir. Sembolik bir tesadüf olarak, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun yüzüncü yıldönümü (ilk olarak 1957'de Roma Antlaşması ile kurulan ve daha sonra 1967'de Avrupa Topluluğu'na ve 1993'te Avrupa Birliği'ne dönüşen) Avrupa Ekonomik Topluluğu ile kurulan ortaklık ilişkisinin 60. yıldönümüne denk gelmiştir. Hem Avrupa bütünleşmesinin kendi içindeki tarihi değişim ve dönüşümlerine hem de Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu gündün itibaren geçirdiği yapısal, kurumsal ve siyasal değişimlere istinaden, değişimin bir fikir ve gerçeklik olarak Türkiye-Avrupa Birliği (AB) ilişkilerinde her zaman için kendini hissettirdiğini söylemek mümkündür. Bu çalışma, Türkiye-AB arasındaki karşılıklı ilişkilerde gözlenen değişimin temel dinamiklerini taraflardan birine odaklanarak açıklamanın kısmi bir açıklama olacağının bilincindedir. Bu gerekçeyle karşılıklı ilişkilerde gözlenen değişimi sadece Türkiye Cumhuriyeti hükümetlerinin eylem ve eylemsizliklerine odaklanarak değil, aynı zamanda AB'nin ve üye devletlerinin Türkiye'ye yönelik politikalarındaki değişikliklere dikkat ederek sunmayı amaçlamaktadır.

Literatür taraması yoluyla sonuçlandırılan bu çalışma Türkiye'nin AB politikasının son 60 yılda nasıl bir dönüşüm geçirdiğini, bu dönemdeki tarihsel dönüm noktalarını ve bunların süregelen ilişkilere etkilerini analiz ederek cevaplamaya çalışmaktadır. Söz konusu tarihsel analiz, Türkiye-AB ilişkilerinin zamana ve koşullara bağlı olarak hem yakınlaşmaya hem de ayrışmaya yol açan dalgalanmalara açık olduğunu göstermektedir. Son yıllarda göç, enerji ve ekonomi gibi önemli alanlarda karşılıklı işbirliği devam etmekle birlikte, son yıllarda iki tarafın birbirinden gittikçe uzaklaştığı da bir gerçektir. Söz konusu uzaklaşmaya dayanarak, bu çalışma Türkiye-AB arasında ilk gündün itibaren Batılılaşma, modernleşme temaları kapsamında, "bir uygarlık projesi" olarak gelişen ilişkilerin özellikle 2010'ların ikinci yarısından itibaren bu ruhu kaybettiğini ve karşılıklı ilişkilerin geçici olarak işlemsel temelde gelişen, değer ve ilkelerden yoksun çıkar odaklı işbirliği modeline dönüştüğünü ileri sürmektedir.

Türkiye, AET ile müzakereleri 1959 yılında başlatmıştır. Ortaklık statüsünün elde edilmesini hedefiyle geliştirilen bu müzakereler 1963 yılında Ankara Anlaşması'nın imzalanmasının yolunu açmıştır. Ekonomik bir anlaşma olarak düşünölen Ankara Anlaşması'nın, Topluluğun Akdeniz ölkeleriyle imzaladığı diğer Ortaklık Anlaşmalarından farklı olarak, Türkiye'nin Topluluğa üyeliğini öngören siyasi bir yanı da mevcuttur. Anlaşmanın 28. Maddesi ile öngörölen bu üyelik tarafların üzerinde anlaştığı ortak ve nihai hedefi temsil etmektedir. Ankara Anlaşması, Türkiye'nin o dönem almış olduğu (1948 yılında Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütü'ne katılım, 1949 yılında Avrupa Konseyi'ne üyelik, 1952 yılından NATO'ya katılım gibi) bir dizi kararlar zincirinin halkalarından sadece biridir ve Türkiye'nin genelde Batı'ya özelden Avrupa'ya aidiyetini pekiştirmektedir.

Ankara Anlaşması'nı takiben 1970 yılında taraflar arasında Katma Protokol imzalanmıştır. Ankara Anlaşması'nın öngördüğu Hazırlık Dönemi'ni sona erdiren ve Geçiş Dönemi'nin koşullarını belirleyen Katma Protokol, ironik bir şekilde, Türkiye-AB ilişkilerinin bozulma sürecinin başlangıç noktasını temsil etmektedir. İki tarafın da kendi içinde yaşamakta olduğu ekonomik ve siyasi gelişmeler, karşılıklı ilişkilerin bozulmasının temel nedenini oluşturmuştur. Bozulan ilişkilerin tamiri adına Türkiye 1987 yılında Avrupa Topluluğu'na tam üyelik başvurusunda bulunmuş, ancak Topluluğun ret cevabı ile karşılaşmıştır. Avrupa Komisyonu yayımladığı resmi raporunda Türkiye'nin üyelik için ehilliğini onayladıktan sonra ikili ilişkilerin tam üyelik dışında başka

çerçevelerde devam ettirilmesi ve geliştirilmesini tavsiye etmiştir. Bu gelişmeler ışığında Türkiye, Topluluk içindeki genişleme ve derinleşme adımlarının kendisinin Topluluk dışında bırakılma riskini artırdığını fark etmiştir.

Türkiye'nin 1987 yılında tam üyelik başvurusunun getirdiği en önemli sonuç Gümrük Birliği'nin canlandırılmasıdır. Türkiye tarafından, AB ile ilişkilerin geliştirilmesi ve nihai tam üyelik hedefi için önemli bir adım olarak kabul edilen Gümrük Birliği, 1995 yılı sonunda herhangi bir üyelik hedefine değinmeden yürürlüğe girmiştir. AB, Gümrük Birliği kararıyla Türkiye ile ilişkilerin mevcut ortaklık çerçevesinde geliştirilmesini tercih etmiştir. AB'nin Türkiye karşısındaki bu tutumu, Türkiye'de bir memnuniyetsizliğe neden olsa da Türkiye'nin memnuniyetsizliği 1997 yılında Lüksemburg Zirvesi kararları ile zirveye ulaşmıştır. Zirvede, Türkiye'nin adaylık statüsünü reddeden AB, Türkiye'ye "imtiyazlı ortaklık" statüsünü önererek Türkiye için farklı bir strateji geliştirmiştir. Karardan duyduğu hoşnutsuzluğu en üst makamlarca en sert şekilde dile getiren Türkiye 1998 yılında AB ile siyasi diyalogun askıya alındığı kararını açıklamıştır.

1999 yılında kendi içinde bazı değişiklikler neticesinde Türkiye'nin önündeki engelleri kaldırabilen AB, 1999 Helsinki Zirvesi kararları ile Türkiye'nin adaylık statüsünü resmen tanımıştır. Bu adaylık neticesinde ülke içinde hız kazanan ekonomik ve siyasi reformlar Türkiye'de 2002-2007 yılları arasında "Avrupalılaştırmanın Altın Dönemi" olarak anılan süreci de beraberinde getirmiştir. Bu dönemde hayata geçirilen ve uygulamaya konan reformlar AB liderleri tarafından da olumlu olarak değerlendirilmiş ve nihayetinde AB, Türkiye ile üyelik görüşmelerinin başlatılmasına yönelik kararını açıklamıştır.

Türkiye'nin 2005 yılında AB ile katılım müzakerelerine başlaması iki tarafın da dış politikasında bir başka dönüm noktasıdır. Ancak, üyelik görüşmelerinin yarattığı olumlu ortam kısa bir süre sonra yine beklenmedik bir şekilde iki tarafı da açmaza sürüklemiş, ilişkileri donma noktasına getirmiştir. AB, 2004 yılında Doğu'ya genişlemesi neticesinde karşı karşıya kaldığı "hazmetme kapasitesi" ve "genişleme yorgunluğu" argümanlarını ilerideki genişlemeleri yavaşlatmak için ortaya atmıştır. AB'nin söz konusu tutum değişikliğinden etkilenen ülkelerin başında Türkiye gelmektedir. AB'yi çifte standart ve aday ülkeler arasında ayrımcı davranışlarla suçlayan Türkiye, AB üyeliğini dış politika önceliği açısından tekrar değerlendirmeye almıştır. Böylece, hem Avrupa'daki Türkiye'nin üyelik destekçilerinin hem de Türkiye'deki AB üyeliği taraftarlarının etkisi giderek azalmış, Türkiye-AB ilişkileri her iki tarafın da dış politika gündeminde alt sıralara düşmüştür.

2010'ların ortası Türkiye-AB ilişkilerindeki değişim açısından farklı bir dönemi simgelemektedir. Bu dönemde, Avrupa ile ilişkiler, işlemselcilik (transactionalism) temelinde ve siyasi ve ekonomik çıkar odaklı bir anlayışla yürütülmektedir. Her iki taraf da ortak çıkarlar noktasında işbirliğini sürdürmenin yollarını aramakla birlikte karşılıklı ilişkileri bu anlayışın ötesine geçirmemektedir. Uzun dönemli yükümlülüklerden ziyade kısa dönemli önceliklere dayanan, ilkesel temelli ilişkileri reddeden ve iç politikadaki hassasiyetleri dikkate alarak kurumsal tecrübelerden ziyade kişisel özelliklerin ön plana çıktığı bir anlayışı temsil eden işlemselcilik, son dönemlerdeki Türkiye-AB ilişkilerini tanımlayan temel parametredir. Söz konusu anlayış, 18 Mart 2016 tarihli AB-Türkiye (Mülteci) Anlaşması/Bildirisi ile fiiliyatta da uygulanmaya başlanmıştır. İmzalanan bu bildiri ile iki taraf da çıkar ve ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla dönemin en akut krizlerinden biri olan göç sorununu, Avrupa norm ve ilkelerine başvurarak çözmekten ziyade fayda-maliyet hesabıyla geçici mekanizmalarla çözmeyi seçmiştir. İki tarafın da bu işbirliğinden alacağı kazanımlar bittiğinde karşılıklı işbirliği de sona ermesi muhtemeldir.

Bu çalışmanın vurgulamaya çalıştığı gibi Türkiye-AB ilişkileri, zaman içinde, iki tarafın kendi içinde ve birbirlerine karşı tutumlarında yaşadıkları değişimler neticesinde, bir uygarlık ve medeniyet projesi olarak çizilen başlangıç parametrelerinden uzaklaşmış ve işlemselcilik temelinde yürütülen kısa-dönemli çıkar odaklı bir ilişkiye dönüşmüştür. Bu anlayış, Türkiye'yi günden güne üyelikten uzaklaştırmaktadır. Oysa ki, tüm mevcut sorunlara rağmen, üyelik perspektifi, hala, Türkiye-AB ilişkilerine istikrar kazandıracak ve ikili ilişkileri düzene sokacak en etkili mekanizmadır.

Changing Nature of the European Union – Türkiye Relations: From Civilizational Project to Transactional Cooperation

Ebru OĞURLU

The determination and willingness of Türkiye to be an integral part of the European integration process is one of its most challenging foreign policy priorities. As a symbolic coincidence, the centenary of the foundation of the Republic of Türkiye coincided with the 60th anniversary of the association relationship with the then European Economic Community (EEC) (which was first established by the Treaty of Rome in 1957 and later became the European Community in 1967 and the European Union in 1993). It is possible to argue that change has always been existing in Türkiye-European Union (EU) relations both as an idea and a reality based on both the historical changes and transformations within the European integration itself as well as the structural, institutional and political changes that the Republic of Türkiye has experienced since its establishment. This study is aware that focusing on one of the parties would be a partial explanation of the basic dynamics of change in the mutual relations. For this reason, it aims to present the change in mutual relations not only by focusing on the actions and inactions of the governments of the Republic of Türkiye, but also by paying attention to the changes in the policies of the EU and its member states towards Türkiye.

This study, completed by using literature review, tries to answer how the EU policy of Türkiye has transformed in the last 60 years by analysing the historical turning points and their impacts on ongoing relations. This historical analysis shows that Türkiye-EU relations are open to fluctuations that lead to both rapprochement and divergence depending on time and conditions. Although mutual cooperation has been continuing in significant areas including migration, energy and economy, both sides have become increasingly distant from each other in recent years. Based on this fact, this study argues that the relations between Türkiye and the EU which was initiated as a "civilization project" in the first years of the Republic have lost this spirit since the second half of the 2010s. Rather, mutual relations have transformed into an interest-oriented cooperation on the transactional basis in the absence of the historically structured values and principles.

Türkiye started the negotiations with the EEC in 1959. These negotiations, which were developed with the aim of gaining partnership status, paved the way for the signing of the Ankara Agreement in 1963. Unlike other Association Agreements that the Community signed with the Mediterranean countries, Ankara Agreement signed as an economic agreement has also a political dimension that envisaged full membership of Türkiye to the Community. This full membership mentioned in the Article 28 of Ankara Agreement represents the common and final goal shared by both parties. Ankara Agreement is one of the links in a series of decisions taken by Türkiye at that time (such as joining the Organization for European Economic Cooperation in 1948, membership in the Council of Europe in 1949, joining NATO in 1952) and is reinforcing the belonging of Türkiye to the West in general and Europe in particular.

Following Ankara Agreement, the Additional Protocol was signed in 1970. The Additional Protocol, which ended the preparatory period envisaged by Ankara Agreement and set the conditions for the transition period, ironically represents the starting point of the deterioration of Türkiye-EU relations. The economic and political developments that both sides were experiencing within themselves were the main reason for this deterioration. In order to restore the relations, Türkiye applied for full membership to the European Community in 1987, but it was rejected. In its official report, the European Commission approved the eligibility of Türkiye for membership and

recommended that bilateral relations should be continued and developed within the frameworks other than full membership. In the light of these developments, Türkiye realized that the enlarging and deepening processes of the Community would increase its risk of being excluded from the Community.

The most important result of the application of Türkiye for full membership in 1987 was the revival of the Customs Union. The Customs Union, considered by Türkiye as an important step for the development of relations with the EU and the ultimate goal of full membership, entered into force at the end of 1995 without mentioning any membership target. However, the EU preferred to develop relations with Türkiye within the framework of the existing partnership. Although this attitude of the EU towards Türkiye caused dissatisfaction in the country, this dissatisfaction reached to the peak with the decisions of the Luxembourg Summit in 1997. The EU, which rejected the candidate status of Türkiye at the summit, developed a different strategy for Türkiye by proposing the status of "privileged partnership". Türkiye, on the other hand, expressed its dissatisfaction with the EU's decision in a toughest way by the highest authorities and announced the decision to suspend the political dialogue with the EU in 1998.

In 1999, the EU, which was able to remove the obstacles in front of Türkiye as a result of some changes within itself, officially recognized the candidate status of Türkiye in 1999 Helsinki Summit. As a result of this candidacy, the economic and political reforms that gained momentum in Türkiye led to the process known as the "Golden Period of Europeanization" between 2002 and 2007. The reforms implemented during this period were also positively evaluated by the EU leaders. Thus, the EU announced its decision to start accession negotiations with Türkiye

The start of negotiations with the EU in 2005 was another turning point in the foreign policy of both sides. However, the positive atmosphere created by the accession negotiations unexpectedly dragged both sides into a deadlock which led to frozen relations. The EU used "absorption capacity" and "enlargement fatigue" arguments it faced as a result of enlargement to the East in 2004 as the excuses in order to slow down future enlargements. Türkiye is one of the countries affected by this change in the EU's attitude. Accusing the EU of double standards and discriminatory behaviour among candidate countries, Türkiye has re-evaluated its EU membership in terms of its foreign policy priorities. Thus, the influence of Türkiye's membership supporters in Europe and in the EU has gradually weakened and Türkiye -EU relations have lost its significance in the foreign policy agendas of both sides.

The mid-2010s symbolized a different era in terms of change in Türkiye -EU relations. Since then relations with Europe have been shaping on the basis of transactionalism with a focus on political and economic interests. Although both sides try to find the ways to continue cooperation in terms of common interests, they do not extend mutual relations beyond this understanding. Transactionalism, which is based on short-term priorities rather than long-term obligations, rejects principle-based relations and represents an understanding in which personal characteristics and domestic politics gain priority over the institutional structure and foreign policy concerns of the countries. It has become the main parameter that defines Türkiye-EU relations in recent years. This understanding started with the EU-Turkey Statement signed on 18 March 2016. With this statement, both sides chose to solve the migration crisis - as one of the most acute crises of the period - with temporary mechanisms and cost-benefit calculation rather than solving it within the framework of universally recognised principles and norms. When the gains of both sides from this cooperation are over, mutual cooperation is likely to come to an end.

As this study tries to emphasize, in time, Türkiye-EU relations shifted from the initial parameters defined as a civilization project and have turned into a short-term interest-oriented relationship on the basis of transactionalism as a result of the changes experienced by the two sides within themselves and towards each other. This understanding is distancing Türkiye from its initial target of full membership. However, despite current problems, the membership perspective is still the most effective mechanism to stabilize mutual relations between Türkiye and the EU.

**Building Women Academicians On Academia: A
Hundred Years Old Scrutinizing On Economics
Discipline**

İlkben Akansel

Kübra Önder

Kadınların hayatın her alanında örneğin, sosyo-ekonomik, sosyo-politik, sosyo-kültürel vb. temsiliyeti binlerce yıldır farklı şekillerde sorunludur. Bu sorunları yaratan temel iki etmen ataerki ve toplumsal cinsiyettir. Bahsi geçen alanlarda kadınlar büyük ölçüde eksik temsil edilirler. Bu durumun en temel sebebi, onların yetersizliklerine bağlanır. Halbuki sorun yetersizlik değil, iktidar ilişkileri çerçevesinde kadınların ikincil konumlandırılmalarıdır. Bu ikincil konumlandırma hiç mi aşılamamıştır? Elbette gelişen koşullar toplumların bakış açılarını da değiştirmiştir. Bakış açısının değişimi, iktidar alanlarının en baskın hissedildiği akademiya kadınlar açısından hem olumlu hem de olumsuz sonuçlar yaratmıştır. Bu çalışma bir zihniyet dediğişikliğı de olan Cumhuriyet’In kadınlar açısından akademiya Cumhuriyet tarihi boyunca giriş, ilerleme, çalışma durumlarının ataerki ve toplumsal cinsiyet bağlamında incelenmesini amaçlamıştır. Ataerki ve toplumsal cinsiyet kavramının iktidar ilişkileri ile nasıl şekillendiğı ve sonuç olarak Cumhuriyet’in yetiştirdiğı kadın-akademisyen iktisatçı kimliklerinin nasıl ve neden etkilendikleri irdelenmiştir.

JEL Kodu: B 54

Anahtar kelimeler: toplumsal cinsiyet, ataerki, kadın iktisatçı

**Building Women Academicians On Academia: A
Hundred Years Old Scrutinizing On Economics
Discipline**

İlkben Akansel

Kübra Önder

Women's representation in all areas of life, such as socio-economic, socio-political, socio-cultural, etc., has been problematic in different ways for thousands of years. The two main factors that create these problems are patriarchy and gender. Women are grossly underrepresented in the aforementioned fields. The main reason for this situation is attributed to their inadequacy. However, the problem is not incompetence, but the subordinate positioning of women within the framework of power relations. Has this subordinate positioning never been overcome? Of course, developing conditions have also changed the perspectives of societies. This change in perspective has had both positive and negative consequences for women in academia, where the spheres of power are most dominant. This study aims to analyse the entry, advancement and employment status of women in the academia throughout the history of the Republic, which is also a change in mentality, in the context of patriarchy and gender. How the concepts of patriarchy and gender have been shaped by power relations and how and why the identities of women-academic economists trained by the Republic have been affected have been analysed.

JEL Codes: B 54

Keywords: gender, patriarchy, woman economist

**Sustainable Development within The Context of
International Environmental Politics' and Non-State
Actors and the Limitations by Neo-Liberalism against
Global Warming**

Nadire Burcu GÜMÜŞFİLİZ

Günümüz dünyasında, 'Sürdürülebilir Kalkınma', siyasi, sosyal, ekonomik ve çevresel olarak birçok farklı alanda çok çeşitli konuları içeren önemli bir kavram haline gelmiştir. Ayrıca, son yıllarda, uluslararası çevre sorunlarına ilişkin farkındalığın hızla artması nedeniyle küresel ısınma gibi çevre sorunları devletlerin, politikacıların ve uluslararası kuruluşların küresel gündeminde giderek daha fazla yer almaya başlamış ve bu durum uluslararası çevre politikalarının sürdürülebilir kalkınma üzerindeki doğrudan etkilerini de beraberinde getirmiştir. Bu bakış açısıyla, bu makale sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması ve teşvik edilmesi iddiasına dayanan uluslararası çevre politikalarının da etkilerini göz önünde bulundurarak uluslararası çevre sorunlarının ve uluslararası politikaların önemini analiz etmektedir. Bu makale aynı zamanda, neo liberal devlet politikalarına karşı küresel çevre yönetiminde çoğunlukla yer alan Sivil Toplum Kuruluşlarının ve uluslararası rejimlerin küresel politikadaki rolüne ve önemine ışık tutmayı amaçlamaktadır. Bu anlamda, uluslararası çevre politikasına katkı sağlaması beklenen uluslararası politikada rol oynayan Sivil Toplum Kuruluşlarının rollerinin ön plana çıktığını tartışmaktadır. Ayrıca bu çalışma, Neo Liberalizmin anlamını ve uluslararası çevre üzerindeki etkilerini de sürdürülebilir kalkınma açısından eleştirel bir perspektifle ele alarak, Sivil Toplum Kuruluşlarının temelinde, uluslararası çevre politikaları tarafından yönlendirilen sürdürülebilir bir şekilde kaynak kullanımını ve iklim değişikliğini önlemeyi ve iklim değişikliğine neden olan problemleri ele alarak, bu problemlerin hangi yöntemlerle üstesinden gelinebileceğini tartışmaktadır. Bu nedenle, iklim değişikliği gibi küresel sorunların etkilerini anlamak, küresel çevre politikalarının önemini ve Sivil Toplum Kuruluşlarının ve uluslararası anlaşmaların çevresel açıdan ve bunun yanı sıra sürdürülebilir kalkınma açısından önemini anlamada büyük bir rol oynamaları açısından acil ve gerekli bir görevdir. Daha açık bir ifadeyle, bu çalışma, küresel çevre konularının ve sorunlarının temelde neo-liberal politikalarla nasıl ortaya çıktığı ve uluslararası çevre politikalarıyla ilişkili olarak sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunmak için Sivil Toplum Kuruluşlarının ve uluslararası kurumların önemli rol üstlendiği gerçeği ile ilgilenmektedir. Böylece, uluslararası kurumlar, devletler ve ulusal örgütlerin, uluslararası çevre kirliliği ve küresel ısınmanın sonucu olan sorunların üstesinden gelmek için birbiriyle iş birliği yapmaları gerekliliği ortaya çıkmakta, böylece hükümet dışı kuruluşlar, ulus ötesi ağlar gibi devlet dışı aktörlerin ortaya çıkışı, küresel çevre politikaları açısından uluslararası arenada önemli hale gelmektedir. Bunun yanı sıra, küresel çevre politikalarının çeşitli sorunları ele alması ve yanıtlanması gereken çeşitli konuları kapsadığını belirtmek gerekir, çünkü her bir konu özeldir ve iklim değişikliği rejimleri örneğinde olduğu gibi çevre rejimlerinin geliştirilmesi ve analiz edilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Ayrıca, sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek için uluslararası kurumların rolünün özellikle uluslararası çevre politikaları alanında kritik bir rol üstlendiğini de belirtmek gerekir. Bu çalışma, uluslararası çevre politikaları açısından Sivil Toplum Kuruluşlarının rolünü ve uluslararası kurumların küresel çevre sorunlarıyla başa çıkmadaki önemini incelemekte, ayrıca uluslararası çevre sorunlarının nasıl günümüz dünyasında kaygı odağı haline geldiğini, ve aynı zamanda uluslararası politikalar bağlamında, uluslararası çevre politikaları söz konusu olduğunda devletlerin yanı sıra uluslararası aktörlerin de kirliliği azaltma ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlama ve teşvik etme konusunda sorumluluğuna sahip olduğunu ve çevresel bozulmanın altında yatan faktörlere atıfta bulunan neo liberal politikaların rolüne ışık tutmaya çalışmaktadır. Dolayısıyla, bu çalışma aynı zamanda sürdürülebilir kalkınmanın son yıllarda tartışmalı bir kavram haline geldiğini, çünkü insanların

siyasi, sosyal, ekonomik ve çevresel açıdan farklı şekillerde düşündüklerini ve ilgili sürecin sürdürülebilir olması için çevresel politikaların entegre olması, nitel betimsel araştırmaya dayalı olarak çevre sorunları açısından sürdürülebilir kalkınma bağlamında temsili küresel örneklere atıfta bulunarak tartışmaktadır.

**Sustainable Development within The Context of
International Environmental Politics' and Non-State
Actors and the Limitations by Neo-Liberalism against
Global Warming**

Nadire Burcu GÜMÜŞFİLİZ

Sustainable development has become a crucial concept that includes a wide range of issues in many different areas. It highlights the aspects of environmental, political and social dimensions of development. Furthermore, in recent years, environmental issues like global warming increasingly became at the global agenda of the states, politicians, and the international institutions due to the fact that the awareness with respect to international environmental problems has increased rapidly which also have direct effects on sustainable development of the international environmental politics. Within this perspective, this paper analyses the significance of international environmental issues by taking into consideration the effects of international environmental politics based on the claim of assuring and promoting sustainable development. This paper also aims to shed light on the role and the significance of NGOs in global politics which mostly take part in global environmental governance against the neo liberal state policies. In this sense, it discusses that the role of NGOs come to the forefront which play a part in international politics that are supposed to make contributions to international environmental politics. Furthermore, this study discusses using resources as well as to prevent and overcome climate change in a sustainable manner which is driven by international environmental politics based on NGOs by also considering the meaning of Neo Liberalism and its impacts on international environment in a critical perspective with regard to sustainable development. Thereby, understanding the impacts of global issues as climate change is an urgent and a required task in the sense that they play a major role in the case of understanding the importance of global environmental politics and the role of NGOs and international agreements with regard to environmentally sustainable development. More precisely, this study deals with the question of how global environmental issues and problems arise basically with the neo-liberal policies and important role of NGOs as well as international institutions in order to contribute to sustainable development in relation to international environmental politics. Thus, it becomes clear that international institutions, states and national organizations require to cooperate to each other to overcome problems that were the results of international environmental pollution and global warming so that the emergence of non-state actors as non-governmental organizations, transnational networks as well as corporation have become significant in the international arena with respect to the politics of global environment. Apart from it, it will be worth of noting that global environmental issues covers a variety of problems and several issues to be addressed and responded as each issue is specific and need to be analyzed differently which looks for international responses as the development of environmental regimes in the case of climate change regimes and further, it is required to mention the role of the international institutions in order to promote sustainable development provides a critical role mainly in the realm of international environmental politics. This paper examines the role of NGOs and the importance of international institutions in coping with global environmental problems with respect to international environmental politics and moreover, it tries to shed light on how international environmental issues become a focus for international concern that is institutionalized in which international actors apart from states have the responsibility to reduce pollution and to assure and promote sustainable development in the case of international environmental politics as well as the role of neo liberal policies which refer to the factors that underly environmental degradation. Thereby, this paper also discusses sustainable development becomes a contested concept in recent years since the people think in different ways in terms of politically, socially, economically

and environmentally by referring to the representative global examples for sustainable development in terms of environmental issues based on qualitative descriptive research.

TCMB'nin Politika Duruşunun ve Söylemlerinin Tutarlılığı: Bulanık Mantık Analizi

Nurhan Hande SEVGİ

Merkez bankaları, ekonomi politikaları içerisinde önemli bir role sahip olan para politikasının uygulayıcıları anlamında ekonominin en önemli aktörlerinden biridir. Bu bağlamda ekonomik aktörler karar verici olarak merkez bankalarının söylemlerini dikkatle takip etmektedir. Merkez bankalarının politika hedeflerine ulaşmada aldıkları kararlar, hedeflerinden ne kadar sapabilecekleri konusunda koydukları sınırlar ve sapmaların nedenlerine ilişkin açıklamaları şeffaflık ve bağımsızlık kavramlarını giderek daha fazla ön plana çıkarıyor. Şeffaflık ilkelerinin merkez bankaları tarafından benimsenmesiyle birlikte politika hedeflerinin, kararlarının ve gerekçelerinin, ekonomik tahminlerin kamuoyuyla paylaşıldığı iletişim stratejileri ortaya çıkmıştır. Bu durum, hedeflerini uygulayan merkez bankalarının şeffaflık, hesap verebilirlik ve güvenilirlik ilkeleriyle uyumlu iletişim stratejileri geliştirmeleri açısından bağlayıcı niteliktedir.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın (TCMB) fiyat istikrarının yanı sıra finansal istikrarı da gözetmesiyle birlikte araç çeşitliliğine duyulan ihtiyaç, yeni para politikası stratejisinde kısa vadeli faiz oranlarıyla tanımlanan faiz koridoru aracını geliştirmeye yöneltmiştir. Bu bağlamda rezerv opsiyon mekanizması, rezerv opsiyonu katsayısı ve zorunlu karşılıkları da aktif bir araç olarak kullanmaya başlandı.

TCMB'nin, çeşitli rapor ve belgelerle ifade ettiği politika duruşunun teklifi, her dönem için aldığı kararlarla paralellik göstermeyebileceğini ve para politikası duruşu için farklı sıklık derecelerinin olabileceği düşüncesini ortaya koymuştur. Bu bağlamda, TCMB'nin uyguladığı para politikasını niteleyen sıkı duruşun farklı dereceleri çoklu mantık felsefesiyle hareket eden bulanık mantık yöntemiyle araştırılmış, TCMB'nin politika duruşuna yönelik bir sınıflandırmaya gidilmiştir. Buna göre analiz sonucunda ortaya çıkan sınıflandırmada politika duruşunun gevşek, orta ve sıkı olarak gruplandığı görülmüştür.

Politika açıklamalarında belirtilmiyor olsa da hedef değişken olarak Ağırlıklı Ortalama Fonlama Maliyeti (AOFM) tercih edilmiştir. AOFM'nin politika değişkeni olarak alınmasının nedeni, merkez bankasının sağladığı fonlama maliyeti ve piyasada gösterge faiz oranının varlığı yoluyla piyasaya müdahale etmeyi hedeflemesidir. Böylece, politika faizlerini ve rezerv opsiyonlarını TCMB'nin belirlemesi ve AOFM'nin bu doğrultuda oluşması nedeniyle her kümenin hangi politika duruşunu temsil ettiği AOFM üzerinden açıklanmaktadır.

Bu çalışma, ekonomiyi değerlendirmek için veri işleme, değişken korelasyon ve özellik çıkarma için sağlam bir metodoloji kullanmaktadır. Değişken seçiminde kullanılan Ortak Bilgi ve Bulanık C-Ortalama (FCM) yöntemi, TCMB'nin para politikası duruşunun değerlendirilmesinde kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır. Merkez Bankası'nın takip ettiği değişkenler incelendiğinde, bazı değişkenlerin faiz kararı üzerinde diğerlerine göre daha önemli etkiye sahip olduğu görülmektedir. Bu bağlamda değişkenlerin incelenmesinde Ortak Bilgi yöntemi kullanılmaktadır. EMBI Global Türkiye ve enflasyon beklentileri gibi temel değişkenler, merkez bankasının politika temsilini açıklamak için seçilmiştir.

Çalışma, politika duruşunun sıkı, gevşek ve ılımlı olarak gruplandırılabilirliğini ortaya koymaktadır. Analiz süresi içerisinde TCMB, para politikası duruşuna ilişkin politika açıklamalarında tutarlı bir sıklık söylemi sürdürmüştür. Ancak TCMB'nin açıkladığı politika duruşu ile model sonuçlarının örtüştüğü tek dönem Haziran 2018 ile Temmuz 2019 arasında

gözlenmektedir. Geriye kalan dönemlerde Merkez Bankası'nın açıkladığı politika duruşu ile model çıktıları benzerlik göstermemektedir.

Kural Tabanlı Bulanık Sistem (RBFS) modeli, AOFM kümesinin para politikası duruşundaki değişiklikleri göstermektedir. Buna göre, AOFM'de yaşanan küme geçişleri para politikası duruşunun 2011 yılı Ekim ayından 2018 yılı Mayıs ayına kadar gevşek ve ılımlı kümeleri arasında değişim gösterdiği; Mayıs 2018 ve Temmuz 2019 tarihleri arasında ise sıkı olduğunu ve analiz edilen dönemin sonuna kadar ise ılımlı konumda kaldığını göstermektedir. TCMB'nin aldığı kararlarla model sonuçları arasında analiz dönemi kapsamında yalnızca Haziran 2018 ve Temmuz 2019 döneminde örtüşme gözlenmiştir. Bunun dışında kalan dönemlerde TCMB'nin benimsediğini ifade ettiği politika duruşu model bulgularıyla farklılık göstermiştir.

TCMB analiz edilen dönemi süresince para politikası duruşuna dair sıklık söylemini değiştirmemiştir. Model sonuçları faiz oranındaki artışın para politikasında sıkı duruşu sağlamada yetersiz kaldığını, TCMB'nin metinlerinde yer alan bilgi, bu çalışma kapsamında kullanılmış olan veriler tarafından desteklenmemektedir.

Consistency of CBRT's Policy Stance with its Discourses: A Fuzzy Logic Analysis

Nurhan Hande SEVGİ

Central banks are one of the most important actors of an economy as being the implementers of monetary policy, which has an important role in economic policies. In this sense, economic agents carefully follow the discourses of central banks as decision-makers. The decisions made by central banks in reaching their policy goals, the limits they set on how much they can deviate from their goals, and their explanations for the reasons behind any deviations increasingly emphasize the concepts of transparency and independence. With the adoption of transparency principles by central banks, communication strategies have emerged, where policy goals, decisions justifications, and economic forecasts are shared with the public. This situation is binding on central banks that implement their targets, as they develop communication strategies that are consistent with the principles of transparency, accountability, and credibility.

With the Central Bank of the Republic of Turkey (CBRT) beginning to prioritize financial stability alongside price stability, the need for instrument diversity led it to develop the interest rate corridor tool defined by short-term interest rates in its new monetary policy strategy. It also started using reserve option mechanisms, reserve option coefficients, and required reserves as an active tool.

The consistency of CBRT's policy stance expressed through various reports and documents may not always match its decisions for each period, suggesting that there may be different degrees of stringency for the monetary policy stance. The main purpose of the study is to analyze the consistency of CBRT's statements and their policy stance. In this regard, the study explores the multiple degrees of tightness for CBRT's monetary policy stance using fuzzy logic methodology, which relies on the principles of multiple-valued logic. Following the clustering performed using the Fuzzy C-Means method within the framework of the rule-based fuzzy logic model.

Even if it is not declared in its policy statements Weighted average funding cost (WAFC) is chosen as the target variable. The reason for taking WAFC as the policy variable is that the central bank aims to intervene in the market through the cost of funding that they provide and the existence of a benchmark interest rate in the market. Thus, the representation of which policy stance each cluster represents is explained through the WAFC since CBRT dictates the policy rates and reserve options and WAFC is formed in this direction.

The paper employs a robust methodology for data handling, variable correlation, and feature extraction to evaluate the economy. Using mutual information for variable selection and FCM clustering for analysis, it offers a comprehensive framework to assess the CBRT's monetary policy stand. When examining the variables that the Central Bank follows, it is observed that certain variables have a more significant impact on the interest rate decision than others. In this context, the common information method is used to examine the variables. Key variables like EMBI Global Turkey and inflation expectations are chosen to explain the central bank's policy proxy.

This analysis reveals that the policy stance can be grouped as tight, loose, and moderate. Within the analysis timeframe, the CBRT maintained consistent tightness rhetoric in policy statements regarding its monetary policy stance. However, the only overlap occurred between June 2018 and July 2019, with the policy stance declared by the CBRT and the model results aligned. In the remaining periods, the policy stance that the Central Bank declared to be adopted and the model outputs did not show similarity.

The Rule Based Fuzzy System (RBFS) model shows shifts in the WAFC cluster's monetary policy stance. From Oct 2011 to May 2018, it shifted between loose and moderate clusters. It turned tighter from May 2018 to July 2019, remaining moderate afterward. Only Jun 2018 to Jul 2019 aligned with CBRT decisions. Other times, the model differed. CBRT maintained tightness rhetoric, but the model suggests sustained tightness needs rates beyond a threshold, challenging CBRT's alignment.

Türkiye’de Hanehalkı ve Kamunun Dijital Dönüşümü: Geleceğe Atılan Adım

Fatma Davarcıoğlu Özaktaş

Teknoloji, ülkelerin toplumsal ve ekonomik gelişmelerinde her zaman büyük bir etkiye sahip olmuştur. Yeni keşifler ve araçlarla, yaşamı ve iş yapmayı kolaylaştıran teknoloji, aynı zamanda iletişim ve bilgiye erişimini de kolaylaştırmıştır. Böylece, teknoloji daha yayılcı bir etki de göstermiştir.

Son yıllarda, teknolojinin giderek artan bir hızla gelişmesi ve yaşamın her alanında hızla yayılmasıyla birlikte, iş dünyası, kamu sektörü, üretim ve tüketim süreçlerinin bütününde ve hatta toplumsal hayatta dönüşüm yaşanmaktadır. Bu dönüşüm, hanehalkı, toplum, kurum ve şirketlerin faaliyetlerini dijital araçlar ve platformlar üzerinden gerçekleştirilmesini içermektedir. Dijital dönüşüm olarak adlandırılan bu süreç, geleneksel yöntemlerin yerini dijital teknolojilere bıraktığı bir durumdur. Bir başka ifadeyle, dijital dönüşüm sürecinde, toplum, sektör ve kurumlar dijital teknolojileri merkezlerine almaktadır. Dijital teknolojilerin benimsendiği durumda, tüm bu taraflar, hızlı veri akışı, otomasyon, yapay zeka, bulut bilişim gibi ileri teknolojileri ve dijital araçları kullanmaktadır. Böylece, geleneksel iş modellerinin ve iş süreçlerinin optimize edildiği; faaliyetlerin daha düşük maliyetle daha verimli hale getirildiği bir ilerleme hedeflenmektedir.

Ancak bu dönüşüm, salt bir teknolojik atak olarak sınırlandırılmayacak kadar büyük boyutludur. Dijital teknolojilerin hızlı ilerlemesi ve yaygınlaşması, hanehalkından, kamuya, piyasalardan, sektörlere kadar pek çok alanda dönüşümü zorunlu kılmıştır. Yani, dijital dönüşüm, hanehalkından kamuya ve sektörlere kadar geniş bir yelpazede etkileri olan bir süreçtir.

Hanehalkı, dijital teknolojileri kullanarak günlük yaşamlarını kolaylaştırabilir. İletişim, iş yapma ve hizmet alma şekillerini değiştirebilir. İnternet kullanımının yaygınlaşması, akıllı telefonlar, akıllı ev teknolojileri, dijital ödemeler ve online alışveriş gibi uygulamalar hanehalkının dijital dönüşümünün bir parçasıdır. Hanehalkı, bu teknolojileri kullanarak dijital hizmetlere erişim sağlar ve dijital becerilerini geliştirir.

Dijital dönüşüm sadece hanehalkını değil, aynı zamanda kamu sektörünü de etkilemektedir. Kamu kurumları, dijital teknolojilerin kullanımıyla vatandaşlara daha kolay erişim sağlayabilir, hizmet sunumunu iyileştirebilir, hizmet verimliliklerini artırabilir. Kamu sektöründe dijital dönüşümün en önemli örneği e-devlet, e-belediye ve a-devlet uygulamalarıdır. Uygulamalar ile vatandaşların kamu hizmetlerine dijital olarak erişimi kolaylaşmakta ve bürokrasi azalmaktadır. Diğer yandan, tüm dijital kamu hizmetleri, kamunun daha kolay erişilebilir, daha şeffaf ve daha verimli bir hizmet sunumunu da beraberinde getirmektedir.

Gerek hanehalkı, gerekse kamu açısından ele alındığında, dijital teknolojilerin yaygınlaşması ve benimsenmesi toplum içinde erişilebilirlik ve verimlilik açısından fırsatlar doğurmaktadır. Diğer yandan, dijital dönüşümün gerçekleştirilmesi büyük ve maliyetli teknolojik altyapıları da gerektirmektedir. Bu maliyetlere katlanamayan toplumlar arasında ve toplumun kendi içerisinde ortaya çıkabilecek eşitsizlikler dijital dönüşümün bir dezavantajı olarak belirtilebilir. Dolayısıyla, dijital dönüşümden beklenen hedeflere ulaşılması için teknolojiye adaptasyon ve dijital becerilerin geliştirilmesi de önemlidir. Hanehalkı ve kurumların, dijital teknolojileri etkili kullanma yeteneklerini yani dijital olgunluğun yüksek olması, toplumun, sektörlerin ve kurumların dijital teknolojileri verimli ve güvenli bir şekilde kullanabildiği anlamına gelir. Aksi durumda, dijital açık oluşacak ve dijital dönüşüm başarılı bir şekilde gerçekleşmeyecektir. Bu durum ise, yenilikçi ve rekabetçi bir toplumun oluşmasını engelleyecektir.

Bu alışma, dünyayı dönüştüren teknolojik değişimlerin ve dijital dönüşümün önemine dikkat çekme ve bu döngüyü Türkiye rneğinde inceleme amacını taşımaktadır. Bu doğrultuda, dijital dönüşümün kapsamı, hanehalkı, kamuya olan etkileri üzerinde durulacaktır. Daha verimli ve sürdürülebilir bir gelecek inşa etmek isteyen tüm toplumların, yönlerini dijital dönüşüme çevirmesi gerektiği olgusu, dijital dönüşümün önemine işaret etmekte ve bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

Digital Transformation Of Households And Public Sector In Turkey: A Step To The Future

Fatma Davarcioğlu Özaktaş

Technology has always had a major impact on the social and economic development of countries. With new discoveries and tools, technology has made life and work easier, while at the same time facilitating communication and access to information. Thus, technology has also shown a more diffusionist effect.

In recent years, with the increasingly rapid development of technology and its rapid spread in all areas of life, the business world, the public sector, all production and consumption processes and even social life have been transformed. This transformation includes the realization of the activities of households, society, institutions and companies through digital tools and platforms. This process, called digital transformation, is a situation where traditional methods are replaced by digital technologies. In other words, in the process of digital transformation, society, sectors and institutions put digital technologies at their center. In the case where digital technologies are adopted, all these parties use advanced technologies and digital tools such as fast data flow, automation, artificial intelligence, cloud computing. Thus, a progress is aimed where traditional business models and business processes are optimized and activities are made more efficient at lower costs.

However, this transformation is too large to be limited to a mere technological breakthrough. The rapid advancement and diffusion of digital technologies has necessitated transformation in many areas, from households to the public, from markets to sectors. In other words, digital transformation is a process that has a wide range of impacts from households to the public and sectors.

Households can make their daily lives easier by using digital technologies. It can change the way they communicate, do business and receive services. Applications such as widespread use of the internet, smartphones, smart home technologies, digital payments and online shopping are part of the digital transformation of households. By using these technologies, households gain access to digital services and improve their digital skills.

Digital transformation affects not only households but also the public sector. Public institutions can provide easier access to citizens, improve service delivery and increase service efficiency through the use of digital technologies. The most important examples of digital transformation in the public sector are e-devle, e-municipality and a-government applications. These applications facilitate citizens' digital access to public services and reduce bureaucracy. On the other hand, all digital public services bring about a more accessible, more transparent and more efficient public service delivery.

For both households and the public, the diffusion and adoption of digital technologies creates opportunities for accessibility and efficiency within society. On the other hand, realizing digital transformation requires large and costly technological infrastructures. Inequalities that may arise among societies that cannot bear these costs and within the society itself can be stated as a disadvantage of digital transformation.

Therefore, technology adaptation and the development of digital skills are also important for achieving the expected goals of digital transformation. A high level of digital maturity, i.e. the ability of households and institutions to use digital technologies effectively, means that society, sectors

and institutions can use digital technologies efficiently and securely. Otherwise, there will be a digital deficit and digital transformation will not be successful. This will prevent the formation of an innovative and competitive society.

This study aims to draw attention to the importance of technological changes and digital transformation that transform the world and to analyze this cycle in the case of Turkey. Accordingly, the scope of digital transformation and its effects on households and the public will be emphasized. The fact that all societies that want to build a more efficient and sustainable future should turn their attention to digital transformation points to the importance of digital transformation and constitutes the subject of this study.

Türkiye Cumhuriyeti'nin İkinci Yüzyılında Enerji Arz Güvenliği ile Ekonomi Güvenliği İlişkisi

Göktuğ ŞAHİN

Nuran H. BELET

Dünya nüfusunda meydana gelen orantısız artışlar ve bu durumun beraberinde getirdiği ihtiyaç baskısı ekonomileri hızla üretmeye ve tüketmeye iten hızlı bir sanayileşme ve büyüme baskısı ile karşı karşıya bırakmaktadır. Ekonomiler üzerindeki bu baskıyı gerek sanayileşme gerekse teknolojik gelişmeleri ortaya koyabilmek adına enerjiye ve temel enerji kaynaklarına olan talep artışları da devam ettirmektedir. Enerjinin temel kullanım alanları değerlendirildiğinde enerji, modern endüstriyel ekonominin temel bileşeni olarak görülmektedir. Enerji, özellikle sanayi devrimi ve sonrası döneminde yaşanan sanayileşme süreciyle birlikte halen ekonomilerin başat üretim girdisi ve ekonomik kalkınmanın yegâne kaynağıdır. Üretimde temel girdi olan enerji, ekonomik boyutuyla bu süreçlerin sonucunda, toplumların refah seviyelerinin yükselmesi için gerekli bir unsur olup, günlük yaşamda hemen hemen her alanda kullanılmaktadır. Enerjinin bu vazgeçil(e)mezliği, ülkelerin ulusal ve uluslararası çeşitlilikte stratejik ve/veya bağımsız enerji politikaları yürütmesini de zorunlu kılmaktadır. 1970'li yıllarda yaşanan petrol krizleri, arz kısıtları ve ulusal ekonomiler üzerindeki yüksek maliyet baskıları nedeniyle dünya ekonomilerini yeni dönüşümlere ve enerji politikalarına yöneltmiştir. Bu dönüşüm zorunluluğu, aynı zamanda yenilenemez enerji kaynaklarından yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelime yol açarak, yatırımların artan oranlarda enerji sektörüne yapılmasını ve enerji arz güvenliğinin de sağlanmasını gerekli kılmaktadır.

Ekonomi güvenliği açısından enerji arzı ve güvenliğinde pek çok faktör rol oynamaktadır. Bunların başında enerjinin bulunabilirliği; dünya genelinde var olan dengesiz dağılımı; fiyatı ve erişilebilirliği; ülkelerin bulunduğu jeopolitik konum ve coğrafya; politik konjonktür; enerji kaynaklarının bölgesel donanımı ile birlikte bunların geliştirilmesi ve dağıtılma hızı önem arz etmektedir. Türkiye, bu bağlamda dünya enerji kaynakları açısından rezervlerin büyük miktarda bulunduğu bir coğrafyada yer almasına karşın ilgili kaynaklara yeterince sahip olmayan bir rezerv yapısına sahiptir. Tarihsel olarak jeopolitik konumu ve bölgesel enerji arz güvenliği bakımından da anahtar konumda olan Türkiye, stratejik olarak önemli bir ülke konumundadır. Bahsedilen bu özelliklerin yanı sıra, Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci yüzyılında COVID-19 Pandemisi sonrası dönem ve Rusya ile Ukrayna arasında yaşanan çatışma süreci gibi olaylar, Türkiye'nin bölgesel konumunu ve ilgili ülkeler açısından enerji arz güvenliğini daha da ön plana çıkarmıştır.

Bu doğrultuda çalışmada, Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. yılında ya da diğer bir ifade ile Türkiye'nin ikinci yüzyılında, iktisadi bir faktör olarak önemini koruyan enerji politikaları ve bunların gelişimi Cumhuriyet'in kurulduğu günden bu yana ele alınarak, mevcut stratejik enerji politikaları ve enerji kaynakları yetkinlik bakımından iktisadi olarak ele alınmaktadır. Diğer taraftan, Türkiye'nin içinde bulunduğu bölgenin özellikleri ve küresel konjonktür nedeniyle de enerji arz güvenliği ve enerji yetkinliği gerek Türkiye gerekse Türkiye'nin ilişkili olduğu ekonomiler için giderek daha da önemli hale gelmiştir. Bu durum, çalışmanın ele aldığı konunun önemini ortaya koymaktadır.

Genel olarak, bu çalışma giriş ve sonuç bölümleri hariç olmak üzere üç ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, başat bir üretim faktörü olarak enerji, enerji güvenliği ve ekonomi güvenliği hakkında bilgiler sunulmaktadır. İkinci bölümde, Dünya ve Türkiye'nin enerji yeterliliği ve yetkinliğine odaklanılmakta olup mevcut enerji kaynakları, stratejik enerji projeleri, enerji politikaları ve mevcut/potansiyel iş birlikleri göz önüne alınmaktadır. Bu bölümde, Türkiye'nin enerji

sektöründeki yetkinliği bağlamında enerji politikaları ve yatırımları tarihi olarak değerlendirilmekte olup ekonomi güvenliği kapsamında altyapı, enerji verimliliği ve çeşitlendirme ele alınmaktadır. Üçüncü bölüm, Türkiye'nin enerji arz güvenliği ve ekonomi güvenliği çerçevesinde mevcut enerji politikalarını göz önünde bulundurarak Türkiye'nin ikinci yüzyıl için enerji vizyonunu incelemektedir.

Anahtar Kelimeler: Enerji, Enerji politikaları, Enerji arz güvenliği, Ekonomi güvenliği, Türkiye

The Relationship Between Energy Supply Security and Economic Security in the Second Century of the Republic of Türkiye

Göktuğ ŞAHİN

Nuran H. BELET

The disproportionate population growth occurring worldwide and the resulting pressure for needs have led economies to face rapid industrialization and growth pressure that compels them to produce and consume rapidly. This pressure continues to increase the demand for energy and primary energy sources in terms of industrialization and technological advancements. When considering the fundamental areas of energy usage, energy is perceived as the fundamental component of the modern industrial economy. Energy, especially during the industrial revolution and subsequent periods, remains the dominant input for economies and the sole source of economic development. Energy, as a fundamental input in production, is an essential element for increasing societal welfare, and it is utilized in almost every aspect of daily life, with its economic dimension being the outcome of these processes. The indispensability of energy necessitates countries to implement strategic and/or independent energy policies at both national and international levels. The oil crises of the 1970s directed world economies towards new transformations and energy policies due to supply constraints and high-cost pressures on national economies. This necessity for transformation has also led to a shift from non-renewable energy sources to renewable energy sources, requiring increasing investments in the energy sector and ensuring energy supply security.

From an economic security perspective, several factors play role in energy supply and its security. Energy availability is foremost among these factors, along with its globally uneven distribution, price, and accessibility. Additionally, geopolitical positioning and geography of countries, political conjuncture, as well as the regional infrastructure of energy resources and their development and distribution rates are of significant importance. In this context, although Türkiye is located in a region abundant in global energy reserves, it possesses a reserve structure that does not sufficiently own these resources. Historically, Türkiye holds a key position regarding its geopolitical location and making it an important country in the region regional energy supply security. In addition to these mentioned features, events such as the period after the COVID-19 Pandemic and the conflict between Russia and Ukraine in the second century of the Republic of Türkiye have have further highlighted Türkiye's regional position and energy supply security for relevant countries.

In this study, the energy policies that have maintained their importance as an economic factor in the 100th year of the Republic of Türkiye, or in other words, in Türkiye's second century, are examined by taking into account their development since the establishment of the Republic. Moreover, the current strategic energy policies and energy resource competence are analyzed from an economic perspective in the study. Furthermore, due to the characteristics of the region in which Türkiye is located and the global context, the relationship between energy security and economic security have become increasingly important for both Türkiye and the economies associated with Türkiye. This situation emphasizes the significance of the subject addressed in this study.

Overall, this study consists of three main sections, excluding the introduction and conclusion. In the first section, information about energy as a dominant production factor, energy security and

economic security is presented. The second section focuses on the World and Türkiye's energy adequacy and competence, considering the existing energy resources, strategic energy projects, energy policies, and current/potential collaborations. Within this section, the energy policies and investments are historically evaluated in terms of Türkiye's competence in the energy sector, including infrastructure, energy efficiency, and diversification within the scope of economic security. The third section examines the Türkiye's energy vision in its second century regarding the current energy policies in the scope of its energy supply security and economic security.

Keywords: Energy, Energy policies, Energy supply security, Economic security, Türkiye

7 Eylül Kararları olarak bilinen Türkiye'nin ilk Devalüasyonunun Nedenleri ve Sonuçları

İhsan Seddar KAYNAR

Türkiye iktisat tarihinin en önemli iktisadi olaylarından biri 1946 yılında alınan 7 Eylül Kararlarıdır. Türkiye'nin dış ticaret yaptığı ülkelerin büyük bir kısmı İkinci Dünya Savaşı'nda yenilmiştir. Bu nedenle, savaş sonrasında Türkiye'nin dış ticaret imkanları önemli ölçüde daralmıştır. Savaş sonrasında ABD'nin başını çektiği yeni bir düzen kurulmaya başlamış ve Türkiye'nin yeni ülkelerle dış ticaret yapabilmesi için ekonomisinde bir takım değişiklikler yapması gerekmiştir.

26 Eylül 1936'da resmi bir tebliğ ile paranın fiiliyatta altın karşılığı olmasına devam edileceği belirtilmiştir. Bu izafi sistem pek yürümemiş ve 1939'da savaş başlamıştır. Savaş döneminde karaborsada, yurtdışından getirilen dövizde, kliring ve takas için ayrı ayrı döviz fiyatları oluşmuştur. 1939 yılından sonra Türk parasının dış değerine 7 Eylül 1946'ya kadar herhangi bir müdahale olmamıştır.

21 Temmuz 1946'da Türkiye siyasi tarihinin ilk çok partili genel seçimi yapılmıştır. Her ne kadar yöneten parti değişmemiş olsa da, 1946 Seçimi demokrasinin kurumsallaşmasının ilk aşaması olmuştur. 5 Ağustos 1946'da Ankara Milletvekili İsmet İnönü, cumhurbaşkanı seçilmiştir. Birkaç gün içinde çok partili dönemin ilk bakanlar kurulu, Recep Peker'in başbakanlığında göreve başlamıştır. 14 Ağustos'ta hükümetin programı Meclis'te okunmuş ve kabul edilmiştir. CHP'nin seçim programında ve yeni kurulan Hükümet'in programında da, devalüasyon bulunmamaktadır. 7 Eylül Kararları, 1946 seçimlerini kazanan CHP'nin Meclis Grubunda kabul edilmiştir. Bir Bakanlar Kurulu kararı ya da Meclis'ten çıkan bir yasa değildir. Seçim sonrasında, 7 Eylül'de CHP Meclis Grubu'nda Hükümetin aldığı kararlar ile uyumlu olarak Merkez Bankası ve Ticaret Bakanlığı tebliğler ile hükümet kararını desteklemiştir. Cumartesi günü alınan bu Kararların, Pazar günü uygulanmaya başlanması kabul edilmişti. Hükümet, Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanuna dayanarak 7 Eylül Kararlarını almış ve devalüasyon yapmıştır.

7 Eylül Kararları ile Türkiye'nin para meselesi halledilerek dış ticaret rejimi tamamen değiştirilmiştir. Serbest piyasa koşullarına uygun olarak fiyat ve miktar kısıtlamaları kaldırılmıştır. Kararların uygulanmaya başladığı 9 Eylül Pazartesi günü, İkinci Dünya Savaşı'nın en simgesel uygulamalarından biri olan ekmekte karne uygulaması İstanbul, Ankara ve İzmir için sona ermiştir. Altın alım-satımı serbest bırakılmış, Ekim ayından itibaren hububat nakliyatı da serbest bırakılmıştır. Bu kararlar ile İthalat Birlikleri de devlet kurumu gibi çalışmayı bırakmıştır. Türkiye'nin ihracatının azalmasını engellemek için devalüasyon yapılmış ve paranın değer kaybetmesi tercih edilmiştir. Türkiye, kliring yöntemini terk etmiş ve dış ticarete para ile ödeme dönemi başlamıştır. Türkiye Bretton Woods Anlaşmalarına dahil olmuş ve IMF'ye 11 Mart 1947'de üye olmuştur.

Bu çalışmada Türkiye'nin ilk devalüasyonu olan 7 Eylül Kararlarının ne olduğu, devalüasyondan devletin beklentileri ve devalüasyonun pratik sonuçları incelenecektir. Cumhuriyet Arşivi, TBMM Meclis Tutanakları, Resmi Gazete ve Cumhuriyet ile Ulus gazetelerinin 1946 yılının Eylül ayında yayınlanan nüshaları kullanılacaktır.

7 September Decisions: Causes and Consequences of Turkey's First Devaluation

İhsan Seddar KAYNAR

Turkey's first devaluation of 7th September Decisions is one of the most important economic events in the Turkish economic history in 1946. Turkey's foreign trade partners were defeated in the Second World War (WW2). Therefore, her foreign trade opportunities in the postwar period had narrowed. After WW2, the new order began to be established, pioneered by the United States, and in order to participate in this order, Turkey needed to make a number of changes.

Turkey's first multi-party general election was made on 21 July 1946 in the political history of Turkey. The Republican People's Party (CHP) received the majority of votes. Although the ruling party had not changed, the 1946 election was the first phase of the institutionalization of democracy. Ankara Deputy İsmet İnönü was elected as the president on 5 August 1946. Within a few days, the first cabinet of the multi-party period started to work in under the chairmanship of Recep Peker. The government's program was read and accepted in the Parliament on 14 August.

There was no sign of devaluation in the CHP's electoral program and even in the newly established Government's program. The 7 September Decisions were adopted in the Assembly Group of the CHP, which was the ruling party till 1950. It was not a decision of the Cabinet or a law of the Parliament. After the general election, on 7 September, it was in line with the decisions of the Government in the CHP Assembly Group. The 7 September Decisions were a set of policy practices consisted of the regulations of the Central Bank of the Republic of Turkey and the Ministry of Commerce. The Government led the process of the 7 September Decisions and devaluated the Turkish Lira on the base of the Law on the Protection of the Value of Turkish Currency.

The CHP took four decisions in the Parliamentary Group on Saturday, 7 September. In order to reestablish the economic equilibrium that has been spoiled by the war years, it was necessary to regulate the economy around a price level appropriate to the country and world conditions in order to increase production and imports. The government would like to create free market by getting rid of artificial methods in foreign trade such as clearing and barter. According to the principles of Breton Woods, it was necessary to reach government's target of being able to participate to the world trade with a sound structure and normal methods

Turkey's 7th September Decisions solved the monetary problems by replacing foreign trade regime completely with a new one. In accordance with the free market conditions, price and quantity restrictions were removed. On September 9th, when the decisions began to be implemented, bread was derationed. Then, one of the most iconic rationing practices of WW2, ended in Istanbul, Ankara and Izmir. Gold trading was released. Moreover, it was announced that grain transportation was released from October. After these decisions, Import Assembly also stopped working as a government agency. Devaluation was made to prevent the increase of Turkey's exports and was preferred losing the value of the money. Turkey abandoned the method of clearing and started to use money. A couple of months later, Turkey included in the Bretton Woods Agreement and became a member of the IMF on March 11, 1947.

In this study, Turkey's first devaluation of 7th September Decisions will be examined, with a focus on state' expectations from the decision and the practical consequences of the devaluation. The Republican Archives, Parliamentary Papers, Resmi Gazete and Cumhuriyet and Ulus newspapers, which were published in September 1946, will be used.

İş ve Aile Yaşamı Dengesinde İş Paylaşımının Önemi

Kürşat TUTAR

Son otuz yılda birbiriyle yakından bağlantılı gelişmelerin sonucunda pek çok yapısal değişiklik meydana gelmektedir. Bilgi teknolojilerinin ve uluslararası rekabetin hızla gelişmesi, yeni üretim-yönetim ilişkilerinin ve işgücü piyasalarının yeniden biçimlenmesini zorunlu kılmaktadır. Değişim ve dönüşümün hemen her alanda yaygınlaştığı ve ilerlediği bu dönemi özetlemek için en uygun terim belki de esneklik kavramıdır. Değişen koşullara uyum sağlama yeteneği olarak da adlandırılan esneklik, günümüz ve gelecek dönemde başta işgücü ve işletmeler olmak üzere pek çok sektörü bekleyen bir sınavdır.

Esneklik çağı olarak da adlandırılan bu dönemde özellikle üretim ve işgücü piyasasının daha esnek bir yapıya yöneldiği görülmektedir. Yüksek teknoloji üretim modellerinin, pazarlama yöntemlerinin, ücret sistemlerinin, uzmanlaşmanın, istihdam tür ve biçimlerinin hakim olduğu süreç, çok farklı isimlerle anılmaktadır. Yeni ekonomik düzende yarı zamanlı çalışma, tele çalışma, evde çalışma, telafi çalışması, iş paylaşımı, çağrı üzerine çalışma, krediyle çalışma, yoğunlaştırılmış çalışma haftası ve daha birçok standart dışı (atipik) istihdam modeli ortaya çıkmış ve birçok ülkede bu tür bir istihdam yaratılmıştır. İstihdam türleri ulusal iş kanunlarında yerini almıştır.

Esnekliği ortaya çıkaran faktörlerin başında küresel rekabet, ekonomik krizler, dünya ekonomisindeki değişim gibi ekonomik faktörlerin yanı sıra teknolojik yenilikler, yeni yönetim ve üretim modelleri ve yeni çalışma modellerinden bahsetmek mümkündür. Sektörel değişimin derinleşmesi, kayıt dışı ekonomi, işgücünün niteliğinin değişmesi gibi pek çok neden, işgücü piyasasındaki esnekliği yakından etkilemiştir.

Getirdiği avantaj ve dezavantajlarla birlikte esneklik konusundaki tartışmalar derinleşmiş, uygulamaların sonuçları her zaman gündemde kalmayı başarmıştır. Ancak pek çok kişiye göre özellikle işgücü piyasasındaki esneklik uygulamaları daha fazla avantaj sağlıyor. Verimlilik, işten çıkarmaların önlenmesi, yeni istihdam olanaklarının geliştirilmesi, işsizliğin azaltılması, çeşitli kesimlerin işgücü piyasasına katılımının artması, rekabet gücünün artması gibi pek çok avantajdan bahsetmek mümkündür.

Teknolojik gelişmelerin yarattığı yeni düzene ve çalışma ilişkilerine bağlı olarak ortaya çıkan esnek çalışma modelleri, sürekli olarak yeni çalışma tarzlarının oluşmasına yol açmaktadır. Özellikle son dönemde işsizliğin azaltılması amacıyla sıklıkla başvurulan esnek çalışma biçimleri giderek geniş bir zemin bulmakta ve yeni yasal düzenlemelere olanak sağlamaktadır.

Esnek çalışma talebinin arkasında birçok neden bulunmaktadır. Özellikle insan ömrünün uzaması nedeniyle işgücü piyasasında geçirilen sürenin artması, kadınların, gençlerin ve emeklilerin işgücü piyasasına giderek daha fazla dahil olması, emeklilik yaşının kademeli olarak uzaması, hem uluslararası düzeyde hem de iş dünyasında artan rekabet, Günümüzde ekonomik kriz ve artan işsizliğin nedeni esnek çalışma biçimleridir. İstihdama katılımı destekleyen gelişmeler olarak sıralanabilir.

İşgücü piyasasındaki esneklik uygulamaları, işgücünün farklı kesimlerinin kendilerine yer bulmasını sağlamıştır. Tam zamanlı bir işte çalışmak istemeyenler için esnek çalışma modelleri; gençlere, kadınlara, yaşlılara, göçmenlere ve öğrencilere istihdam olanağı sağladı.

İşte burada özel politikalar gerektiren gruplar arasında yer alan kadınların işgücü piyasasındaki durumu önem taşıyor. İş ve aile yaşam dengesi, işgücü piyasasının esnekliği tartışmalarının

merkezinde yer almaktadır. Kadın işgücünde artan istihdam oranları, çocuk refahı tartışmaları, günlük ev işleri ve azalan boş zaman, iş ve aile yaşamının dengelenmesi ihtiyacını doğurmuştur.

Esneklik, küresel ekonominin ihtiyaç duyduğu her alanda kendine yer edinerek oyunun kurallarını bir kez daha değiştirdi. Endüstri ilişkileri sistemi, hizmetler sektörünün giderek gelişmesiyle birlikte yeni bir boyut kazanmış ve çalışma hayatında yeniliklerin devamını sağlamıştır. Elbette esneklik kavramı sadece yeni ekonomik düzende, işgücü piyasasında ve endüstri ilişkilerinde değil, birçok alanda da kendisini göstermiştir. Çalışmamızda ağırlıklı olarak işgücü piyasasındaki esnekliğin bir sonucu olarak yeni yarı zamanlı çalışma saatlerinden biri olan iş ve aile yaşam dengesi arasındaki ilişkiye odaklanacağız.

Anahtar Kelimeler: işgücü piyasasında esneklik, iş paylaşımı, iş ve aile yaşam dengesi, esnek çalışma

The Importance of Job Sharing In Work and Family Life Balance

Kürşat TUTAR

In the last thirty years, many structural changes have occurred as a result of closely related developments. The rapid development of information technologies and international competition necessitated the reformation of new production-management relations and labor markets. The most appropriate term to summarize this period, in which change and transformation has spread and progressed in almost every field, is perhaps the concept of flexibility. Flexibility, which is also called the ability to adapt to changing conditions, is a test waiting for many sectors, especially the workforce and businesses, in the current and future period.

In this period, which is also called the flexibility age, it is seen that especially the production and labor market tend to have a more flexible structure. The process dominated by high-tech production models, marketing methods, wage systems, specialization, employment types and forms has been called by very different names. In the new economic order, part-time work, telework, home work, compensatory work, job sharing, on-call work, loan work, intensified work week and many other non-standard (atypical) employment models have emerged, and many countries have created this type of employment. These types of employment have taken their place in national labor laws.

Of the factors that facilitate flexibility, it is possible to talk about technological innovations, new management and production models and new working models as well as economic factors such as global competition, economic crises, and changes in the world economy. Many reasons such as the deepening of sectoral change, the informal economy, and the change in the quality of the labor force have closely affected the flexibility in the labor market.

Discussions on flexibility have deepened with the advantages and disadvantages it brings, and the results of the applications have managed to stay on the agenda all the time. However, according to many, flexibility applications, especially in the labor market, bring more advantages. It is possible to talk about many advantages such as efficiency, prevention of layoffs, development of new employment opportunities, reduction of unemployment, increasing participation of various segments in the labor market, and increasing competitiveness.

Flexible working models that emerge depending on the new order and working relations created by technological developments constantly lead to new working styles. Especially in the last period, flexible working forms, which are frequently used to reduce unemployment, gradually find a wide basis and provide a new set of legal regulations.

There are multiple reasons behind the demand for flexible working. In particular, the increasing time in the labor market due to the extended human lifespan, the increasing inclusion of women, youth and retirees in the labor market, the gradual prolonging of the retirement age, the increasing competition both at the international and business level, the economic crisis and the growing unemployment are all caused by flexible working forms today. All these can also be listed as developments supporting employment participation.

Flexibility practices in the labor market have enabled different segments of the workforce to find a place for themselves. Flexible working models for those who do not want to work in a full-time job; provided employment opportunities to young people, women, the elderly, immigrants and students.

Right here, the situation of women in the labor market, who are among the groups that require special policies, is important. Work and family life balance is at the center of discussions of labor market flexibility. Increasing employment rates in the female workforce, child welfare debates, daily household chores and decreasing leisure time have led to the need to balance work and family life.

Flexibility has gained a place in every field that the global economy needs, and it has changed the rules of the game again. The industrial relations system has gained a new dimension with the gradual development of the services sector and has provided the continuation of innovations in working life. Of course, the concept of flexibility has shown itself not only in the new economic order, labor market and industrial relations but also in many other areas. In our study, we will mainly focus on the relationship between work and family life balance, which is one of the new part-time working hours as a result of the flexibility in the labor market.

Keywords: flexibility in the labor market, job sharing, work and family life balance, flexible working

Rusya-Ukrayna Krizinde Türkiye'nin Dış Politika Kararlarının Allison Modeli ile Analizi

Ayça Neslihan Örs

Bu çalışma Şubat 2022'de Rusya-Ukrayna arasında başlayan krize yönelik Türkiye'nin çok yönlü diplomasi ve dengeleme politikasını Allison Modeli ile analiz etmektedir. 2022 Rusya-Ukrayna krizine giden süreç SSCB'nin dağılmasından itibaren ele alınmıştır. SSCB'nin dağılmasından sonra bağımsızlık kazanan devletlerin uluslararası sistemdeki konumu incelenmiştir. Krizin tarafı olan Ukrayna bu devletlerden biridir. Bu devletlerin Türkiye'yle olan ilişkilerine değinilmiştir. Teorik çerçevede ulus devletler arasındaki ilişkilerin etki-tepki-etkileşim sonucu oluştuğu üzerinde durulmuştur. Türkiye'nin yarattığı etki ve etkileşim savaşın önlenmesine yöneliktir. Türkiye'nin çok yönlü diplomasi ve dengeleme politikasına dair karar alma süreçleri hükümet yetkililerinin demeçleri ve Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı'nın yayını ile desteklenmiştir. Dış politika kararlarının oluşumuna etki eden referans çerçeveleri değerlendirilmiştir. Referans çerçevelerinin oluşturduğu iki taraflı ilişkiler ve örgütsüz çok taraflı ilişkilerin varlığı kanıtlanmıştır. Türkiye krize yönelik yumuşak dengeleme stratejisi geliştirmiştir. Krizin başlangıcından itibaren Türkiye Rusya ve Batı'yla ilişkilerini dengede tutmuştur. Çok yönlü diplomasinin aktif olması için girişimde bulunmuştur.

Türkiye'nin dengeleme politikası bir dış politika kararını anlamak için çok boyutlu yaklaşım fırsatı sunan Allison Modeli ile analiz edilmiştir. Rasyonel Aktör, Örgütsel Süreç, Bürokratik Siyaset olmak üzere üç bileşen içerisinde karar ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Allison Modeli 1962 Küba Füze Krizi'nde Kennedy Hükümeti'nin kararlarını analiz etmek için 1971'de Graham Allison tarafından oluşturulan bir analiz yöntemidir. Nitel analiz yöntemi olması, analiz yoruma açıklığı ve verilere doğrudan erişimin zorluğu çalışmaya dair sınırlılıkları oluşturmaktadır. Fakat bu analiz yöntemi dış politika kararının oluşumunda farklı bürokratik ve örgütsel etkinin var olduğunu kabul etmesi açısından değerlidir. Türkiye'nin kriz süresince devletlerle olan ilişkilerinin etkisi Rasyonel Aktör Modeli içinde; kriz sürecine odaklanarak karar almada örgütsel etkiler Örgütsel Süreç Modeli içinde; bürokratik yapının ve bürokratik aktörler arasındaki diyalogların dış politika kararına etkisi Bürokratik Siyaset Modeli içinde analiz edilmiştir.

Bu çalışmanın sonucunda Türkiye'nin Rusya -Ukrayna krizinde bir taraf seçerek her iki ülke ile olan ilişkilerine zarar verme riskine girmediği ve dengeli bir politika izlediği görülmektedir. Türkiye'nin karar alma sürecinde krize yönelik ara bulucu rolünü üstlenerek çok yönlü diplomasi faaliyetleri gerçekleştirmek için adımlar atmıştır. Antalya Diplomasi Forumu'nda 75 ülke üst düzey temsilcisine ev sahipliği yaparak diplomasi ve diyalog yollarını açmıştır. Müttefik olduğu devletlerle birebir temas kurmuştur. Bu şekildeki dış politika davranışlarıyla dengeleme politikasını gerçekleştirmiştir. Türkiye bu kriz süresince politik davranışını değiştirmede, dengeleme politikası sürdürmekte net olduğu için bu dış politika kararının Allison Modeli ile analiz edilmesi çalışmanın geçerliliğine zeval getirmeyecektir. Türkiye'nin kendi ekseninden krize yönelik davranışını değerlendirecek olduğumuzda, dış politika karar alma sürecinde daha önce benzeri görülmemiş bir politika izlediğini söylemek mümkündür. Türkiye 1939-1945 yılları arasında ve 1945'ten sonra güç dengesi oluşturma odaklı denge politikası uygulamıştır. Fakat Rusya-Ukrayna krizine yönelik izlediği politika tüm bunlardan farklıdır. Türkiye'nin Rusya- Ukrayna krizine yönelik izlediği politika denge durumu odaklı değil süreç odaklıdır. Bu politikayı devletler arasında güç dağılımına odaklanan denge politikası ile açıklamak yeterli değildir. Özgün sonuç şudur: Türkiye Rusya-Ukrayna krizi süresince güç dengeleme odaklı dengeleme politikası izlemiştir.

Analysis of Turkey's Foreign Policy Decisions in the Russia-Ukraine Crisis with Allison Model

Ayça Neslihan Örs

This study analyses Turkey's multilateral diplomacy and balancing policy towards the crisis that started between Russia and Ukraine in February 2022 with the Allison Model. The process leading to the 2022 Russia-Ukraine crisis has been analysed since the dissolution of the USSR. The position of the states that gained independence after the dissolution of the USSR in the international system is analysed. Ukraine, which is a party to the crisis, is one of these states. The relations of these states with Turkey are analysed. In the theoretical framework, it is emphasised that the relations between nation states are formed as a result of action-reaction-interaction. The impact and interaction created by Turkey is aimed at preventing war. The decision-making processes regarding Turkey's multilateral diplomacy and balancing policy are supported by the statements of government officials and the broadcast of the Presidential Communications Directorate. The frames of reference influencing the formation of foreign policy decisions were analysed. The existence of bilateral relations and unorganised multilateral relations formed by the frames of reference is proved. Turkey developed a soft balancing strategy towards the crisis. Since the beginning of the crisis, Turkey has kept its relations with Russia and the West in balance. It has attempted to make multilateral diplomacy active.

Turkey's balancing policy was analysed with the Allison Model, which offers a multidimensional approach to understand a foreign policy decision. The decision was evaluated separately in three components: Rational Actor, Organisational Process and Bureaucratic Politics. The Allison Model is an analysis method created by Graham Allison in 1971 to analyse the decisions of the Kennedy Government in the Cuban Missile Crisis of 1962. Being a qualitative analysis method, the open to interpretation of the analysis and the difficulty of direct access to the data constitute the limitations of the study. However, this method of analysis is valuable in that it acknowledges the existence of different bureaucratic and organisational influences in the formation of foreign policy decisions. The impact of Turkey's relations with states during the crisis was analysed within the Rational Actor Model; organisational influences on decision-making by focusing on the crisis process were analysed within the Organisational Process Model; and the impact of bureaucratic structure and dialogues between bureaucratic actors on foreign policy decision-making was analysed within the Bureaucratic Politics Model.

As a result of this study, it is seen that Turkey did not risk damaging its relations with both countries by choosing a side in the Russia-Ukraine crisis and followed a balanced policy. In Turkey's decision-making process, it has taken steps to carry out multilateral diplomacy activities by assuming the role of mediator in the crisis. By hosting 75 high-level representatives of 75 countries at the Antalya Diplomacy Forum, Turkey opened the paths of diplomacy and dialogue. It established one-to-one contact with the states it is allied with. With such foreign policy behaviours, Turkey has implemented a balancing policy. Since Turkey did not change its political behaviour during this crisis and was clear in maintaining a balancing policy, analysing this foreign policy decision with the Allison Model will not undermine the validity of the study. When we evaluate Turkey's behaviour towards the crisis from its own axis, it is possible to say that Turkey pursued an unprecedented policy in its foreign policy decision-making process. Between 1939-1945 and after 1945, Turkey pursued a policy of equilibrium centred on creating a balance of power. However, its policy towards the Russia-Ukraine crisis is different from all these. Turkey's policy towards the Russia-Ukraine crisis is process-oriented rather than equilibrium-oriented. It is not

enough to explain this policy with a balance policy that focuses on the distribution of power among states. The original conclusion is the following: Turkey pursued a balancing policy focused on balancing of power during the Russia-Ukraine crisis.

Rusya-Ukrayna Savaşı Gölgesinde AB Enerji Politikaları ve Türk Devletleri

Bahar ÖZSOY

Bir yılı aşkın süredir devam eden Rusya-Ukrayna Savaşı küresel alanda önemli sorunları beraberinde getirmiştir. Covid-19 pandemisinin neden olduğu ekonomik daralmanın etkileri devam ederken savaşın başlaması ile gıda ve enerji arzında oluşan yeni bir kriz ülkeleri çeşitli önlemler almaya sevk etmiştir. Özellikle adı geçen ülkelerle geniş ticari ilişkileri bulunan devletler ve oluşumlar için savaşın maliyeti de gündem güne ağırlaşmaktadır. Bu örgütlenmelerden biri de Avrupa Birliği (AB)'dir.

Rusya-Ukrayna Savaşının ortaya çıkardığı siyasi ve ekonomik kriz ile mücadelede kimi görüş ayrılıklarına karşın AB, içinde bulunduğu süreci iş birliği çerçevesinde yürütmeye çalışmaktadır. Jeopolitik kaygıların yeniden yükseldiği bu dönemde sınır güvenliğine yönelik algılanan tehdit ve enerjide Rusya'ya olan bağımlılığın neden olduğu kriz AB'nin kısa, orta ve uzun vadeli stratejiler belirlemesini gerekli kılmıştır. Finlandiya'nın NATO üyeliği ve İsveç'le devam eden görüşmeler, Almanya'nın askeri harcamalarını artırması, AB'nin tarihinde ilk kez bir ülkeyi askeri açıdan açıkça desteklemesi uluslararası güvenlikte algılanan tehditlere işaret etmektedir. Yine, savaşın küresel enerji sistemi üzerindeki belirgin etkisi AB enerji politikalarında büyük bir dönüşüm sürecini başlatmıştır. Bilindiği gibi Avrupa Komisyonu direktifler ve yeşil kağıtlar ile enerji politikasının oluşturulması için izlenecek yolları ve alınacak önlemleri belirlemekte ve enerji politikaları açısından AB yasal mevzuatını oluşturmaya çalışmaktadır. 2019 yılında kabul ettiği Avrupa Yeşil Anlaşması ile Paris Anlaşması kapsamındaki taahhütleri yerine getirerek 2050 yılına kadar iklim nötrlüğünü sağlamayı taahhüt eden Birlik, Rusya-Ukrayna Savaşı'nın başlaması ile enerji politikalarını güncellemiştir. Bu kapsamda, Mayıs 2022'de Avrupa Yeşil Anlaşmasının uygulanmasına dayanan REPowerEU Planı kabul edilmiştir. Yine, mevcut jeopolitik bağlamda AB'nin enerji arzını uygun fiyatlarla güvence altına almak ve Rus gazına olan bağımlılığı ortadan kaldırmak için AB Enerji Platformu kurulmuş, alternatif pazar arayışları gündeme gelmiştir. AB'nin söz konusu Pazar arayışında Orta Asya ve Kafkasya'nın zengin rezervlere sahip Türk Devletleri öne çıkmaktadır. Bu noktada hazırda TAP aracılığı ile Avrupa'ya gönderilen Azerbaycan gazının 2027 yılına kadar iki katına çıkarılmasını öngören anlaşma imzalanırken Kazakistan ve Türkmenistan doğal gaz ve petrolünün Türkiye üzerinden Batı pazarlarına nakledilmesine yönelik çabalar da hız kazanmıştır. Böylece Türkiye bir kez daha uluslararası enerji piyasalarında kilit ülke olma şansı yakalamıştır.

Bu çalışma Rusya-Ukrayna savaşından hareketle ortaya çıkan enerji krizine ve AB'nin krizle mücadele için almış olduğu önlemlere odaklanmaktadır. Dört ana bölümden oluşan çalışmada ilk olarak enerji güvenliği ve enerjinin küreselleşmesi kavramları üzerinde durularak enerji talebi tarihsel perspektiften ele alınmaktadır. Devamında uluslararası raporlar ışığında AB'nin enerji portresi çizilmektedir. 2022 yılından önce ortaya çıkan kriz ve tehditlere AB'nin almış olduğu önlemlerin ardından Rusya-Ukrayna Savaşı ve Savaşın değiştirdiği AB enerji politikalarında Türk Devletleri'nin rolü değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Rusya, Ukrayna, AB, Türk Devletleri, Enerji krizi.

EU Energy Policies and Turkic States in the Shadow of Russia-Ukraine War

Bahar ÖZSOY

The Russia-Ukraine War, which has been going on for more than a year, has brought important problems in the global arena. While the effects of the economic contraction caused by the Covid-19 pandemic continued, a new crisis in food and energy supply with the start of the War prompted countries to take various measures. War costs are getting heavier daily, especially for states and organizations with extensive commercial relations with the countries mentioned above. One of these organizations is the European Union (EU).

Despite some disagreements in the fight against the political and economic crisis caused by the Russia-Ukraine War, the EU tries to carry out the process within the framework of cooperation. In this period when geopolitical concerns are rising again, the perceived threat to border security and the crisis caused by the dependence on Russia in energy made it necessary for the EU to determine short, medium, and long-term strategies. Finland's NATO membership and ongoing negotiations with Sweden, Germany's increase in military expenditures, the EU's military support obviously for a country for the first time in its history point to perceived threats to international security. Additionally, the obvious impact of the war on the global energy system has initiated a major transformation process in EU energy policies. As it is known, the European Commission determines the ways to be followed and the measures to be taken to form energy policy with the directives and green papers and tries to establish the EU legal legislation in terms of energy policies. The Union, which has committed to achieving climate neutrality until 2050 by fulfilling the commitments under the Paris Agreement, with the European Green Deal adopted in 2019, has updated its energy policies with the start of the Russia-Ukraine War. In this context, the REPowerEU Plan, based on the implementation of the European Green Deal, was adopted in May 2022. In the current geopolitical context, the EU Energy Platform was established to secure the EU's energy supply at affordable prices and to eliminate the dependence on Russian gas, and the search for alternative markets came to the fore. In the search for the said market, the Turkic States of Central Asia and the Caucasus, which have rich reserves, stand out. At this point, while the agreement that foresees the doubling of the Azerbaijani gas sent to Europe via TAP until 2027 was signed, the efforts to transport the natural gas and oil of Kazakhstan and Turkmenistan to the Western markets via Turkey gained momentum. Thus, Turkey again had the chance to become a key country in international energy markets.

This study focuses on the energy crisis that emerged from the Russia-Ukraine War and the measures taken by the EU to combat the crisis. The study, which consists of four main sections, first focuses on the concepts of energy security and globalization of energy, and discusses energy demand from a historical perspective. Afterward, the energy portrait of the EU is drawn in the light of international reports. After the measures taken by the EU to the crisis and threats that emerged before 2022, the Russian-Ukrainian War and the role of the Turkic States in the EU energy policies changed by the War are evaluated.

Key Words: Russia, Ukraine, EU, Turkic States, Energy crisis.

Cumhuriyetin 100. Yılında Türkiye'nin Ortadoğu'ya Geri Dönüşü ve Bereketli Hilal Birliği (BHB)

Hüseyin ŞEYHANLIOĞLU

Halide ÖZBEY

Osmanlı İmparatorluğu, 1514 yılından 1917 yılına kadar Nil ve Dicle Nehirleri arasında kalan Bereketli Hilal Bölgesi'ne kesintisiz olarak, 400 yıl hâkim olmuştur. İlimi, iktisadi, siyasi, sosyal ve askeri anlamda Dünya'nın merkez kavşak noktası olan ve 19.yy'dan itibaren, "Büyük Oyun "un (Great Game) başladığı Bölgede, dört asır boyunca Pax-Ottoman (Osmanlı Barışı) yaşanmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun I. Dünya Savaşının ardından bölgeden çekilmesinden sonra bölge, İngiltere ve Fransa arasında Sykes-Pico anlaşmasına göre paylaşılmış ve II. Dünya savaşının sonuna kadar doğrudan kontrol edilmiştir.

II. Dünya savaşından sonra İngiltere ve Fransa'nın zayıflamasıyla, başta İran ve Irak'ta petrolün millileştirilmesi ve 1956 yılında İngiltere ve Fransa'nın Süveyş Kanalı'nı kaybetmesiyle, Ortadoğu'yu devralan SSCB ve ABD arasında yaşanan yeni kontrol süreci, 1990 yılında SSCB'nin yıkılmasına kadar devam etmiş ve 2003 yılında Irak'ın işgaliyle ABD, bölgeye tam olarak hâkim olmuştur.

Bütün bu süreç yaşanırken Türkiye, genellikle ABD ve İngiltere liderliğindeki Batı ülkelerinin politikalarının doğrultusunda hareket etmiştir.

1923 yılında kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. yılında Ortadoğu ile ilişkileri üç dönem halinde incelenebilir: İlk olarak 1923 yılında kurulan, çeyrek asır boyunca ancak yeni iç ve dış yapısını kurumsallaştırabilen, 1908 yılında Filistin'de bir İsrail kurulacağına ölümü tercih etmesine rağmen, bölgede 40 yıl sonra kurulan İsrail'i ilk tanıyan Müslüman ülke olan, 1952 yılında NATO'ya üye olan ve Batı Dünyası ile askeri olarak birlikte hareket eden Türkiye, ikinci olarak 1950 yılında iktidara gelen DP ile Osmanlı İmparatorluğu ile maddi ve manevi bağları kurmaya çalışan ve ancak İngiltere ve ABD liderliğinde kurulan Bağdat Paketi (1955) ile Ortadoğu'ya ilk kurumsal adım atan, başta Suriye ve Mısır'la barışmaya çalışan, Libya ve Cezayir'e yardım yapan Türkiye ve üçüncü olarak özellikle, 1990 yılından sonra Soğuk Savaş'ın bitmesi, Körfez Savaşı ve 2011 yılından itibaren Arap Baharı'ndan sonra yaşanan çatışma sürecinde Körfez Ülkeleri, Mısır ve Suriye ile Ortadoğu'da dalgalı ilişkilere sahip olan bir Türkiye görüyoruz.

1960 yılından itibaren, 2016 yılına kadar ortalama olarak, Türkiye'de her on yılda bir dış destekli cunta darbesi yaşanmıştır. Bu darbelerin önemli sebeplerinden biri de Batı ülkelerinde derin korku oluşturan Türkiye'nin Ortadoğu bölgesine yönelmesi olmuştur.

1979-1988 yılları arasında İran ve Irak savaşında iki tarafa karşı da eşit davranan Türkiye, Irak'ın 1990 yılında Kuveyt'i işgaline karşı durmuş, 2011 yılında başlayan Suriye iç savaşında Esad rejimine karşı muhalifleri desteklemiş, Libya ve Mısır'da da yaşanan benzeri süreçte değişen dış politika takip etmiştir.

2002 yılında iktidara gelen ve aralıksız olarak 21 yıldır iktidarda bulunan AK Parti'nin, Ortadoğu ile ilişkileri, sıfır sorunlu dış politikadan zaman zaman sıcak çatışmaya varmıştır. 2000 yılından itibaren, Suriye ve Irak'la artan sınır kapıları ve ticari ilişkiler, 2019 yılında başlayan, "Yeniden Asya Girişimi" kapsamında Türkiye, coğrafyası gibi Doğu-Batı, Kuzey-Güney arasında köprü konumuna geçmeye başlamıştır ve bu kapsamda, Irak, İran, Mısır ve Suriye dâhil bölge ile ilişkileri daha da

iyileştirme ve Suriye'de terör örgütü destekleyen ABD'ye karşı Rusya, İran ve Esad rejimiyle dağılan bölgeyi toparlama stratejisine geçmiştir.

2015 yılından itibaren Rusya ve ABD'nin yanında bölgeye giren, Çin'in İran ve Suudi Arabistan arasında barış sağlayacak kadar güçlü diplomasi ve Kuşak-Yol Programı kapsamında önemli güzergâh olan Ortadoğu'ya yaptığı ekonomik yatırımlar, bölgenin önemini daha da artırmaktadır. Bu süreçte Türkiye de Çin, Rusya ve Batı Dünyası arasında dengeli bir dış politika oluşturmaya çalışmakta ve Dış İşleri Bakanlığına MİT Başkanı Hakan Fidan'ın getirilmesi anlamlı bulunmaktadır.

ABD ve Rusya'nın başta, Ortadoğu'daki askeri üsleri ve Irak, Suriye ve Libya'daki aktif savaş durumları göz önüne alındığında, Türkiye'nin değişen Ortadoğu dengelerinde dış politika karmaşıklığı daha iyi okunabilir.

Bu çalışmada, Cumhuriyet'in 100. yılına ulaşmak üzere olduğumuz AK Parti iktidar boyunca Türkiye'nin Ortadoğu'nun çekirdek bölgesi olarak görülen Bereketli Hilal Bölgesi'nde Mısır, Türkiye, İran, Suriye ve Irak arasında, çatışmaları önlemek ve işbirliğini artırmak için ekonomik, sosyal, askeri ve akademik olarak, Bereketli Hilal Birliği (BHB), çalışmaları tartışılacaktır.

Çalışmada rol model olarak II. Dünya savaşı sonrası kurulan Avrupa Birliği ve dört asırlık Pax-Ottoman yani Osmanlı İmparatorluğu örnek alınmıştır. BHB'ye göre, Ortadoğu'da Türkiye'nin oyun kurucu olarak 21.yy'da, başta isim değişikliği olmak üzere, AB/D, Çin ve Rusya arasında yeni bir Ortadoğu politikası önerilmektedir.

Bölgede yapılan saha çalışmaları ve birincil kaynaklara dayalı olarak hazırlanan bu çalışmanın amacı, Cumhuriyet'in 100.yılında Türkiye Yüzyılı kapsamında Türkiye'nin Yeniden Asya Girişimi ve Ortadoğu politikasına politika üretiminde yardımcı olmaktır.

Keywords: Türkiye, Mısır, İran, Bereketli Hilal Birliği, Türkiye Yüzyılı

**Turkey's Return to The Middle East in The 100th
Anniversary of The Republic and The Fertile Crescent
Association (BHB)**

Hüseyin ŞEYHANLIOĞLU

Halide ÖZBEY

From 1514 until 1917, the Ottoman Empire ruled the Fertile Crescent Region, which was between the Nile and Tigris Rivers, for 400 years without interruption. Pax-Ottoman (Ottoman Peace) has been experienced for four centuries in the region, which is the central crossroads of the world in scientific, economic, political, social and military terms and where the "Great Game" started from the 19th century.

After the Ottoman Empire withdrew from the region after the First World War, the region was shared between England and France in accordance with the Sykes-Pico agreement and II. It was directly controlled until the end of World War II.

II. With the weakening of England and France after the World War II, the nationalization of oil primarily in Iran and Iraq, and the loss of the Suez Canal by England and France in 1956, the new control process between the USSR and the USA, which took over the Middle East, began in 1990. It continued until its collapse, and with the invasion of Iraq in 2003, the USA had full control of the region.

While this whole process was going on, Turkey generally acted in line with the policies of Western countries led by the USA and England.

The relations with the Middle East in the 100th anniversary of the Turkish Republic, which was established in 1923, can be examined in three periods: First established in 1923, which could only institutionalize its new internal and external structure for a quarter of a century, although it preferred death to the establishment of an Israel in Palestine in 1908, it has 40 years in the region.

Turkey, which was the first Muslim country to recognize Israel, which was established a year later, became a member of NATO in 1952 and acted together militarily with the Western World, and secondly, with the DP, which came to power in 1950, trying to establish material and moral ties with the Ottoman Empire and only England. and Turkey, which took the first institutional step in the Middle East with the Baghdad Pact (1955), which was established under the leadership of the USA and the USA, and tried to make peace with Syria and Egypt, and helped Libya and Algeria, and thirdly, especially after the end of the Cold War after 1990, the Gulf We see a Turkey that has fluctuating relations with the Gulf Countries, Egypt, Syria and the Middle East during the conflict process after the war and the Arab Spring since 2011.

Having entered the region alongside Russia and the USA in 2015, China's diplomacy is strong enough to ensure peace between Iran and Saudi Arabia and its economic investments in the Middle East, which is an important route within the scope of the Belt-Road Program, increase the importance of the region even more. In this process, Turkey is trying to establish a balanced foreign policy between China, Russia and the Western World, and it is "meaningful" to bring MIT Head Hakan Fidan to the Ministry of Foreign Affairs.

Considering the military bases of the USA and Russia, especially in the Middle East, and the active war situations in Iraq, Syria and Libya, the complexity of Turkey's foreign policy in the changing Middle East balances can be better read.

In this study, during the AK Party rule, which we are about to reach the 100th anniversary of the Republic, in the Fertile Crescent Region, which was seen as the core region of Turkey's Middle East, between Egypt, Turkey, Iran, Syria and Iraq, in order to prevent conflicts and increase cooperation, the work of the Fertile Crescent Union (BHB), socially, militarily and academically, will be discussed. As a role model in the study. The European Union, which was established after the World War II, and the Pax-Ottoman, that is, the Ottoman Empire, which lasted for four centuries, were taken as an example. According to BHB, as Turkey's playmaker in the Middle East, a new Middle East policy is proposed between the EU/USD, China and Russia, especially with a name change, in the 21st century.

The aim of this study, which was prepared based on field studies in the region and primary sources, is to assist Turkey's Asia Again Initiative and Middle East policy in policy making within the scope of the Turkish Century in the 100th Anniversary of the Republic.

Keywords: Turkey, Egypt, Iran, Fertile Crescent Union, Turkish Century

Dijitalleşmeye Bütüncül Bir Yaklaşım: X-Tek Perspektifinden Nasıl Yararlanılır?

Ali POLAT

Kamusal ya da özel nitelikli olan her türlü mal ve hizmet sağlanan disiplin için dijitalleşme ve teknolojinin getirdiği perspektifi ifade etmek amacı ile yeni kelimeler/kısaltmalar (neology) ortaya çıkmaktadır. Fintek, Regtek, Edutek bunlardan birkaçıdır. Dijitalleşme ve yeni teknolojilerden faydalanmak amacı ile ilk başta mevcut konvansiyonel mal ve hizmet üretim süreçlerinin her bir spesifik mal ve hizmet üretim alanı için hangi iyileştirmeleri, hangi dönüşümleri sağlayacağına ilişkin daha özel yaklaşımlar ortaya çıkmaktadır. Ancak, birçok konu aslında birbiri ile ilişkili olarak da ele alınabilir ve alınmalıdır. Dolayısı ile dijitalleşme'den elde edilecek katma değerler önce yakın ve ilişkili disiplinlerin birlikte düşünülmesi ve giderek diğerlerine yayılması şeklinde genişletilerek toplumsal fayda artışı sağlanabilir.

Türkiye'de dijital dönüşümü sağlayacak olan stratejiler ve projeler Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi tarafından koordine edilmektedir. Resmî Gazete (2019) de yer alan ilgili mevzuattaki tanıma göre dijital dönüşüm, "dijital teknolojilerin kullanımı ve geliştirilmesi yoluyla ekonomik ve sosyal refahın artırılmasına yönelik insan, iş süreçleri ve teknoloji unsurlarında gerçekleştirilen bütüncül dönüşümü" ifade eder. Bunun gerçekleştirilmesi için yapay zekâ, büyük veri, siber güvenlik, bulut teknolojileri ve blokzinciri gibi birçok teknolojik gelişmenin de kullanıldığı kapsayıcı bir sistem tasarımı gerekmektedir. Bu tasarıma ek olarak, özellikle geliştirilmesi ve üzerinde durulması gereken birkaç boyut daha bulunmaktadır. Bunlardan biri, kamu ve özel sektör paydaşlarının dijital dönüşüm okul yazarlığı kapasitesinin artırılması, yani tüm paydaşların paradigma değişimine olan ihtiyacı, diğeri ise her türlü kanuni düzenlemenin ilk düzenleme anından yasalaşmasına ve icrasına ve daha sonra da denetimine kadar dijital dönüşüm paradigması çerçevesinde yeniden ele alınması gerekmektedir.

Ancak dijital dönüşümde, kamu ve özel sektör kurumlarının dijital olgunluk düzeylerinin birlikte ve uyumlu bir şekilde yükselmemesi birtakım verimsizliklere sebep olabilecektir. Bu nedenle, dijital olgunluk düzeylerinin tespiti ve buna göre politikaların oluşturulması oldukça önem arz etmektedir. Dijital dönüşüm stratejilerinde literatür incelendiğinde, özellikle kamu kurumlarında, silo tipi yaklaşımlarla kendi içine dönük, mevzuat çerçevesinde ama dış paydaşları, pozitif dışsallıkları önemsemeyen içe dönük bir perspektifle yapılandıkları ve bununda kısa, orta ve uzun vadeli maliyetleri olduğu ifade edilmektedir. Diğer bir endişe ise kısmen silo tarzı yönetim, kısmen de farklı nedenlerle alınan kararların teknik borç şeklinde ifade edilebilecek bir soruna neden olduğudur. Bazı projelerin (yazılım veya altyapı itibarıyla) her bir kurumda ayrı ayrı yürütülmesi, bazılarının zaman ve maliyet endişesi ile çok hızlı bir şekilde ilerletilmesi, izleyen süreçlerde teknik sorunlara, bu geliştirmelerin bir kısmının kullanılamaz hale gelmesine ve dolayısı ile ciddi maliyetlerin oluşmasına sebep olmasıdır. Silo tarzı yönetim ve teknik borç dışında dijitalleşmeye farklı perspektiflerden de bakarak sürdürülebilir bir dijital dönüşüm için tüm paydaşların birlikte çalışması gerekmektedir.

Bu bağlamda, özellikle bir akım olarak gelişen ve finans teknolojisi, hukuk teknolojisi, eğitim teknolojisi, sağlık teknolojisi, sigorta teknolojisi vs. (fintech, legaltech, edutech, healthtech, insurtech vs.) gibi kısaltmalar belirli sektörlerle yönelik çözümleri düzenlemelerin izin verdiği en optimum düzeyde çözmeye çalışmakta ve çok hızlı bir şekilde ilerlemektedir. Bu yaklaşımlarda aslında bir anlamda silo tarzı bir perspektif ile sektörel olarak konuları ele almaktadır. Ancak, dijital dönüşümün çok yakın zamanda tüm bu teknolojilerin birlikte, bir bütün olarak konulara bakmasını gerektirecek bir perspektife bürüneceği ve bu aşamaya geldiğinde ise silo tarzı yönetim, teknik

borç, etkinlik vs. gibi bu çalışmada tartışılan konuların küresel anlamda dijital dönüşüm rekabetinde ülkemizi görece olarak geride bırakacak engeller olduğu söylenebilir. Tüm bu teknolojilerin geçiş noktalarını da ele alacak “disiplinlerarası” bir perspektif için “X-tech” terimi kullanılmıştır. Bu şekilde, belirli kurum, şirket ya da mevzuatın ötesinde, perspektifin kendisi entegrasyon hedefine sahip olacak ve tüm dönüşüm boyutları terimin bakış açısı ile tekrar ele alınacaktır.

Bu çalışma, bu perspektif değişikliğinin gerekliliğini ve ne tür katma değer üretimi sağlayacağını tartışmak amacı ile belirli alanlar üzerinden konuyu ele almak amacıyla taşımaktadır. Bu perspektif değişikliği ilk başta birbirine yakın bazı disiplinlere daha hızlı çözüm bulurken, diğer alanlar için de perspektif değişikliği ile orta ve uzun vadeli faydalar oluşturacaktır. Dolayısı ile

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Fintek, Regtek, X-tek, Yönetişim, Entegrasyon

A Holistic Approach to Digitalization: How to Benefit from X-Tech perspective?

Ali POLAT

Neology arises in order to express the perspective brought by digitization and technology for every discipline that provides public or private goods and services. Fintech, Regtech, Edutech are just a few examples of these neologies. Specific approaches emerge regarding the improvements and transformations that digitization and new technologies will bring to each area of existing conventional goods and service production processes in order to benefit from digitization and new technologies. However, many issues can and should be addressed in relation to each other. Therefore, the added values to be obtained from digitization can be expanded by considering and gradually spreading the close and related disciplines together, thus increasing social benefits.

Strategies and projects aimed at achieving digital transformation in Türkiye are coordinated by the Presidency of the Republic of Türkiye, Digital Transformation Office. According to the relevant legislation, “digital transformation refers to a comprehensive transformation in human, business processes, and technological elements that enhances economic and social well-being through the use and development of digital technologies”. To accomplish this, an inclusive system design is required, incorporating various technological advancements such as artificial intelligence, big data, cybersecurity, cloud technologies, and blockchain. In addition to this design, there are several dimensions that particularly need to be emphasized and developed. One of them is the enhancement of digital transformation literacy among public and private sector stakeholders, which entails the need for a paradigm shift by all stakeholders. Another dimension involves reevaluating and aligning all legal regulations within the framework of the digital transformation paradigm, ensuring their enactment, execution, and subsequent monitoring from the moment of initial formulation.

However, in digital transformation, if the digital maturity levels of public and private sector institutions do not rise together and harmoniously, it can lead to certain inefficiencies. Therefore, determining digital maturity levels and formulating policies accordingly is of great importance. When reviewing the literature on digital transformation strategies, it is stated that especially in public institutions, they are structured with a silo-type approach, inward-looking within the framework of legislation, but disregarding external stakeholders and positive externalities. Another concern is that partly silo-style management and partly decisions made for various reasons lead to a problem that can be described as technical debt. Running some projects (in terms of software or infrastructure) separately in each institution, and advancing some very quickly due to time and cost concerns, can lead to technical issues in subsequent processes, rendering some of these developments unusable, and consequently resulting in significant costs. Beyond silo-style management and technical debt, all stakeholders need to work together, looking at digitalization from different perspectives, for a sustainable digital transformation.

In this context, especially as a trend, abbreviations like fintech, legaltech, edutech, healthtech, insurtech, etc., are rapidly advancing, trying to solve sector-specific solutions at the most optimal level allowed by regulations. These approaches, in a sense, address issues sectorally with a silo-style perspective. However, it can be said that digital transformation will soon require a perspective that looks at all these technologies together, holistically. When this stage is reached, issues discussed in this study, such as silo-style management, technical debt, and efficiency, can be barriers that will relatively leave our country behind in global digital transformation competition. The term "X-tech" has been used for an "interdisciplinary" perspective that will also address the

transition points of all these technologies. In this way, beyond a specific institution, company, or legislation, the perspective itself will have an integration goal, and all transformation dimensions will be reconsidered with the term's viewpoint.

This study aims to discuss the necessity of this perspective change and the type of value creation it will provide by discussing the subject through specific areas. While this perspective change initially finds faster solutions for some closely related disciplines, it will also create medium and long-term utilities for other areas through a perspective change.

Keywords: Digitization, Fintech, RegTech, X-tech, Governance, Integration.

**Kapadokya Alan Başkanlığı'nın Kültürel Mirası
Korumadaki Etkinliğinin Örnek Olaylar Üzerinden
İncelenmesi**

Nazlı YÜCEL BATMAZ

Batuhan MUMCU

Gülhanım BİÇİCİ

Koruma anlayışı tarih boyunca varlık gösteren evrensel bir yaklaşımı ifade etmektedir. Her toplumun kültürü ve miras alanları farklılık gösterse dâhi koruma fikri ortak bir değer olarak ortaya çıkmaktadır. Günümüzde koruma anlayışının evrensel kurgusu, Türkiye'nin 1946 yılından beri üye devletler arasında yer almaya başladığı 'Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO)' tarafından yürütülmektedir. UNESCO tarafından 2005 yılı itibariyle Dünya Miras Listesi alanları için 'alan yönetim planı' hazırlanması zorunlu hale getirilmiştir. Türkiye'de ise buna bağlı olarak yasal düzenlemelere gidilmiştir. Yasal düzenlemelerin ilki 2004 yılında koruma mevzuatında yapılan değişikliklerdir. 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununda 'yönetim alanı' ve 'yönetim planı' kavramlarına yer verilmektedir. Kanunda yönetim alanları kısaca 'sit alanları, ören yerleri ve etkileşim sahaları' olarak ifade edilmektedir. Yönetim planları ise, yönetim alanlarının doğal bütünlüğünü bozmadan 'koruma, yaşatma ve değerlendirilmesini' sağlamak amacıyla oluşturulan kısa ve uzun vadeli planları ifade etmektedir. Diğer bir düzenleme ise 'Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik' hazırlanmasıdır. Yönetmeliğin amacı kısaca 'yönetim planlarının hazırlanması, uygulanması ve denetlenmesi' ile 'alan yönetimini gerçekleştirecek birimlerin yetki ve sorumluluklarının belirlenmesi' olarak özetlenebilir. Yeni yönetim anlayışının ulusal dinamiklerle bir araya geldiğinde nasıl bir uygulama modeli ortaya koyduğu, Alan Başkanlıklarının yönetsel ve stratejik yaklaşımları incelenerek anlaşılabilir çalışılabilir.

Yeni bir koruma yaklaşımını ifade eden alan yönetimi, uluslararası nitelik taşıyan bir koruma politikasının varlığına işaret etmektedir. Uluslararası koruma örgütleri tarafından kendine özgü ve tekil özellikler taşıyan, evrensel nitelikleriyle tüm dünyanın ortak mirası olarak kabul edilen alanlar, standart koruma prosedürleriyle korunamayacak kadar hassasiyet taşımaktadır. Endemik özellikler barındıran alanların, kendi iç dinamiklerine uygun yasalarla ve uygulama politikalarıyla korunması gerekmektedir. Aynı zamanda ilgili alanların değerlendirilmesi ve kullanıma açılması, yine özel nitelik gösteren koruma yaklaşımlarıyla mümkün olabilmektedir. Türkiye özelinde bu alanlara örnek olarak Çanakkale Tarihi Alanı, Kapadokya Alanı ve Uludağ Alanı sayılmaktadır. Üç ayrı bölgede kurulan Alan Başkanlığı yönetimleriyle, hem bölgelerin içsel dinamiklerine uygun olarak hazırlanan yasal mevzuatlarla, hem de 2863 Sayılı Kanun nezdinde koruma ve değerlendirme politikaları uygulanmaktadır. Çalışmaya konu olarak ise Kapadokya Alanı seçilmiştir. Alanın seçilmesindeki en büyük etken Kapadokya Alanı'nın yaklaşık olarak 83 bin hektarlık bir bölgeyi kapsamasıdır. Bölgede arkeolojik sit alanları, doğal sit alanları, kentsel sit alanları gibi karma ve çakışan alanlar mevcut olmaktadır. Aynı zamanda birinci derece sit alanları, ikinci derece sit alanları ve üçüncü derece sit alanları bulunmaktadır. Bölgenin çok özellikli yapısı, standart koruma uygulamalarının dışında kalan yeni bir yaklaşımın benimsenmesini zorunlu hale getirmiştir.

Alan Başkanlıkları, alan yönetiminin uygulayıcı araçlarını oluşturmaktadır. Kamu yönetimi anlayışında yeni bir yönetim modelini ve teşkilatlanmayı ifade etmektedir. Bu anlamda çalışma

Kapadokya özelinde Alan Başkanlığı yönetiminin açıklanması ve etkinlik değerlendirilmesi yapılacak olması açılarından önem taşımaktadır. Çalışma kapsamında Kapadokya Alan Başkanlığı'nın, bölgedeki kültürel miras alanlarında etkin bir yönetim ve koruma anlayışı sağlayıp sağlamadığı ölçülmek istenmiştir. Bu amaç doğrultusunda örnek olaylar üzerinden, Alan Başkanlığı kurulmadan önceki dönemle bir karşılaştırma yapılacaktır. Çalışmanın ilk iki bölümünü literatür taraması oluşturmaktadır. Üçüncü bölümde ise saha araştırması yapılacaktır. Araştırma kapsamında yarı yapılandırılmış mülakat tekniği ile soruların hazırlanması ve birebir görüşmelerle uygulanması planlanmıştır. Yapılacak değerlendirmeler neticesinde Kapadokya Bölgesi'nde bir Alan Başkanlığı kurulmasının, bölgedeki imar, koordinasyon, yönetim gibi konularda yaşanan sorunlar açısından etkinlik sağlayıp sağlamadığı ölçülmeye çalışılacaktır.

A Case Study on the Efficiency of Capadoccia Historical Site Presidency on the Protection of Cultural Heritage

Nazlı YÜCEL BATMAZ

Batuhan MUMCU

Gülhanım BİÇİCİ

The term protection comprises a universal notion dating back to history. Even if the culture and cultural heritage sites of each and every society differs, the idea of protection is a common value. The universal setup of the notion of protection is currently being led by UNESCO, of which Turkey has been a member since 1946. Preparation of a site management plan has been obligatory since 2005, a regulation introduced by UNESCO. In virtue of this necessity, Turkey has embarked on numerous legal regulations. Of these arrangements, first one was carried out in 2004 with the amendments on the protection legislation. The terms “management site” and “management plan” have been included in the law 2863 on protection of cultural and natural assets. The protection sites in public sector are briefly called as “sit zones”, archeological sites and interaction sites”. Management plan, however, expresses the long and short term plans created in order to protect the cultural sites and keep them functional. Another arrangement is the preparation of the “Regulation on the principles and duties on site management and the council on Monumental Pieces. The objective of the regulation is briefly to prepare, apply and audit the management plans as well as setting the responsibilities of the units that will carry out the site management. The results of the new management perspectives together with the national dynamics can be understood by examining the managerial and strategic approaches of the site presidencies.

The term site management, which expresses a new protection approach, points out that there exists a protection policy that has an international dimension. The sites that are accepted by the international conservation authorities as sui generis assets that are the universal common heritage of the whole World are such sensitive edifices that they can not be protected by the standard conservation procedures. Areas that have endemic characteristics must be protected with laws and application policies that are compatible with their sui generis features. Likewise, protection and utilization of certain areas could be possible by the use of exclusive protection approaches. Çanakkale Historical Site, Capadoccia Site and Uludağ Site are examples of such areas. Protection and conservation are carried out by way of the historical site managements that were established in three different areas, by way of legislation that were produced in line with the sui generis necessities of each site, as well as of protection and evaluation policies on the basis of the law 2863.

For this study, Capadocia historical site has been selected. The most important reason why Capadocia has been selected is the fact that it is situated on an area of 83 thousand hectares. There are mixed sites at the area such as archeological sites, natural sites, urban sites. There are also first degree, second degree and third degree archeological protection zones. The multi-property feature of the area entails a brand new approach that is different from the standard protection practices.

Site managements serve as the application tools at the sites. They Express a new management approach and a new organisation in public management. In this context, this study is important as it will analyse the management of the site presidency and evaluate its efficiency. The study aims at measuring whether Capadocia site presidency is carrying out an effective management and protection at the cultural heritage sites in the area. To this end, a comparison will be done between

the period before the site management was established. The first two section of the study is literature rewiev. Third section is the field study. Within the scope of the research, semi-structured interview model will be utilized in preparing the questions for the face to face interviews. As a result of the evaluations, the study will try to measure if the establishment of a site presidency at the capadoccia area has been effective in terms of solving the problems about development, coordination and management.

Post-Truth Çağında Seçmen Rasyonelliği: 2023 Türkiye Seçimlerinin Analizi

Kübra ÖZTÜRK

Bu çalışma, Türkiye'de seçmenlerin rasyonel tercihlerde bulunma sürecini incelerken "homo economicus" yaklaşımının çöküşünü sorgulamaktadır. Çalışmada rasyonellik kavramının ekonomik koşullara indirgenip indirgenemeyeceği ve post-truth çağda hakikat ile algılanan gerçeklik arasındaki farklılığın seçmen davranışlarına etkisi incelenmektedir. Çalışmanın temel amacı, 2023 Cumhurbaşkanlığı Seçimi ve Genel Seçimler örneği üzerinden post-truth söylemlerin, seçmenlerin rasyonel davranış süreçlerine etkisini analiz etmektir.

Seçmenlerin tercihlerini belirlerken ekonomik koşullar, inançlar, ideoloji, sosyal bağlar, kişisel deneyimler ve medyanın etkisi gibi birçok faktör rol oynamaktadır. Siyasetçilerin konumlarını devam ettirmek ya da seçim kazanmak gibi amaçlar için "post-truth" olarak nitelenen söylem ve eylemleri içeren siyasal iletişim biçimlerini tercih etmesi de seçmenlerin rasyonellik algısını dönüştüren bir faktördür. Post-truth çağ; yanlış bilgi, sahte haberler ve duygusal manipülasyonların artışıyla karakterize edilen bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu dönemde, seçmenlerin gerçeklik algısı ile birlikte rasyonel tercih süreçleri de etkilenebilmektedir. Algılanan gerçeklik, seçmenlerin zihnindeki inançları, duyguları ve önyargıları temsil eder. Gerçeklikle uyumlu olması gerekmeyen yanlış bilgi ve sahte haberler, seçmenlerin algılarını şekillendirebilir ve rasyonel tercihlerinin yerine duygusal ve ideolojik yönelmeleri getirebilir. Bunun sonucunda, seçmenlerin rasyonel tercih sürecinde hakikatten uzaklaşmaları ve algılanan gerçekliğe dayalı tercihlerde bulunmaları mümkündür. Post-truth çağda hakikat ile algılanan gerçeklik arasındaki farklılık seçmen tercihlerini ve oy verme davranışını derinden etkilemektedir. Seçmenlerin bilgiye erişimi, sosyal medya kullanımı ve duygusal manipülasyonlar, algılanan gerçekliği etkileyerek rasyonel tercihlerin şekillenmesinde belirleyici olabilmektedir. Dolayısıyla hakikatin önemsizleştiği bu çağda, rasyonel düşünme adımlarının manipüle edilmesinin kolaylaşmasının yanı sıra, duyguların tercihleri şekillendirici etkisinin de arttığı görülmektedir.

Rasyonel tercihlerde seçmene yön veren farklı faktörler söz konusudur. Kabul edilen genel görüş, seçmenlerin kendi duruşları ile siyasi partilerin ve adaylarının siyasi yelpazedeki yerlerinin uyumuna bakarak bir tercihte bulunduğu yönündedir. Ancak oy verme davranışları incelendiğinde seçmenlerin her zaman bu çerçevede hareket etmedikleri ve ekonomik oy verme davranışı sergiledikleri de görülmektedir. Hatta gerek seçmenlerin gerekse de siyasetçilerin siyasi yelpazedeki yerlerinin zaman içinde değişkenlik gösterebileceği dikkate alındığında bu yaklaşımın her zaman doğru tahmin vermeyeceği görülecektir. Ekonomik oy verme yaklaşımı ise, seçmenlerin daha ziyade fayda-maliyet hesabı çerçevesinde kendisine en fazla faydayı sağlayacak parti ya da adaya oy verme eğiliminde olacağını varsaymaktadır. Psikolojik ya da sosyolojik oy verme yaklaşımlarının aksine, rasyonel oy verme modelinde seçmenin seçimden seçime farklı eğilimler sergilemesi olasıdır. Rasyonel oy verme, başka bir deyişle ekonomik oy verme davranışına göre seçmenin kendisine en fazla fayda sağlayacak, yani en çok parayı kazandıracak aday ya da siyasi partiyi tercih etmesi beklenir. Ancak fayda kavramı sadece maddi çıkara indirgenemeyecek kadar karmaşık ve bireysel bir olgudur. Dolayısıyla rasyonalite, akılcı seçim gibi kavramların salt ekonomik fayda ile ilişkilendirilmesi seçmen davranışı ve akabinde seçim sonuçlarına dair analizlerde yanlısamlara yol açabilmektedir.

Bunun en iyi örneklerden birisi de Türkiye'de 2023 yılında yapılan seçimler olmuştur. Ekonomideki kötü gidişat ve bireylerin maddi kazançlarının azalmasına rağmen mevcut iktidara olan desteğin düşmemiş olması analiz çerçevelerindeki darlığı göstermiştir. Rasyonel davranışı şekillendiren

önemli bir unsur olarak duygular ihmal edilmiş ve özellikle duyguları şekillendiren bilgi akış süreçleri göz ardı edilmiştir. 2023 yılında eş zamanlı gerçekleşen Cumhurbaşkanlığı seçimi ve genel seçimlerde gerek Cumhurbaşkanı adaylarının gerekse de siyasi partilerin siyasal iletişim çalışmalarına bakıldığında, hakikatten uzak bazı propaganda unsurları yer almasına ve bunların aksinin ispatlanmasına karşın seçimde hatırı sayılır bir tepkiye yol açmadığı ve seçmenin psikolojik ve ideolojik olarak “gönül verdiği” aday ya da siyasi partilerin söylemlerini hakikat açısından sorgulamadan kabul ettikleri görülmüştür. Bunun yanı sıra, var olan ekonomik kriz ortamı ve alım gücünün düşmesi gibi bazı göstergelerin rasyonel oy verme davranışı gereği mevcut hükümete oy kaybettireceği düşünülse de seçim sonuçları bunun aksini göstermiştir. Yakın dönemde gerçekleşen bu seçim sürecinde Türkiye örneğinde rasyonel oy verme yaklaşımının çöküşü diyebileceğimiz sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmada yöntem olarak, post-truth çağda seçmen rasyonelliğinin analizi için nitel araştırma metodu kullanılarak vaka çalışması dizaynı tercih edilmiştir. 2023 seçimlerinin vaka olarak seçildiği bu çalışmada, seçmen davranışına yönelik yapılan seçili kamuoyu anketleri ve istatistiksel verilerden yararlanılmıştır. Toplanan dokümanlar içerik analizine tabi tutulmuştur. Elde edilen bulgular, rasyonel tercihlerin belirlenmesinde ekonomik koşulların yanı sıra, algılanan gerçeklik, medya etkisi ve duygusal faktörlerin de önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Çalışmanın sonuçları, post-truth çağda seçmen davranışlarının karmaşık bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. “Homo economicus” yaklaşımı, insanların sadece bireysel çıkarlarını maksimize etmeye yönelik rasyonel tercihlerde bulunduğunu varsaymaktadır. Bu yaklaşım, seçmenlerin tercihlerini sadece ekonomik çıkarlarına dayandığını ve fayda-maliyet analizi yaparak oy kullandığını öngörmektedir. Ancak, insanların tercihlerini belirleyen farklı pek çok faktör bulunmaktadır. Siyasi ideolojiler, kültürel değerler, toplumsal bağlar, duygusal bağlar, siyasi liderlere olan güven gibi faktörler de seçmen davranışını etkilemektedir. Seçmen davranışı analiz edilirken rasyonellik kavramının sadece ekonomik faktörlere indirgenmesi, son seçim sonuçları ışığında sorgulanmaktadır.

Voter Rationality in the Post-Truth Era: Analyzing the 2023 Elections in Turkey

Kübra ÖZTÜRK

This study questions the collapse of the “homo economicus” approach while examining the rational choice making process of voters in Turkey. The study examines whether the concept of rationality can be reduced to economic conditions and investigates the impact of the disparity between truth and perceived reality in the post-truth era on voter behavior.

The primary objective of the study is to analyze the influence of post-truth narratives on voters' rational decision-making processes through the example of the 2023 Presidential and General Elections in Turkey. Voters' choices are influenced by various factors such as economic conditions, ideology, beliefs, social ties, personal experiences, and the influence of media. The preference of political communication forms involving "post-truth" discourse and actions by politicians aiming to maintain their positions or win elections is also a factor that transforms voters' perception of rationality.

The post-truth era is characterized by an increase in misinformation, fake news, and emotional manipulation, impacting voters' perception of reality and their decision-making processes. Perceived reality represents the beliefs, emotions, and prejudices held by voters, which can be influenced by false information and fake news, leading to emotional and ideological biases replacing rational choices. As a result, it is possible for voters to deviate from reality and make choices based on perceived reality in the process of making rational decisions. The disparity between truth and perceived reality in the post-truth era deeply affects voter preferences and voting behavior. Voters' access to information, social media usage, and emotional manipulations can significantly influence perceived reality, thereby shaping rational choices. Consequently, in this age where truth is marginalized, the manipulation of rational thinking becomes easier, and the influential role of emotions on preferences increases.

Various factors influence voters in making rational choices. The widely accepted view suggests that voters make their choices based on the alignment between their own positions and the positions of political parties and candidates on the political spectrum. However, when examining voting behaviors, it is observed that voters do not always act within this framework and may exhibit economic voting behavior.

When considering that both voters and politicians' positions on the political spectrum can vary over time, it can be observed that this approach will not always provide accurate predictions. On the other hand, economic voting behavior claims that voters tend to favor the party or candidate that would provide them with the most benefits within the framework of a cost-benefit analysis. Unlike psychological or sociological voting approaches, in the rational voting model, voters may exhibit different inclinations from one election to another. Rational voting, in other words, expects the voter to choose the candidate or political party that would provide them with the maximum benefit, in other words, the most money. However, the concept of benefit is complex and individual, not solely reducible to material gain. Therefore, associating rationality or concepts like rational choice solely with economic benefits leads to inaccurate analyses of voter behavior and subsequent election results. One of the best examples of this is the 2023 elections that took place in Turkey. Despite the economic downturn and a decrease in individuals' financial gains, the support for the current government did not decline as expected, indicating the limitations of the

analytical frameworks. Additionally, a crucial element shaping rational behavior, emotions, was neglected, and particularly the information flow processes influencing emotions were disregarded.

In the simultaneous 2023 Presidential and General Elections in Turkey, when examining the political communication efforts of both Presidential candidates and political parties, it was observed that despite the presence of propaganda elements far from reality and even their disproof, they did not elicit significant reactions from voters. Voters accepted the statements of the candidates or political parties they were emotionally and ideologically attached to without questioning their truthfulness. Moreover, indicators such as the existing economic crisis and decreased purchasing power, which were expected to result in rational voting behavior leading to a loss of votes for the current government, were contradicted by the election results. In this recent election process, the collapse of the rational voting approach can be seen in the Turkish example.

In this study, a qualitative research method utilizing a case study design was chosen as the method to analyze voter rationality in the post-truth era. The 2023 elections were selected as the case for this study, and selected public opinion surveys and statistical data related to voter behavior were used. Content analysis is applied to the collected documents. The findings indicate that economic conditions, perceived reality, media influence, and emotional factors play significant roles in determining rational choices. The results of the study demonstrate that voter behavior in the post-truth era is complex. The “homo economicus” approach assumes that individuals solely make rational choices to maximize their individual interests. However, there are many factors influencing people's choices. Political ideologies, cultural values, social ties, trust in political leaders, and other factors also impact voter behavior. Therefore, reducing the concept of rationality to only economic factors should be questioned in the analysis of voter behavior, especially in light of recent election results in Turkey.

Türk Siyasetinde Çevresel Afetler: Afet Sonrası Açıklamalara Yönelik Nitel Bir Araştırma

Melih Nadi TUTAN

Kamuoyunda genellikle bir “deprem ülkesi” olarak anılsa da Türkiye hem geçmişte hem de günümüzde seller, yangınlar ve ekstrem hava sıcaklıklarından teknolojik afetler, ulaşım kazaları, maden patlamaları vb. gibi diğer çok çeşitli olaylara kadar uzanan geniş yelpazedeki afetleri deneyimlemektedir. Bu afetler; Türk ekonomisini, demografisini, kültürel düzenini, medyasını ve siyasetini etkilemektedir. Bu anlamda, afetler yalnızca doğa bilimlerinin değil, ama onunla birlikte sosyal bilimlerin de çalışma konuları arasındadır. Zira afetler, insan yaşamını etkileyen hatta toplumsal düzeni yıkabilme potansiyeli bulunan toplumsal olaylardır. Diğer bir deyişle, bir zarar veya tehlikenin insan yaşamını ve toplumsal düzeni etkilemedikçe afet olarak anılması zordur.

Afetler sosyal fenomenler olduklarından, onları uygun biçimde tanımlamak kolay değildir; zira, dünya doğal afetlere ek olarak, yine afetler gibi toplumsal düzeni yıkabilecek olan terörizm saldırıları ya da nükleer patlamalar gibi diğer toplumsal olaylara da tanıklık etmektedir. Bu bağlamda afetleri tanımlamak, zararlar ve afetler arasındaki ayrımları ve kriz, toplumsal yıkım, kasıt, planlama gibi ayrıştırıcı afet özellikleri gibi değişkenleri afetleri tanımlamak için öne süren afet çalışmalarının en tartışmalı konularından biridir. Bu tartışmaların verimsizliği ve karmaşıklığına karşın ufuk açıcı bir perspektif yorumsamacı sosyolojiden gelmiştir. Bu bakış açısına göre, afetlerin ortak bir tanımının aranması gereksizdir; zira, her birey her toplumsal olayı ünik biçimde deneyimler. Bu anlamda örneğin, bir kuraklık şehirde yaşayan insanlar için bir afet olarak anılmayabilir, ancak yaşamını tarımsal üretimle sürdüren bireyler için aynı olay ciddi bir afet olarak algılanacaktır.

Bu çalışmada da yukarıda bahsedilen bakış açısı benimsenmiş ve siyasi açıklamalar afetleri tanımlama noktasında bir kriter olarak ele alınmıştır. Diğer bir deyişle, bir olay, eğer siyasetçilerin açıklama yapmalarını gerektirecek kadar toplumsal sisteme olumsuz bir etkide bulunduysa afet olarak tanımlanmıştır. Afetlerin toplumsallığı insanları olaya müdahil kıldığından, aynı zamanda afetler siyaseti de beraberinde getirir. Siyaset ve afet ilişkileri oldukça geniş bir literatür oluşturmuşsa da bunun Türkiye için kısıtlı olduğu ifade edilebilir. Bu nedenle bu çalışma Türk siyasetinin afetler bağlamındaki özelliklerini ve afet sonrası siyasi açıklamalardaki görünümünü incelemeyi amaçlamaktadır.

Verilerin toplanmasında üç diğer kriter daha uygulanmıştır. Afetlerin Yayılımı Araştırma Merkezi (CRED) veri tabanı afetlerin kesin tarihlerinin ve afetlerdeki ölü, yaralı ve etkilenen sayılarının belirlenmesi için kullanılmıştır. İkinci kriter, ölü sayılarıdır. En az bir insanın hayatını kaybettiği afetler sonrasındaki açıklamalar analiz edilmiştir. Son olarak, deprem dışındaki afetler verilere dahil edilmiştir. Zira, depremlerin toplumsal sistem üzerindeki etkileri daha uzun süreli olabilmekte ve dolayısıyla siyasi açıklamaların günlük siyasetle mi ilgili olduğu yoksa afetle ilgili bir çerçeveleme mi olduğu ayrıştırılamayabilmektedir. En az bir insan kaybı, en az bir siyasi açıklama ve CRED veri tabanında yer alma kriterlerini taşıyan deprem dışındaki afetler 81 adettir. Siyaset ve afetler arasındaki ilişkilere yönelik kategori ve temalar sağlayabilecek olan bir teorik literatür eksik olduğundan ve verilerin kısıtlı olmasından dolayı çalışmada yorumsamacı içerik analizi tercih edilmiştir.

Analiz edilen afetler 1948'den 2023'e kadar uzanan seller, toprak kaymaları, yangınlar, fırtınalar ve ekstrem hava sıcaklıklarından oluşmaktadır. Afetler sonrasındaki siyasi açıklamalardan Türk siyaseti adına çıkarımlanabilecek en ayrıştırıcı özellik yoğun iktidar mücadeleleridir. Bu olgu

İktidarların afetin sorumluluklarından uzaklaşmaya çalışması ve muhalefette bulunan grupların da ölümler ve yaralanmalar için iktidarları suçlamalarıyla görünür olmaktadır. İkinci olarak, bir afet durumunda iktidarlar afetin olumsuz sonuçlarını mümkün mertebe küçültmeye çalışmaktadırlar; muhalefet ise bunun tam tersi bir davranış kalıbını sürdürmektedir. Bu davranış örüntüleri Türk siyasetinde iktidar ve muhalefet olmanın sırasıyla kazançları ve kayıplarının yüksek olması özelliğiyle aynı çizgidedir.

Bu kazanç ve kayıplar çoğunlukla siyasal, toplumsal ve materyaldir. Bir afet durumunda ve afet sonrası süreçte, iktidarlar vakit kaybetmeden seçmenler nezdindeki meşruiyetlerini korumak adına vatandaşlara afetin zararlarının tazmin edileceği sözünü verirler. Bu sırada ise muhalefet kanadında bulunan siyasetçilerin iktidarları yolsuzluk ile suçlamaları yüksek bir olasılık halindedir.

Sonuç olarak, Türkiye’de afetler siyasal partilerin kazanç için mücadele edip maliyetleri minimize etmek için yer aldıkları mücadele sahaları halindedir. İktidarlar, afetlerin maddi zararlarının geçici olduğunu ve yeterli harcama yapıldığı takdirde düzeltilebileceğini düşünürken; muhalefet için ise bir afet, hükümetlerin meşruiyetlerini örselemek için söylemsel bir alan meydana getiren bir olay anlamına gelmektedir.

Environmental Disasters in Turkish Politics: A Qualitative Study on Post-disaster Statements

Melih Nadi TUTAN

Although known as “the country of earthquakes” in public opinion, Türkiye was and is still vulnerable to many other kinds of natural disasters, such as floods, wildfires, extreme temperatures to technological disasters, transportation accidents, mine explosions, etc. These disasters affect the Turkish economy, demography, cultural setting, media, and politics; hence, they are not just fields of study in the natural sciences, but also in the social sciences. This is because disasters are social events, given that they impact human life and even disrupt the social system. In other words, a hazard is no longer a disaster unless it negatively affects human life and the social setting.

As disasters are social phenomena, it is difficult to define them properly, since the world, in addition to natural disasters, witnesses novel social events that can disrupt social systems, such as nuclear accidents and terrorist attacks. Defining disasters thus is one of the major controversial topics in disaster studies in which differences in hazards and disasters and distinctive features of disasters, such as crises, social disruption, intention, and planning, are proposed to make a proper definition of disasters. Despite these debates’ unfruitfulness and ambiguity, a seminal perspective comes from interpretative sociology. According to this standpoint, it is needless to find a unified definition of disasters because every individual experiences a social event in a unique way. That is to say, for instance, a drought may not be referred as a disaster by people who live in a city, though it would be a serious disruption for farmers who lived by agricultural production.

In this study, I adopt this interpretive view and define disasters using political statements as a criterion. In other words, an event can be called a disaster if it has enough negative effects on the social system and takes politicians’ attention. As the sociality of disasters involves humans, it evokes the political side of the scene. Although politics and disasters have developed quite a comprehensive literature, this field of study is rather limited to Türkiye. Thus, this study aimed to examine the characteristics of Turkish politics in the context of disasters and their implications on post-disaster political statements.

There are three other criteria for data selection. The Center for Research of Epidemiology of Disasters (CRED) database was used to determine the exact dates, numbers of losses, injuries, and affected. The second criterion was the number of losses. Disasters that caused at least one loss were selected. Lastly, I analysed statements that followed a natural disaster apart from the earthquakes, given that the latter has long-running effects on the social system; therefore, it is a challenging task to separate whether the statements’ contexts concern the framing of disaster or daily politics. Under these four criteria, that is, the necessity of at least one statement, being included in the CRED data, one or more losses, and not being an earthquake, 81 unique disasters were included in the data. I employed interpretive content analysis because the other forms of qualitative analysis were not suitable for answering the research question due to the statements’ word lengths and lack of theoretical clarity in the literature, which could have provided categories and themes about the relationship between politics and disasters.

The analysed disasters ranged from 1948 to 2023, in which floods, landslides, wildfires, storms, and extreme temperatures were topics of political statements. One of the most distinctive characteristics of Turkish politics that can be deduced from the political statements of disasters is the intense struggle for power. This phenomenon encourages the government to evade the

responsibilities of the disaster and motivates the opposition to charge the government for deaths and injuries. Second, in the case of a disaster, the government attempts to minimize the disaster's results as much as possible, while the opposition tries to do the otherwise. These patterns of behaviour are in line with the characteristics of high gains and high costs of being in power and opposition in Turkish politics.

These gains and costs are mostly political, social, and material. In the event of a disaster and during the post-disaster period, the government immediately promises citizens to compensate for the disaster's damage to retain its legitimacy in the eyes of the constituents. Meanwhile, it is most likely that opposition parties accuse the government of corruption.

In conclusion, disasters in Türkiye are likely to be combat zones in which political parties struggle to gain and minimize costs. The government tends to see disasters as temporary adverse conditions that can be recovered by means of relief spending. As for the opposition, a disaster means an event which can provide discursive space for derogating the government.

Yüzyıllık Cumhuriyette Çevre Hareketinin Eylemsel Boyutu: Çevre Çalışmaları Yürüten Sivil Toplum Kurumları

Yaşar Pınar Özmen

Pelin Sultan Kara

Sanayinin gelişmesi, kapitalizmin kaynakları sınırsızca sömürüsü, yaşanan büyük çaplı savaşlar, modern üretim ve tüketim ilişkileri gibi sebeplerle kirliliğin giderek artması, toplumların yaşanabilir çevreye karşı hassasiyetinin artmasına neden olmuştur. Bu hassasiyet zamanla çevre hareketleri şekline dönüşmüştür. Çevre hareketleri ilk olarak 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren korumacı hareket şeklinde ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda 1860'lardan itibaren İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'nde çeşitli gönüllü kuruluş ve dernekler kurulmaya başlamıştır. 20. yüzyılın başlarında fizik bilimindeki gelişmelerin, iki dünya savaşının ve modernite eleştirilerinin etkileriyle daha yaşanabilir dünya fikrine yönelik eğilim artmıştır. II. Dünya Savaşı'nın sonunda atılan atom bombası, savaş ve nükleer karşıtı grupların protestolarını güçlendirirken, barış ve kimlik hareketleri yükseliş göstermiştir. Bu grupların 68 Kuşağı'yla eklemlenmesinden sonra, çevre hareketleri çevre korumacılıkla birlikte ideolojik ve kolektif bir çizgiye gelmiştir. 1970'li yıllarda hareket elitist olmaktan ziyade daha toplumsal tabana inmiştir. Çevreye yönelik ilginin bu kadar artması sonucu çevre örgütleri ve örgütlere üye olanların sayıları büyük oranda artmıştır. Bunlardan en önemlileri 1969'da kurulan 'Friends of the Earth' (Yeryüzü Dostları), 1971'de kurulan 'Greenpeace' (Yeşil Barış)tir. Almanya'da ise 1970'lerden sonra "Yurttaş İnsiyatifleri" ekolojik protesto süreçlerinde etkili olmuştur. Bu dönemde yaşanan petrol krizi devletleri nükleere yönlendirmiştir. Bu durum yerel eylem grupları, nükleer enerji karşıtları tarafından ağır şekilde protesto edilmiştir. Cruise ve Pershing II füzelerinin Batı Avrupa'ya yerleştirilmesi kararı parçalı olan eylem gruplarını birleştirmiştir. Çevre hareketi sadece eylemsel boyutta kalmayıp siyasi arenaya taşınmaya başlamıştır. Çeşitli ülkelerde çevre hareketleri siyasi partiler aracılığıyla meclislerde temsil edilmeye başlanmıştır.

Dünyanın çeşitli yerlerinde çevre hareketleri öncelik olarak gönüllü kuruluşlarla başlarken, Türkiye'de 1950'lerden önce çevreye yönelik çalışmalar büyük ölçüde devlet ve yerel yönetimler tarafından yapılmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında yarı resmi nitelik taşıyan "Himaye-i Eşcar Cemiyeti (Ağaçları Koruma Cemiyeti)" kurulmuştur. Aynı yıllarda "Himaye-i Hayvanat Cemiyeti", "Adaları İmar Cemiyeti", "Çamlıca'yı güzelleştirme Cemiyeti", "Dağcılık Kulübü", "Türkiye Ormancılar Cemiyeti", "Bursa Uludağ'ı Sevenler Cemiyeti" gibi çoğu İstanbul'da yer alan cemiyet kurulmuştur. 1945'ten sonra, dernek kurma serbestliğinin tanınmasıyla çevreye duyarlı derneklerin sayıları artmaya başlamıştır. 1950-1970'ler arası gönüllü kuruluşlar ortaya çıkarken, çevrenin korunup geliştirilmesini amaç edinen kuruluşlar henüz oluşmamıştır. Yaşamı etkileyen çevre sorunlarına ilk eğilim Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'nce (TMMOB) olmuştur. Meslek odalarının ardından Tüberküloz ve Toraks Derneği, Ankara Hava Kirliliği ile Savaş Derneği, Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu, Türkiye Çevre Sorunları Vakfı, Doğal Hayatı Koruma Derneği gibi derneklerin sayısı zamanla artmıştır. Çevrenin sivil toplumda karşılık bulmasının üzerine resmi politikalarda değişiklikler yapılmaya başlanmıştır. Gerek Anayasalarda gerekse de kanunlarda çevre yer edinmeye başlamış, 1983 yılında ise Çevre Kanunu çıkarılmıştır. Eş zamanlı olarak çevre koruma adına eylemler de başlamıştır. 1984'te Gökova Termik Santraline karşı muhalif bir eylem yapılmıştır. Ankara Güvenpark'ın otopark yapılmasına dair çevreye duyarlılar tarafından muhalif bir hareket olmuştur. 1980'lerden sonra sivil toplum kuruluşları güçlenmiş ve çevreye yönelik eylemler artış göstermiştir. 1988 yılında Türkiye'nin ilk "Yeşiller

Partisi" kurulmuştur. Yeşiller Partisi Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne girememiştir. Cumhuriyetin yüzüncü yılında ise 2023 seçimleriyle "Yeşil Sol Parti" TBMM'de temsil hakkı bulmuştur.

Yüzyıllık Cumhuriyetin başlarında Osmanlı Devleti'nin sorunlarını devralan ve neredeyse sıfırdan başlayan çevre hareketi, yüzüncü yılda binlerce vakıf, dernek ve gönüllü tarafından sahiplenilir hale gelmiştir.

Bu çalışma da çevre hareketini güçlendirerek, gelişimini sağlayan, Cumhuriyetin yüzyılı boyunca kurulmuş olan sivil toplum kuruluşlarını incelemeyi amaç edinmektedir. Türkiye'de çevre hareketinin eylemsel boyutu değerlendirilerek, yüzyıl boyunca yapılmış olan çevre eylemleri değerlendirilecek, yüzyıl boyunca kurulmuş olan çevre dernek ve vakıflarının, faaliyet raporları, gönüllü sayıları, saha çalışmaları üzerinden karşılaştırmalı analiz yapılacaktır. Günümüzde giderek daha önemli bir konu haline gelen çevre gelecek yüzyıllarda çok daha dikkat çekici olacaktır. Bu çalışmayla da hedeflenen, yüzyıl boyunca sivil toplum olarak neler yapıldığını, sivil toplumun çevre konusunda neleri öncelediğini ortaya koyarak gelecek yüzyıllarda sivil toplumun neleri dikkate alması gerektiğine katkı sağlamaya çalışmaktır.

Environmental Movement In The Century-Old Republic: Civil Society Organizations Conducting Environmental Studies

Yaşar Pınar Özmen

Pelin Sultan Kara

The increasing pollution due to Industrial Development, unlimited exploitation of resources by capitalism, Large-scale wars, and modern production and consumption relations have led to a growing sensitivity towards habitable environment in societies. This sensitivity has gradually turned into environmental movements. Environmental movements first emerged in the second half of the 19th century as conservation movements. Consequently, various voluntary organizations and associations were established in England and the United States starting from the 1860s. The advancements in physical sciences, the impacts of two world wars, and criticisms of modernity in the early 20th century increased the inclination towards the idea of a more habitable world. The atomic bomb used at the end of World War II strengthened the protests of anti-war and anti-nuclear groups, while peace and national/identity movements gained momentum. After these groups aligned with the 68 Generation, environmental movements adopted an ideological and collective stance along with environmental conservation. In the 1970s, movements became more socially oriented rather than elitist. As the interest in the environment grew, the number of environmental organizations and their members significantly increased. The most notable ones include 'Friends of the Earth' (established in 1969) and 'Greenpeace' (established in 1971). In Germany, 'Citizens' Initiatives' became influential in ecological protest movements after the 1970s. The oil crisis during this period directed states towards nuclear energy, which was heavily protested by local action groups and anti-nuclear activists. The decision to deploy Cruise and Pershing II missiles in Western Europe united fragmented action groups. The environmental movement not only remained in the realm of activism but also began to enter the political arena. Environmental movements in various countries started to be represented in parliaments through political parties.

While environmental movements primarily started with voluntary organizations in various parts of the world, in Turkey, environmental efforts were largely carried out by the central and local bureaucracy before the 1950s. In the early years of the Republic, the quasi governmental organization 'Himaye-i Eşcar Cemiyeti' (Tree Protection Society) was established. During the same period, several societies were founded in Istanbul, such as the 'Himaye-i Hayvanat Cemiyeti' (Animal Protection Society), 'Adaları İmar Cemiyeti' (Islands Development Society), 'Çamlıca'yı Güzelleştirme Cemiyeti' (Çamlıca Beautification Society), 'Dağcılık Kulübü' (Mountaineering Club), 'Türkiye Ormancılar Cemiyeti' (Turkish Foresters Society), and 'Bursa Uludağ'ı Sevenler Cemiyeti' (Bursa Society of Uludağ Lovers). After 1945, with the liberation of associations, the number of environment-oriented associations began to increase. While volunteer organizations emerged between the 1950s and 1970s, organizations dedicated to the protection and development of the environment had not yet formed. The Turkish Union of Chambers of Engineers and Architects (TMMOB) was the first to show interest in environmental issues affecting life. Following professional chambers, the number of associations such as the Tuberculosis and Thoracic Diseases Association, Ankara Association for Combating Air Pollution, Turkish Environmental Protection and Afforestation Foundation, Turkish Environmental Issues Foundation, and Society for the Protection of Natural Life gradually increased. As the environmental awareness in civil society increased, changes began to be made in government policies. The environmental policies started to gain a place in both the constitution and laws, and

in 1983, the Environmental Law was enacted. Simultaneously, public actions in the name of environmental protection also began. In 1984, the Gökova Thermal Power Plant was heavily protested. There was also a movement by environmentalists opposing the construction of a parking lot in Ankara's Güvenpark. After the 1980s, civil society organizations strengthened, and there was an increase in environmental actions. In 1988, Turkey's first "Green Party" was established, although it couldn't be represented in the Turkish Grand National Assembly. However, with the 2023 elections, the "Green Left Party" gained representation in the Turkish Grand National Assembly on the centenary of the Republic.

At the beginning of the Century-old Republic, the environmental movement, which inherited the problems of the Ottoman Empire and started almost from scratch, has been embraced by thousands of foundations, associations, and volunteers by its centenary.

This study aims to examine civil society organizations established throughout the Century-old Republic that have strengthened and facilitated the development of the environmental movement. By evaluating the activist dimension of the environmental movement in Turkey, it will assess environmental actions taken over the century and conduct a comparative analysis of environmental associations and foundations established during that time based on their activity reports, number of volunteers, and field work. The environment, which is becoming an increasingly important issue today, will be even more prominent in the coming centuries. The aim of this study is to contribute to the future by highlighting what civil society has accomplished over the century and revealing its priorities in environmental matters, thereby providing insights into what civil society should consider in the future.

Türkiye'de Devletin Tarımda 100 Yıllık Örgütlenişi Süreci ve Yakın Geleceğe İlişkin Bir Değerlendirme

Bilgen TAŞDOĞAN

Devletler, uluslararası ve bölgesel gelişmelere göre ulusal birikim ve meşruiyet önceliklerini belirlemektedirler. Toplumların sosyo-ekonomik refah durumları ve dağılımı, bu öncelikleri yönlendirmektedir. Refahın ise özellikle olumsuz şok dönemlerinde yoksulluk ve açlık ile olan yakın ilişkisi, tarım ve gıda sektörü ile paralel ilerlemektedir. Bu çerçevede devlet, tarımsal üretim ve bu üretimin sürdürülebilirliğini devam ettirmek zorundadır. Tarımsal üretim ülke nüfusunu sağlıklı beslemenin yanında, devlet için gelir ve istihdam kaynağı, yaşam ve egemenlik hakkıdır. Dolayısıyla tarım ve gıda; vergi ve sübvansiyonlar, transfer harcamalar, kamu malları, kamu teşebbüsleri, devlet bütçesi ve yasama, harcama ve fiyat politikası gibi pek çok kamu politikası ile müdahale alanıdır.

Bu müdahale süreçlerinde kimi dönemlerde tarımın diğer sektörlerle göre göreceli durumu iyileşirken, diğer bazı dönemlerde ise süreç tersine işlemiştir. Benzer şekilde dış ticarete konu olan sektörün çıktıları kimi dönemlerde ülke kaynaklarının dışa aktarımı olarak yansırken bazı dönemlerde görece daha az kaynak aktarımı ile sonuçlanmıştır. Tarımsal çıktı fiyatlarının ülke içi ve dışı piyasalar açısından bu göreceliliği, ticaret hadleri üzerinden izlenmektedir. İç ticaret hadleri ve dış ticaret hadleri olarak literatürde karşımıza çıkan olgu; aynı zamanda devletin hukuki ve siyasi konumunu da yansıtmaktadır.

Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri kapsamında da karşımıza çıkan ve çok boyutlu olan tarımsal üretebilme ve tüketebilme, mevcut süreçte çokuluslu şirketlerin ve uluslararası antlaşmaların yönlendiriciliğinde ilerlemektedir. Bu kapsamda çalışma, ülke dış kısıtları altında ilerleyen Türkiye tarımını incelemeyi amaçlamaktadır. Türkiye'nin son yüzyılda tarım politikalarındaki dönüşüm ve/veya eğilimlerine değinilerek yakın gelecekteki tarımsal ticaret potansiyeli; iç ve dış ticaret hadleri üzerinden öngörülme çalışılmıştır. Tarımsal üretim Cumhuriyetin başlangıç yıllarında birikim stratejisi ve temel gelir kaynağı olarak görülürken, mevcut durumda önemini kaybederek bölgesel ve dünya ölçekli olumsuz gelişmeler durumunda hatırlanan ve denge kurulmaya çalışılan bir sektör konumundadır. Sektörün yakın gelecekteki eğilimi ve olası politikaların tartışılması amaçlı çalışma ilk bölümde uygulana tarım politikalarını, Osmanlı son dönemi itibariyle tarihsel sıralama ile kısaca vermektedir.

Çalışmada 1961-2021 dönemine ait bazı göstergeleri analiz ederek devam etmektedir. Kırsal nüfusun toplam nüfusa oranı (RURPOPR), kişi başı tahıl üretim miktarı (PERPROCREAL), tarımsal dış ticaret haddi (AGDTH), tarım sektörünün hizmet sektörüne göreceli oranı (AGTOSER) ve tarım sektörünün sanayi sektörü göreceli oranı (AGTOIND) tanımlanan değişkenleri oluşturmaktadır. ARMA, ARIMA ve ANN modelleri ile analiz edilen değişkenler, Hibrid bir Model kullanılarak 2028 yılına kadar olan eğilimleri açısından hesaplanmıştır. Elde edilen bulgulara göre 2021-2028 döneminde kırsal nüfusun toplam nüfusa oranının azalmaya devam edeceği, iç ve dış ticaret hadlerinin ise tarım lehine döneceği öngörülmüştür. Son dönemde tarım ürünleri fiyatlarındaki artış nedeniyle ortaya çıkan tarım ticaret hadlerindeki iyileşmenin tarım üreticilerine de yansması gerektiği ve günümüzde stratejik bir sektöre dönüşen tarım ve gıda sektörünün yeniden ayağa kaldırılabilmesi için bir fırsat dönemi ile karşılaşıldığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tarım Sektörü, İç ve Dış Ticaret Hadleri, Hibrid Model

In the Light of Turkey's 100 Years of Experience: The Organizing Process of the State in Agriculture

Bilgen TAŞDOĞAN

States prioritize national accumulation and legitimacy according to international and regional developments. The socio-economic welfare status and distribution of societies drive these priorities. The close relationship between welfare, poverty and hunger, especially in times of negative shocks, runs hand to hand with the agriculture and food sector. In this framework, the state should maintain the agricultural production and its sustainability. Agricultural production is a source of income and employment for the state, a right of life and sovereignty, in addition to feed the country's population healthily. Therefore, agriculture and food is an area of intervention through many public policies such as taxes and subsidies, transfer expenditures, public goods, public enterprises, state budget and legislation, expenditure and price policy.

In some periods of these intervention processes, the relative situation of agriculture has improved compared to other sectors, while in other periods the process has been reversed. Similarly, the outputs of the sector, which is subject to foreign trade, have been reflected as an outward transfer of national resources in some periods, while in other periods they have resulted in relatively less resource transfer. This relativity of agricultural output prices in terms of domestic and foreign markets is monitored through terms of trade. The phenomenon, which appears in the literature as domestic terms of trade and terms of trade, also reflects the legal and political position of the state.

The multidimensional agricultural ability to produce and consume, which we encounter within the scope of the United Nations Sustainable Development Goals, is guided by multinational companies and international agreements in the current process. In this context, the study aims to analyze Turkish agriculture, which is progressing under external constraints. The transformation and/or trends in Turkey's agricultural policies in the last century are mentioned and the agricultural trade potential in the near future is tried to be predicted through domestic and foreign terms of trade. While agricultural production was considered as an accumulation strategy and the main source of income in the early years of the Republic, it has lost its importance in the current situation and is now a sector that is remembered and balanced in the event of regional and world-scale negative developments. In the first part of the study, which aims to discuss the near future trend of the sector and possible policies, briefly presents the agricultural policies implemented from the last period of the Ottoman Empire to the 2023.

The study continues by analyzing some indicators for the period 1961-2021. The variables defined are the ratio of rural population to total population (RURPOPR), per capita grain production (PERPROCREAL), agricultural terms of trade (AGDTH), the relative ratio of the agricultural sector to the service sector (AGTOSER) and the relative ratio of the agricultural sector to the industrial sector (AGTOIND). The variables analyzed with ARMA, ARIMA and ANN models are calculated in terms of their trends until 2028 using a Hybrid Model. According to the findings, it is projected that the ratio of rural population to total population will continue to decline in the 2021-2028 period, while the domestic and terms of trade will turn in favor of agriculture. It is believed that the improvement in the terms of trade in agriculture due to the recent increase in the prices of agricultural products should be reflected on agricultural producers and that there is a period of opportunity to revitalize the agriculture and food sector, which has become a strategic sector today.

Key Words: Agriculture Sector, Domestic and Foreign Terms of Trade, Hybrid Model

Mültecilere Yapılan Harcamaların Ekonomi Politikası: Türkiye ve Almanya Örneği

Ceren URCAN

Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Cenevre Sözleşmesi, ülkesinin sınırlarını terk ederek başka bir ülkeye göç eden ve mülteci statüsüne başvuran ancak başvuruları henüz sonuçlanmayan kişileri “sığınmacı” olarak tanımlamaktadır. Sığınmacı statüsü ile bir devletin topraklarında bulunan kişiler, belirli şartları yerine getirmeleri halinde o ülkede ikamet edebilir ve “mülteci” statüsü kazanabilir ve bu statü sayesinde yasal haklara sahip olabilir ve uluslararası arenada hak talebinde bulunabilirler. Almanya’da mülteci olarak adlandırılmak için sığınmacıların birkaç aşamalı süreci başarıyla geçmekle olabilmekte ve kişilerin her süreçte elde ettiği fırsatlar farklılaşmaktadır. Bu çalışma çoğunlukla 2015 sonrasını ele aldığından özellikle Suriyeli mülteciler ve etkileri üzerinden şekillenmiştir. Türkiye son 10 yıldır Suriyeli mültecilere kendi deyimiyle “ev sahipliği” yapmaktadır. Başta insani koşulların sağlanması ve onlara yaşam alanlarının yaratılması olmak üzere birçok destek sağlamaktadır. Türkiye bu politika ve bütçelemeyi çoğunlukla “insani yardım” kategorisi altında konumlandırmaktadır. Almanya da desteğini federal devlet bütçesinden sağlamakta ve sığınmacı ve mültecilerin ihtiyaçları bu şekilde karşılanmaktadır. Bu çalışmayı farklı kılan nokta Almanya ve Türkiye’nin kendi ülkeleri dışında sağladığı destekler değil, mültecilere yönelik kendi topraklarında yapılan harcamaların değerlendirilmesidir. Nitekim her iki ülke de hem kendi devletleri adına hem de uluslararası kuruluşlar aracılığıyla diğer bölgelerdeki mültecilere yardım sağlamaktadır. Almanya örneğinde, Almanya’daki federe devletler ülke genelindeki mülteciler için bir bütçe oluşturmaktadır. Mülteci ve sığınmacılar için harcanan federal bütçenin toplam maliyeti 18,8 milyar Euro olarak belirlenmiştir. 2023 yılı için planlanan harcama miktarı ise 16,2 milyar Euro olarak planlanmıştır. Türkiye ise son yıllarda mültecilere yapılan insani yardım miktarında ilk sıralarda yer almaktadır.

Yukarıda belirtilen genel çerçeveden yola çıkarak şunu söylemek mümkündür ki ülkelerin mülteci politikaları, içte birtakım ekonomik düzenlemeleri zorunlu kılsa da aynı zamanda söylem ve dış politika düzlemlerinde de bazı yol haritalarının varlığını gerektirmektedir. Bu çalışmada incelenecek temel konu Almanya ve Türkiye’nin özellikle Suriyeli mültecilerle ilgili söylemleri ve eylemleri çerçevesinde mültecilere hangi alanlarda kaynaklar aktarıldığı ve bu kaynakların da ne şekilde kullanıma açıldığı olacaktır. Bu bağlamda çalışmanın ilk bölümünde iki ülkenin de mülteciler konusundaki uluslararası politikaları açıklanacaktır. Almanya çoğunlukla AB politikaları ile uyumlu çalışsa da Türkiye hem ilk sığınılan bir sınır ülkesi olması hem de uzun süre sığınmacı krizi konusunda yalnız bırakılması sebebiyle kendine özgü bir politika izlemektedir. Çalışmanın ikinci bölümünde genel bütçe ve yardım planlaması ile sivil toplum ve bireylerden alınan destekler olmak üzere iki temel başlık yer almaktadır. Her ne kadar iki ülke mültecilere yönelik yoğunlaşmaları açısından benzer görünse de politikaları birbirinden tamamen farklıdır. Sığınmacılar ve mülteciler konusunda acil çözüm bulunması gerektiğinden Türkiye hızlı bir şekilde karar vermek zorunda kalırken, diğer devletler hem yurt içinde hem de yurt dışında politika seçeneği yaratmaya çalışmaktaydı. Başlangıçta her iki ülke de açık kapı politikalarını uygulamaya çalışmıştır, ancak Almanya, sığınmacıların ekonomik ve sosyal statüleri konusunda seçiciliğinden hiçbir zaman vazgeçmemiştir. Ülkelerdeki ekonomik koşullar onları hem uluslararası hem de AB içinde işbirliği yapmaya zorlamıştır. Dolayısıyla Türkiye ve Almanya’nın öncelikleri sığınmacı ve mülteci profiline göre farklılık göstermektedir. Bu farklılık, Türkiye’nin öncelikle ekonomik ve kültürel olarak çözüm bulması ihtiyacını doğururken, Almanya’nın mültecilerin sağladığı işgücünün elde edeceği potansiyel ekonomik faydalar konusunda seçici davranabileceği bir alan bulunmaktadır.

The Political Economy of Refugee Expenditures: Türkiye and Germany Samples

Ceren URCAN

The 1951 Geneva Convention Relating to the Legal Status of Refugees identifies “asylum seeker” as for the people who leave the borders of their country to move to another country and apply for refugee status whose applications are not concluded yet. With the asylum seeker status, people who are on the territory of a state can become resident in the country if they meet certain conditions and can gain the status of “refugee” and via this status they may have legal rights and may claim rights in the international arena. To be named as a refugee in Germany, asylum seekers have to pass a several-stage process successfully and the opportunities that people get in each process are different. Since this study mostly deals with the aftermath of 2015, it has been shaped especially by Syrian refugees and their effects. For the last 10 years, Türkiye has been “hosting”, as it describes itself, Syrian refugees. It provides many supports, especially the provision of humanitarian conditions and the creation of living spaces for them. Türkiye mostly positions this policy and budgeting under the category of “humanitarian aid”. Germany also distributes its support from the federal state budget and the needs of asylum seekers and refugees are met in that way. The point that makes this study different is not the support provided by Germany and Türkiye outside their countries, but the evaluation of the expenditures made for the refugees in their own lands. As a matter of fact, both countries provide aid to refugees in other regions both on behalf of their own states and through international organizations. In the case of Germany, federated states in Germany create a budget for the refugees throughout the country. Total cost for the federal budget expended for refugees and asylum has been drafted as 18.8 billion Euros. The amount of expenditure planned for 2023 is 16.2 billion Euros. Türkiye, on the other hand, has been in the top ranks in recent years in the amount of humanitarian aid provided to refugees.

Based on the general framework mentioned above, it is possible to say that although states' refugee policies require some economic arrangements and budgets domestically, they also manifest themselves in discourses and foreign policy understandings. In this study, the main subject to be examined will be in which areas Germany and Türkiye transfer resources to refugees, especially within their discourses and actions regarding Syrian refugees, and how these resources are made available. In this context, the international policies of both countries on refugees will be explained in the first part of the study. Afterwards, it will be explained how the expenditures are positioned in the economic structure and which services are provided by which actors. Although Germany mostly works in harmony with EU policies, Türkiye follows a unique policy both because it is the first border country to seek asylum and left alone for a long time regarding coping with the refugee crisis. The second part of the study includes two basic headings which are the general budget and aid planning and supports from the civil society and individuals. Even two countries seem similar about their concentration on refugees, their policies are totally different than each other. Since the urgent need to find a solution for asylum seekers and refugees, Türkiye had to decide betimes, while other states was trying to create policy option both domestically and internationally. Initially both countries tried to implement their open- door policies, however Germany has never given up its selectivity regarding the economic and social status of asylum seekers. Economic conditions within the countries force them to cooperate both internationally and within the EU. Hence, the priorities of Türkiye and Germany varies according to the profile up asylum-seeker and refugees. This variation creates a need for Türkiye to find solutions primarily economically and the culturally while Germany has a space to be selective about the potential economic surpluses which will be gained by labor force ensured by refugees.

Kimsesiz Çocuklara İlişkin Devlet Müdahalesi

Pelin Vildan KÖKÇÜ DELİKAYA

Kimsesiz çocuklar -yetim ve yarı kimsesiz- gerek haklarının tahsis edilmesi gerek bu hakların uygulanır hale getirilmesi konusunda toplumda en korunmasız durumda olan ve bu anlamda hakları en çok savunulması gereken öznelerdir. Bu bağlamda kimsesiz çocuklar oldukça önemli kamusal müdahale alanlarından biridir. Bununla birlikte kimsesiz çocuklar her daim toplumda “yönetilmesi gereken” bir özne olarak görülmüştür. Batı Avrupa tarihine bakıldığında 1500’lü yıllardan bu yana, özellikle “başı boş, kimsesiz ve dilenci çocukların” çalışma evlerinde, yetimhaneler ve düşkünler evlerinde yoksul çocuğun yönetimi bağlamında kamusal otoritenin bir müdahale alanı olduğu görülmektedir.

Bu çalışmada Türkiye ekonomisi içinde kimsesiz çocuklara bir devlet müdahalesi olarak Çocuk Esirgeme Kurumu’nun tarihsel gelişimi temelinde, Türkiye’nin kapitalist ekonomiye eklenme sürecinde yaşadığı kırılmalar bağlamında incelemek amaçlanmaktadır.

Çalışmanın temel sorusu “kimsesiz çocuklar”ın maddi üretim tarihi içerisinde hem dünya hem Türkiye ekonomisinde nasıl konumlandırıldığını kavramaktır. Bu anlamda özellikle 19. yüzyıl sonlarında doğan ve günümüze uzanan tarihsel zeminden başlayarak modern devletin kimsesiz çocuklara ilişkin ürettiği politikanın niteliğinin nasıl şekillendiğine değinilecektir. Türkiye ekonomisinde ise Çocuk Esirgeme Kurumunun tarihsel dönüşümü ve kapsamı özelinde kimsesiz çocuklara ilişkin devlet müdahalesinin anlamı sorgulanacaktır.

Bu bağlamda bu çalışmada öncelikle kimsesiz çocuklara ilişkin kamusal otoritenin müdahalesinin temel dinamiği açığa çıkarılması hedeflenmektedir. Bunun için öncelikle kısaca, Batı Avrupa tarihinde kimsesiz çocuklara ilişkin kamusal müdahalelere bakılmakta daha sonra kimsesiz çocuklara ilişkin kamusal müdahaleyi Türkiye ekonomisinin kapitalist ekonomiye eklenme süreci içinde Erken Cumhuriyet Tarihinden başlanarak iktisadi kırılmalar temelinde günümüze kadar kimsesiz çocuklara ilişkin 100 yıllık sosyal politikalar bağlamında niteliksel olarak incelenmektedir. Bu amaçla maddi üretim tarihi içinde üretim biçim ve ilişkilerinin kimsesiz çocuklara ilişkin devlet politikasının belirlenmesindeki rolü açığa çıkarılacaktır.

Türkiye’de çocuğa yönelik sosyal politikaya ilişkin kuramsal çerçeve ortaya konduktan sonra çocuğa yönelik sosyal politikalar incelenirken devletin mali araçları çerçevesince çocuğa yönelik yapılan kamu harcamalarına bakılacaktır. Devletin çocuklara yönelik izlediği sosyal politikalar bakımından kamusal müdahalenin açığa çıkarılmasında ise bütçe, çocuklara yönelik kamu harcamalarını görünür kılmaması bakımından önemli bir araçtır. Türkiye’de çocuklara yönelik kamu harcamalarının merkezi bütçe üzerinden incelemenin bütçenin yapısı gereği mümkün olmadığı ortaya konmaktadır. Türk Bütçe sisteminde çocuk bütçelemesi olmadığından çocuklara yönelik kamu harcamalarına ancak kurumsal düzeyde ulaşılabilmektedir. Bu çerçevede çalışmada Türkiye ekonomisinde kimsesiz çocuklara yönelik harcamalar Çocuk Esirgeme Kurumu’nun son on yıllık bütçesine bakılarak “kimsesiz çocuklara” yönelik kamu harcamalarındaki gelişmeler ilgili kurum özelinde açığa çıkarılacaktır. Ayrıca kurumsal sınıflandırma temelinde kimsesiz çocuklara ilişkin tahsis edilen kamu harcamaları da tartışılmaktadır.

Bu çerçevede kimsesiz çocukların devlet müdahalesindeki temel anlamı 19. yüzyıla uzanan süreçte yoksul ve başı boş olan bu çocukların çalıştırılması ve denetimi şeklinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu anlamda her ne kadar kimsesiz çocukların olduğu düşkünler evleri ve yetimhaneler olsa da bu yerler kimsesiz çocukların bir anlamda denetlendiği ve çalıştırıldığı yerler olmuştur. 19. yüzyıl sonlarıyla birlikteyse özellikle modern devletin doğuşunun

çocukluğun tanımında sermaye birikiminin gerekleri doğrultusunda bir dönüşüm yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu anlamda çocuğun korunmasına ilişkin yaklaşımın güç kazandığı görülmüştür. Ancak kimsesiz çocukların istihdam piyasası tarafından içirilme hedefi değişmemiştir. Türkiye özelinde de kimsesiz çocuklara ilişkin yaklaşımın bazı kazanımlarla birlikte “çalışmaya teşvik” amacını yitirmediği görülmüştür. Türkiye’de çocuğa yapılan kamu harcamalarının kurumsal sınıflandırma temelinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu anlamda en temel kurum olarak Çocuk Esirgeme Kurumu olarak öne çıkmıştır. Ancak daha kapsamlı ve çocuk temelinde kamu harcamalarının izlenebilir hale getirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak kimsesiz çocuklara ilişkin ilgili kurum tarafından gerçekleştirilen kamu harcama düzeylerinin oldukça yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Kimsesiz çocuklara ilişkin politikaların neo-liberal bir yoksulluk yönetimi anlayışına oturduğu vurgulanmaktadır. Kimsesiz çocukların istihdam piyasası tarafından içirilme hedefi değişmemiştir. Türkiye özelinde de kimsesiz çocuklara ilişkin yaklaşımın bazı kazanımlarla birlikte “çalışmaya teşvik” amacını yitirmediği görülmüştür. Bu çerçevede kimsesiz çocuklara devlet müdahalesinin feodalizmin çözülme aşamasından beri, yoksul ve başı boş olan bu çocukların çalıştırılması ve denetimi şeklinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kimsesiz Çocuklar, Çocuğa Yönelik Sosyal ve Mali Politika, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Kamu Harcamaları.

The State Intervention on Orphaned Children

Pelin Vildan KÖKÇÜ DELİKAYA

Orphaned children -orphans and semi-orphans- are the subjects who are in the most vulnerable situation in the society in terms of both the allocation of their rights and the implementation of these rights, and in this sense, their rights need to be defended the most. In this context, orphaned children are one of the most important public intervention areas. However, orphaned children have always been seen as a subject that must be "managed" in the society. When we look at the history of Western Europe, since the 1500s, orphanages and poor children's homes has been an area of intervention of the public authority in the context of the management of the poor child, especially in the workhouses of "stray, orphaned and beggar children".

In this study, it is aimed to examine the historical development of the institution of child protection as a state intervention to orphaned children in the Turkish economy, in the context of the ruptures Turkey experienced in the process of being added to the capitalist economy.

The main question of the study is to comprehend how "orphan children" are positioned in the history of material production both in the world and in the Turkish economy. In this sense, how the nature of the policy produced by the modern state regarding orphans has been shaped, especially starting from the historical ground that was born at the end of the 19th century and extends to the present day will be mentioned. In the Turkish economy, on the other hand, the historical transformation of the the General Directorate of Child Services(Child Protection Agency) and the meaning of the state intervention regarding the orphaned children will be questioned in particular.

In this context, this study primarily aims to reveal the basic dynamic of the intervention of the public authority regarding orphaned children. For this, first of all, public interventions regarding orphans in the history of Western Europe are examined, and then the public intervention regarding orphaned children is analyzed qualitatively in the context of 100 years of social policies regarding orphans, starting from the Early Republic History in the process of incorporating the Turkish economy into the capitalist economy, on the basis of economic breaks up to the present day. For this purpose, the role of mode of production and relations in the history of material production in determining the state policy regarding orphaned children will be revealed.

After the theoretical framework regarding the social policy towards the child in Turkey is presented, the public expenditures for the child will be examined within the framework of the fiscal instruments of the state while examining the social policies towards the child. The budget is an important tool in revealing the public intervention in terms of the state's social policies towards children, in terms of making public expenditures for children visible. It is revealed that it is not possible to examine public expenditures for children in Turkey over the central budget due to the structure of the budget. Since there is no child budgeting in the Turkish Budget system, public expenditures for children can only be reached at the institutional level. In this framework this study will examine the expenditures for orphaned children in the Turkish economy by looking at the last ten-year budget of the General Directorate of Child Services and the developments in public expenditures for "orphan children" will be revealed specific to the relevant institution. Also public expenditures allocated to children on the basis of institutional classification are discussed.

In this context, it has been concluded that the basic meaning of orphan children in the state intervention is the employment and control of these poor and unemployed children in the process

dating back to the 19th century. In this sense, although there are hospices and orphanages with orphaned children, these places have been places where orphans are in a sense supervised and employed. With the end of the 19th century, it was concluded that the birth of the modern state experienced a transformation in the definition of childhood in line with the requirements of capital accumulation. In this sense, it has been seen that the approach to the protection of the child has gained strength. However, the goal of including orphaned children in the labor market has not changed. In Turkey, it has been observed that the approach towards orphans has not lost its purpose of "encouragement to work" with some gains. It has been concluded that public expenditures on children in Turkey are on the basis of institutional classification. In this sense, the the General Directorate of Child Services has come to the fore as the most fundamental institution. However, it was concluded that more comprehensive and child-based public expenditures should be made traceable. . As a result, it is concluded that the level of public expenditure made by the relevant institution for orphans is quite insufficient. Policies regarding orphans are based on a neo-liberal understanding of poverty management and the goal of including orphaned children in the labor market has not changed. In Turkey, it has been observed that the approach towards orphans has not lost its purpose of "encouragement to work" with some gains. In this context, it has been concluded that the state intervention to orphaned children has been in the form of employing and controlling these poor and unemployed children since the dissolution of feudalism.

Keywords: Orphaned Children, Social and Fiscal Policy for Children, General Directorate of Child Services, Public Expenditures.

Göçmenlerin Seçme ve Seçilme Hakkı: Yeni Zelanda Örneği

Ersin ERKAN

Seyfullah GİRİŞEN

Günümüzde çok sayıda ülke göç dalgaları nedeniyle vatandaş olmayan ancak oturum hakkı, çalışma hakkı, mülteci gibi vatandaşlık dışı statülere sahip yüksek oranda nüfusa sahiptir. Örneğin Avrupa Birliği ülkeleri ile göçmen ülkeleri olan ABD, Avustralya, Kanada ve Yeni Zelanda vatandaş olmayan milyonlarca göçmene sahiptir. Bunun yanında hedef ülke olmasa da Türkiye gibi çok sayıda ülke yüksek sayıda sığınmacı ve göçmen barındırmaktadır. Bu bildiride göçmenlerin siyasal hakları, özellikle seçme ve seçilme hakları konusu ele alınacaktır. Amaç, Yeni Zelanda örneğinden hareketle göçmenlerin statüleri ve hakları üzerine yapılan tartışmalara katkı vermektir. Hızlı ve yoğun göç dalgasına maruz kalan Türkiye açısından bu tartışma biraz erken görülebilir. Ancak, göçmenlerin hakları ve statü hakkında çağdaş dünyadaki güncel tartışmaları takip etmek Türkiye'de göç politikalarının orta ve uzun vadeli düşünerek şekillendirilmesine yardımcı olabilecektir. Hakikaten, göç olgusu pek çok alanda olduğu gibi seçme ve seçilme hakkı konusunda yeni meydan okumalar ve gerilimler ortaya çıkarmaktadır. Demokrasinin siyasal katılımın düzeyi ve kapsamı ile ilişkisi dikkate alındığı takdirde göçmenlerin ne ölçüde ve hangi şartlarda siyasal katılım haklarına sahip olduğu önemle ele alınması gereken bir husustur.

Temsili demokratik sistemlerde siyasal katılımın gerek şartları içinde en başta seçme ve seçilme hakkı yer almaktadır. Seçme ve seçilme hakkı Georg Jellinek'in (1893) bireylerin devlet yönetimine katılmasına imkân tanıyan "aktif statü hakları" arasındadır. Tarih boyunca kimlerin seçme ve seçilme haklarını kullanabileceği tartışılmış, bugün çağdaş demokrasilerde belli yaşın üzerinde olan (kısıtlılığı olmayan, hükümlü olmayan vd.) tüm vatandaşların seçme ve seçilme hakkına sahip olduğu kabul edilmiştir. Vergi veren, yıllarca bir ülkede yaşayan göçmenlerin siyasal katılım haklarına özellikle seçme-seçilme hakkına sahip olmaması temel bir hak mahrumiyet olarak kabul edilmektedir. Böyle bir durumun siyasal eşitlik ilkesine aykırı olduğu savunulmaktadır. Bugün göçmen barındıran ülkelerde siyaset göçmen karşıtlığı ve göçmenlere siyasal haklar verilmesini savunan iki zıt yaklaşımın baskısı altındadır.

Yeni Zelanda, göçmenlerin siyasal haklar bağlamında diğer ülkelere nazaran demokratik ve liberal anlayışıyla dikkat çekmektedir. Yeni Zelanda'da göçmenler neredeyse vatandaşlarla aynı siyasal haklara sahiptirler. Zira Yeni Zelanda'da göçmenler hem seçme hem de seçilme haklarına sahiptirler. Seçme ve seçilme için belirlenmiş yasal sınır oldukça düşüktür. Örneğin, seçme hakkına sahip olmak için bir kişinin Yeni Zelanda'da en az 6 ay ikamet etmesi, seçilme hakkına sahip olması için ise 1 yıl ikamet etmesi yeterlidir. Bu liberal yaklaşımın temelinde, vatandaş olsun ya da olmasın herkesin devlet ile bağının güçlendirilmesi bulunmaktadır. Söz konusu yaklaşım aynı zamanda modern demokrasinin temelinde bulunan vergi ve temsil ilişkisine dayanır. Buradan hareketle, Yeni Zelanda'da göçmenler yerel ve genel seçimlerde oy verme hakkına sahip oldukları gibi hem yerel hem de parlamenter düzeyde aday olma yani seçilme haklarına sahiptirler. Bu açıdan Yeni Zelanda istisna teşkil etmektedir. Zira, birçok ülkede göçmenler ne seçilme ne seçme hakkına sahiptirler. Kimi ülkelerde sadece yerel seçimlerde oy verme hakkına sahipken bazı ülkelerde ise hem yerel hem genel seçimlerde sadece oy verme hakkına sahiptirler. Ayrıca, kimi yerlerde sadece yerel düzeyde seçilme haklarına sahiptirler. Ya da Avrupa Birliği örneğinde olduğu üzere kimi ülkelerde sadece Avrupa Parlamentosu seçimlerinde oy kullanma hakkına sahiptirler. Yinelemek gerekirse, Yeni Zelanda ultra liberal ve tümüyle kapsayıcı politikasıyla tüm diğer örneklerden ayrılmaktadır.

Sonuç olarak, Yeni Zelanda'da yaşayan herkesin seçme ve seçilme hakkı teminat altına alınmış, göçmenler sistemin dışında tutulmamıştır. Yeni Zelanda'da göçmenlere verilen siyasal haklar Türkiye gerçekleri düşünüldüğünde oldukça geniş ve uç bir noktada değerlendirilebilir. Zira Türkiye'deki son yıllarda yaşanan göç dalgası gerek nicelik gerekse nitelik açısından Batı ülkelerinin deneyiminden oldukça farklıdır. Bu nedenle benzer uygulamaları beklemek uygun olmayacaktır. Diğer yandan, Türkiye'deki göçmenlerin ve sığınmacıların kısa vadede ülkelerine dönme olasılığının düşüklüğü ve belli bir kesiminin Türkiye'de kalıcı olacağı gerçeğinden hareketle Batı ülkelerindeki göçmenlerin siyasal haklarına dair tartışmalarla ilgilenmek doğru göç politikaları oluşturmak açısından yararlı olacaktır. Zira göçmenler uzun vadede politik haklar talep edebilir.

Anahtar Kelimeler: Demokrasi, göçmenler, siyasal haklar, seçme ve seçilme hakkı, Yeni Zelanda.

The Right of Immigrants to Vote and Run In Elections: The Case of New Zealand

Ersin ERKAN

Seyfullah GİRİŞEN

Currently, many countries have a high proportion of people who do not qualify for citizenship but who hold non-citizenship statuses such as right of residence, right of work, and refugee status. There are millions of non-citizen immigrants living in the European Union and in countries that are known to be immigrant countries, such as the USA, Australia, Canada and New Zealand. Also, although not the destination country, many countries like Turkey host a large number of asylum seekers and immigrants. The paper discusses immigrant political rights, especially their right to vote and run for office. The purpose is to contribute to the discussion on the status and rights of immigrants by examining New Zealand's case. There may be a sense in which this discussion is a little premature in regards to Turkey, which is facing a massive and rapid tide of migration. Nevertheless, following the current debates about immigrants in today's world may assist Turkey in developing medium- and long-term migration policies. Indeed, the migratory phenomenon raises new challenges and tensions on the electoral rights, as in many other domains. Given the relationship between democracy and the level and extent of political participation, the right of immigrants to political participation is a significant issue.

In representative democratic systems, the right to vote and run in elections is one of the prerequisites for political participation. The right to vote and run in elections is among the "active status rights" of Georg Jellinek (1893) which allow individuals to participate in government administration. Throughout history, there has been discussion about who can exercise electoral rights, like voting and running for election. It is now recognized that all citizens over a certain age (who are not legally restricted) have these rights in contemporary democracies. The fact that immigrants who have lived in a country for years without the right to vote and stand for election as taxpayers is seen as a deprivation of fundamental rights. It is argued that this is a violation of the principle of political equality. Today, policy in countries welcoming immigrants is under pressure from two opposing approaches, which are anti-immigrant demands and promoting political rights to immigrants.

New Zealand draws attention to its democratic and liberal understanding of immigrant issues in terms of political rights compared to other countries. In New Zealand, immigrants have almost the same political rights as citizens because they have both the right to vote and the right to stand for office. The legal limit for voting and running in election is quite low. For example, a person must have resided in New Zealand for at least six months to vote and a year's residency to run for office. The basis of this Liberal approach is to strengthen the ties of everyone, citizen and non-citizen, with the state. This approach is also based on the relationship between taxation and representation that underpins modern democracy. In this regard, immigrants in New Zealand have the right to vote and stand in local and parliamentary elections. New Zealand is an exception in this respect, because immigrants have no right to vote or run in many countries,. In certain countries they have the right to vote only in local elections, while in others they have the right to vote in local and general elections. Also, in some countries they are allowed to run only at local elections. Or, as in the case of the European Union, in some countries they can only vote in European Parliament elections. Again, New Zealand stands out from the rest in its ultra-liberal, fully inclusive policy.

Therefore, all New Zealanders are entitled to vote and run for office, and immigrants are not excluded from the system. The political rights accorded to immigrants in New Zealand can be considered very broad and extreme with regard to the realities of Turkey. It is a matter of fact that the migratory wave that Turkey has experienced in recent years is very different from the experience of Western countries in both quantity and quality. Consequently, it would not be appropriate to expect similar claims in Turkey. On the other hand, given that immigrants and asylum seekers in Turkey are less likely to go back to their country in the short term. So, it will be useful to face the debates on the political rights of migrants in Western countries in terms of creating correct immigration policies in Turkey. This is due to the fact that immigrants may demand political rights in the long run.

Keywords: Democracy, immigrants, political rights, right to vote and run, New Zealand.

**Piyasa Başarısızlığı Versus Kamu Başarısızlığı Keynesyen
Müdahaleci Devlet Anlayışı ve Neo-liberal Kalkınmacı
Devlet Anlayışına Cumhuriyetin Yüzüncü Yılında
Türkiye Örneğinde Eleştirel Bir Bakış**

Dilan ÖZDEMİR

Adem ÜZÜMCÜ

Smith, Ricardo, Marshall, Hayek ve Friedman gibi liberal düşüncüyü savunan klasik iktisatçılara göre ekonomiyi görünmez el, yani piyasalar düzenlemektedir. Mal piyasasında fiyatlar, para piyasasında faizler, emek piyasasında ücretlerin esnekliği piyasaların düzenleyici rolünü sağlamaktadır. Piyasalar, tam rekabet piyasası koşullarında optimal üretimi/tüketimi sağlamakta, kaynak dağılımı etkinliğiyle toplumsal refah maksimize edilmektedir. Dolayısıyla klasik iktisatçılara göre devlet, sadece iç-dış güvenliği temin etme ve piyasa düzenini koruyucu hukuksal çerçeveyi sağlamakla mükelleftir. Acaba klasik iktisatçıların piyasalara ilişkin bu öngörülleri doğru mudur? Acaba klasik iktisat taraftarlarınınca kutsanan piyasalar, her zaman etkin sonuçları üretebilmekte midir? Bu soruların cevabı hayır olarak belirtilebilir.

Küreselleşme ile ülkeler arasındaki sınırların kalktığı kaynaklara erişimin daha kolay olduğu bir yapı oluşturulmuştur. Ülkeler için gelişme ve kalkınma gibi kavramlar, hem o ülkede bulunan paydaşlar, hem de uluslararası etkisi olan kurum ve devletler için önem arz etmektedir. İktisadi kalkınmaya etki eden piyasa başarısızlığı ve kamu başarısızlığı kavramları, yönetilmesi ve önlem alınması gereken süreçler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkeler tarafından uygulanan politikalar ve gerçekleştirilen stratejiler yoluyla bu kavramlar yönetilir nitelikte olmaktadır. İktisadi açıdan başarılı olan ülkeler, refah seviyesini arttırmakta ve dolayısıyla gelişmiş ülke statüsünde küresel ekonomik sistemde söz hakkına sahip olmaktadır. Kalkınma teorileri ile de ülkelerin politikaları yönetilmekte ve bakış açılarında değişiklikler yaşanmaktadır. Özellikle 2000'li yıllarda yaşanan dijitalleşme süreci ile ülkelere eleştirel bakış açıları sunulmaktadır.

İktisadi kalkınma, ülkelerin üretim faktörlerini ve kaynaklarını optimal şekilde kullanarak sosyo-ekonomik alanlarda refah düzeyinin artırılmasını ifade etmektedir. Devlet-kalkınma ilişkileri bağlamında üç temel kalkınma yaklaşımından söz edilebilir. Bu yaklaşımlardan Keynesyen çerçeveyi esas alan geleneksel kalkınmacı devlet anlayışı kamu kesiminin ekonomide daha fazla aktif olmasını; neo-liberal kalkınma yaklaşımı kamunun piyasadaki rolünün azaltılması ve devletin küçültülmesini, yeni kalkınmacı devlet anlayışı ise bu iki görüşün dengeli biçimde piyasaya yansımalarını savunmaktadır. Ülkeler, günümüzde kapsayıcı büyüme ve yeni kalkınmacı devlet anlayışına uygun sosyo-ekonomik politikalar geliştirerek kalkınmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda başarı ölçütü, piyasa mekanizmasının doğru/etkin işlemesi, sosyo-ekonomik göstergelerde olumlu gelişmeler kaydedilmesi ve ekonomik hedeflere/amaçlara ulaşılabilirlik.

Gelişmiş ülkeler tarafından uygulanan neo-liberal ekonomi/kalkınma politikaları, 1982 dünya borç krizi sonrası, IMF ve Dünya Bankası gibi uluslararası finans kuruluşları tarafından az gelişmiş/gelişmekte olan ülkelere tek reçete olarak sunulmuştur. Neo-liberal kalkınmacı devlet anlayışında devletin sosyo-ekonomik alandaki etkinliğinin sınırlandırılması söz konusudur. Minimum devlet müdahalesi anlayışı ile kamu teşebbüslerinin özel sektöre devriyle (özelleştirme) iktisadi etkinlik sağlanmakta ve toplumsal refah yükseltilebilmektedir. Ancak devletin küçültülmesi amacıyla devlet işletmeciliği sonlandırılırsa da özel sektörün aşırı fiyat uygulamalarına ve kartel oluşturabilme ihtimaline karşı devletin düzenleyici (regülatör) rolünün korunması gerekmektedir.

Türkiye de 24 Ocak 1980 Kararları ile geleneksel kalkınmacı devlet anlayışından neo-liberal ekonomi politikalarına geçerek bu gelişmeden nasibini iki yıl önce almıştır. Türkiye’de özelleştirme uygulamaları 1990’lı yılların sonundan itibaren hız kazansa da neo-liberal çerçevede piyasaların serbestleştirilmesi, fiyatların, faizlerin serbest bırakılması ve ihracata dayalı büyüme ve kalkınma politikalarına geçiş, 1980’den itibaren başlamıştır. Türkiye dâhil gelişmekte olan ülkelerde 1980’lerden beri uygulanan neo-liberal kalkınmacı devlet anlayışı, işsizlik ve yoksulluk gibi konuları göz ardı etmektedir. Gelişmiş ülkelerin yaşadığı 2008 küresel finans krizi gibi ekonomik sorunlar ve bu ülkelerin çıkarına olabilecek küresel düzenlemeler gündeme sıklıkla gelirken azgelişmiş ülkelerin kalkınma sorunları ikinci plana atılmaktadır. IMF, Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlarda neo-liberal paradigma hakimiyeti olduğu için azgelişmiş ülkelere genellikle standart dışı açık büyüme/kalkınma politikaları izlemeleri önerilmekte, oysa mevcut küresel sistem değişmeden bu önerinin azgelişmiş ülkeler için kalkınma reçetesi olamayacağı gerçeği ıskalanmaktadır.

Yeni kalkınmacı devlet anlayışı, üçüncü bir yol olarak bu gerçeği dikkate almakta, diğer iki yaklaşıma hem eleştiriler getirmekte, hem de kalkınma için daha gerçekçi öneriler getirmektedir. Özellikle orta gelir düzeyindeki gelişmekte olan ülkelerin zengin/gelişmiş ülkeler arasına katılabilmeleri için devletin yeni kalkınmacı rolünün beşeri sermayeye yatırım yapmak, teknolojik gelişmeyi sağlayacak araştırma geliştirme faaliyetlerini desteklemek ve daha adil bir dış ticaret sisteminin kurulması için küresel çabalara katkı sunmak olduğunu belirtmekte ve gelişmekte olan ülkelere gelecekteki zenginlik katacak stratejik alanlarda stratejik dış ticaret politikaları izlemeleri önerisinde bulunmaktadır. Bu bağlamda cumhuriyetin yüzüncü yılını yaşadığımız bu dönemde Türkiye, yeni kalkınmacı devlet anlayışı çerçevesinde stratejik olarak desteklenmesi gereken üretim alanlarını belirlemeli, bu alanlarda daha fazla görünür olmalı ve stratejik dış ticaret politikaları ile gerektiği kadar bu alanları korumalı/teşvik etmelidir. Yeni kalkınmacı devlet anlayışı çerçevesinde stratejik tercihler yapılırken Türkiye’de son dönemde yerel ya da küresel düzeyde ortaya çıkan krizlerden/pandemiden vb. olumsuz etkilenen başta gençler olmak üzere yoksul ve işsiz kitlelerin durumunu iyileştirecek sosyal devlet politikalarının da, her ne kadar IMF gibi uluslararası kuruluşlar verimsiz kamu harcamaları ve kaynak israfı olarak görse de aynı kararlılıkla sürdürülmesinde fayda bulunmaktadır.

**Market Failure Versus Public Failure: A Critical
Overview of the Keynesian Interventionist State Concept
and the Neo-liberal Developmentalist State Concept in
the Centenary of the Republic of Turkiye**

Dilan ÖZDEMİR

Adem ÜZÜMCÜ

According to classical economists such as Smith, Ricardo, Marshall, Hayek and Friedman, who advocated liberal thought, the economy is regulated by the invisible hand, i.e. markets. The flexibility of prices in the goods market, interest rates in the money market and wages in the labor market ensure the regulatory role of markets. Markets ensure optimal production/consumption under perfectly competitive market conditions, and social welfare is maximized through efficient resource allocation. Therefore, according to classical economists, the state is only responsible for ensuring internal and external security and providing the legal framework that protects the market order. But are these predictions of classical economists about markets correct? Do markets, which are celebrated by classical economists, always produce efficient outcomes? The answer to these questions can be stated as no.

Globalization has created a structure in which the borders between countries are removed and access to resources is easier. For countries, concepts such as development and development are important both for stakeholders in that country and for institutions and states with international influence. The concepts of market failure and public failure, which affect economic development, appear as processes that need to be managed and measures taken. These concepts can be managed through policies and strategies implemented by countries. Economically successful countries increase their welfare level and thus have a say in the global economic system as developed countries. With development theories, the policies of countries are managed and changes in their perspectives are experienced. Especially with the digitalization process in the 2000s, critical perspectives are offered to countries.

Economic development refers to increasing the welfare level of countries in socio-economic areas by making optimal use of production factors and resources. In the context of state-development relations, three main development approaches can be mentioned. Among these approaches, the traditional developmentalist state approach, which is based on the Keynesian framework, advocates the public sector to be more active in the economy; the neo-liberal development approach advocates reducing the role of the public sector in the market and downsizing the state; and the new developmentalist state approach advocates a balanced reflection of these two views on the market. Today, countries aim to develop by developing socio-economic policies in line with inclusive growth and the new developmental state approach. In this context, the criteria for success are the correct/effective functioning of the market mechanism, positive developments in socio-economic indicators and the achievement of economic goals/objectives.

Neo-liberal economic/development policies implemented by developed countries were presented as the only prescription for underdeveloped/developing countries by international financial institutions such as the IMF and the World Bank after the 1982 world debt crisis. In the neo-liberal developmentalist understanding of the state, the effectiveness of the state in the socio-economic field is limited. With the understanding of minimum state intervention, economic efficiency and social welfare can be increased by transferring public enterprises to the private sector (privatization). However, even if state management is terminated with the aim of downsizing the

state, the regulatory role of the state should be preserved against the possibility of excessive price practices and cartel formation by the private sector.

With the January 24, 1980 Decisions, Turkey also took its share of this development two years ago by shifting from the traditional developmentalist state approach to neo-liberal economic policies. Although privatization practices in Turkey have gained momentum since the end of the 1990s, the liberalization of markets, deregulation of prices and interest rates, and the transition to export-oriented growth and development policies in the neo-liberal framework started in 1980. The neo-liberal developmental state approach, which has been applied in developing countries including Turkey since the 1980s, ignores issues such as unemployment and poverty. While economic problems such as the 2008 global financial crisis experienced by developed countries and global regulations that may benefit these countries are frequently on the agenda, the development problems of underdeveloped countries are put on the back burner. Since international organizations such as the IMF and the World Bank are dominated by the neo-liberal paradigm, underdeveloped countries are generally recommended to follow standard open-export growth/development policies, while the fact that this recommendation cannot be a development prescription for underdeveloped countries without changing the current global system is missed.

The new developmentalist understanding of the state takes this reality into account as a third way, both criticizing the other two approaches and offering more realistic proposals for development. In particular, it states that the new developmentalist role of the state is to invest in human capital, support research and development activities that will ensure technological development, and contribute to global efforts to establish a fairer foreign trade system in order for middle-income developing countries to join the ranks of rich/developed countries, and recommends that developing countries pursue strategic foreign trade policies in strategic areas that will add future wealth to developing countries. In this context, in this period of the centenary of the republic, Turkiye should identify the production areas that need to be strategically supported within the framework of the new developmentalist state approach, be more visible in these areas and protect/encourage these areas as much as necessary with strategic foreign trade policies. While making strategic choices within the framework of the new developmental state approach, it would be beneficial to continue with the same determination the welfare state policies that will improve the situation of the poor and unemployed masses, especially the youth, who have been adversely affected by the crises/pandemics etc. that have recently emerged locally or globally in Turkiye, even though international organizations such as the IMF see them as inefficient public expenditures and waste of resources.

Kentlerde İklim Değişikliğiyle Mücadelede Kentsel Dönüşümün Rolü ve Türkiye İçin Yaklaşımlar

Çiğdem TUĞAÇ

Banafsheh Mahdızadeh DALIR

Günümüzde kentler, yoğun bir nüfusu ve farklı fonksiyonları barındırmaktadır. Kentler, aynı zamanda üretim ve tüketim süreçlerine de ev sahipliği yapmaktadır. Bu nedenle insan yaşamı ve geleceği üzerinde önemli etkilere sahiptirler. Kentlerde gerçekleştirilen faaliyetler, çağımızın önemli bir sorunu olan iklim değişikliğini ortaya çıkarmaktadır. İklim sisteminin ve buna bağlı hava olaylarının kalıcı biçimde değişiklik göstermesi, iklim değişikliği olarak tanımlanmaktadır. Bunun doğal ve beşerî sebepleri olabilmekle birlikte, Birleşmiş Milletler (BM) ve Dünya Meteoroloji Örgütü'nün ortak kuruluşu olan Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin (IPCC) 2023 yılında yayımlanan en güncel raporu, 6. Değerlendirme Sentez Raporu'nda da belirtildiği gibi; çağımızda yaşanan iklim değişikliği insan kaynaklıdır. Günümüzde, özellikle de kentlerde gerçekleştirilen birçok insan faaliyeti, sera gazı emisyonlarını artırmaktadır. Bu gazlar içinde en fazla üretilen karbondioksitin (CO₂) atmosferdeki oranı, tarihteki en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Bunun anlamı, küresel ısınmanın önümüzdeki süreçte de artmaya devam edecek olmasıdır. Kentlerde gerçekleştirilen enerji üretimi, binalarda ve sanayide enerji kullanımı, giderek yayılan kentlerde kullanım alanı ve sıklığı genişleyen ulaştırma sektörü gibi faaliyetlerde fosil yakıtların aşırı miktarlarda kullanılmasına bağlı olarak sera gazı emisyonları giderek artmaktadır. Bu durum iklim değişikliğiyle mücadele konusunda acil önlemlerin tüm idari düzeylerde, özellikle de kentsel ölçekte alınmasını kaçınılmaz kılmaktadır (European Parliament, 2023).

Dünya nüfusunun yaklaşık %56'sı kentsel alanlarda yaşamaktadır ve BM tarafından bu oranın 2050 yılında %68'e ulaşacağı öngörülmektedir. Yani, dünya nüfusundaki artışa koşut olarak, 2050 yılında 2,5 milyar insan daha kentsel nüfusa eklenmiş olacaktır. Kentsel alanlarda küresel enerjinin 2/3'ü kullanılmaktadır ve küresel sera gazı emisyonlarının %70-80'i kentlerden kaynaklanmaktadır. Kentler, sadece iklim değişikliği sorununa kaynaklık etmemektedir. Aynı zamanda iklim ile ilişkili aşırı hava olayları ve afetlerden de yine en fazla nüfusun ve ekonomik aktivitelerin yoğunlaştığı kentsel alanlar etkilenmektedir (United Nations [UN] Habitat, 2022, s.xv).

Ancak kentler bir yandan da içerdikleri olanaklarla iklim değişikliğiyle mücadele çözümlerini de bünyelerinde barındırmaktadır. Kentler, tarihsel süreçten günümüze sürekli bir değişim ve dönüşüm halinde olmuştur. Kentlerde yaşanan söz konusu dönüşüm süreci günümüzde iklim değişikliğiyle mücadele için de değerlendirilen anahtar bir çözüm haline gelmiş durumdadır. Kentsel dönüşüm, halihazırda önde gelen gündem konularından biri olarak; çevresel, sosyal, ekonomik, politik, kültürel, yasal ve idari boyutları olan çok kapsamlı bir kavramı ifade etmektedir (Jacob, 2019). Günümüzde geleneksel kentsel dönüşüm tanımlamalarında vurgulandığı üzere yalnızca kentlerde yoksul komşulukların düzenlenmesi, yapıların durumlarının düzeltilmesi amacıyla dönük olarak dönüşüm uygulamaları yapılmamakta, aynı zamanda BM tarafından Paris İklim Anlaşması'nda iklim değişikliğiyle mücadelenin iki önemli stratejisi olarak tanımlanan; sera gazı emisyonlarının azaltılması (mitigation) ve iklim değişikliğinin yaşanan ve öngörülen etkilerine uyum sağlanması (adaptation) bağlamlarında da kentsel dönüşüm süreçlerinden aktif şekilde yararlanılmaktadır. Bu kapsamda örneğin, kent nüfusunun ve yapıların yoğun olduğu noktalarda ortaya çıkan kentsel ısı adası oluşumu sorunuyla mücadele edilmesinde kentsel dönüşüm önemli çözümler sunmakta ve bu tip alanlarda gerçekleştirilen kentsel dönüşüm süreçleriyle yoğunluk azaltılarak, açık ve yeşil alan miktarı artırılabilir. Ayrıca kentsel dönüşüm aracılığıyla yapı stoğunun korunurken, mevcut binalarda enerji yalıtımı ve enerji etkinliği sağlanabilmektedir.

Esasen birçok azaltım ve uyum önlemi, kentsel dönüşüm projelerinde kolayca yer alabilme potansiyeline sahiptir, ancak söz konusu önlemlerin kentsel dönüşüm uygulamalarında ne şekilde kullanılabileceğinin irdelenmesi oldukça önemlidir (Liu ve diğ., 2023; UN Framework Convention on Climate Change [UNFCCC], 2014).

Bu doğrultuda bu çalışmanın amacı, iklim değişikliğiyle mücadelede kentsel dönüşümün rolünün değerlendirilmesi ve Türkiye'ye ilişkin yaklaşımların neler olabileceğinin ortaya konulmasıdır. Çalışmada yöntem olarak; ilişkisel araştırma modeli kullanılmış ve çoklu veri kaynaklarından yararlanılmıştır. Bu doğrultuda, iklim değişikliğiyle mücadele ve kentsel dönüşüm ilişkisinin irdelenmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda çeşitli ulusal ve uluslararası kuruluşların çalışmalarından, istatistiki verilerinden, modellerinden, raporlarından ve ulusal ve uluslararası akademik literatürden yararlanılmıştır.

Bu çalışmanın literatüre katkısı, iklim değişikliğini kent ölçeğinde ve farklı sektörler bağlamında değerlendiren çalışmalar olmasına rağmen, kentsel dönüşümü doğrudan bir araç olarak ele alarak; ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlar kapsamında sunacağı faydalar ile birlikte irdeleyen ulusal bir çalışmanın bulunmamasından kaynaklanmaktadır. Çalışmanın sonuçlarından ulusal politika geliştirme süreçlerinde yararlanılması hedeflenmiştir.

Çalışma sonucunda, kentsel dönüşüm uygulamaları olan kentsel yenileme, kentsel koruma, kentsel yeniden canlandırma, kentsel sağlıklılaştırma, kentsel yeniden geliştirme ve kentsel temizleme gibi yöntemlerin birinin ya da birkaçının kombinasyonunun, her kentin veya her mahallenin yerel dinamikleri değerlendirilerek, dirençliliği artırmak doğrultusunda uygulanmasının, iklim değişikliğiyle mücadeleyi ve sera gazı azaltımı ve uyum eylemlerini desteklediği sonucu elde edilmiştir. Bu şekilde geliştirilecek çözümler yerel çevreyi, kentli katılımını ve kentsel ekonomik kalkınmayı da olumlu yönde etkilemektedir. Bu hususların, aynı zamanda Türkiye'nin de taahhüdü bulunan Birleşmiş Milletler 2030 Gündemi ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın ve bunlar içinde özellikle de Amaç 11: Sürdürülebilir Kentler ve Topluluklar ve Amaç 13: İklim Eylemi'nin ve ayrıca Paris İklim Anlaşması'nın hedeflerinin gerçekleştirilmesini destekleyeceği çalışmada elde edilen bir diğer önemli sonuçtur.

The Role of Urban Transformation in Combating Climate Change in Cities and Approaches for Turkey

Çiğdem TUĞAÇ

Banafsheh Mahdizadeh DALIR

Today's cities have a dense population and different functions. Cities are the host of production and consumption procedures at the same time. As a consequence of that cities have significant effects on human life and their future. Activities carried out in cities reveal climate change, which is an important problem of our era. Permanent change in the climate system and associated weather events is called climate change. Although there may be natural and human reasons for this, as stated in the 6th Assessment Report, which is the most recent report of the Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), a joint organization of the United Nations and the World Meteorological Organization, published in 2023; climate change in our era is caused by humans. Today, many human activities, especially in cities, cause greenhouse gas emissions, and the rate of carbon dioxide (CO₂), one of the most important of these gases, in the atmosphere has reached its highest level in history. This means that global warming will continue to increase. Due to the excessive use of fossil fuels, especially during activities such as energy production in cities, energy use in buildings, the frequency of energy usage in increasingly expanding cities, and the expanding transportation sector, greenhouse gas emissions are increasing gradually, and it is necessary to take urgent actions to combat climate change at all administrative levels as well as at the urban scale (European Parliament, 2023).

Approximately 56% of the world's population lives in urban areas, and this rate is predicted by the United Nations to reach 68% by 2050. This means that 2.5 billion people will be added to the urban population in 2050 in parallel with the increase in the world population. 2/3 of global energy is used in urban areas and 70-80% of global greenhouse gas emissions originate from cities. Cities do not only cause the problem of climate change. At the same time, urban areas, where human population and economic activities are concentrated, are most affected by climate-related extreme weather events and disasters. The rapid and devastating effects of climate change are most visible in cities (United Nations [UN] Habitat, 2022, s.xv).

However, cities are also the key to the solution in the fight against climate change with the opportunities they contain. Because cities, by their nature, go through a continuous process of change and transformation, and the said of transformation process in cities has become a key solution that is also evaluated for combating climate change today. Urban transformation, as one of the leading issues on the current agenda, refers to a very comprehensive concept with environmental, social, economic, political, cultural, legal, and administrative dimensions (Jacob, 2019). Today, as emphasized in traditional urban transformation definitions, transformation practices are not only carried out to regulate poor neighbourhoods in cities and improve the conditions of buildings but also for reducing greenhouse gas emissions (mitigation) and adapt to the effects of climate change (adaptation), which are defined as two important strategies of combating climate change and are actively used by the United Nations. For instance, in this context, urban transformation offers important solutions in combating the problem of urban heat island formation, which occurs in areas where the urban population and buildings are in high-density. The problem can be solved by increasing the amount of open and green space and reducing the density with the urban transformation processes. In addition, while protecting the housing stock, through urban transformation it is also possible to provide energy insulation and energy efficiency in existing buildings. In fact, many mitigation and adaptation technics have the

potential to be easily included in urban transformation projects, but it is very important to examine how these techniques can be used in urban transformation in practice (Liu et al., 2023; UN Framework Convention on Climate Change [UNFCCC], 2014).

According to these bases, the aim of this study is to evaluate the role of urban transformation in the fight against climate change and to present the approaches for Turkey. The relational research model was used as a method of the study; Also, multiple data sources were used as data and source materials. Accordingly, it is aimed to examine the relationship between combating climate change and urban transformation. In this context, studies, statistical data, models, reports, national and international scientific literature from various national and international institutions and organizations were used in this study.

The contribution of this study to the literature is that despite many different pieces of research about climate change in the cities and other sectors, there aren't any national studies about urban transformation as a direct tool that has useful impacts on economics, society, and the environment. It is aimed to exploit the results of the study in national policy development processes.

As a result of the study, it was obtained that the application of one or a combination of the methods such as urban renewal, urban conservation, urban rehabilitation, urban revitalization, urban redevelopment and urban cleaning, which are urban transformation applications, by evaluating the local dynamics of each city or each neighbourhood, in order to increase resilience, will contribute to the fight against climate change, and it supports greenhouse gas reduction and adaptation actions. Another important conclusion of the study is that these issues will also support the achievement of the United Nations 2030 Agenda and the Sustainable Development Goals that Turkey is committed to achieving, particularly Goal 11: Sustainable Cities and Communities and Goal 13: Climate Action, as well as the goals of the Paris Climate Agreement.

Cumhuriyetin 2. Yüzyılına Girerken Yatırımlarla İlgili Çoklu Yapıda Kalkınma Ajansı Modelinin Türkiye'deki Geleceği

Nazmi KÜÇÜKYAĞCI

Küreselleşmenin hız kazandığı günümüz dünyasında ülkeler birbirleriyle sürekli bir rekabet içerisinde. Bu rekabette her ülke daha çok yatırım çekerek ulusal gelirini ve halkın refah düzeyini artırma arayışındadır. Bu minvalde bölge kalkınma ajanslarının ilk örneği 1933 yılında ABD'de ortaya çıkmış ve daha sonra Avrupa Birliği (AB) ile AB'ye aday ülkelerde kurulmuştur. Bölge kalkınma ajansları; kapsamında yer alan kentlerin veya bölgelerin kalkınmasını sağlamak, yatırım bakımından ulusal ve uluslararası çekiciliğini artırmak, kültürel ve sosyal değerlerini muhafaza etmek ve geliştirme amacıyla kurulmaktadır.

Bölge kalkınma ajanslarının yereldeki aktörler olan kamu-özel ve sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birliği ve koordinasyonu geliştireceği, gerek ulusal gerekse de uluslararası kaynaklara dayalı olarak bölgesel düzeyde kalkınmayı sağlayacağı, yerel düzeyde inovasyon ve planlama ile bölgesel kalkınmaya katkıda bulunacağı ve katılımcı demokrasi ve yönetim anlayışını bölgesel düzeyde hayata geçireceği öngörülmektedir. Bu kapsamda Türkiye'de 2000'li yılların ilk on yılında sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak, bölgesel ve yerel potansiyeli harekete geçirmeye yönelik kurulan yegâne yapılardan biri kalkınma ajansları olmuştur. Türkiye'de dünyadaki trendin aksine "bölge" kelimesi gerek toplumsal gerekse de siyasal olarak olumsuz olarak değerlendirildiği için kalkınma ajanslarının önündeki bu sözcüğe yer verilmediği görülmektedir. Esasında bu kullanım bile kalkınma ajanslarının nasıl bir yapı olarak kurulacağı ve bu modelin hangi istikamete doğru gideceği noktasında ipucu vermektedir.

Kalkınma ajansı modeli, bölgesel kalkınma politikalarının ulusal olarak yukarıdan aşağıya doğru belirlendiği statik bürokratik örgütlenme anlayışını reddetmektedir. Bu modelin en önemli özelliklerinden birisi, kalkınma politikalarının yerel dinamiklerin katılımıyla aşağıdan yukarıya belirlendiği özerk ve esnek ajans örgütlenmesidir.

Düzenleyici reformlar ve bu reformların önemli unsurlarından olan bölgeselleşme ve yerelleşme politikaları çerçevesinde bölge ölçeğinde oluşturulan kalkınma ajanslarının zamanla siyasal bölgeselleşme ve öz yönetim taleplerini gündeme getireceği ileri sürülmekteyse de Türkiye özelinde durumun farklı olduğu görülmektedir. Kalkınma ajanslarının Türkiye'deki kuruluş serüveni AB süreci ile gerçekleşmiş; bölge ölçeğindeki bu yapılar daha çok AB'nin talebi doğrultusunda ve katılım öncesi mali yardımlardan faydalanmak amacıyla kurulmuşlardır. Kalkınma ajanslarının kurulmasındaki iç talep cılız kalırken; faaliyete geçmelerinden sonrada gerek kurumsal kapasitelerinin gerekse de bütçe verimliliklerinin düşük oluşu nedeniyle başlangıçta bölgesel kalkınmada beklenen performansı gösterememişlerdir.

Bölge planlarının fiziki planlama hiyerarşisinden çıkarılması, AB fonlarını tam olarak kullanılamaması ve uygulamada bölge ölçeğinde yerel katılım ve demokrasinin hayat bulmadığı göz önüne alındığında kalkınma ajanslarının temel kurulma amaçlarını dahi yerine getiremediği görülmektedir. Keza bölge ölçeğinde kurulan kalkınma ajanslarının sınırları Türkiye'nin coğrafi bölge ayrımıyla uyumlu değildir. Dolayısıyla kalkınma ajanslarının bu yapı ve niteliği ile ömrünün uzun olmayacağı söylenebilir.

Nitekim Hükümetin kalkınma ajanslarına ek olarak bölgesel ölçekte bölge kalkınma idarelerini oluşturması, 6360 sayılı Kanun ile büyükşehirleşme yoluna giderek il/kent bölgelerine yönelmesi ve büyükşehir statüsündeki illerde kalkınma ajansları ile benzer görev ve yetkilere sahip

YİKOB(Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı)'ların kurulması kalkınma ajansları şeklindeki oluşturulan modelin varlığını daha da tartışılmalı hale getirmiştir. Tüm bu gelişmelere rağmen Türkiye'de ajansların kaldırılması ya da fonksiyonlarının YİKOB ve bölge kalkınma idarelerine göre yeniden düzenlenmesi doğrultusunda bir politikanın/çalışmanın olmadığı görülmektedir. Kaldı ki Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi(CHS)'ne geçiş ile birlikte kalkınma ajanslarının merkezde koordinasyonunu sağlayan Kalkınma Bakanlığı kapatılmış, ajansların koordinasyonu Kalkınma Bakanlığının halefi niteliğindeki Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı yerine Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına verilmiştir. Diğer taraftan yeni sistemle birlikte kalkınma ajanslarının merkezdeki koordinasyonu kurumsallaşırken ajansların kurumsal kapasitelerinin geliştiği gözlemlenmektedir. Ancak CHS ile bir değişim olsa da yerel düzeyde merkezde kalkınma ajansı modelinin de bulunduğu yatırımlarla ilgili çoklu yapının olduğu düzende köklü bir değişim ve dönüşüm yaşanmamıştır.

Bu çalışmada kuruluşlarından itibaren on beş yıllık zaman geçen kalkınma ajanslarının kuruluş süreci, coğrafi sınırlara uygunluğu, kurumsal yapıları, görev, yetki ve sorumlulukları ile bütçe analizleri çerçevesinde etkinlik ve verimlilikleri ele alınarak bu modelin yatırımlarla ilgili diğer kurumlar arasındaki yeri tartışılmaktadır. Cumhuriyetin ikinci yüzyılına girerken bu modelin Türkiye'deki başarılı ve başarısız yönleri üzerinde durulmakta ve gelecek dönemde kalkınma ajanslarının kalıcı bir yapı olarak varlığını sürdürüp sürdüremeyeceği ve yatırımlarla ilgili çoklu yapının olduğu düzende bu modelin hangi yöne evrilebileceği değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kalkınma, Bölge, Kalkınma Ajansları, Yatırım

The Future of Development Agency Model in Turkey of The Multi-Structural Regarding Investments in The 2nd Century of The Republic

Nazmi KÜÇÜKYAĞCI

In today's world, where globalization is gaining momentum, countries are in constant competition with each other. In this competition, each country seeks to increase its national income and the welfare level of the people by attracting more investments. In this respect, regional development agencies were established in the European Union (EU) and EU candidate countries, the first example of which was established in the USA in 1933. regional development agencies; It is established to ensure the development of the cities or regions within the scope of the agency, to increase their national and international attractiveness in terms of investment, to preserve and develop their cultural and social values.

Regional development agencies will develop cooperation and coordination between local actors, public-private and non-governmental organizations, ensure regional development based on both national and international resources, contribute to regional development with innovation and planning at local level, and promote participatory democracy and governance understanding regionally level is anticipated. In this context, development agencies have been one of the only structures established in Turkey in the first decade of the 2000s to ensure sustainable development and to activate regional and local potential. Contrary to the trend in the world, in Turkey, the word "region" is evaluated negatively both socially and politically, so it is seen that this word is not included in the front of the development agencies. In fact, even this usage gives a clue as to how the development agencies will be established and in which direction this model will go. The development agency model rejects the understanding of static bureaucratic organization in which regional development policies are determined nationally from top to bottom. One of the most important features of this model is the autonomous and flexible agency organization in which development policies are determined from the bottom up with the participation of local dynamics.

Although it is claimed that the development agencies established at the regional scale within the framework of regulatory reforms and regionalization and decentralization policies, which are important elements of these reforms, will bring political regionalization and self-government demands to the agenda over time, it is seen that the situation is different in Turkey. The adventure of establishment of development agencies in Turkey took place with the EU process; These regional structures were established in line with the EU's request and to benefit from pre-accession financial aid. While the domestic demand for the establishment of development agencies remained weak; They could not show the expected performance in regional development at the beginning due to their low institutional capacity and budget efficiency after they started operating.

Considering that regional plans are removed from the physical planning hierarchy, EU funds cannot be used fully, and local participation and democracy at the regional scale do not come to life in practice, it is seen that development agencies cannot even fulfill their basic establishment goals. Likewise, the boundaries of the development agencies established at the regional scale are not compatible with Turkey's geographical division. Therefore, it can be said that the life of development agencies will not be long with this structure and quality.

As a matter of fact, the government's creation of regional development administrations on a regional scale in addition to development agencies, the move towards metropolitanization with the Law No. 6360, and the establishment of YIKOBs with similar duties and authorities in metropolitan

provinces, the existence of the model created in the form of development agencies is even more controversial. has made. However, despite all these developments, it is seen that there is no policy/study in Turkey to abolish agencies or reorganize their functions according to YIKOB(Investment Monitoring and Coordination Department) and regional development administrations. Moreover, with the transition to the Presidential Government System(PGS), the Ministry of Development, which provided the coordination of the development agencies at the center, was closed, and the coordination of the agencies was given to the Ministry of Industry and Technology instead of the Presidential Strategy and Budget Directorate, which is the successor of the Ministry of Development. On the other hand, with the new system, while the coordination of the development agencies in the center is institutionalized, it is observed that the institutional capacities of the agencies have improved. However, although there has been a change with the PGS, there has not been a radical change and transformation in the system where there is a multi-structure regarding investments, including the development agency model at the local level.

In this study, the place of this model among other institutions related to investments is discussed by discussing the establishment process of development agencies, which has been fifteen years since their establishment, their suitability to geographical borders, their institutional structures, duties, authorities and responsibilities, and their efficiency and productivity within the framework of budget analysis, which has been fifteen years since their establishment. As we enter the second century of the Republic, the successful and unsuccessful aspects of this model in Turkey are emphasized and it is evaluated whether the development agencies can continue to exist as a permanent structure in the future and in which direction this model can evolve in an order where there are multiple structures related to investments.

Keywords: Development, Region, Development Agencies, Investment.

Yatırım İzleme Koordinasyon Başkanlıklarının Etkinliğinin Ölçümü

Oral KARAKAYA

2012 yılında yayımlanan 6360 sayılı Yasayla büyükşehirlerde bulunan il özel idarelerinin tüzel kişiliklerinin kaldırılması ve bu idarelerin yerel ortak ihtiyaçların karşılanmasına yönelik görevlerinin belediyelere, 'merkezi' görevlerinin de yeni kurulan yatırım, izleme ve koordinasyon başkanlıklarına (YİKOB) verilmesiyle birlikte Türk Kamu Yönetimi sistemine giren YİKOB'lar, kuruluşundan bu yana tartışma konusu olmuştur. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri arasında yer alan 'merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri', 'sosyal güvenlik kurumları' ve 'mahallî idareler' sınıflandırmasındaki yeri incelendiğinde, YİKOB'ların sosyal güvenlik kurumu ve mahalli idare olmadığı açık olmakla birlikte, belirtilen Kanun'un ekinde yer alan merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri arasında da yer almadığı görülmektedir.

YİKOB'lara ilişkin olarak alanyazında konunun kamu örgütlenmesi açısından incelenerek, atipik yeni bir örgütlenme, yenilikçi bir yaklaşım ve dönüşüm modeli, yerelde yeni bir merkezi yönetim birimi nitelendirmelerinin yapıldığı; Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı çerçevesinde yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıklarının değerlendirildiği; il özel idareleriyle karşılaştırma yapıldığı; işlevsel açıdan İzmir'de bulunan YİKOB'un ele alındığı ve yönetişim açısından etkinliklerinin tartışıldığı görülmektedir.

Bu çalışmada, Türkiye'de YİKOB'ların görev yetki ve sorumluluklarını etkin olarak yürütüp yürütemediklerinin tespiti amacıyla bir ölçek geliştirilmesi ve ölçeğin alanda uygulanması amaçlanmıştır. Ölçek geliştirmenin ilk aşamasında Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik'te yer alan hükümlerden yararlanılarak kırk üç maddelik ölçek adayları anket sorusu tespiti yapılmıştır. Sorular uzmanlara gönderilerek, her biri için 'gerekli', 'yararlı ancak gereksiz' ve 'gereksiz' cevaplarından birini işaretlemeleri istenmiştir. 10 uzman tarafından ölçek adayları anket soruları havuzu değerlendirilmiştir. Kapsam geçerliliklerinin incelenmesiyle, 10 uzman tarafından anket sorularına verilen cevaplar çerçevesinde, 20 anket sorusu belirlenmiş ve kapsam geçerlilik indeksi 0,63 olarak tespit edilmiştir. Uzmanlarla yürütülen ölçek adayları çalışmalarında kapsam geçerlilik ölçütü (KGÖ) olan 0,62'den büyük bir rakam olmuştur. Böylece KGÖ>0,62 olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir ölçek geliştirilmiştir. Ölçek geliştirmede, nitel kökenli kuramsal form tercih edilmiş, Lawshe tekniği kullanılarak kapsam geçerlilik çalışması yapılmıştır.

20 soruluk anket, ülke genelinde yatırım izleme ve koordinasyon başkanı olarak görev yapan 30 vali yardımcısına Google forms üzerinden gönderilmiş, 20 vali yardımcısı anket sorularını cevaplamıştır. Araştırmanın 30 kişilik evreninden 20'sinin yanıtı alınarak, 2/3 oranında bir katılım sağlanmıştır. Ayrıca, anketi dolduran 3 vali yardımcısıyla da derinlemesine görüşme yapılmıştır. Anket sonuçları analiz edilerek, YİKOB'ların işlevlerine, etkinliklerine ve yönetsel sorunlarına ilişkin bazı sonuçlara ulaşılmıştır. Makalenin önemi, YİKOB'ların etkinliğine yönelik bir ölçek geliştirilme ve alanda uygulama çabası olmuştur. Etkinlik, amaca uygunluk anlamında değerlendirilmiştir.

YİKOB'ların etkinliğini ölçmek amacıyla ildeki kamu yatırımlarının koordinasyon ve takibi, büyükşehir belediyeleriyle koordinasyon ve iş birliği, 112 acil çağrı merkezi hizmetlerinin yürütümündeki etkinlik, her yıl hazırlanan kurumsal değerlendirme raporlarının niteliği, maden veya jeotermal ve doğal su kaynaklarının bulunduğu en yakın yerleşim yerlerinin altyapı ve yerel

ortak ihtiyaçlarında kullanılmak üzere aktarılan ödeneklerin etkin kullanımı, merkezi idare tarafından yapılan her türlü yardımın koordinasyonu, merkezi idare tarafından yapılan bazı yardımların harcanmasının acil durumlarda bizzat yapılması, merkezi idarenin taşrada yapacağı yatırımların bizzat yapılması, il'in ihtiyaçları çerçevesinde gerektiğinde her türlü yatırım ve hizmetleri yerine getirebilmek amacıyla, kamu kurum ve kuruluşlarıyla iş birliği yapılması ve ortak projeler yürütülmesi, ilin ihtiyaçları çerçevesinde gerektiğinde her türlü yatırımı ve hizmetleri yerine getirebilmek amacıyla sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapma ve ortak projeler yürütme, il koordinasyon kurulu toplantılarının kamu hizmetlerinin etkin olarak sunumuna verdiği katkı, kamu yatırımlarını izleme ve değerlendirme toplantılarının etkinliği, karar alma sürecinin merkezîyetçiliği, karar alma sürecinin demokratikleştirilmesinin hesap verebilirlik açısından yararı, kültür ve tabiat varlıklarına ilişkin görevlerinin yerel yönetimlere devredilmesinin gerekip gerekmediği, YİKOB başkanlığının valinin emrinde olmasının hizmetlerinin yürütümünü kolaylaştırıp kolaylaştırmadığı, İl özel idaresi modelinin YİKOB'a göre hizmet üretiminde daha demokratik olup olmadığı, YİKOB başkanlıkların il özel idarelerine göre daha kolay karar alıp hızlı hizmet üretme kapasitesine sahip olup olmadığı yönündeki sorulara alınan yanıtlar ayrıntılı bir şekilde değerlendirilerek bazı sonuçlara ulaşılmıştır.

YİKOB'ların etkinliğinin ölçülmesine yönelik kriterlerin hazırlanması ve alanda uygulanması amacıyla yapılan bu çalışmadan üç ana sonuca ulaşılmıştır. İlk olarak başkanlıkların işlevlerini yerine getirme düzeyleri tespit edilmiş, ikinci olarak "kâğıt üzerinde kalan" başka bir ifadeyle yerine getirilemeyen görevler belirlenmiş ve son olarak da modelde yeniden düzenleme ihtiyacı olan alanlar ortaya konulmuştur.

Measuring the Effectiveness of Investment Monitoring Coordination Presidencies

Oral KARAKAYA

With the Law No. 6360 published in 2012, the legal entities of the special provincial administrations within the metropolitan cities were abolished and the duties of these administrations to meet the local common needs were given to the municipalities, and the 'central' duties were given to the newly established investment, monitoring and coordination presidencies (YIKOB). YIKOBs, which entered into force, have been the subject of discussion since their establishment. When the classification of 'public administrations within the scope of central administration', 'social security institutions' and 'local administrations', which are among the public administrations within the scope of general government in the Public Financial Management and Control Law No. 5018, is examined, it is seen that YIKOBs are not social security institutions and local administrations. Although it is clear that it is not among the public administrations within the scope of the central administration included in the annex of the Law No. 5018.

In the literature regarding YIKOBs, the subject has been examined in terms of public organization, and 'an atypical new organization', 'an innovative approach and transformation model', 'a new central administration unit at the local level' have been described; YIKOBs were evaluated within the framework of the European Charter of Local Self-Government; Comparisons were made with special provincial administrations; from the functional point of view, it is seen that YIKOB in Izmir is discussed and its activities in terms of governance are discussed.

In this paper, it is aimed to develop a scale and apply the scale in the field in order to determine whether YIKOBs in Turkey can effectively carry out their duties, authorities and responsibilities. In the first stage of the scale development, a survey question consisting of forty-three items was determined by making use of the provisions in the Regulation on the Duties, Authorities and Responsibilities of the Investment Monitoring and Coordination Presidency and Working Procedures and Principles. The questions were sent to the experts and they were asked to mark one of the answers as 'necessary', 'useful but unnecessary' and 'unnecessary' for each. The scale candidate survey questions pool was evaluated by 10 experts. By examining the content validity, 20 survey questions were determined within the framework of the answers given by 10 experts to the survey questions and the content validity index was determined as 0.63. In the scale candidate studies conducted with experts, the content validity criterion (CVI) was greater than 0.62. Thus, a statistically significant scale was developed since $CVI > 0.62$. In scale development, qualitative theoretical form was preferred and content validity study was carried out using Lawshe technique.

Twenty questions-survey was sent to 30 deputy governors, who serve as the head of investment monitoring and coordination across the country, via Google forms, and 20 deputy governors answered the survey questions. Responses were received from 20 of the 30-person population of the study, and a participation rate of 2/3 was achieved. In addition, in-depth interviews were conducted with 3 deputy governors who filled out the questionnaire. By analyzing the results of the survey, some results regarding the functions, activities and administrative problems of YIKOBs were reached. The importance of the article has been an effort to develop a scale for the effectiveness of YIKOBs and practice in the field. Efficiency was evaluated in terms of fitness for purpose.

In order to measure the effectiveness of YIKOBs, coordination and follow-up of public investments in the province, coordination and cooperation with metropolitan municipalities, efficiency in the

execution of 112 emergency call center services, the quality of the institutional evaluation reports prepared every year, the infrastructure and effective use of appropriations transferred to be used for local common needs, coordination of all kinds of aid provided by the central administration, spending of some aids made by the central administration in emergency situations, making the investments to be made by the central administration in the provinces, all kinds of investments and services when necessary within the framework of the needs of the province. To cooperate with public institutions and organizations and to carry out joint projects, to cooperate with non-governmental organizations and to carry out joint projects in order to fulfill all kinds of investments and services, when necessary, within the framework of the needs of the province, the contribution of the provincial coordination board meetings to the effective provision of public services. The effectiveness of public investment monitoring and evaluation meetings, the centrality of the decision-making process, the benefits of democratization of the decision-making process in terms of accountability, whether the duties of cultural and natural assets should be transferred to local governments, whether the YIKOB presidency is under the command of the governor facilitates the execution of the services of YIKOB, According to the survey, the answers to the questions such as whether it is more democratic in service production, whether the YIKOB presidencies have the capacity to make decisions and produce faster services than the special provincial administrations have been evaluated in detail and some results have been reached.

Three main conclusions have been reached from this study, which was conducted in order to prepare criteria for measuring the effectiveness of YIKOBs and to apply them in the field. Firstly, the level of fulfilment of the functions of the directorates has been determined, secondly, the tasks that 'remain on paper', in other words, the tasks that cannot be fulfilled, have been identified, and finally, the areas in need of reorganisation in the model have been revealed.

Türkiye'de Sera Gazı Emisyonları ile Gayrisafi Yurtiçi Hasıla Arasındaki Dinamik İlişkinin İncelenmesi

Göktuğ ŞAHİN

Savaş GAYAKER

Hava kirliliği ve küresel ısınma; biyolojik çeşitliliğe, çevreye, ekonomiye, insan sağlığına ve refaha olan olumsuz etkileri nedeniyle tüm yaşamı tehdit etmektedir. Küresel bir çözüm arayan ülkeler, iklim değişikliğinin olumsuz sonuçlarını hafifletme konusunda endişe duymaktadır ve tüm dünya, bu sorunların çözümü için yasama ve düzenlemeler aracılığıyla potansiyel çözümleri tartışmaktadır. Ayrıca küresel ısınma, küresel yüzey sıcaklığındaki gözlemlenen veya projeksiyonlarla tahmin edilen artışla ilgilidir ve bu artışın temel nedeni, radyoaktif zorlamaya yol açan insan faaliyetlerine dayandırılmaktadır. Sera etkisi olarak bilinen olgu ise atmosferde bulunan çeşitli bileşenler tarafından kızılötesi ışınların emilmesi ile ilgilidir. Bu bileşenler sera gazları, bulutlar ve aerosoller gibi çeşitli unsurları içermektedirler. Bahsedilen bileşenler, Dünya'nın yüzeyinden ve diğer atmosfer unsurlarından gelen ışınları emer ve ardından kızılötesi ışınları tüm yönlere eşit bir şekilde yaymaya başlamaktadırlar. Sera gazı (SG) yoğunlukları yükseldikçe ve Dünya'nın yüzeyi ile troposferin sıcaklığı arttıkça, bu olgunun büyüklüğü de artar. Sera gazları, Dünya'nın yüzeyinden, atmosferden ve bulutlardan gelen kızılötesi ışınların spektrumunda belirli dalga boylarında ışını emebilme ve yayabilme yeteneğine sahip bir tür atmosfer gazı sınıfını temsil eder. Bu olgu ise nihayetinde küresel ısınmanın ve iklim değişikliğinin ortaya çıkmasına, sonuç olarak da sera etkisinin meydana gelmesine yol açar.

Öte yandan Gayrisafi Yurtiçi Hasıla (GSYH), belirli bir zaman diliminde bir ülkenin toplam ekonomik üretimini ölçmede kullanılan temel bir makroekonomik göstergedir. GSYH, bir ülkenin ekonomik durumu, büyüme ve verimliliğini belirlemede değerli bir araçtır ve genellikle çeyreklik veya yıllık olarak hesaplanırken hem somut hem de soyut ürünleri içermektedir.

Ayrıca, bir ekonominin GSYH ile SG emisyonları arasındaki ilişki, sürdürülebilir kalkınmayı sağlayabilmek adına kritik bir araştırma alanıdır. Tarihsel olarak incelendiğinde, GSYH büyümesi ile SG emisyonları arasında pozitif bir ilişki gözlenmektedir ve bu durum çeşitli faktörler tarafından desteklenmektedir. Tipik olarak; ekonomik büyüme, üretim, enerji tüketimi ve emisyon yoğun endüstrilere ağırlık veren ülkelerin yapısal bileşimi giderek artan emisyonlara yol açmaktadır. Ancak teknolojinin ilerlemesi, politika müdahaleleri ve enerji verimliliğini artırma çabaları, ekonomik büyümeyi emisyonlardan ayırtırmaya yardımcı olabilir. Ekonomik büyüme ile çevresel sürdürülebilirlik arasında denge kurmak, çevre ve toplum üzerindeki SG emisyonlarının olumsuz etkilerini en aza indiren sürdürülebilir ve olumsuz etkenlere karşı dayanıklı bir ekonomi elde edebilmek için bu ilişkiyi incelemek önemlidir.

GSYH ile SG emisyonları arasındaki ilişki karmaşık ve çok boyutlu bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Aslında bir ekonominin yapısı, emisyon profilini etkilemektedir. GSYH bileşiminde emisyon yoğun endüstriler açısından daha büyük bir paya sahip olan ülkeler genellikle daha yüksek emisyon seviyelerine sahiptir. Ekonomik büyümenin tarihsel olarak artan emisyonlarla ilişkilendirilmiş olmasına rağmen, GSYH büyümesini emisyonlardan ayırtırmak için sürdürülebilir kalkınma yollarını izlemek önemlidir. Bu durum daha temiz teknolojilerin benimsenmesini, enerji verimliliği önlemlerini, politika müdahalelerini ve çevresel endişelerin ekonomik karar alma süreçlerine entegrasyonunu gerektirmektedir.

Yukarıda bahsedilen konulara katkı sağlamak amacıyla bu çalışmada, GSYH ve SG emisyonları arasındaki nedensellik ilişkisi ele alınmaktadır. Analizde, geleneksel tahmine dayalı yaklaşımların

aksine Nedensel Ayırıştırma Yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, anlık faz bağımlılığına dayanarak sebep-sonuç ilişkilerini daha derinlemesine incelemektedir. Yani, bu yöntem zaman veya durum bağımlılığına dayanmamaktadır fakat anlık faz bağımlılığı üzerinden sebep ve sonuç arasındaki ilişkiyi değerlendirmektedir. İlgili metodoloji, iki temel varsayıma dayanmaktadır. İlk olarak herhangi bir sebep-sonuç ilişkisi, kaynak ve hedef arasındaki anlık faz bağımlılığı ile belirli bir zaman ölçeğine özgü bileşenlerde ölçülebilir. İkinci olarak, hedefte kaynaktan kaynaklanan faz dinamikleri, hedefin kendisiyle ayrılabilir. Diğer bir deyişle, bir etkinin kaynağı olan faktörü belirlemek için hedefteki dinamikleri ayırştırmak mümkündür.

Analizlerde, Topluluk Kip Ayırıştırması (EEMD) ve Hilbert-Huang Dönüşümü (HHT) gibi karmaşık matematiksel araçlar kullanılarak anlık faz ve frekans bilgileri elde edilmektedir. Faz uyumu, iki zaman serisi arasındaki nedensel ilişkilerin gücünü değerlendirmek için hesaplanmaktadır. Bu entegre yaklaşım, ekonomik değişkenler arasındaki etkileşimleri anlamak için değerli çıkarımlar sunmaktadır. Çalışmada, Türkiye'nin ekonomik performansı ve çevresel etkileri arasındaki nedensel ilişkileri anlamak için kapsamlı bir çerçeve sunulmaktadır. Bu durum, politika yapıcılar için SG emisyonları ve ekonomik büyüme arasındaki dengeyi daha iyi anlamalarını ve uygun stratejiler geliştirmelerini sağlayabilir.

Genel olarak bu çalışma, 1951 ile 2018 yıllarını kapsayan dönemde Türkiye'deki GSYH ile SG emisyonları arasındaki nedensel ilişkinin incelenmesini amaçlamaktadır. İnceleme; EEMD, HHT ve Faz Uyumluluk Yöntemlerini birleştiren Nedensel Ayırıştırma Yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın odak noktası, sanayi üretimiyle bağlantılı olan ve SG emisyonlarına önemli ölçüde katkıda bulunan birincil sektörlerin belirlenmesidir. Analiz, GSYH'den SG emisyonlarına doğru tek yönlü ve kısa vadeli bir nedensel ilişkiyi, ortalama olarak yaklaşık 3 yıllık bir dönemi kapsayacak şekilde ortaya koymaktadır. Bu bulguya dayanarak GSYH'deki değişikliklerin SG emisyonları üzerinde kısa vadeli etkilere sahip olduğunu ancak tersinin geçerli olmadığını öne sürülmektedir. Çalışmada; Karbondioksit, Metan ve Nitroz Oksit gazlarına özel önem verilmekte olup bu gazların GSYH ile güçlü ve tutarlı bir nedensel ilişkisi olduğu gözlenmektedir. Çalışmanın akademik literatüre önemli katkıları ise ilgili dinamik nedenselliği incelemek için EEMD kullanılması ve gerçekleştirilen literatür taraması ışığında önemli bir boşluğu doldurmasıdır. Ampirik sonuçlar, Türkiye'de GSYH büyümesi ile SG emisyonları arasında karmaşık ancak gözlemlenebilir bir ilişkinin olduğunu ve bu ilişkinin dönemsel dalgalanmalar ile daha da karmaşıklaştığını göstermektedir.

Bu bulgular, Türkiye'deki politika yapıcıların GSYH dalgalanmalarının çeşitli SG emisyonları üzerindeki ince etkilerini kabul etmeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Spesifik gazlar ve sektörlerin GSYH değişimlerine en duyarlı olduklarını tanımak, ekonomik genişlemenin çevresel etkilerini dengelemek için hedefli stratejiler oluşturmayı sağlayabilir. Bu belirlenen nedensel bağlantıları kısa ve orta vadelerde ele almak, Türkiye'yi sürdürülebilir bir yol haritasına yönlendirmede kilit bir rol oynayacaktır.

Investigating the Dynamic Relationship Between Greenhouse Gas Emissions and Gross Domestic Product in Türkiye

Göktuğ ŞAHİN

Savaş GAYAKER

Air pollution and global warming pose a threat to all life due to their adverse effects on biological diversity, the environment, the economy, human health, and welfare. Countries seeking global solutions are concerned about mitigating the adverse consequences of climate change, and the world is debating potential solutions through legislation and regulations. Furthermore, global warming is associated with observed or projected increases in global surface temperatures, primarily attributed to human activities that lead to radiative forcing. The phenomenon known as the greenhouse effect involves the absorption of infrared radiation by various components in the atmosphere, including greenhouse gases (GHG), clouds, and aerosols. These components absorb radiation from the Earth's surface and other atmospheric elements, subsequently emitting infrared radiation in all directions. As GHG concentrations increase and the temperature of the Earth's surface and troposphere rises, the magnitude of this phenomenon grows. GHG represent a class of atmospheric gases capable of absorbing and emitting radiation at specific wavelengths in the spectrum of infrared radiation originating from the Earth's surface, atmosphere, and clouds. This ultimately leads to global warming and climate change, resulting in the greenhouse effect.

On the other hand, Gross Domestic Product (GDP) is a fundamental macroeconomic indicator used to measure a country's total economic output over a specific period. GDP serves as a valuable tool for assessing a country's economic status, growth, and productivity and is typically calculated on a quarterly or annual basis, encompassing both tangible and intangible products.

Furthermore, the relationship between a country's GDP and GHG emissions is a critical research area for achieving a sustainable development. Historically, there has been a positive correlation between GDP growth and GHG emissions, supported by various factors. Typically, the structural composition of countries that emphasize economic growth, production, energy consumption, and emission-intensive industries leads to increasing emissions. However, technological advancements, policy interventions, and efforts to improve energy efficiency can help decouple economic growth from emissions. Balancing economic growth with environmental sustainability is important for examining this relationship and achieving an economy that is sustainable and resilient against negative environmental factors.

The relationship between GDP and GHG emissions is complex and multi-dimensional. In fact, the structure of an economy influences its emission profile. Countries with a larger share of emission-intensive industries in their GDP composition often have higher emission levels. While economic growth has historically been associated with increasing emissions, it is important to follow sustainable development paths to separate economic growth from emissions. This requires the adoption of cleaner technologies, energy efficiency measures, policy interventions, and the integration of environmental concerns into economic decision-making processes.

To contribute to the aforementioned issues, this study examines the causal relationship between GDP and GHG emissions. Unlike traditional regression-based approaches, Causal Decomposition Method is employed in the analysis. This method explores cause-and-effect relationships in-depth based on instantaneous phase dependence, which means it does not rely on time or state dependence but evaluates the relationship based on instantaneous phase

dependence. The methodology in question is based on two fundamental assumptions. Firstly, any cause-and-effect relationship can be measured in terms of instantaneous phase dependence between the source and the target, with specific components being measured in certain time scales. Secondly, the phase dynamics in the target can be separated from those originating from the source. In other words, it is possible to decompose the dynamics in the target to identify the factor that is the source of an effect.

In the analysis, instantaneous phase and frequency information is obtained using complex mathematical tools such as Ensemble Empirical Mode Decomposition (EEMD) and Hilbert-Huang Transformation (HHT). Phase coherence is calculated to assess the strength of causal relationships between two time series. This integrated approach provides valuable insights into understanding interactions between economic variables. The study presents a comprehensive framework to understand causal relationships between Türkiye's economic performance and environmental impacts. This can help policymakers better understand the balance between GHG emissions and economic growth, enabling them to develop appropriate strategies.

In summary, this study aims to investigate the causal relationship between GDP and GHG emissions in Türkiye for the period spanning from 1951 to 2018. The examination utilizes the Causal Decomposition Method, combining EEMD, HHT and Phase Coherence Methods. The focus of the study is to identify primary sectors associated with industrial production that significantly contribute to GHG emissions. The analysis reveals a unidirectional and short-term causal relationship from GDP to GHG emissions, covering an average period of approximately three years. Based on these findings, it is suggested that changes in GDP have short-term effects on GHG emissions, but the reverse is not true. The study places particular emphasis on Carbon Dioxide, Methane, and Nitrous Oxide gases, observing a strong and consistent causal relationship with GDP. Notably, the study contributes to the academic literature by employing the EEMD to examine relevant dynamic causality and filling an important gap identified in the literature. Empirical results suggest that there is a complex but observable relationship between GDP growth and GHG emissions in Türkiye, which is further complicated by periodic fluctuations.

These findings highlight the need for policymakers in Türkiye to acknowledge the subtle effects of GDP fluctuations on various GHG emissions. Recognizing which specific gases and sectors are most sensitive to changes in GDP can assist in formulating targeted strategies to balance economic expansion with environmental impacts. Addressing these identified causal links in the short and medium term can play a crucial role in guiding Türkiye toward a sustainable roadmap.

Küresel İklim Değişikliği ve Tarım Sektörü: Türkiye’de Tarım Sigortaları

Müslüme NARİN

Dünya ekonomisinin büyümesi, dünya nüfusunun ve şehirleşme oranının artması sonucu, dünyada enerji kaynaklarına olan talep sürekli artmaktadır. Artan enerji talebinin büyük bölümü de kömür, petrol ve doğal gazdan oluşan fosil yakıtlarla karşılanmaktadır. Bu yakıtların yakılması sonucu açığa çıkan karbondioksit, doğaya salınan sera gazları içerisinde önemli bir pay oluşturmaktadır. Bilindiği üzere başlıca sera gazları (karbondioksit (CO₂), metan (CH₄), Nitroz Oksit N₂O), hidroflorür karbonlar (HFCs), su buharı (H₂O), ozon (O₃))’dan oluşmaktadır. Bu gazların içerisinde de en büyük payı karbondioksit oluşturmaktadır. Öte yandan toplam sera gazı emisyonlarının oluşumunda yaklaşık %70’lik bir oranla enerji kaynakları gelmektedir. Enerji kaynaklarını tarım (%14), sanayi üretimi (%13), atık (%3) sektörü takip etmektedir.

Doğaya salınan sera gazlarının atmosferde yoğunlaşmasıyla yer küre ve denizlerde ortaya çıkan sıcaklık artışına küresel ısınma denilmektedir. Küresel ısınma sonucu ortaya çıkan iklim değişikliği, dünyadaki tüm yaşamı önemli ölçüde tehdit eder hale gelmiştir. İnsan yaşamının devam edebilmesi için zorunlu ihtiyaçlar olan su ve gıda ürünlerinde, küresel iklim değişikliği yüzünden oluşan beklenmedik hava olayları sonucu büyük kayıplar oluşmuştur. Özellikle insanların gıda ihtiyaçlarının karşılanmasında önemli rol oynayan tarım sektörü, küresel iklim değişikliğinin sebep olduğu büyük risklerle karşı karşıya kalmıştır. İklim değişikliği sonucu gıda ihtiyaçlarını kendi kaynakları ile karşılayamayan ülkeler, dışa bağımlı hale gelmiştir. Son yıllarda ortaya çıkan Covid-19, Rusya-Ukrayna savaşı gibi olağanüstü gelişmeler de gıda güvenliğinin sağlanmasında bir başka risk unsuru oluşturmuştur. Dolayısıyla gelecek yıllarda gıda ürünlerinde kıtlığın yaşanmaması için damlama yolu ile sulama gibi teknolojik gelişmelerle, ortaya çıkan ve kontrol edilemeyen risklere karşı tarım sektöründeki üreticiyi tarım sigortaları ile güvence altına almak kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu yolla üreticilerin tarım sektöründeki yeri korunmuş olacak ve gıda ürünleri üretimleri sürekli kılınacaktır.

Küresel iklim değişikliğinin yol açtığı olaylardan biri doğa koşulları, diğer bir ifadeyle aşırı yağış, dolu, sel, rüzgâr, fırtına, tayfın, kasırga, hortum gibi hava olaylarıdır. Bu hava olaylarının değiştirilmesi ve azaltılması da mümkün değildir. Dolayısıyla hava olayları sonucu ortaya çıkabilecek risklere karşı alınabilecek en iyi önlem tarım sigortasıdır. Tarım sigortası, tarımla uğraşan çiftçileri birçok olumsuz duruma karşı koruyan, devlet destekli bir sigorta türüdür. Bu sigorta, iklim değişikliği ya da doğal afetler yüzünden oluşabilecek maddi zararın önlenmesini ve minimuma indirmeyi amaçlamaktadır. Tarım sigortası, çiftçinin üretimini poliçe bazında teminatlar ile koruma altına almaktadır. Türkiye’de 2005 yılında çıkarılan 5363 Tarım Sigortaları Kanunu ile Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM) oluşturulmuştur. Tarım sigortalarına ilişkin tüm çalışmalar TARSİM tarafından yapılmaktadır. TARSİM’in amacı, tarımsal üretime ilişkin risklerin teminat altına alınması, standart tarım sigortası poliçelerinin belirlenmesi, hasar organizasyonları, tazminat ödemelerinin yapılması, tarım sigortalarının geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve diğer teknik hizmetlerin yürütülmesi olarak sıralanmaktadır. Tarım sigortası primi tutarının yarısını devlet, kalan yarısını da üreticiler ödemektedir.

Tarım sektöründeki iklim değişikliğine bağlı üretim dalgalanmaları, üretilen üretim miktarında, bu ürünlerin fiyatlarında ve üretici gelirlerinde büyük dalgalanmalara yol açmaktadır. Gelirlerinin düşük olduğu dönemlerde çiftçiler, tarım sigortası yaptırmaktan kaçınmaktadırlar. Tarım sigortalarının yapılabilirliğini artırmak amacıyla TARSİM 2023 yılı başında bazı sigorta tarife fiyatlarında indirim gitmiş, teminat kapsamını genişletmiştir. Bu kapsamda 87 üründe %15 indirim

yapılmış, jeotermal kaynak kullanana, kadın çiftçiye indirim yapılmıştır. Kavun, karpuz, enginar gibi bazı ürünler don riski kapsamına alınmıştır. Ayrıca Türkiye’de tarım sigorta primlerinin değiştirilerek devletin payı artırılmış, çiftçinin payı düşürülmüştür. Bu değişiklikle devletin payı %60’a çıkartılmış, çiftçinin payı ise %40’a indirilmiştir. Öte yandan tarım sigorta primlerini ödenmesinde ilerleyen dönemlerde devletin payının yükseltilmesi, dolayısıyla çiftçinin ödeme payının düşürülmesi planlanmaktadır. ABD’de yapılan bir araştırmada, iklim değişikliği nedeniyle son 15 yılda tarım sigortası ödemelerinin 27 milyar dolar arttığı görülmüştür. Bu artışta teşviklerin de etkili olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, küresel iklim değişikliğine bağlı olarak tarım ürünleri üretiminde ortaya çıkacak riskleri azaltmada tarım sigortalarının önemini vurgulamak, Türkiye’de tarım sigortalarının gelişimini incelemek ve tarım sigortalarının oluşacak riskleri azaltmadaki etkinliğini araştırmaktır. Bu kapsamda çalışmada öncelikle küresel iklim değişikliği ve yol açtığı riskler üzerinde durulacaktır. Ardından küresel iklim değişikliğinin tarım sektörünü üzerine olası olumsuz etkileri ve bu olumsuz etkilerin giderilmesinde tarım sigortalarının önemi değerlendirilecektir. Son olarak da Türkiye’de tarım sigortalarının tarihsel süreç içerisinde gelişimi, tarım sigortalarının mevcut uygulanaşı tartışılacaktır.

Global Climate Change And Agriculture Sector: Agricultural Insurance In Turkey

Müslüme NARİN

As a result of the growth of the world economy, the increase in the world population and the rate of urbanization, the demand for energy resources in the world is constantly increasing. Most of the increasing energy demand is met by fossil fuels consisting of coal, oil and natural gas. Carbon dioxide, which is released as a result of the burning of these fuels, constitutes an important share in the greenhouse gases released to nature. As it is known, the main greenhouse gases (carbon dioxide (CO₂), methane (CH₄), nitrous oxide N₂O), hydrofluoride carbons (HFCs), water vapor (H₂O), ozone (O₃) are composed of. Carbon dioxide constitutes the largest share of these gases. On the other hand, energy sources account for approximately 70% of the total greenhouse gas emissions. Energy sources are followed by agriculture (14%), industrial production (13%), and waste (3%).

The increase in temperature that occurs in the earth and seas due to the concentration of greenhouse gases released into nature in the atmosphere is called global warming. Climate change, which has emerged as a result of global warming, has become a significant threat to all life in the world. Huge losses have occurred in water and food products, which are essential needs for the continuation of human life, as a result of unexpected weather events due to global climate change. The agricultural sector, which plays an important role in meeting the food needs of people, has faced great risks caused by global climate change. Countries that cannot meet their food needs with their own resources as a result of climate change have become foreign-dependent. Extraordinary developments such as Covid-19 and the Russia-Ukraine war that have emerged in recent years have also created another risk factor in ensuring food safety. Therefore, in order to avoid shortages in food products in the coming years, it has become inevitable to secure the producers in the agricultural sector with agricultural insurances against the emerging and uncontrollable risks with technological developments such as drip irrigation. In this way, the place of the producers in the agricultural sector will be preserved and the production of food products will be made permanent.

One of the events caused by global climate change is natural conditions, in other words, weather events such as excessive precipitation, hail, flood, wind, storm, cyclone, hurricane and tornado. It is not possible to change or reduce these weather events. Therefore, the best measure that can be taken against the risks that may arise as a result of weather events is agricultural insurance. Agricultural insurance is a type of state-supported insurance that protects the farmers engaged in agriculture against many negative situations. This insurance aims to prevent and minimize material damage that may occur due to climate change or natural disasters. Agricultural insurance protects the farmer's production with policy-based guarantees. Agricultural Insurance Pool (TARSIM) was created with the 5363 Agricultural Insurance Law enacted in 2005 in Turkey. All studies on agricultural insurance are carried out by TARSIM. The aim of TARSIM is to secure the risks related to agricultural production, to determine standard agricultural insurance policies, to organize damage, to make indemnity payments, to develop and disseminate agricultural insurance and to carry out other technical services. The state pays half of the agricultural insurance premium amount and the producers pay the remaining half.

Production fluctuations due to climate change in the agricultural sector cause great fluctuations in the amount of production produced, prices of these products and producer incomes. During periods of low income, farmers avoid taking out agricultural insurance. In order to increase the

feasibility of agricultural insurance, TARSIM reduced some insurance tariff prices at the beginning of 2023 and expanded the coverage. In this context, a 15% discount was made on 87 products, and a discount was given to those who use geothermal resources and women farmers. Some products such as melon, watermelon, artichoke are included in the scope of frost risk. In addition, in Turkey, the share of the state was increased by changing the agricultural insurance premiums, and the share of the farmer was reduced. With this change, the share of the state was increased to 60%, and the share of the farmer was reduced to 40%. On the other hand, it is planned to increase the share of the state in the payment of agricultural insurance premiums in the future, and thus to decrease the payment share of the farmer. In a study conducted in the USA, it was seen that agricultural insurance payments increased by 27 billion dollars in the last 15 years due to climate change. Incentives are also thought to be effective in this increase.

The aim of this study is to emphasize the importance of agricultural insurance in reducing the risks that will arise in the production of agricultural products due to global climate change, to examine the development of agricultural insurance in Turkey and to investigate the effectiveness of agricultural insurance in reducing the risks that will arise. In this context, the study will primarily focus on global climate change and the risks it causes. Then, the possible negative effects of global climate change on the agricultural sector and the importance of agricultural insurance in eliminating these negative effects will be evaluated. Finally, the historical development of agricultural insurance in Turkey and the current application of agricultural insurance will be discussed.

Cumhuriyet'in 100. Yılında Türkiye-İran İlişkilerinin Analizi: Karşılıklı İşbirliğinden Rekabete

Ayşe ATAŞ

Dünyanın en önemli bölgelerinden biri olan Ortadoğu bölgesinde yer alan Türkiye ve İran, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş sürecinden itibaren iyi komşuluk içerisinde olmayı, karşı karşıya kaldıkları anlaşmazlıklarda çatışmaya varmadan barışçıl çözümler bulmayı başarmışlardır. Bu süreçte karşı karşıya kalınan sorunlarda iki taraf da uzlaşmayı tercih etmiştir. Türkiye-İran ilişkilerindeki uzlaşma, sürekli karmaşa içinde olan Ortadoğu'daki bölgesel huzur ve barış ortamının sağlanmasına da önemli katkılar sağlamaktadır.

Orta Doğu'nun iki önemli bölgesel gücü olan Türkiye ve İran, bin yılı aşkın süredir etkileşim içinde olan iki toplumun kurmuş olduğu devletlerdir. Türk kavimlerinin Orta Asya'dan Anadolu'ya geçiş güzergahında yer alan İran, Türklerle yakın bir etkileşim içinde olmuştur. Fars kültürünün ve dilinin Türkçe'ye ve Türk kültürüne etkisi çok boyutlu olmuş, aynı doğrultuda Türkler de İran'da derin izler bırakmışlardır. Ayrıca halen İran nüfusunun önemli bir kısmını da Türk kökenli gruplar oluşturmaktadır. Bu durum iki devletin kültürel boyuttaki etkileşiminin sürekliliği sağlamaktadır.

İran'la Türkler arasındaki en önemli savaşlar, Osmanlı ve Safeviler arasındaki Doğu Anadolu Bölgesi'nin ve bugünkü Irak topraklarının kontrolü üzerine yaşanan mücadele sırasında yaşanmıştır. Bu dönemde Safevi lideri Şah İsmail'in Şii mezhebini benimsemesi ve o döneme kadar Sünni dünyasının bir parçası olan İran'da Şiilik mezhebinin yayılmasının teşvik etmeye başlaması ile birlikte, Osmanlı-Safevi çekişmesi bölgesel güç mücadelesinden bir mezhep savaşına dönüşmüştür. İran'da Şii mezhebinin kabulü ve yayılımı ile İran, Şii toplumunun siyasi merkezi haline gelmiştir. Dönemin küresel çaptaki en önemli güçlerinden olan Osmanlı İmparatorluğu'nun Sünni dünyasını temsil ettiği bu anlaşmazlık, iki ülke arasında tarihi Sünni-Şii çekişmesinin de temelini atmıştır.

Türkiye ile İran arasında hem iş birliğine hem de rekabete neden olan bir diğer etmen ise jeopolitik unsurlardır. İnsanlık tarihinin bilinen dönemlerinden itibaren önemli göç yollarında yer alan Türkiye ve İran halen bu göçlerin etkilerine maruz kalmaktadır. Ayrıca dünyanın en önemli petrol ve doğalgaz rezervlerine sahip olan Ortadoğu coğrafyasında yer alan iki ülke, bu bölgede etkin olmaya çalışan uluslararası aktörlerin etkisine açık haldedirler. İran'ın önemli petrol ve doğalgaz rezervlerine sahip olması, Türkiye'nin ise kendi kendine yeterli olmaktan çok uzakta olması nedeniyle uzun bir dönem iki ülke arasındaki ticaret hacminin önemli bir kısmının petrol ve doğalgaz ticareti oluşturmuştur. ABD'nin İran'ın nükleer programı nedeniyle uygulamakta olduğu yaptırımların hafiflemesi veya ortadan kalkması durumunda iki ülke ticaret hacminin de hızla büyümesi mümkündür.

Türkiye-İran ilişkilerinde genellikle uzlaşmazlığa yol açan etmenlerden birisi ise ideolojik farklılıklardır. Türkiye'de 1923 yılında Cumhuriyet'in ilanından itibaren yönetim modeli ve ideolojik bakımdan iki ülke arasında farklılıklar gözlenmeye başlanmıştır. Ancak önce 1925 yılında İran'ın başına geçen Şah Rıza Pehlevi'nin Mustafa Kemal Atatürk'le olan yakın dostluğu, sonrasında da Soğuk Savaş yıllarında her iki ülkenin de başta ABD olmak üzere Batı blokuyla yakın ilişkileri, bu farklılıkların ikili ilişkilere zarar vermesini engellemiştir. 1979 yılında Şah Muhammed Rıza Pehlevi'ye karşı olan İran'daki bütün muhalif grupların katılımıyla gerçekleştirilen Devrim'in kısa süre içinde Ayetullah Humeyni liderliğindeki mollaların kontrolüne geçmesi ile birlikte ideolojik farklılıklar artık iki ülke arasında ilişkilere zarar veren bir unsur olarak göze çarpmaya başlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin aşınmakla birlikte hala devam etmekte olan laik niteliği, teokratik bir

cumhuriyete dönüşmüş İran tarafından sürekli eleştirilmeye başlanmıştır. 1989 yılında Humeyni'nin ölmesine kadar Türkiye-İran ilişkilerine en çok zarar veren konuların başında gelen ideolojik farklılıklar, Humeyni sonrasındaki İran yöneticileri tarafından biraz daha geri plana çekilmiş, iki ülke arasındaki ilişkilerde önemli gündem maddelerinden biri olmaktan çıkarılmıştır.

Türkiye-İran ilişkilerinde rekabet ve/veya iş birliğine konu alan unsurlardan bir diğeri ise bölgede yaşanan gelişmelerdir. I. Dünya Savaşı sonrası çok sayıda yeni devletin kurulduğu Ortadoğu bölgesinde, hem bu devletlerin kendileri arasındaki anlaşmazlıklar hem de mandater devletlerin varlığı bölgede istikrarın sağlanmasını zorlaştırmıştır. Bölgedeki yeni ülkelerin gerçek anlamda bağımsızlıklarını kazanmaları zamana yayılmıştır. II. Dünya Savaşı sonrasında bölgedeki manda sisteminin de etkinliğini kaybetmesiyle birlikte, sınırları yabancı devletler tarafından onların çıkarlarına göre çizilen sınırlar, bölge ülkeleri arasındaki anlaşmazlıklar yaratmaya başlamıştır. Mezhepsel farklılıklar, etnik çatışmalar, ekonomik anlaşmazlıklar bölge devletlerini karşı karşıya getirmeye başlamış, barışçıl bir şekilde çözülemeyen sorunların, en nihayetinde savaflara neden olduğu bir döneme girilmiştir. 1923 ve sonrası dönemde bölgede yaşanan gelişmeler Türkiye ve İran'ın bazen birlikte hareket etmesine ve bazen de karşı karşıya gelmesine neden olmuştur. Türkiye'nin bölgesel ilişkiler bağlamında son dönemlerde İran'la çıkarlarının en çok çeliştiği konular, PKK terörü ve Kuzey Irak'taki Kürt yönetime ilişkin anlaşmazlıklar, Arap Baharı sonrası Suriye'de farklı grupların desteklenmesi ve 2003 sonrasında Irak'ta kurulan yeni yönetim sistemi sayesinde İran'ın bölgede artan etkinliği ve Dağlık Karabağ meselesinde her iki ülkenin de farklı grupları desteklemesi nedeniyle yaşanan anlaşmazlıklardır. Ancak bu anlaşmazlıkların, zaman içerisinde şartların değişmesiyle birlikte, 2017 yılındaki Kuzey Irak'ın bağımsızlık referandumunun reddedilmesi veya Suriye'de yaşanan çalışmalar sonrasında başlatılan Soçi ve Astana süreçleri gibi olaylarda iş birliğine dönüşebildiği de gözlenmektedir. Bu nedenle bölgesel gelişmelerin Türkiye-İran ilişkilerinde kalıcı bir iş birliği veya rekabetten daha dönemsel şartlara bağlı olarak gelişen iş birliklerine veya rekabete yol açtığını ileri sürmek mümkündür.

Çalışmanın ikinci kısmında Türkiye-İran ilişkileri birtakım dönemlere ayrılarak, bu dönemlerdeki ikili ilişkiler ayrıntılı bir biçimde ele alınmaya çalışılmıştır. Belirlenen dönemler 1923-1950, 1950-1979, 1979-2002 ve son olarak 2002-2023 dönemleridir. Türkiye'de veya İran'da yaşanan önemli olaylar ve bu olayların ülke dış politikalarında yarattığı dönüşüm nedeniyle, dönemler bu tarih aralıklarında belirlenmiştir.

1923-1950 dönemi yeni bir dünyanın ortaya çıktığı dönemdir. I. Dünya Savaşı sonrasında Ortadoğu haritası keskin bir biçimde değişmiş, Osmanlı Devleti'nden koparılan topraklarda çok sayıda yeni devlet ortaya çıkmıştır. Ancak bu devletlerin çoğunluğu manda yönetimi adı altında büyük emperyal devletlerin etkisi altında kalmaya devam etmiştir. Dönemin uluslararası ortamının da etkisiyle Türkiye'nin tam bağımsız bir politika izleyebildiği Cumhuriyet'in ilk yıllarında, İran'ın sahip olduğu değerli doğal kaynakları nedeniyle İngiliz etkisinden kurtulması mümkün olamamıştır. Türkiye ise Mustafa Kemal Atatürk liderliğinde tam bağımsız bir politika ile tüm devletlerle barışçıl bir politika izlemeye çalışmıştır. Türkiye bu süreçte Doğu ve Güneydoğu bölgesindeki ayrılıkçı hareketlere karşı mücadeleler vermiş, bu mücadeleler sırasında Misak-ı Milli sınırları içerisinde yer alan Musul'dan vazgeçmek zorunda kalmıştır. II. Dünya Savaşı sırasında aktif tarafsızlık politikası izlemeyi tercih eden Türkiye, savaşa dahil olmamayı başarmıştır. 1923-1950 döneminde Türkiye-İran ilişkileri, Ağrı Dağı meselesi sonrası sınır değişikliğine gidilmesi gibi olaylarda iki ülke yöneticilerinin de ılımlı bir politika tercih etmesi nedeniyle genel olarak olumlu ve yapıcı bir çizgide ilerlemiştir.

1950-1979 dönemi Türkiye-İran ilişkilerinin genel olarak olumlu seyir izlediği bir dönem olmuştur. Türkiye çok partili sisteme geçmiş, SSCB'den algıladığı tehdit nedeniyle NATO'ya girmiş, yeni seçilen Demokrat Parti'nin tam Batıcı politikalar izlemeyi tercih etmesi nedeniyle başta ABD olmak üzere, Batı dünyasıyla çok yakın ilişkiler kurmuştur. İran'da ise petrol millileştirilmesi krizi sonrasında Şah Muhammed Rıza Pehlevi, İran'da yönetimi tamamen kendi kontrolü altına almış ve ABD ve İngiltere ile yakın ilişkiler kurmuştur. Hem Türkiye hem de İran'ın Batıcı bir dış politikayı tercih etmesi ikili ilişkilere de olumlu bir biçimde yansımıştır. 1979 yılında İran'da gerçekleşen Devrim sonrasında İran'ın Batı ile ilişkilerinin bozulması ve yeni yönetimin Türkiye'nin laik sistemini eleştirmesi ikili ilişkilerin gerilmesine neden olmuştur.

1980-2002 yılları aralığındaki dönemde ilişkilerde dönemsel iş birlikleri ve dönemsel gerginlikler görülmektedir. 1980-1988 yılları aralığında devam eden İran-İrak Savaşı sırasında her ne kadar İran'dan laiklik politikalarına yönelik eleştiriler olsa da Türkiye tarafsızlık politikasını tercih etmiş, her iki tarafla da ekonomik iş birliğine girmiştir. Ancak bu savaşın hemen ardından Irak'ın Kuveyt'e saldırması daha sonrasında da Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararları doğrultusunda, Irak'a yönelik olarak başlatılan operasyon sonrasında yaşanan gelişmeler Türkiye açısından halen en önemli sorunlardan biri olan PKK sorunun büyümesine neden olmuştur. Soğuk Savaş'ın sona erdiği Irak'ın kuzeyinde ortaya çıkan güç boşluğu, PKK'nın bu bölgedeki boşluktan da faydalanarak Türkiye'de çok sayıda terör saldırısı gerçekleştirmesine neden olmuştur. Bu dönemde Türkiye'nin en önemli gündemi PKK terörü ve bu örgüte verilen uluslararası desteğin kesilmesine yönelik olmuştur. Bölge ülkelerinden en çok Suriye ve Irak'ın destek verdiği örgütü, İran'da uzun süre desteklemiştir. 1989 yılında Humeyni'nin ölümü sonrasında Türkiye-İran ilişkilerindeki ideolojik faktörlerin etkinlik kaybetmeye başladığı görülmeye karşın, 1979-2002 dönemi Türkiye-İran ilişkilerindeki en rekabetçi ve en gergin dönemdir.

2002-2023 dönemi Türkiye'de Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP)'nin iktidara geçtiği ve Türkiye'nin dış politikasında İslam ülkeleriyle olan ilişkilere özel bir önem verildiği dönemdir. Daha önce Necmettin Erbakan döneminde Türkiye'nin İslam ülkeleriyle olan ilişkilerinin geliştirilmeye çalışıldığı kısa bir dönem yaşanmış, ancak uzun süreli olamamıştır. 2002 sonrası dönemde Türkiye'nin dış politikasına yön veren AKP iktidarı, diğer İslam ülkeleriyle olduğu gibi İran'la olan ilişkilerde de yakınlaşmayı tercih etmiştir. Ayrıca bölgede yaşanmakta olan gelişmeler de iki ülkeyi genellikle iş birliğine yönlendirmiştir. Önce 2003 yılında Irak'ın ABD tarafından işgal edilmesi, Türkiye ve İran'ı, Irak'ın toprak bütünlüğünün korunması konusunda iş birliğine yönlendirmiştir. İran'ın nükleer enerji çalışmalarına yönelik olarak ABD baskısının arttığı dönemde de Türkiye uzun bir dönem İran'ın yanında yer almış, ancak artan ABD baskısı sonrası Güvenlik Konseyi'nin almış olduğu yaptırım kararlarını uygulamaya başlamıştır. Suriye ve Dağlık Karabağ meselesi ise iki ülkenin rekabetine konu olmuştur. Suriye'de Türkiye muhalif grupları desteklerken, İran Beşar Esad yönetiminin yanında yer almış olmasına karşın ilerleyen süreçte her iki ülkenin de Soçi ve Astana süreçlerinde sırasında iş birliğine gittikleri görülmektedir. Dağlık Karabağ meselesinde ise Azerbaycan'a tam destek veren Türkiye'ye karşın, İran genel olarak Ermenistan'ın yanında yer almaktadır. Bu meseledeki rekabet halen devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, İran, iş birliği, rekabet, Orta Doğu

Analyzing of the Türkiye-Iran Relations in the 100th Anniversary of the Republic: From Mutual Cooperation to Competition

Ayşe ATAŞ

Türkiye and Iran, which are located in the Middle East region, one of the most important regions of the world, have managed to be in good neighborliness since the establishment of the Republic of Türkiye and to find peaceful solutions to the disputes they face without coming to a conflict. Both sides preferred to compromise on the problems faced in this process. The reconciliation in Türkiye-Iran relations also makes important contributions to ensuring the regional peace and peaceful environment in the Middle East, which is constantly in turmoil.

Türkiye and Iran, the two important regional powers of the Middle East, are the states established by two societies that have been interacting for more than a thousand years. Iran, which is located on the transit route of the Turkish tribes from Central Asia to Anatolia, has been in close interaction with the Turks. The influence of Persian culture and language on Turkish and Turkish culture has been multidimensional, and in the same direction, Turks have left deep traces in Iran. In addition, groups of Turkish origin still make up a significant part of the Iranian population. This situation ensures the continuity of the interaction of the two states in the cultural dimension.

The most important wars between Iran and the Turks took place during the struggle between the Ottomans and the Safavids Decontrol Decontrol over the control of the Eastern Anatolia Region and the territory of Iraq. During this period, with the adoption of the Shiite sect by the Safavid leader Shah Ismail and the spread of the Shiite sect in Iran, which was part of the Sunni world until that period, began to encourage, the Ottoman-Safavid conflict turned from a regional power struggle into a sectarian war. With the acceptance and spread of the Shiite sect in Iran, Iran has become the political center of the Shiite community. This dispute, in which the Ottoman Empire, one of the most important powers of the period on a global scale, represented the Sunni world, also laid the foundation for the historical Sunni-Shiite Deconfliction between the two countries.

Another issue that causes both cooperation and competition between Türkiye and Iran is geopolitical elements. Türkiye and Iran, which have been on important migration routes since the known periods of human history, are still exposed to the effects of these migrations. In addition, the two countries located in the Middle East geography, which have the most important oil and natural gas reserves in the world, are open to the influence of international actors trying to be effective in this region. Since Iran has significant oil and natural gas reserves and Türkiye is far from Decently self-sufficient, oil and natural gas trade has long been a significant part of the trade volume between the two countries. If the sanctions imposed by the United States due to Iran's nuclear program are eased or eliminated, it is possible for the trade volume of the two countries to grow rapidly.

Ideological differences are another factor that usually leads to irreconcilability in Türkiye -Iran relations. Since the proclamation of the Republic in Türkiye in 1923, differences began to be observed between the two countries in terms of management model and ideology. However, first the close friendship of Shah Reza Pahlavi, who became the head of Iran in 1925, with Mustafa Kemal Atatürk, and then the close relations of both countries with the Western bloc, especially the USA, during the Cold War years prevented these differences from damaging bilateral relations. With the Revolution, which was carried out in 1979 with the participation of all opposition groups in Iran against Shah Muhammad Reza Pahlavi, and soon came under the control of the mullahs

led by Ayatollah Khomeini, ideological differences began to stand out as a factor damaging the relations between the two countries. The secular structure of the Republic of Türkiye, which has eroded but still continues, has begun to be constantly criticized by Iran, which has turned into a theocratic republic. Ideological differences, which were among the most damaging issues to Türkiye-Iran relations until Khomeini's death in 1989, were pulled into the background by the Iranian rulers after Khomeini and ceased to be one of the important agenda items in the relations between the two countries.

Regional issues are another factor in competition and/or cooperation in Türkiye-Iran relations. In the Middle East region, where a large number of new states were established after the First World War, both the disputes between these states themselves and the presence of mandatory states have made it difficult to achieve stability in the region. It has taken time for the new countries in the region to gain their independence in a real sense. İkinci Dünya Savaşı sonrasında bölgedeki manda sistemi etkinliğini yitirdiği için yabancı devletlerin çıkarlarına göre çizdikleri sınırlar bölge ülkeleri arasında anlaşmazlık yaratmaya başlamıştır. Sectarian differences, ethnic conflicts, economic disputes have begun to confront the regional states, and a period has been entered in which problems that cannot be resolved peacefully ultimately lead to wars. Developments in the region in 1923 and after caused Türkiye and Iran to sometimes act together and sometimes come face to face. In the context of Türkiye's regional relations, the issues where Türkiye's interests have been most at odds with Iran recently are PKK terrorism and disputes related to the Kurdish administration in Northern Iraq, support for different groups in Syria after the Arab Spring, and Iran's increasing activity in the region thanks to the new management system established in Iraq after 2003, and disputes related to the support of different groups in the Nagorno-Karabakh issue by both countries. However, it is also observed that these disputes may turn into cooperation in events such as the rejection of the independence referendum in Northern Iraq in 2017 or the Sochi and Astana processes initiated after the work in Syria, as conditions change over time. Therefore, it is possible to suggest that regional developments have led to cooperation or competition in Türkiye-Iran relations, which have developed more depending on periodic conditions than permanent cooperation or competition.

In the second part of this study, Türkiye-Iran relations have been divided into a number of periods and the bilateral relations during these periods have been tried to be discussed in detail. The periods determined are in the range of 1923-1950, 1950-1979, 1979-2002 and finally 2002-2023. Due to the important events that took place in Türkiye or Iran and the transformation these events created in the country's foreign policies, the periods were determined within these date ranges.

The period 1923-1950 is the period when a new world emerged. After the First World War, the map of the Middle East changed sharply, and many new states emerged in the lands separated from the Ottoman Empire. However, the majority of these states continued to remain under the influence of the great imperial states under the name of mandate. In the early years of the Republic, when Türkiye was able to pursue a fully independent policy under the influence of the international environment of the period, it was not possible for Iran to get rid of the British influence due to its valuable natural resources. Türkiye, on the other hand, has tried to follow a peaceful policy with all states with a fully independent policy under the leadership of Mustafa Kemal Atatürk. During this period, Türkiye fought against separatist movements in the Eastern and Southeastern regions, and during these struggles, it was forced to give up Mosul, which is located within the boundaries of the National Pact (Misak-Milli) announced in 1920. Türkiye, which preferred to follow an active neutrality policy during the Second World War, managed not to get involved in the war.

In the period of 1923-1950, Türkiye-Iran relations generally progressed in a positive and constructive direction, as the rulers of both countries preferred a moderate policy in events such as the border change after the Mount Ararat issue.

The period 1950-1979 was a period in which Türkiye-Iran relations generally followed a positive course. Türkiye carried out transition to a multi-party system successfully, then joined NATO because of the threat it perceived from the USSR, and has established very close relations with the Western world, especially the United States, because the newly elected Democratic Party prefers to pursue purely Western policies. In Iran, after the oil nationalization crisis, Shah Mohammad Reza Pahlavi took the administration in Iran completely under his control and established close relations with the United States and Great Britain. Both Türkiye and Iran's preference for a Western foreign policy has had a positive impact on bilateral relations. After the Revolution in Iran in 1979, the deterioration of Iran's relations with the West and the new administration's criticism of Türkiye's secular system caused bilateral relations to become strained.

In the period between 1980 and 2002, periodic cooperation and periodic tensions were observed in relations. During the Iran-Iraq War, which continued between 1980 and 1988, Türkiye preferred a policy of neutrality and entered into economic cooperation with both sides, even though it received criticism from Iran regarding its secularism policies. However, after this war, Iraq's attack on Kuwait, and then the developments after the operation launched against Iraq in accordance with the resolutions of the United Nations Security Council has increased the PKK problem, which is still one of the most important problems for Türkiye. The power vacuum that emerged in the north of Iraq at the end of the Cold War caused the PKK to take advantage of the vacuum in this region and carry out numerous terrorist attacks in Türkiye. During this period, the most important agenda of Türkiye has been aimed at PKK terrorism and cutting off international support to this organization. The organization supported by Syria and Iraq, the most of the countries in the region, has also been supported by Iran for a long time. Although the ideological factors in Turkish-Iranian relations started to lose their effectiveness after the death of Khomeini in 1989, the period 1979-2002 is the most competitive and tense period in Turkish-Iranian relations.

The period 2002-2023 is the period when the Justice and Development Party (AKP) came to power in Türkiye and special importance was given to relations with Islamic countries in Türkiye's foreign policy. Previously, during the period of Necmettin Erbakan, there was a short period in which Türkiye's relations with Islamic countries were tried to be improved, but it could not be long-term. The AKP government, which guided Türkiye's foreign policy in the post-2002 period, preferred rapprochement in relations with Iran as well as with other Islamic countries. In addition, the developments taking place in the region have generally led the two countries to cooperation. The invasion of Iraq by the United States in 2003 led Türkiye and Iran to cooperate on the protection of Iraq's territorial integrity. During the period of increasing US pressure on Iran's nuclear energy studies, Türkiye also sided with Iran for a long time, but after increasing US pressure, it began to implement the sanctions decisions taken by the Security Council. The issue of Syria and Nagorno-Karabakh has been the subject of competition between the two countries. While Türkiye supports opposition groups in Syria, Iran has sided with the Bashar al-Assad administration, it is seen that both countries have cooperated during the Sochi and Astana processes in the coming period. In the Nagorno-Karabakh issue, Iran generally sides with Armenia, despite Türkiye providing full support to Azerbaijan. Competition in this issue still continues.

Keywords: Türkiye, Iran, cooperation, competition, Middle East

Kamu Diplomasinin Çok Boyutlu Yapısında Bilgi Sistemlerinin Kullanımı: Kamu Diplomasisi İzleme Sistemi (KADİZ)

Hatice KOÇ

Oğuz GÜNER

Özlem ŞİMŞEK ÇELİK

Küreselleşme ve teknolojinin gelişim hızı, iletişim ve etkileşime ivme kazandırmaktadır. Bireyler, kitleler ve kurumlar arası iletişim düzlemi giderek iç içe geçerken ülkeler arasında ikili ve çok taraflı ilişkiler de gelişmekte ve yeni köprüler kurulmaktadır. Bu ilişkilerden bir tanesi de kamu diplomasisi faaliyetleridir. Genel tanımıyla kamu diplomasisi, bir ülkenin diğer ülkelerin kamuoyunu kendi çıkarları ekseninde çeşitli araçlar kullanarak etkileme faaliyetleridir. Soğuk savaş döneminde propaganda yaklaşımı ile şekillenen kamu diplomasisi, küreselleşmeye birlikte günümüzde yeni siyasal koşullara ve teknolojik dönüşüme dayalı olarak değişim göstermiş, çok boyutlu ve iki yönlü bir iletişim türü hâline gelmiştir. Diplomatik ilişkiler resmî temaslar üzerinden formel işleyişinin dışına çıkarak kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları aracılığıyla faaliyet sahasını ve hedef kitesini genişletmiştir.

Bütün bu gelişmeler doğrultusunda son dönem kamu diplomasisinin temel odak noktasını bilişim teknolojilerindeki gelişmeler oluşturmaya başlamış ve dijital diplomasi ile çok farklı boyutlara ulaşmıştır. Bilişim teknolojilerinin; konsolosluk hizmetleri, kriz yönetimi, kamu diplomasisi ve uluslararası müzakereler gibi diplomatik çıkar alanlarında sağladığı katkılar, kullanım alanlarını da artırmıştır. Hatta Çin, ABD, İngiltere ve Avrupa Birliği gibi ülke ve uluslararası kuruluşlar kamu diplomasisi politikalarını, bilgi ve iletişim teknolojilerinin daha aktif ve etkili kullanımı gerçekliği üzerine şekillendirmiştir.

Türkiye, konumu gereği bölgesinde kritik bir öneme sahiptir ve bu önemine binaen yönlendirdiği dış politikasında çatışmaları çözümlenme, barış tesisi, ara buluculuk ve kalkınma girişimleri aracılığıyla önemli adımlar atmıştır. Dış politikasında kamu diplomasisine önem veren Türkiye; Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Yunus Emre Enstitüsü, TİKA, YTB, YÖK ve üniversiteler, TRT World, Anadolu Ajansı, Kızılay, AFAD, TUSİAD, MUSİAD, TOBB, düşünce kuruluşları gibi kurum ve kuruluşlarla faaliyetlerini yürütmekte ve pek çok konuda dünya ile diplomatik ilişkiler sürdürmektedir.

Türkiye diplomaside etkinliğini artırmak için diplomasi süreçlerinde teknolojiyi kullanmaktadır. 2001 yılından bu yana Dışişleri Bakanlığı diplomasi faaliyetlerini dijitalleştiren Bakanlık COVID-19 pandemi döneminde süreci hızlandırmıştır. Yurt dışıyla bağlantılı konularda ulusal kurumlar, dış temsilcilikler ve yabancı ülkelerle gerekli iletişim ve eş güdümü sağlamak için Dışişleri Bakanlığı Koordinasyon ve Destek Merkezi (DKDM) kurulmuştur. Yine bu dönemde Dijital Diplomasi Girişimi ilan edilerek diplomatik faaliyetlerde bilişim teknolojilerinden etkin bir şekilde yararlanma hedeflenmiştir.

Türkiye’de kamu diplomasisinin aktörleri faaliyetlerini daha etkin bir şekilde gerçekleştirebilmek için hem kendi kurumsal sistemlerini hem de ulusal bilişim sistemleri ile kurumlar arası süreçleri dijital ortamdaki yürütmektedir. Kamu diplomasisinin son derece karmaşık hale geldiği günümüzde bu faaliyetleri koordine etme görevi tevdi edilen İletişim Başkanlığı, koordinasyon faaliyetlerini yerine getirmek için tüm kurumları kapsayan Kamu Diplomasisi Sistemini oluşturarak sistemi dijital

ortama taşımak ve kurumlara faaliyetlerinde destek olabilmek amacıyla bir Kamu Diplomasisi İzleme Sistemini tasarlamıştır.

Kamu diplomasisine bütüncül bir yaklaşım ve stratejik bir anlayış getirmek amacıyla başlayan süreçte kamu diplomasisinin tüm kurumlarının strateji belirlemede rol alması hedeflenerek KADİS sistemi oluşturulmuştur. Sistem, Kamu Diplomasisi Koordinasyon Kurulu, bu kurulun oluşturduğu Kamu Diplomasisi Strateji Belgesi ve belgenin hedeflerine ulaşıp ulaşılmadığını ölçmek için oluşturulan KADİZ isimli bilişim sisteminden oluşmaktadır.

Bahsedilen kurul; kamu diplomasisi alanındaki çalışmaların hangi ana stratejiler üzerinden yürüyeceğini belirleyen ve uygulayan bir işleyişe sahiptir. Oluşturulan belge ise; dijital diploması, bilim diplomasisi, kültürel diplomasisi, inanç diplomasisi, turizm diplomasisi, eğitim diplomasisi, insani diplomasisi vb. olmak üzere kamu diplomasisinin 21 alanını kapsamaktadır ve bu stratejilere uygun eylem planlarını da içermektedir. Kurulun altında çalışan Kamu Diplomasisi Komiteleri ise strateji belgesinin oluşturulmasına, uygulanmasına ve güncellenmesine katkı sunmak üzere kamu diplomasisi alanlarına göre ilgili kurum ve kuruluşlar, gerek duyulması halinde ise üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör temsilcilerinin katılımlarıyla oluşturulmaktadır. Komitelerde alanının uzmanı insan kaynağının potansiyelini tek bir potada toplayıp izleme sürecine dâhil ederek buradan elde edilecek geribildirimini tekrar strateji oluşturma sürecini desteklemek için kullanmaktadır. Hem KADİS sisteminin işleminde hem de KADİZ'in izleme sürecinde İletişim Başkanlığının rolü diğer kurumlarla aynı olup izleme ile koordinasyon görevi ile Kamu Diplomasisi Koordinasyon Kurulunu desteklemektedir.

KADİZ ile faaliyetlere ilişkin süreçlerin etkin ve verimli bir şekilde yönetilmesi, mükerrer faaliyetlerin önlenerek kaynakların daha verimli kullanılmasının sağlanması ve bütünlüklü bir iletişim stratejisi çerçevesinde ülke menfaatleri doğrultusunda daha etkin bir faaliyet yönetim sisteminin oluşturulması hedeflenmektedir.

**The Use of Information Systems in the Multidimensional
Structure of Public Diplomacy: Public Diplomacy
Monitoring System (KADIZ)**

Hatice KOÇ

Oğuz GÜNER

Özlem ŞİMŞEK ÇELİK

Globalisation and the speed of technological development are accelerating communication and interaction. As the levels of communication between individuals, masses and institutions become increasingly intertwined, bilateral and multilateral relations between countries are also developing and new bridges are being built. One such relationship is public diplomacy activities. Generally speaking, public diplomacy is the activity of a country to influence the public opinion of other countries on the axis of its own interests by using various tools. Public diplomacy, which was shaped by the propaganda approach during the Cold War, has changed with globalisation, new political conditions and technological changes, and has become a multidimensional and two-way form of communication. Diplomatic relations have gone beyond their formal functioning through official contacts and expanded their field of activity and target audience through public institutions and non-governmental organisations.

In line with all these developments, the main focus of public diplomacy in recent years has been on developments in information technologies, and has reached very different dimensions with digital diplomacy. The contribution of information technologies to areas of diplomatic interest, such as consular services, crisis management, public diplomacy and international negotiations, has also broadened their scope. Indeed, countries and international organisations such as China, the United States, the United Kingdom and the European Union have based their public diplomacy policies on the reality of a more active and effective use of information and communication technologies.

Turkey has a critical importance in its region due to its location and has taken important steps in its foreign policy through conflict resolution, peace building, mediation and development initiatives. Turkey attaches importance to public diplomacy in its foreign policy and carries out its activities through institutions and organisations such as the Presidency of Presidential Communications, Ministry of Foreign Affairs, Yunus Emre Institute, TİKA, YTB, YÖK and universities, TRT World, Anadolu Agency, Red Crescent, AFAD, TUSİAD, MUSİAD, TOBB, think tanks and maintains diplomatic relations with the world on many issues.

Turkey uses technology in diplomatic processes to increase the effectiveness of its diplomacy. Since 2001, the Ministry of Foreign Affairs has been digitising its diplomatic activities and accelerating the process during the COVID-19 pandemic. The Coordination and Support Centre of the Ministry of Foreign Affairs (DKDM) was established to ensure the necessary communication and coordination with national institutions, foreign missions and foreign countries on issues related to foreign affairs. Also during this period, the Digital Diplomacy Initiative was announced, which aims to make effective use of information technologies in diplomatic activities.

In order to carry out their activities more effectively, public diplomacy actors in Turkey use their own institutional systems as well as national information systems and inter-institutional processes in the digital environment. Today, when public diplomacy has become extremely complex, the Directorate of Communication, which is entrusted with the task of coordinating these activities,

has designed a Public Diplomacy Monitoring System in order to create a public diplomacy system covering all institutions, to carry out its coordination activities, to move the system to the digital environment and to support the institutions in their activities.

In the process that started with the aim of bringing a holistic approach and strategic understanding to public diplomacy, the KADIS system was established with the aim of involving all public diplomacy institutions in the strategy definition. The system consists of the Public Diplomacy Coordination Board, the Public Diplomacy Strategy Document prepared by this Board and the KADIZ information system, which was established to measure whether the objectives of the document have been achieved.

The aforementioned committee has the function of determining and implementing the main strategies through which the work in the field of public diplomacy will be carried out. The document covers 21 fields of public diplomacy such as digital diplomacy, science diplomacy, cultural diplomacy, faith diplomacy, tourism diplomacy, educational diplomacy, humanitarian diplomacy, etc. and includes action plans in line with these strategies. The Public Diplomacy Committees working under the Board are formed with the participation of relevant institutions and organisations according to the fields of public diplomacy and, if necessary, universities, non-governmental organisations and representatives of the private sector, in order to contribute to the formulation, implementation and updating of the strategy document. In the committees, the potential of human resources specialised in their field is pooled and included in the monitoring process, and the feedback from this process is used to support the strategy formulation process. The role of the Directorate of Communication in both the operation of the KADIS system and the KADIZ monitoring process is the same as that of other institutions, and it supports the Public Diplomacy Coordination Board in its monitoring and coordination role.

KADIZ aims to effectively and efficiently manage the processes related to the activities, to ensure more efficient use of resources by avoiding duplication of activities and to establish a more effective activity management system in line with the interests of the country within the framework of a holistic communication strategy.

Türk Dış Politikasında Türk Dünyası Yaklaşımının Gelişimi: Liderler Zirvesinden 2040 Vizyon Belgesine

Turgay DÜĞEN

Sovyetler Birliği'nin dağılma sürecine girdiği dönemde Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan'dan Ankara'ya yapılan ziyaretler ve Ankara'dan da bu ülkelere gerçekleşen ziyaretler sonrasında 30 Ekim 1992 tarihinde Ankara'da Devlet Başkanları Zirvesi toplanmıştır. Bu dönemden itibaren Türk Dış Politikası için bağımsız Türk devletlerini merkeze alan bir Türk Dünyası yaklaşımı oluşmuştur. Türk dış politikası için yeni bir alan olan Türk Dünyası 2009 yılında uluslararası bir örgüt olan Türk Dili Konuşan Ülkeler İş Birliği Teşkilatı (Türk Konseyi)'nin kurulmasıyla yeni bir aşamaya geçmiş, Örgüt'ün adının 2021 yılında Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) olarak değiştirilmesi ile eş zamanlı olarak yaşanan gelişmelerle birlikte kurumsallaşma süreci hızlanmıştır. 12 Kasım 2021 tarihinde TDT'nin 8. Zirvesinde ilan edilen 2040 Türk Dünyası Vizyon Belgesiyle birlikte TDT geleceğe yönelik bir stratejiyi ve perspektifi de ortaya koymuştur. 1992 Ankara Zirvesi ile başlayan ilişkilerin 30 yıllık mirasının 2040 yılına taşınma süreci hem Türk dış politikasının Türk Dünyası yaklaşımının hem de Türk devletleri arasındaki ilişkilerin evrimini yansıtmaktadır. Bu süreç istikrarlı ve ritmik bir ilerleme şeklinde gelişmemiştir. Bölgesel, uluslararası ve Türk dış politikasındaki gelişmeler ve değişimlerle birlikte zaman zaman aksayan, duraklayan bir süreç şeklinde ilerlemiştir. Türk devletlerinin dış politika yaklaşımlarının ve güvenlik-tehdit algılamalarının etkileri de süreç üzerinde belirleyici bir rol oynamıştır.

Bu çalışmada Türk dış politikasındaki Türk dünyası yaklaşımının gelişimi, Türk Devletleri arasındaki Devlet Başkanları Zirvelerinden TDT'nin kurulmasına kadar geçen dönemde imzalanan ortak bildiri belgeleri üzerinden içerik analizi yapılarak değerlendirilecektir. Türkiye'nin Türk dünyası yaklaşımındaki hedefleri ve söylemleri Zirve bildirilerinde her zaman doğrudan karşılık bulamamıştır. Diğer devletlerin çıkarları, hedefleri ve hassasiyetleri de bu süreçte etkili olmuştur. Bununla birlikte Zirve bildirilerindeki sonuçlar Türkiye'nin Türk dünyası yaklaşımında ulaşılan sonuçları yansıtmaması açısından önem arz etmektedir. Bu nedenle Zirve bildirileri Türkiye'nin Türk dünyası yaklaşımındaki hedeflerin ve söylemlerin diğer Türk devletleri nezdinde kabul görme aşamalarındaki gelişimi göstermesi açısından önemlidir. Aynı zamanda Türk devletleri arasındaki ilişkiler her zaman Türkiye'nin iş birliğini artırmaya yönelik talepkar, diğer devletlerin çekingen ve direnen taraf olması şeklinde ilerlememiştir. Diğer Türk devletlerinden gelen talep ve öneriler de bu sürecin gelişiminde etkili olabilmektedir. Dolayısıyla Türkiye'nin Türk dünyası yaklaşımında ve TDT'nin kuruluş sürecinde karşılıklı bir etkileşim süreci yaşanmıştır. Bu nedenle çalışmada Türkiye'nin Türk dünyası yaklaşımının gelişiminde diğer Türk devletlerinin yaklaşımlarından, taleplerinden, önerilerinden ve hassasiyetlerinden kaynaklanan etkilere de yer verilecektir.

1991 ve 1992 yıllarında gerçekleşen ziyaretlerde liderler tarafından Türk devletleri arasındaki iş birliği zeminine ilişkin bütünleşme süreci şeklinde de anlaşılabilen ve bölgesel/küresel etki düzeyi yüksek hedefleri işaret eden ifadeler kullanılmıştır. Zirve sonuç bildirilerinde ise daha temkinli, sorumluluk alma noktasında çekingen ve yeni elde edilen egemenlikleri koruma noktasında hassas bir tavır sergilenmiştir. Bu yaklaşım Türkiye'nin Türk dünyası yaklaşımında da yeni hassasiyetler doğurmuştur. Özellikle Türk Dışişleri bürokrasi bu hassasiyetleri takip eden bir yaklaşım sergilemeye özen göstermiştir. Karşılıklı olarak bütünleşmeyi çağrıştıran hedef ve söylemlerden sakınan bir düzeyden Türk Konseyi'nin kuruluşu sonrasında iş birliğinin kurumsallaşarak yeniden bütünleşme söyleminin kullanılabilirdiği bir aşamaya geçilmiştir. Hedefler bağlamındaki bu değişim, karşılıklı olarak ilişkilerin ve iş birliği süreçlerinin her aşamasında izlenebilmektedir.

Çalışma içerisinde Türk Konseyi'nin kuruluşu öncesindeki on zirve toplantısının sonuç bildirileri ve Türk Konseyi'nin kuruluşu sonrasında gerçekleşen on zirvenin sonuç bildirileri ile 2040 Türk Dünyası Vizyon Belgesi olmak üzere toplam 21 belge incelenecek ve içerik analizi yapılacaktır. Belgelerde kullanılan kavramlardaki değişim, hedefler ve iş birliği alanlarına yönelik söylemler ve vurgulanan ifadeler ve konuların sıklığı tespit edilerek değerlendirilecektir. Bununla birlikte sonuç bildirilerinde ortaya konulan hedefler üzerinden kaydedilen ilerleme düzeyi ve değişim analiz edilecektir. Sonuç bildirileri üzerinden yapılacak analizin anlamlandırılabilmesi için Türk dış politikasını ve diğer devletlerin dış politika yaklaşımlarını etkileyen iç siyasi gelişmeler ve bölgesel gelişmelere dair temel kırılmalar ve değişimler de gerekli görülen kısımlarda ele alınacaktır.

The Development of the Turkic World Approach in Turkish Foreign Policy: From the Leaders Summit to the 2040 Vision Document

Turgay DÜĞEN

Following visits from Azerbaijan, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Uzbekistan, Kyrgyzstan, Uzbekistan, and Turkmenistan to Ankara, and visits from Ankara to these countries during the disintegration of the Soviet Union, a Summit of Heads of State was convened in Ankara on October 30, 1992. From this period onwards, a Turkic World approach to Turkish foreign policy centered on independent Turkic states emerged.

The Turkic World, which is a new area for Turkish foreign policy, entered a new phase with the establishment of an international organization, the Organization for Cooperation of Turkic Speaking States (Turkic Council), in 2009, and the institutionalization process accelerated with the developments that took place simultaneously with the name change of the Organization to the Organization of Turkic States (OTS) in 2021. With the 2040 Turkic World Vision Document announced at the 8th Summit of the OTS on November 12, 2021, the OTS has also proposed a strategy and perspective for the future.

The process of carrying the 30-year legacy of relations that started with the 1992 Ankara Summit to 2040 reflects the evolution of both the Turkic World approach of Turkish foreign policy and the relations between Turkic states. This process is not a steady or rhythmic process. It has been a process that has been interrupted and stalled from time to time with the developments and changes in regional, international and Turkish foreign policy. The effects of Turkish states' foreign policy approaches and security threat perceptions also played a decisive role in this process.

In this study, the development of the Turkic world approach in Turkish foreign policy will be evaluated by analyzing the content of the joint declaration documents signed between Turkic states in the period from the Summits of the Heads of State until the establishment of the OTS. Turkey's goals and rhetoric in its approach to the Turkic world have not always been directly reflected in summit declarations. The interests, goals, and sensitivities of other states were also effective in this process. Nevertheless, the outcomes of the summit declarations are important in terms of reflecting the results achieved in Turkey's approach to the Turkic world. Therefore, summit declarations are important in terms of demonstrating progress in the acceptance of the goals and discourses of Turkey's approach to the Turkic world in the eyes of other Turkic states.

At the same time, relations among Turkic states have not always been characterized by Turkey being the demanding party to increase cooperation, while other states have been timid and resistant. Demands and suggestions from other Turkic states also influenced the development of this process. Therefore, there has been a process of mutual interaction in Turkey's approach to the Turkic world and the establishment of the OTS. For this reason, this study will also include the effects of the approaches, demands, suggestions, and sensitivities of other Turkic states on the development of Turkey's approach to the Turkic world.

During the visits in 1991 and 1992, the leaders used expressions that could be understood as a process of integration on the basis of cooperation among Turkic states and pointed to goals with high regional/global impact. On the other hand, the summit declarations were more cautious and hesitant in terms of taking responsibility and sensitivity to protecting newly acquired sovereignty. This approach also created new difficulties in Turkey's approach to the Turkic world. In particular, the Turkish Foreign Affairs bureaucracy has been careful to follow these sensitivities. After the

establishment of the Turkic Council, Turkey's approach to the Turkic world shifted from a level that avoided goals and rhetoric that evoked mutual integration to a stage where cooperation was institutionalized and the rhetoric of reintegration could be used. This change in objectives can be traced to every stage of the relations and cooperation processes.

In this study, a total of 21 documents, including the final declarations of the ten summit meetings before the establishment of the Turkic Council, the final declarations of the ten summits held after the establishment of the Turkic Council, and the 2040 Turkic World Vision Document, were examined and analyzed. Changes in the concepts used in the documents, the discourses on goals and areas of cooperation, and the frequency of the emphasized expressions and issues will be identified and evaluated. In addition, the level of progress and change achieved through the objectives set out in the final declarations are analyzed. In order to make sense of the analysis of the concluding declarations, the main ruptures and changes regarding domestic political developments and regional developments that affect Turkish foreign policy and the foreign policy approaches of other states will also be taken into account.

Mirastan Geleceğe Türk Dış Politikasının Vazgeçilmez İlkesi: Yurtta Sulh Cihanda Sulh

Zeynep Şeyma ANILGAN

Jeopolitik konumu nedeniyle Türkiye, güvenlik açısından istikrarsız ve yüksek riskli bir coğrafyada yer almaktadır. Hızla gelişen bilgi teknolojileri sayesinde dünya birbirine daha da yakınlaşmıştır. İnternet aracılığıyla coğrafi sınırların aşılması sonucunda her devlet, iç ve dış politikasını sadece sınır komşularının değil, kilometrelerce uzaktaki diğer devletlerin de iç ve dış politikalarını göz önünde bulundurarak düzenlemek zorunda kalmıştır.

Dördüncü sanayi devriminin yaşandığı bir süreçten geçtiğimiz günümüzde, savaş hali konvansiyonel savaşın dışında siber alana da sıçramış durumdadır. Dünyanın herhangi bir yerindeki herhangi bir gelişmeden diğer tüm ulusların anlık haberdar olup tepkilerini dile getirerek devletlere baskı yapması gibi nedenlerle, uluslararası sistemde sosyal medya sayesinde devletler barış ve güvenliği tesis etmek için yeni politika arayışlarına girmiştir. Çünkü anarşinin hüküm sürdüğü uluslararası arenada devletlerin varlığının yegâne sigortası, uluslararası barış ve güvenliğin tesisi ve korunması ile bunların ihlali durumunda ihlal edene karşı topyekûn tavır alınması olmuştur. Çünkü devletler uluslararası sistemde kendilerini güvende hissetmedikleri takdirde kendi içlerinde tesis etmiş oldukları güvenliğin bir önemi olmadığını bilincindedirler.

Bu şartlarda Türkiye gibi ateş çemberinin ortasında bulunan bir devletin dış güvenliğini sağlamak zordur, ancak imkânsız da değildir. Kurucu lider Gazi Mustafa Kemal Atatürk, günümüz Türkiye'sine, tam yüz yıl önce, değeri her geçen gün artan bir varoluş ilkesi bırakmıştır: Yurtta barış, dünyada barış. Bu ilkenin değeri, büyük güçlerin dikkat çekici çabalarıyla 1945 yılında kurulan Birleşmiş Milletler'in Kurucu Senesinde de vurgulanmıştır. Günümüzde anarşik uluslararası sistem içerisinde egemen-eşit devletleri çatısı altında toplamayı başarmış ve üst otorite tanımayan bu devletlere kendi rızaları ile belli ölçüde yaptırım gücü dayatmış bir uluslararası örgütün kurulmasının nihai amacı, uluslararası barış ve güvenliğin sağlanması olmuştur. Barış öyle bir hedeftir ki, ona engel olanlara karşı savaşılabilir. Dolayısıyla Gazi'nin de belirttiği gibi üstün gaye barış olmalıdır. Uluslararası sistemde her zaman kuvvetle muhtemel savaş potansiyeli olduğu iddiasına rağmen, barışın sağlanması asla imkânsız bir hedef olarak görülmemelidir.

Bu makalenin amacı, Türkiye'nin 100. yılında, Türkiye'nin kurucu liderinin Türk ulusuna bıraktığı mirastan kalan yegâne ilkelerinden biri olan "Yurtta sulh, cihanda sulh" nasihatinin Türk dış politikası ve uluslararası ilişkilere dair mirasından gelecek perspektifine yansımalarının genel bir eleştirel analizidir. Bu bağlamda Türkiye'nin dış politikada ulusal güvenliğini sağlamak amacıyla 100 yılda attığı adımlar kuşbakışı incelenerek gelecekte neler yapılacağına dair çıkarımlarda bulunulması amaçlanmaktadır.

Makale, Türk dış politikasının özellikle ulusal güvenlik boyutunda literatür taraması sonucunda karşılaştırmalı analizi şeklinde oluşturulmuş ve uluslararası ilişkiler kuramları çerçevesinde değerlendirilmiştir. Cumhuriyetin kurulduğu 1923 yılından itibaren yurtta sulh, cihanda sulh ilkesinin Türkiye'yi İkinci Dünya Savaşı gibi büyük bir felaketten uzak tutabilmesi, bu politikanın ne kadar başarılı olduğunun göstergesidir. Soğuk Savaş döneminde örgüte katılma uğruna diğer NATO mensuplarına göre belki de en ağır bedeli ödeyen Türkiye'nin izole edilmemek için dahil olduğu NATO ittifakı, Kıbrıs Harekâtı sırasında Türkiye'ye destek vermemiştir. Türkiye'ye o dönem uygulanan ambargo, devletlerin bazen barışı sağlamada ittifak içinde dahi yalnız kalabileceğini göstermiştir. 'Barış' operasyonu, Türkiye'yi dış dünyada sorunlu bir duruma

sokmasına rağmen, adada Kıbrıslı Türklerin maruz kaldığı zulüm ve katliamların önlenmesi, barış ve huzurun tesis edilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Dönemin bu politikası bugün bile Türklerin adadaki varlığını sağlamıştır.

Açıkça görülmektedir ki Atatürk döneminden kalan tarafsızlığın en net terk edilişi olan NATO üyeliği en ihtiyaç duyulan anda üyesine destek olmaktan kaçınmıştır. Buradan anlaşılır ki; devletler güvenlikleri için bir başka devlete güvenemezler. İttifak içerisinde olsalar dahi güvenliklerini esasında kendileri temin etmek zorundadırlar. Yine Gazi'nin ilkesine işaret eder ki zaruriyetten de olsa ittifaklara dahil olunması halinde dahi denge siyasetinden uzaklaşılmalı, amacı ve aracı barış olmayan hiçbir savaşa katılıp sulha hanel getirilmemelidir.

Anlaşılacağı üzere barış istemek, dış politikada tamamen tarafsız ve amaçsız olmak değil, gerektiğinde bu barışı sağlayacak bazı fiiller ortaya koymaktır. Diğer egemen devletlerin haklarının saldırgan ve yapıcı olmayan şekilde ihlal edilmesinden her zaman kaçınılmalıdır. Bunun bir başka örneği de Arap Baharı hareketlerinde ortaya çıkmıştır. Türkiye bu hususta sınır boyunca bir koridor oluşturup bu bölgede istikrarı sağlamayı, güneyinde bir terör devleti kurulmasını ve bölgeden gelen yasa dışı göçmenleri engellemeyi hedeflemiştir. Burada Suriye'nin egemenliğini tanımakta ve ona göre hareket etmektedir. BM Şartı'nda da belirtildiği üzere, huzur ve güvenliğinin zarar görebileceği hallerde Türkiye'nin meşru müdafaa yetkisi kapsamında bu zararları önleme ve giderme hakkı hukuken düzenlenmiştir. Yine Türkiye'nin buradaki operasyonları, barışı sağlamak amacıyla yürütüldüğü için oldukça kıymetlidir.

Yukarıda belirtilen bulgulara dayanarak yapılan genel analiz sonucunda devletin kuruluşunda temel alınan "Yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesinin ne kadar ileri görüşlü bir ilke olduğunu söylemek mümkündür. Bu ilke sadece bir miras olarak kalmamalı, Türkiye'nin geleceğine de taşınmalıdır. Bu tespiti ulaşıırken seçilmiş birtakım dış politika gelişmeleri karşılaştırılmış, Türkiye'nin, bu prensibi uygulandığı durumlarda elde ettiği sonuçları ile prensibi kısmen veya tamamen terk ettiği durumlardaki sonuçları ilke çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sırasında Türkiye'nin ekonomik ve sosyal refahı ile uluslararası sistemdeki güvenliği temel alınarak çıkarımlarda bulunulmuştur.

The Indispensable Principle for Turkish Foreign Policy from Legacy to Future: Peace at Home, Peace in the World

Zeynep Şeyma ANILGAN

Due to its geopolitical position, Türkiye located in an unstable and high-security risk geography. Because of rapidly developing information technologies, the world has come closer to each other. As a result of crossing geographical borders via the Internet, every state has had to follow its domestic and foreign policies according not only to its neighbors but also the domestic and foreign policies of other states that are kilometers away.

Today, when we are going through a process in which the fourth industrial revolution is experienced, the state of war has spread to cyber media other than conventional war. For reasons such that all other nations are aware of a development in any part of the world, express their reactions, and pressure the states, thanks to social media in the international system, states have sought new policies to establish peace and security. Because in the international arena where anarchy prevails, the only insurance of the existence of the states has been the establishment and protection of international peace and security, and in case of violation of these, a total stand against the violator. Since states are aware that if they are not secure in the international system, the security already established within the state is unimportant.

Under these conditions, establishing the external security of a state like Türkiye, located in the middle of the ring of fire, is difficult but not impossible. The founding leader, Gazi Mustafa Kemal Atatürk, precisely one hundred years ago, left a principle of existence to today's Türkiye, the value of which is increasing daily: Peace at home, peace in the world. The value of this principle was also emphasized in the founding agreement of the United Nations, which was established in 1945 with the remarkable efforts of the great powers. Today, the establishment of an international organization that has managed to gather sovereign-equal states under its umbrella in the anarchic international system and has imposed the power of sanction to a certain extent with their consent on these states, which do not recognize supreme authority, has even been to ensure international peace and security. Peace is such a goal that war can be waged against those who prevent it from being achieved. Therefore, as Gazi stated, the sole aim should be peace. Here, despite the claim that there is always war potential in the international system, achieving peace should never be seen as an impossible goal.

The purpose of this paper is, in the 100th anniversary of Türkiye, a general critical analysis of the reflections of the advice "Peace at home, peace in the world," which is one of the sole principles of Türkiye's founding leader from the legacy of Türkiye's foreign policy and international relations to its future perspective. In this context, the steps Türkiye took in 100 years to ensure its military security in foreign policy are examined, and it is aimed to make inferences about what to do in the future. The paper was created due to the literature review, examining Turkish foreign policy in terms of security, comparison, and analysis, and formed within the framework of international relations theory. The fact that the principle of peace at home, and peace in the world, since the establishment of the Republic in 1923, has been able to keep Türkiye away from a major disaster such as the Second World War is an indicator of how successful this policy is. During the Cold War, Türkiye paid the heaviest price compared to other organization members. The NATO alliance, to which Türkiye was included to avoid becoming isolated, did not support Türkiye during the Cyprus Operation. Even the embargo imposed on Türkiye showed that states, even in alliance, could sometimes be alone in achieving peace. The "peace" operation was carried out to prevent

the persecution and massacres that the Turkish Cypriots were subjected to on the island, and to ensure the establishment of peace and tranquility on the island, even though it has put Türkiye in a problematic situation in foreign policy. Even today, the policy of that period has ensured the existence of the Turks on the island.

It has been observed that NATO, which marks a departure from Türkiye's neutrality since Atatürk's era, failed to support its members in a time of need. This highlights that states cannot depend on another state for security, even if they are part of an alliance. It reinforces Gazi's principle that while joining alliances may be necessary, the balance of politics should not be overlooked, and peace must not be jeopardized by participating in wars that do not aim for peace.

As it can be understood from here, asking for peace is not to be completely neutral and aimless in foreign policy but to put forward some actions to ensure this when necessary. Aggressive and unconstructive violating the rights of other sovereign states should always be avoided. Another example of this emerged during the Arab Spring movements. At this point, Türkiye aims to create a corridor along the border and ensure stability in this region to prevent establishing a terrorist state in its south and to prevent illegal immigrants from the region. Here, Syria's sovereignty is recognized and acted accordingly. As referred to in the UN Charter, in cases where Türkiye's peace and security may be harmed, the right to prevent them within the scope of self-defense authority is legally fixed. Again, Türkiye's operations here are precious as they are carried out to ensure peace.

As a result of the general analysis made based on the findings mentioned above, it is possible to say that the principle of "Peace at home, peace in the world," which was put forward at the foundation of the state, is such a foresighted principle and that it is not only a legacy but a policy that should be carried to the future of Türkiye. While reaching this determination, the selected foreign policy developments were compared, and the results obtained by Türkiye in cases where this principle was applied and the developments experienced in cases where the principle was partially or entirely abandoned were evaluated. During the evaluation, inferences were made based on Türkiye's economic and social welfare and security in the international system.

Tüketici Etnosentrizm Eğiliminin Yabancı Ürün Satın Alma Niyeti Üzerindeki Etkisinde Marka Aşkının Düzenleyici Rolü

Aslıhan AYDEMİR

Cemalettin AKTEPE

Küreselleşen dünyada işletmelerin rekabet edebilmesi ve ayakta kalabilmesi giderek zorlaşmaktadır. Bu süreçte karar verici konumunda olan tüketicinin düşünce ve davranışları büyük önem kazanmıştır.

İşletmeler stratejilerini belirlerken rekabet güçlerini artırmak ve bu değişime ayak uydurmak için tüketicilerin duygu ve düşüncelerine önem vermeli ve satın alma niyetlerini etkilemeyi başarmalıdır. Etnosentrizm, bireyin kendi etnik kökenini diğer etnik kökenlerden üstün görmesi ve aynı etnik kökene sahip olmayan kişi ve toplumlara karşı olumsuz tutum sergilemesidir. Bu durum farklı etnik kökene sahip birey ve toplumların dışlanmasına, kendi etnik kökeninin üstün görülmesi eğilimine yol açmaktadır. Etnosentrizm kavramı pazarlama literatürüne tüketici etnosentrizmi olarak da girmiştir. Tüketici etnosentrizmi, yerli ve yabancı ürün seçimi ile eşit kalitede ürün ve hizmetlerde yerli ürün ve hizmetlere ayrıcalık tanınması, yabancıların ise küçümsenmesi ve kabul edilmemesidir. Ayrıca yabancı ürün yerli ürüne göre daha üstün özelliklere sahip olsa bile etnosentrik tüketiciler bunu görmezden gelmekte ve dolayısıyla etnosentrizm eğilimi tüketicilerin satın almalarına da yön vermektedir. Tüketiciler kendi ülkelerinde üretilen ürünleri tercih ediyor ve yabancı ürünlere karşı çıkıyorlar. Bu durum dış pazarlarda faaliyet gösteren global markaların satışlarını da etkiliyor. Etnosentrik tüketiciler satın alma işlemini yaparken ülkelerinin ekonomik çıkarlarını, yerli işletmelerin devamlılığını, kendi ülke vatandaşlarının istihdamını göz önünde bulundurarak milli duygularla karar vermektedir. Bu durum dünyanın birçok ülkesinin pazarlarında küresel işletmelerin aleyhine bir durum yaratmaktadır.

Tüketiciler satın alacakları ürünlere karar verirken sadece ülke çıkarları ve milli duygular doğrultusunda değil, bireysel kişisel çıkarlar, toplumdaki statülerinin belirlenmesi, markaya yakın hissetme gibi nedenlerle de satın alma davranışlarını yönlendirebilmektedirler. Bu nedenle tüketicilerin yabancı ürünleri satın alma niyetine yön veren etnosentrizm eğiliminin etkilerini en aza indirmek, tüketicilerle markalar arasında duygusal bağ kurmak ve bu doğrultuda tepkilere cevap verebilmek amacıyla başta küresel markalar olmak üzere pek çok marka için marka aşkını oluşturmak önemlidir. duygusal ihtiyaçları kişisel çıkarları dikkate alınarak karşılanır. Bu çalışmanın amacı, tüketicilerin etnosentrizm eğilimlerinin yabancı ürün satın alma niyetine etkisinde marka aşkının düzenleyici rolünü incelemek ve araştırma sonuçlarına göre küresel markaların özellikle pazarlama stratejilerini belirlerken stratejilerine katkı sağlamalarını sağlamaktır. . Araştırmada bağımlı değişken olarak yabancı ürün satın alma niyeti, bağımsız değişken olarak sert tüketici etnosentrizm eğilimi ve yumuşak tüketici etnosentrizm eğilimi, düzenleyici değişken olarak ise marka aşkı belirlenmiştir.

Araştırmada dört hipotez mevcut olup hipotezlerin test edilmesinde Smart PLS 4 istatistik programı kullanılmıştır. Araştırma modelinde yer alan hipotezler yapısal eşitlik modellemesi ile analiz edilmiştir. Hipotezler aşağıdaki gibidir. H1: Sert tüketici etnosentrizm eğiliminin yabancı ürün satın alma niyeti üzerinde etkisi vardır. H2: Yumuşak tüketici etnosentrizm eğiliminin yabancı ürün satın alma niyeti üzerinde etkisi vardır. H3: Sert tüketici etnosentrizm eğiliminin yabancı ürün satın alma niyeti üzerindeki etkisinde marka aşkının düzenleyici rolü vardır. H4: Yumuşak tüketici etnosentrizm eğiliminin yabancı ürün satın alma niyeti üzerindeki etkisinde marka aşkı düzenleyici

bir role sahiptir. Araştırma nicel bir çalışmadır. Araştırmanın örneklemini Ankara'da yaşayan, hazır giyim sektöründe yabancı markalı ürünler kullanan 15-64 yaş arası 385 katılımcı oluşturmuş olup veriler çevrimiçi anket yöntemiyle toplanmıştır. Anket 5 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çalışmanın amacı ve katılımın gönüllülük esasına dayalı olduğuna yer verilmiştir. İkinci bölümde tüketicilere hazır giyim sektöründe en sevdikleri yabancı markayı cevaplamak amacıyla "yabancı ürünü satın alma niyeti" konusunda 6 ifadeden ve tek boyuttan oluşan 5'li Likert tipi bir ölçek uygulanmıştır. (1: Kesinlikle katılmıyorum, 2: katılmıyorum, 3: kararsızım, 4: katılıyorum, 5: tamamen katılıyorum). İkinci bölümde yer alan ölçek ise yabancı ürün satın alma niyeti ölçeğidir. Anketin üçüncü bölümünde marka aşkı ile ilgili 8 ifadeden oluşan "marka aşkı" ölçeğindeki ifadeler tüketicilere hazır giyimde en sevdikleri yabancı markayı düşünerek cevaplamaları amacıyla yöneltilmiştir. Bu bölümdeki ifadeleri ölçmek için 7'li Likert tipi ölçek kullanılmıştır (1: kesinlikle katılmıyorum; 2: katılmıyorum; 3: kesinlikle katılmıyorum; 4: ne katılıyorum ne de katılmıyorum; 5: kısmen katılıyorum; 6: katılıyorum; 7: kesinlikle katılıyorum). Araştırmanın dördüncü bölümünde tüketicilerin etnosentrizm eğilimlerini ölçmek amacıyla "Tüketici Etnosentrizm Ölçeği" (CETSCALE) kullanıldı. Son olarak anketin beşinci bölümünde katılımcılardan demografik özelliklerini paylaşmaları istendi.

Regulatory Role of Brand Love on The Effect of Ethnocentrism Tendency on Intention To Purchase Foreign Products

Aslıhan AYDEMİR

Cemalettin AKTEPE

In the globalizing world, it has become increasingly difficult for businesses to compete and survive. In this process, the thoughts and behaviors of the consumer, who is the decision maker, have gained great importance.

When determining their strategies, businesses should give importance to the emotions and thoughts of consumers and succeed in influencing their purchasing intentions in order to increase their competitiveness and keep up with this change. Ethnocentrism is when an individual sees his or her own ethnic origin as superior to other ethnic origins and shows negative attitudes towards people and societies that do not have the same ethnic origin. This situation leads to the tendency to exclude individuals and societies with different ethnic origins and to see their own ethnic origin as superior. The concept of ethnocentrism has also entered the marketing literature as consumer ethnocentrism. Consumer ethnocentrism is to give privilege to domestic products and services in equal quality products and services with a choice of domestic and foreign products, and to despise and not accept foreign ones. In addition, even if the foreign product has features that are superior to the domestic product, ethnocentric consumers ignore this, and therefore the ethnocentrism tendency also directs the purchases of the consumers. Consumers prefer products produced in their own countries and stand against foreign products. This situation affects the sales of global brands operating in foreign markets. Ethnocentric consumers decide with national feelings, considering the economic interests of their countries, the continuity of domestic businesses, and the employment of their own country's citizens while making the purchase. This situation creates a situation against the global enterprises in the markets of many countries of the world.

When deciding about the products they will buy, consumers can direct their purchasing behaviors not only for the interests of the country and national feelings, but also for reasons such as individual personal interests, determining their status in the society and feeling close to the brand. Therefore, it is important for many brands, especially global brands, to create brand love in order to minimize the effects of the ethnocentrism tendency that guides consumers' intention to purchase foreign products, to establish emotional bonds between consumers and brands, and to respond to their emotional needs by considering their personal interests. The aim of this study is to examine the moderator role of brand love in the effect of consumers' ethnocentrism tendencies on foreign product purchase intention, and to enable global brands to contribute to their strategies according to the research results, especially while determining their marketing strategies. In the study, foreign product purchase intention was determined as the dependent variable, hard consumer ethnocentrism tendency and soft consumer ethnocentrism tendency as independent variable and brand love as the moderator variable.

There are four hypotheses in the research and Smart PLS 4 statistical program was used to test the hypotheses. The hypotheses in the research model were analyzed by structural equation modeling. The hypotheses are as follows. H1: Brand love has an effect on foreign product purchase intention. H2: Hard consumer ethnocentrism tendency has an effect on foreign product purchase intention. H3: Soft consumer ethnocentrism tendency has an effect on foreign product purchase intention. H4: Brand love has a moderating role in the effect of hard consumer

ethnocentrism tendency on foreign product purchase intention. H5: Brand love has a moderating role in the effect of soft consumer ethnocentrism tendency on foreign product purchase intention. The study is a quantitative study. The sample of the study consists of 385 participants between the ages of 15-64 living in Ankara, using foreign branded products in the ready-made clothing sector, and the data were collected by online survey method. The survey consists of 5 parts. In the first part, the aim of the study and the fact that the participation is on a voluntary basis are given. In the second part, a 5-point Likert-type scale consisting of 6 statements and a single dimension was applied to the consumers on the "intention to purchase foreign product" in order to answer their favorite foreign brand in the ready-made clothing industry (1: strongly disagree; 2: disagree; 3: undecided; 4: agree; 5: I totally agree). The scale in the second part is the foreign product purchase intention scale. In the third part of the questionnaire, the expressions of the "brand love" scale, which consists of 8 expressions about brand love, were directed to the consumers in order to answer them by thinking about their favorite foreign brand in the ready-made clothing industry. A 7-point Likert-type scale was used to measure the statements of this section (1: strongly disagree; 2: disagree; 3: strongly disagree; 4: neither agree nor disagree; 5: somewhat agree; 6: agree; 7: strongly agree). In the fourth part of the survey, the "Consumer Ethnocentrism Scale" (CETSCALE) was used to measure consumers' ethnocentrism tendencies. Finally, in the fifth part of the questionnaire, the participants were asked to share their demographic characteristics.

İslami Fintek Uygulamaları: İleriye Yönelik Fırsatlar ve Tehditler

Fahrettin YEŞİLYURT

Ömer Faruk TEKDOĞAN

2008 Küresel Finansal Krizi sonrası bankaların kredi vermeyi azaltmaları, son yirmi yılda yazılım teknolojilerinin hızla gelişmesi ve Covid-19 pandemisi sırasında akıllı cihazların yaygın kullanımı gibi faktörlerin meydana getirdiği ortam, finansal teknoloji (fintek) girişimlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Fintek, finansal teknoloji demektir ve finans alanında teknolojiyi kullanarak geleneksel finansal hizmet ve süreçleri iyileştirmeyi hedefler. Fintek, bankacılık, ödeme, yatırım, sigorta, kredi, kripto para gibi konularda farklı çözümler sağlar. Fintekin ilerlemesi, internetin genişlemesi, akıllı telefonların yaygınlaşması, yapay zeka, blok zinciri gibi teknolojilerin gelişmesi ve müşteri ihtiyaçlarının değişmesi gibi etmenlerle bağlantılıdır. Fintek, finansal erişimi, etkinliği, güvenliği ve rekabeti artırmakta, yeni iş modelleri ve fırsatlar doğurmaktadır. Fintek, teknolojinin kullanımını içeren finansal hizmet sağlayıcılarının inovasyonlarını ifade etmektedir. Bu inovasyonlar finansal hizmet sağlayıcılarına yeni fırsatlar sunarken, geleneksel finans modelleri için de birtakım zorluklar oluşturmaktadır. Diğer yandan, İslami fintek, İslam finans prensiplerine uygun finansal inovasyonlar geliştiren şirketlerin yer aldığı bir alt alanı temsil etmektedir. Faizsiz finans, risk paylaşımı, helal yatırımlar ve ahlaki değerler, İslam finans prensiplerinin temelidir. Finansal teknoloji ve dijital yenilikleri İslam finans ilkelerine uygun olarak kullanan İslami fintek, İslami finansın daha verimli ve ulaşılabilir olmasına katkı sağlar. Faizsiz kredi sağlama, helal yatırım imkânları sunma, risk paylaşımına dayanan finansal ürünler tasarlama gibi konularda İslami fintek girişimleri faaliyet gösterebilirler. İslami fintek, konvansiyonel finansın sınırlamalarını aşarak İslami finans prensiplerine uygun hizmetler sunmayı amaçlar.

İslami fintek, İslami finanstan farklı olarak bazı fırsatlar sunmaktadır. Bunlar arasında dijital bankacılık kullanımının artması, startaplara artan yatırımcı desteği, gelişen teknoloji sayesinde düşük maliyetli finansal çözümler üretme yeteneği, fintekin şeffaflık ve kullanıcı dostu yaklaşımı ile müşteri güvenini kazanma potansiyeli, finteklerin kripto paralar, blok zincir ve uluslararası ödemeler gibi alanlarla sorunsuz entegrasyonu bulunmaktadır. Ayrıca İslami finans prensiplerine uygun olarak hareket ederek Müslüman yatırımcıların güvenini kazanma yeteneği de bulunmaktadır. Bununla birlikte İslami fintekler bazı zorluklarla da karşı karşıyadır. Bunlar, İslami finans müşterilerinin inovasyonlara hazır olmaması, İslami finteklerin geleneksel finans hizmet sağlayıcıları ile rekabetinin zorluğu, bazı finansal aktörlerdeki İslami finansın olumsuz algısı, bu alandaki yetersiz yasal düzenlemeler, yetenekli personel eksikliği ve İslami finteke karşı olan sınırlı yatırım algısıdır. İslami fintek şirketleri ayrıca sermayeye erişimde de büyük zorluklarla karşılaşmaktadır.

Henüz yeni başlamış bir aşamada olan İslami fintek girişimleri büyük potansiyele sahiptir ve bu girişimlerin gelecekte İslami finans sektörü ile daha fazla bütünleşmesi öngörülmektedir. Ancak İslami finteklerin yeni başlangıç aşamasında olması nedeniyle, bu alanda dünya genelinde hâlâ yasal düzenlemeler ve standartlar geliştirilmektedir. Ayrıca, İslami fintekin yatırımcılar için nispeten az bilinmesi sermayeye erişimi zorlaştırmaktadır. Diğer önemli eksiklikler ve riskler arasında siber güvenlik, İslam hukukçularının görüşlerinin (fetva) eksikliği ve veri güvenliği yer almaktadır. Bu sorunları ele alarak yasal düzenlemeleri iyileştirmek ve İslami fintekin büyümesini desteklemek için adımlar atılmalıdır.

İslami fintek şirketleri genellikle Müslüman ülkelerde bulunsa da bazıları Müslüman olmayan ülkelerde de büyümektedir. İslami fintek şirketleri, uzun vadeli olarak hayatta kalmak istiyorlarsa sadece Müslüman topluluklarını değil, dünya genelindeki Müslüman olmayan nüfusu da etkileyebilmelidirler. İslami fintek şirketleri henüz yeni olduklarından, dünya genelinde yasal kısıtlamalar, standartlar ve düzenlemeler henüz tamamlanamamıştır. Bu durum, yatırımcıların bu teknolojilerin kötüye kullanılmasını deneyimlemelerine neden olabilir. Bu nedenle hızla yasal düzenlemeler noktasında adımlar atılmalıdır. Başka bir sorun ise fintek şirketlerinin henüz yatırımcılar tarafından tanınmamış olmaları ve yeterli İslami fintek bilgisine sahip olmamalarıdır. Bunların düzeltilmesi gereken sorunlar arasında olduğunu söyleyebiliriz. Diğer önemli eksiklikler arasında finansal altyapı eksikliği, lisans eksikliği, siber suçlar, fetva eksikliği ve veri güvenliği bulunmaktadır.

Bu çalışma, finansal teknolojilerin kavramsal çerçevesini, özellikle İslami finteke odaklanarak incelemektedir. Bu bağlamda, finansal teknolojiler ve İslami fintek üzerine literatürün kapsamlı bir incelemesi sunulacak ve İslami finteklerin güçlü ve zayıf yönlerini, fırsat ve tehditlerini değerlendirmek için bir SWOT analizi yapılacaktır. Bulgular ışığında İslami fintek aktörlerine ve politika yapıcılara bazı öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Fintek, İslami Fintek, SWOT Analizi, İslami Finans

Islamic FinTech Applications: Future Opportunities and Threats

Fahrettin YEŞİLYURT

Ömer Faruk TEKDOĞAN

The environment created by factors such as reduced lending by banks after the 2008 Global Financial Crisis, the accelerated development of software technologies in the past twenty years, and the widespread use of smart devices during the Covid-19 pandemic has given rise to the emergence of financial technology (FinTech) ventures. FinTech means financial technology and aims to improve traditional financial services and processes by merging the financial sector with technology. Fintech offers various solutions in areas such as banking, payments, investments, insurance, credit, and cryptocurrencies. The development of fintech is associated with factors such as the proliferation of the internet, the use of smartphones, advancements in technologies like artificial intelligence and blockchain, and changing customer needs. FinTech refers to the innovations of financial service providers that involve the use of technology. While these developments present new opportunities for financial service providers, they also pose challenges to traditional financial models. Islamic FinTech, on the other hand, represents a subfield where companies develop financial innovations that comply with Islamic Law. Islamic FinTech utilizes financial technology and digital innovations in accordance with Islamic financial principles, contributing to the efficiency and accessibility of Islamic finance. Islamic FinTech initiatives can operate in areas such as providing interest-free credit, offering halal investment opportunities, and designing financial products based on risk-sharing principles within the framework of Islamic finance. Interest-free finance, risk-sharing, halal investments, and moral values are the basis of Islamic finance principles. Islamic FinTech endeavors to provide services in accordance with Islamic principles, overcoming the limitations of conventional finance.

Islamic FinTech offers various opportunities distinct from Islamic finance. Some of these opportunities include the rise in digital banking usage, increased investor support for new start-ups, the ability to produce cost-efficient financial solutions through advancing technology, the potential to gain customer trust through FinTech's transparency and user-friendliness, seamless integration with areas such as cryptocurrencies, blockchain, and international payments, as well as the ability of Islamic FinTech to acquire the trust of Muslim investors by adhering to Islamic principles. However, Islamic FinTech also faces certain challenges. These include the lack of readiness of Islamic finance customers for innovations, competition with conventional financial service providers, negative perception of Islamic finance in some financial actors, inadequate regulatory frameworks, a shortage of skilled personnel, and investors' perception of limited investment value in Islamic FinTech. Islamic FinTech companies also encounter significant challenges in accessing capital.

Despite being in the nascent stage, Islamic FinTech initiatives hold great potential, and it is anticipated that they will become more integrated with the Islamic finance sector in the future. Due to the recent emergence of Islamic FinTech, global legal frameworks, standards, and regulations are still being developed. Additionally, Islamic FinTech remains relatively unknown to investors, making it difficult to access capital. Other important gaps and risks include cybersecurity, the lack of Islamic legal opinions (fatwas), and data security. Steps need to be taken to address these issues, improve legal regulations, and increase awareness of Islamic FinTech to support its growth.

Islamic FinTech companies are primarily based in Muslim countries, yet some are growing in non-Muslim countries. Islamic FinTech companies must be able to influence not only Muslim societies but also non-Muslim populations around the world if they are to survive in the long run. Since Islamic FinTech companies are still new, legal restrictions, standards and regulations around the world have not been completed yet. This may lead investors to experience grievances and abuse of these technologies. Quick steps should be taken at the point of legal regulations. Another problem is that FinTech companies are not yet recognized by investors, and they do not have sufficient Islamic FinTech knowledge. This is among the problems that need to be fixed. Other important deficiencies are lack of financial infrastructure, lack of licensing, cybercrime, lack of fatwa, and data security.

This study examines the conceptual framework of financial technologies, with a focus on Islamic FinTech. In this context, this study will provide a comprehensive review of the literature both on financial technologies and Islamic FinTech, and a SWOT analysis will be conducted to evaluate the strengths, weaknesses, opportunities, and threats for Islamic FinTech. In the light of the findings, some recommendations will be made for industry players and policy makers.

Keywords: FinTech, Islamic FinTech, SWOT Analysis, Islamic Finance

Finansal Dolarizasyon Ve Banka Kârlılığı¹

Melike GÜLTEPE ÇORAK

Emine Ebru AKSOY

Yüksek enflasyon oranlarının olduğu ülkelerde döviz kurlarında yaşanan artışlar hane halkı ve firmalar alım güçlerini korumak ve gelir artışı elde etmek için dövize yönelmektedir. Ekonomide varlıkların başka bir yabancı para birimi ile tutulmaya başlanması ile doğan dolarizasyon süreci ekonomik aktivitelerde yabancı paranın yaygın olarak kullanılmaya başlaması ile devam etmektedir. Bir ülkenin kendi parasını terk ederek ya da kendi parasının yanı sıra başka bir ülkenin para birimini de kullanması dolarizasyon olarak nitelendirilmektedir. Finansal dolarizasyon ise dolarizasyonun bir türü olup hanehalkı, kamu ve firmaların varlıklar ve kaynakları yabancı para birimi cinsinden tutmaları olarak tanımlanmaktadır.

Tasarrufların yabancı para birimi üzerinden tutulması ile bankalarda yabancı para birimi mevduat tutarında artış yaşanmaya başlanmıştır. Bankalar toplanan yabancı para mevduatları ile üstlenmiş oldukları kur riskini yabancı para cinsi krediler ile müşterilere aktarmayı istemektedir. Yabancı para birimi cinsinden kredi miktarlarında artış olası döviz kuru artışlarında müşterilerin temerrüte düşmelerine sebep olabilmektedir.

Bu çalışmada ise Türk bankacılık sisteminde faaliyette bulunan mevduat bankalarının kârlılığına finansal dolarizasyonun etkisinin ne yönde olduğunu göstererek; banka yöneticilerinin, yatırımcıların, düzenleyici kurum ve kuruluşların kararlarına katkı sağlanması amaçlanmıştır. Türkiye’de küresel serbestleşme ile başlayan dövize yönelim süreci, yüksek ve oynak olan enflasyon oranları ve döviz kurları ile önemi korumaya devam etmiştir. Dolarizasyonun göstergesi olarak kullanılan yabancı para cinsi mevduatın geniş para arzına oranı 2003 yılında %52, 2020 yılında %57 olarak gerçekleşmiştir. Bu rakamlar Türkiye için dolarizasyonun önemini koruduğunu göstermektedir. Bu önemi nedeniyle bu çalışmada Türk bankacılık sisteminde 2003-2020 yılları arasında finansal dolarizasyonun banka kârlılığına olan etkisi incelenmektedir.

Literatürde banka kârlılığı ile ilgili yapılan çalışmaların büyük bir çoğunluğunun odak noktasını kârlılığın belirleyicileri oluşturmaktadır. Türk bankacılık sistemi üzerine yapılan çalışmaların çok azında finansal dolarizasyonun banka kârlılığına olan etkisi incelenmiştir. Bunun yanında yabancı literatürde bu konu ile ilgili daha fazla sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu çalışma, Türk bankacılık sisteminde kârlılık üzerine finansal dolarizasyonun etkisini inceleyen en yüksek gözlem dönemine sahip çalışma olup kısıtlı literatüre katkı sağlayacak olması açısından önemlidir. Ayrıca bu çalışma makroekonomik değişken olarak ele alınan bileşik dolarizasyon endeksinin banka kârlılığına etkisini inceleyen ilk çalışma olup literatüre bu konuda katkıda bulunulmuştur.

Bu çalışmada Türk Bankacılık Sisteminde faaliyette bulunan 21 adet mevduat bankası ile finansal dolarizasyonun banka kârlılığına olan etkisi panel veri analizi yardımıyla incelenmektedir. Türkiye’ye benzer gelişmekte olan ülkelerin bankacılık verilerine ulaşamadığı için çalışmanın tek bir ülke ile sınırlı kalması ve sadece mevduat bankalarının analiz kapsamına alınması çalışmanın kısıtlarını oluşturmaktadır.

Çalışmada finansal dolarizasyonun göstergesi olarak bankaya özgü değişken olarak mevduat dolarizasyonu ve kredi dolarizasyonu makroekonomik göstergelere ilişkin değişken olarak ise

¹ Melike Gültepe ÇORAK’ın “Türk Bankacılık Sisteminde Finansal Dolarizasyonun Kârlılığa Etkisi” doktora tezinden oluşturulmuştur.

bileşik dolarizasyon endeksi kullanılmıştır. Mevduat dolarizasyonu Yeyati (2006)' nin önerdiği gibi yabancı para cinsi mevduatın toplam mevduata oranı olarak hesaplanmıştır. Aynı yöntem ile kredi dolarizasyonu, yabancı para cinsi kredinin toplam krediye oranı olarak modele dahil edilmiştir. Reinhart, Rogoff ve Savastano (2003)'nun önerdiği gibi hesaplanan bileşik dolarizasyon endekside hesaplanarak bağımsız değişken olarak modele eklenmiştir. Bu sayede dolarizasyonun banka kârına etkisi çift taraflı olarak incelenmiş olup çalışma literatüre bu kapsamda yeni bir bakış açısı sunacaktır.

Çalışma 2003Q1-2020Q4 dönemi arası panel veri analizi ile incelenmiştir. Ortalama aktif kârlılığı, ortalama özkaynak kârlılığı ve net faiz marjı olmak üzere üç ayrı model kullanılmıştır. Finansal dolarizasyon göstergelerinin yanı sıra bankaya özgü değişkenler ve makroekonomik değişkenler kullanılarak toplamda sekiz adet değişken modele dâhil edilmiştir. Çalışma sonucunda mevduat dolarizasyonunun ortalama aktif ve ortalama özkaynak kârlılığı üzerindeki etkisinin anlamlı ve pozitif olduğu net faiz marjı üzerindeki etkisinin negatif ve anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Kredi dolarizasyonunun ise ortalama aktif ve ortalama özkaynak kârlılığı üzerindeki etkisinin anlamlı ve negatif olduğu fakat net faiz marjı üzerinde önemli bir etkiye sahip olmadığı bulunmuştur. Bileşik dolarizasyon endeksi ortalama aktif ve ortalama özkaynak kârlılığı üzerinde anlamlı ve negatif bir etkiye sahip iken net faiz marjı üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Financial Dolarization and Bank Profitability²

Melike GÜLTEPE ÇORAK

Emine Ebru AKSOY

In countries with high inflation rates, and increases in exchange rates, households and companies turn to foreign currency to protect their purchasing power and to increase their income. The dollarization process, which emerged with the start of holding assets in another foreign currency in the economy, continues with the widespread use of foreign currency in economic activities. A country's abandonment of its currency or the use of another country's currency in addition to its currency is characterized as dollarization. On the other hand, financial dollarization is a type of dollarization and is defined as the holding of assets and resources in foreign currency by households, governments and firms.

With the keeping of savings in foreign currency, the amount of foreign currency deposits in banks started to increase. Banks want to transfer the exchange rate risk they have undertaken with the foreign currency deposits collected to their customers with foreign currency loans. An increase in loan amounts in foreign currency may cause customers to default in possible exchange rate increases.

In this study, by showing the effect of financial dollarization on the profitability of deposit banks operating in the Turkish banking system; It is aimed to contribute to the decisions of bank managers, investors, regulatory institutions and organizations. The foreign exchange orientation process that started with global liberalization in Turkey continued to be important with high and volatile inflation rates and exchange rates. The ratio of foreign currency deposits, which is used as an indicator of dollarization, to the broad money supply was 52% in 2003, and it was 57% in 2020. These figures show that dollarization still maintains its importance for Türkiye. Due to this importance, this study examines the effect of financial dollarization on bank profitability in the Turkish banking system between 2003 and 2020.

Most of the studies on bank profitability in the literature focus on the determinants of profitability. Few studies on the Turkish banking system have examined the effect of financial dollarization on bank profitability. In addition, there are more studies on this subject in the foreign literature. This study, which has the highest observation period examining the effect of financial dollarization on profitability in the Turkish banking system, is important in terms of contributing to the limited literature. In addition, this study is the first study to examine the effect of the compound dollarization index, which is considered a macroeconomic variable, on bank profitability and contributed to the literature in this regard.

In this study, the effect of financial dollarization on bank profitability with 21 deposit banks operating in the Turkish Banking System is examined with the help of panel data analysis. The limitations of the study are that the study is limited to a single country and only deposit banks are included in the analysis, since banking data of developing countries similar to Turkey cannot be accessed.

In the study, deposit dollarization and credit dollarization as bank-specific variables as an indicator of financial dollarization and the composite dollarization index as a variable related to

² Created from Melike GÜLTEPE ÇORAK's doctoral thesis "The Effect of Financial Dollarization on Profitability in the Turkish Banking System"

macroeconomic indicators were used. Deposit dollarization is calculated as the ratio of foreign currency deposits to total deposits, as suggested by Yeyati (2006). With the same method, loan dollarization is included in the model as the ratio of foreign currency loans to total loans. Compound dollarization index calculated as suggested by Reinhart, Rogoff and Savastano (2003), was added to the model as an independent variable. In this way, the effect of dollarization on bank profit has been examined bilaterally and the study will present a new perspective to the literature in this context.

The study was analyzed by panel data analysis between 2003Q1-2020Q4. Three different models were used, namely average return on assets, average return on equity and net interest margin. In addition to financial dollarization indicators, bank-specific variables and macroeconomic variables are used, and a total of eight variables are included in the model. As a result of the study, it was determined that the effect of deposit dollarization on average return on assets and average return on equity was significant and positive, and the effect on net interest margin was negative and significant. It was found that the effect of credit dollarization on average return on assets and average return on equity was significant and negative, but it did not have a significant effect on the net interest margin. It has been determined that while the compound dollarization index has a significant and negative effect on average return on assets and average return on equity, it has a positive and significant effect on net interest margin.

Cumhuriyetten Günümüze İnsan Kaynakları “Şişe-Cam Örneği”

Suudan Gökçe GÖK

Ebru KAYA

Cumhuriyetin kurulması ile milli bir kimlik sahibi olan İş Bankası iştiraki Şişe-cam fabrikası insan kaynakları açısından özgün bir örnek oluşturmaktadır. Bu doğrultuda bu çalışmayla Şişecam'ın muazzam başarısının altında yatan sebepleri açığa çıkartmak amaçlanmaktadır. Sözü edilen amaç doğrultusunda çalışma, bahsi geçen eşsiz başarıyı getiren birçok sebepten yalnızca biri olan insan kaynakları yönetimine odaklanmaktadır. Bu kapsamda İnsan kaynakları politikaları işletme tarihi perspektifiyle detaylı olarak incelenmiş ve sebep-sonuç ilişkisi kapsamında açıklanarak, şirketin kapsamlı tarihçesi yönetim bakış açısıyla sunulmaya çalışılmıştır. Şişe-cam fabrikasının özellikle insan kaynakları yönetiminde geliştirdiği politikalar ve yönetim teknikleri dönemin ekonomik ve siyasi koşulları altında incelenmiştir.

Sürekli değişerek gelişen rekabetçi koşullarda, örgütlerin ayakta kalarak, devamlılıklarını sağlayabilmeleri, adaptasyon ve esneklik kazanabilmeleri açısından insan kaynağı önemli bir unsurdur. Genç Cumhuriyet'in Milli sanayii ve verimliliği hedeflediği düşünüldüğünde dönemin insan kaynağı açısından yetersiz olduğu görülmektedir. İnsan kaynaklarının stratejik yönetim araçlarından olan İK politikaları örgütlerin gelecek planları ile ilgili öngörü sağlayabileceğinden, bu çalışma ile Erken Cumhuriyet döneminde Şişe Cam ile ilgili bir yargıya varmakta mümkün olmaktadır.

Şişecam, Türkiye'nin cam ihtiyacını karşılamak amacıyla İstanbul'un Paşabahçe semtinde 4 Temmuz 1935'te kurulan cam fabrikasıdır. Fabrikanın bu semtte kurulmasıyla birlikte Paşabahçe semti cam üretimi ile anılır olmuştur. 17 Şubat 1934'te Bakanlar Kurulu'nun kararıyla Türkiye'de yerli cam sanayinin kurulması için Türkiye İş Bankası görevlendirilmiştir.

Cam ve şişe fabrikasının tesisatı Avrupa cam sanayisinin birçok modern tesisini başarıyla kurmuş ve tanınmış bir Fransız firması tarafından gerçekleştirilmiş, üretimin ham maddesi olan kumun Beykoz'un Karadeniz'e kıyısı olan köylerinden Podima'dan getirilecek olması bu köyde de yeni bir iş kolu ve fırsatının doğmasına sebep olmuştur (Küçükerman, 1998).

O dönem için iş fırsatları ortaya çıkmış ancak, bu iş koluna ve çalışma koşullarına uygun işçi bulmak zorlaşmıştı. Bu da Cumhuriyet döneminin fabrikalar açısından en önemli sorunlarından birini oluşturmaktaydı. Daha çok tarım işlerinde çalışmakta olan ve köyde ikamet etmekte olan köylü iş gücü işlerinde süreklilik göstermemekteydi. Ancak aynı dönemde fabrikalarda çalışmaya başlayan köylü-işçi profili, büyük şehirlerde kurulmaya başlanan ve modern sanayide istihdam edilen işçi profilinden daha farklıydı. Modern sanayide çalışan insan kaynağı daha vasıflı kişilerden oluşurken köylü işgücü için aynı şeyi söylemek mümkün değildi. Hem tarihsel süreç, hem de sosyo-kültürel değişimler işçi profilini etkileyen en önemli unsurlardandı. Tam olarak işçi olamayan köylülerin Erken Cumhuriyet dönemi çalışma hayatının en önemli sorunu olduğunu söylemek mümkündür (Ekin, 1968: 255-264). Fabrika vasıflı insan kaynağı problemini çözebilmek için yabancı insan kaynağı kullanmanın yanında farklı yollara da başvurmuştur. Daha fabrika inşaatı aşamasında iken İş Bankası gazete ilanlarıyla insan kaynağı temininde bulunmuştur.

Genç Türkiye Cumhuriyeti' nin ulus inşası döneminde sınıf mücadelesinin ve işçi sınıfı oluşumunun farklı boyutlarını anlamak açısından Şişe Cam; insan kaynağı yapısı, temini, çalışma koşulları, ücretlendirme, eğitim geliştirme ve ilk sendikal örgütlenme açısından özgün bir örnek oluşturmaktadır. Bu kapsamda bu çalışmada İnsan kaynakları politikaları işletme tarihi

perspektifine detaylı olarak incelenmekte ve sebep-sonuç ilişkisi çerçevesinde açıklanmaya çalışılmaktadır. Çalışmanın ilk bölümünde fabrikanın kapsamlı tarihçesi sunularak, 1923-1950 ilk dönem, 1950-1980 yılları arası ikinci dönem ve 1980'den günümüze olan dönem üçüncü ve son dönem olarak sınıflandırılmıştır. Özellikle ilk dönemlerde personel yönetimi kapsamında sınıflandırarak yönetim politikaları ve insan kaynakları yönetimi içerisinde ele alınan tüm adım ve gelişmelerden detaylı olarak bahsedilmektedir.

İkinci bölümde; Şişecam fabrikası iç ve dış çevresi kapsamında incelenmiş, özellikle insan kaynakları yönetiminde geliştirdiği politikalar aktarılmaya çalışılmıştır. Fabrikanın insan kaynakları uygulamaları iş analizi ve iş dizaynı, insan kaynakları yönetimi planlaması, temin, seçim, eğitim, geliştirme, kariyer planlaması, ücret yönetimi ve performans yönetimi konuları kapsamında detaylı şekilde incelenerek, yazın taraması yapılmış ve faaliyet raporlarıyla ortaya konmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın son bölümünde, fabrikanın insan kaynakları yönetimindeki (İKY) başarısının kilit noktasında kaynakların etkin bir şekilde yönetildiğinde başarının kaçınılmaz olacağı sonucuna ulaşılarak tespitlerde bulunulmuştur. İnsan kaynağına değer veren çalışma prensibinde, yetenekli kişilerin çalışan olarak seçimi üzerine kurgulanan bir personel temin süreci ile tatmin düzeyleri arasındaki ilişkinin varlığı ortaya konulmuştur. Bu çalışma ile bugüne kadarki çalışmaların İK'nın tarihsel süreç açısından ele alınmamış olmasının İK yönetimi çalışmalarına katkı sağlayacağı ve diğer örgütlere başarı yolunda örnek teşkil edeceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İKY, personel temin, iş analizi

Human Resources From The Republic To The Present “Case Of Şişecam Factory”

Suudan Gökçe GÖK

Ebru KAYA

Şişe-cam factory, a subsidiary of İşbank, which gained a national identity with the establishment of the Republic, sets a unique example in terms of human resources. Accordingly, this study aims to reveal the reasons behind Şişecam's tremendous success. In line with the aforementioned purpose, the study focuses on human resources management, which is only one of the many reasons that bring the aforementioned unique success. In this context, human resources policies have been examined in detail from the perspective of business history and explained within the scope of cause-effect relationship, and the comprehensive history of the company has been tried to be presented from a management point of view. The policies and management techniques developed by the Şişe-cam factory, especially in human resources management, were examined under the economic and political conditions of the period.

Human resources are an important element for organizations to survive, to ensure their continuity, to gain adaptation and flexibility in competitive conditions that are constantly changing. Considering that the Young Republic aimed at national industry and productivity, it is seen that the period was insufficient in terms of human resources. Since HR policies, one of the strategic management tools of human resources, can provide foresight about the future plans of organizations, it is possible to reach a judgment about Şişe Cam in the Early Republic period with this study.

Şişecam is a glass factory established on July 4, 1935 in the Paşabahçe district of Istanbul to meet Turkey's glass needs. With the establishment of the factory in this district, Paşabahçe district became known for its glass production. On February 17, 1934, by the decision of the Council of Ministers, Türkiye İş Bankası was appointed to establish the domestic glass industry in Turkey.

From Podima, one of the villages of Beykoz on the Black Sea coast, has led to the emergence of a new business line and opportunity in this village. caused (Küçükerman, 1998).

At that time, job opportunities emerged, but it was difficult to find workers suitable for this line of business and working conditions. This was one of the most important problems of the Republican period for the factories. The peasant labor force, mostly working in agricultural works and residing in the village, did not show continuity in their work. However, the profile of peasant-worker who started to work in factories in the same period was different from the profile of workers employed in modern industry, which started to be established in big cities. While the human resources working in modern industry consisted of more qualified people, the same could not be said for the peasant workforce. Both the historical process and the socio-cultural changes were the most important factors affecting the worker profile. It is possible to say that the villagers, who were not fully workers, were the most important problem of the working life of the Early Republic period (Ekin, 1968: 255-264). In order to solve the problem of qualified human resources, the factory has resorted to different ways besides using foreign human resources. While the factory was still under construction, İşbank provided human resources through newspaper advertisements.

Şişecam in order to understand the different dimensions of class struggle and working class formation during the nation-building period of the young Turkish Republic; It sets a unique example in terms of human resource structure, supply, working conditions, remuneration, education development and first union organization. In this context, in this study, human resources policies

are examined in detail from the perspective of business history and tried to be explained within the framework of cause-effect relationship. In the first part of the study, the comprehensive history of the factory is presented, and the first period of 1923-1950, the second period between 1950-1980 and the period from 1980 to the present are classified as the third and last period. Particularly in the early periods, all steps and developments in management policies and human resources management are mentioned in detail by classifying them within the scope of personnel management.

In the second part; Şişecam factory has been examined within the scope of its internal and external environment, and especially the policies it has developed in human resources management have been tried to be conveyed. The human resources practices of the factory were examined in detail within the scope of job analysis and job design, human resources management planning, procurement, selection, training, development, career planning, wage management and performance management, a literature review was made and tried to be revealed with annual reports.

In the last part of the research, the key point of the success of the factory in human resources management (HRM) was reached and determinations were made by reaching the conclusion that when resources are managed effectively, success is inevitable. In the working principle that values human resources, the existence of a relationship between a personnel procurement process based on the selection of talented people as employees and their satisfaction levels has been revealed. With this study, it is thought that the fact that the studies so far have not dealt with HR in terms of the historical process will contribute to the studies of HR management and will set an example for other organizations on the way to success .

Keywords: HRM, staffing, job analysis

Covid-19 Pandemisinin Borsa İstanbul (Bist) Perakende Ticaret Sektöründe Faaliyet Gösteren İşletmelerin Finansal Performanslarına Etkisinin Topsis Yöntemi İle İncelenmesi

Yasemin KESKİN BENLİ

Dilan ÖZDEMİR

Covid 19 pandemisi, ülke ekonomilerini ve tüketicilerin temel ihtiyaçlarının karşılanmasında önemli bir yeri bulunan perakende sektörünü yakından etkilemiştir. Perakende, üretici ve tüketici arasında gerçekleştirilecek olan mal nakli için aracılık hizmeti sunmaktadır. Bu açıdan bakıldığında perakende sektörü malların ticari bir amaç ile muhafaza edilmesini ve kişisel kullanıma sunulmadan doğrudan tüketiciye pazarlanmasını içeren faaliyetlerin bütünü olarak tanımlanabilmektedir. Tüketicilerin istek ve ihtiyaçlarının zaman içerisinde değişmesi ve bu doğrultuda ürün çeşitliliğinin artırılması, teknolojinin gelişmesi gibi faktörler piyasalardaki rekabeti artırmaktadır. Bu noktada değişen müşteri taleplerini karşılamak perakende sektörü için stratejik önem taşımakta, müşteri taleplerinin doğru zamanda, doğru yerde ve doğru biçimde karşılanması gerekmektedir. Perakende sektörü perakende ticaret, gıda, içecek ve tütün, gıda dışı ve otomotiv yakıtı olmak üzere temel olarak dört sektörden oluşmaktadır. Gıda dışı sektör ise bilgisayar, kitap ve iletişim aygıtları, elektrikli eşya ve mobilya, tekstil giyim ve ayakkabı, tıbbi ürünler ve kozmetik, posta veya internet üzerinden alışverişini kapsamaktadır.

TÜİK (2020) verilerine göre, Covid-19 virüsünün Türkiye’de ilk kez tespit edildiği 2020 Mart ayından Nisan ayına kadar olan süreçte perakende satış hacmi %20 oranında, 2020 yılı Aralık ayında bir önceki aya göre %4,2 oranında azalmıştır. Yine aynı ayda gıda, içecek ve tütün satışları %2,1, gıda dışı satışlar (otomotiv yakıtı hariç) %5,2, otomotiv yakıtı satışları ise %4,8 oranında azalmıştır.

İşletmelerin finansal performansları hem kendileri, hem de paydaşları ve yatırımcıları için önemlidir. Çalışmada BIST perakende ticaret sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin finansal performansları Covid 19 pandemisi çerçevesinde incelenmektedir. Bu amaç doğrultusunda analize dahil edilen işletmelerin finansal performanslarının göstergesi olarak literatürdeki çalışmalar da dikkate alınarak (Bülbül ve Köse, 2011; Özbek, 2016; Soy Temür, İşler ve Temür, 2017; Günay, 2018; Mazman İtik ve Sel 2021; Ceyhan ve Karapolat 2022; Eyceyurt Batır, 2022; Sakarya ve Budak, 2022; Pala, 2022; Kondak ve Ergül, 2022; Bozkır, Yıldız ve Türkmen, 2022; Ertaş ve Yetim, 2022; Kazak, 2023) cari oran, nakit oran, likidite oranı, aktif devir hızı, stok devir hızı, öz kaynak karlılığı, aktif karlılık oranı ve kaldıraç oranı kullanılmıştır. Pandemi etkilerinin gözlemlenebilmesi için hem pandemi öncesi hem de pandemi sonrası dönemi kapsayan 2018-2022 verileri kullanılmış, verilerin analizi için çok kriterli karar verme yöntemlerinden olan TOPSIS (Technique for Order Preference by Similarity to Ideal Solution) yönteminden yararlanılmıştır. Çalışmada kriterlerin ağırlıklarının hesaplanması noktasında ise her bir kriterin perakende ticaret sektöründe yer alan işletmeler için aynı önem düzeyine sahip olduğu varsayılmıştır. BIST perakende ticaret sektöründe Bim Birleşik Mağazalar A.Ş., Bizim Toptan Satış Mağazaları A.Ş., Carrefoursa Carrefour Sabancı Ticaret Merkezi A.Ş., Casa Emtia Petrol Kimyevi ve Türevleri Sanayi Ticaret A.Ş., Ersan Alışveriş Hizmetleri ve Gıda Sanayi Ticaret A.Ş., Gimat Mağazacılık Sanayi ve Ticaret A.Ş., Mavi Giyim Sanayi ve Ticaret A.Ş., Mepet Metro Petrol ve Tesisleri Sanayi Ticaret A.Ş., Migros Ticaret A.Ş., Milpa Ticari ve Sınai Ürünler Pazarlama Sanayi ve Ticaret A.Ş., Suwen Tekstil Sanayi Pazarlama A.Ş., Şok Marketler Ticaret A.Ş., Teknosa İç ve Dış Ticaret A.Ş. ve Vakko Tekstil ve Hazır Giyim Sanayi İşletmeleri A.Ş. olmak üzere 14 adet işletme

bulunmaktadır. Ancak Suwen Tekstil Sanayi Pazarlama A.Ş.'nin 2018 yılı verilerinin bulunmaması nedeni ile analiz dışında bırakılarak toplam 13 işletme ile analiz gerçekleştirilmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre gıda sektöründe yer alan BIMAS, SOKM, CRFSA, MGROS ve BIZIM gibi market zincirlerinin finansal performanslarının pandemi öncesi dönemde ortalama olarak daha iyi olduğu, pandemi ile birlikte bazı market zincirlerin sanal mağaza uygulamasına geçmesinin olumlu olarak finansal performanslara yansıdığı söylenebilmektedir. Diğer yandan 2018 ve 2020 yıllarında en iyi finansal performansı sergilemiş olan BIMAS işletmesinin 2022 yılında en kötü finansal performansı göstermesi dikkat çekmektedir. Bu durumun nedeni olarak analize dahil edilen işletmeler dışında sanal mağaza uygulaması sunan diğer işletmelerin ve fahiş fiyat uygulamasına karşı hükümetin aldığı önlemler gösterilebilmektedir. Çalışmadan elde edilen bir diğer bulgu ise pandemi dönemi ile birlikte sokağa çıkma yasağının uygulanmasıyla gıda dışı sektörlerin ön plana çıkmasıdır. Buna göre VAKKO, MAVI ve TKNSA işletmelerinin 2022 yılında gıda sektöründe faaliyet gösteren işletmelerinin önüne geçtiği görülmektedir. Bu da tüketici taleplerinin pandemi etkisi ile birlikte farklılaştığını göstermektedir.

**The Effect of The Covid-19 Pandemic on The Financial
Performances of Businesses Operating in Istanbul Stock
Exchange (Ise) Retail Trade Sector**

Yasemin KESKİN BENLİ

Dilan ÖZDEMİR

The Covid 19 pandemic has closely affected national economies and the retail sector, which has an important place in meeting the basic needs of consumers. Retail provides intermediary services for the transportation of goods between the producer and the consumer. From this point of view, the retail sector can be defined as the whole of the activities that include the storage of goods for commercial purposes and marketing directly to the consumer without being offered for personal use. Factors such as the change in the wants and needs of consumers over time and the increase in product diversity in this direction and the development of technology increase competition in the markets. At this point, meeting changing customer demands is of strategic importance for the retail sector, and customer demands must be met at the right time, in the right place and in the right way. The retail sector basically consists of four sectors: retail trade, food, beverages and tobacco, non-food and automotive fuel. The non-food sector includes computers, books and communication devices, electrical goods and furniture, textiles, clothing and footwear, medical products and cosmetics, postal and internet shopping. According to TURKSTAT (2020) data, retail sales volume decreased by 20% in the period from March 2020 to April 2020, when Covid-19 virus was first detected in Turkey, and by 4.2% in December 2020 compared to the previous month. In the same month, food, beverage and tobacco sales decreased by 2.1%, non-food sales (excluding automotive fuel) by 5.2% and automotive fuel sales by 4.8%. The financial performance of businesses is important both for themselves and for their stakeholders and investors. In this study, the financial performances of enterprises operating in the BIST retail trade sector are analyzed within the framework of the Covid 19 pandemic. For this purpose, taking into account the studies in the literature (Bülbül & Köse, 2011; Özbek, 2016; Soy Temür, İşler, & Temür, 2017; Günay, 2018; Mazman İtik & Sel 2021; Ceyhan & Karapolat 2022; Eyceyurt Batır, 2022; Sakarya and Budak, 2022; Pala, 2022; Kondak and Ergül, 2022; Bozkır, Yıldız and Türkmen, 2022; Ertaş and Yetim, 2022; Kazak, 2023) current ratio, cash ratio, liquidity ratio, asset turnover ratio, inventory turnover ratio, return on equity, return on assets ratio and leverage ratio were used. In order to observe the effects of the pandemic, 2018-2022 data covering both the pre-pandemic and post-pandemic periods were used, and TOPSIS (Technique for Order Preference by Similarity to Ideal Solution), one of the multi-criteria decision-making methods, was used for data analysis. In the calculation of the weights of the criteria in the study, it is assumed that each criterion has the same level of importance for the enterprises in the retail trade sector. BIST retail trade sector Bim United Stores, Bizim Wholesale Stores Inc., Carrefoursa Carrefour Sabancı Trade Center, Casa Commodity Petroleum Chemical ve Rind Industry Trade, Ersan Shopping Services and Food Industry Trade, Gimat Stores Industry and Trade Inc., Mavi Industry and Trade Inc., Mepet Metro Petroleum Industry Trade, Migros Trade Inc., Milpa Commercial and Industrial Products Marketing Industry and Trade Inc., Suwen Textile Industry Marketing Inc., Şok Stores Trade Inc., Teknosa Domestic and foreign trade Inc. and Vakko Textile and Apparel Industry Enterprises. There are 14 businesses. However, since Suwen Tekstil Industry marketing Inc. did not have data for 2018, it was excluded from the analysis and the analysis was carried out with a total of 13 businesses. According to the findings obtained from the study, it can be said that the financial performances of market chains such as BIMAS, SOKM, CRFSA, MGROS and BIZIM in the food sector were better on average in the pre-pandemic period, and the transition of some market chains to the virtual

store application with the pandemic positively reflected on financial performances. On the other hand, it is noteworthy that BIMAS, which exhibited the best financial performance in 2018 and 2020, showed the worst financial performance in 2022. The reason for this situation can be shown as the measures taken by other businesses offering virtual store applications other than the businesses included in the analysis and the measures taken by the government against the exorbitant price practice. Another finding obtained from the study is that non-food sectors came to the forefront with the implementation of the curfew with the pandemic period. Accordingly, it is seen that VAKKO, MAVI and TKNSA businesses surpassed their food businesses in 2022. This shows that consumer demands have differentiated with the pandemic effect.

Kalkınma Ajanslarının Bölgesel Kalkınmadaki Yeri ve Önemi

Gizem ATEŞ

Cemalettin AKTEPE

Çalışma, tarih boyunca savaşlar, göçler, doğal afetler, ekonomik ve siyasi iş birliği gibi faktörlerin medeniyetlerin yükselişinde ve çöküşünde ve farklı ülkeler arasındaki gelişmişlik farklarının ortaya çıkmasında önemli rol oynadığını belirterek başlıyor. Bu tarihsel bağlam, bölgeler arasında dengeli bir kalkınmanın sağlanmasına yönelik küresel bir kaygıya yol açmıştır. Uluslararası ticarete rekabet edebilmek ve kalkınmaya elverişli bir ortam yaratabilmek için ülkeler, kendi sınırları içinde ilerlemenin önündeki engelleri kaldıracak politikalar arıyorlar. Hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeler, genellikle belirli yönlere odaklanarak, kalkınma zorluklarına aktif olarak çözüm arıyorlar.

Gelişmişlik eşitsizliklerini gidermenin bir yolu bölgesel kalkınma politikalarıdır. Bu politikalar, bir ülke içindeki farklı bölgeler arasındaki ekonomik ve sosyal eşitsizlikleri azaltmayı amaçlamaktadır. Bunlar genellikle az gelişmiş bölgelerin potansiyelini tespit eden ve bu alanlara bilgi, yatırım ve fırsatları çeken modellerin oluşturulmasını içerir. Çalışma, bu bölgesel kalkınma modellerinin genellikle hedef bölgenin özel koşullarına ve ihtiyaçlarına göre uyarlandığına dikkat çekiyor. Başka bir deyişle, bölgenin gelişmişlik düzeyi, deneyimi, ekonomik durumu gibi faktörlere bağlı olarak bir bölgede kullanılan yaklaşım diğer bölgeden farklılaşabilmektedir.

Günümüzün bölgesel kalkınma ortamında kalkınma ajansları önemli ve çok yönlü bir rol oynamaktadır. Bunlar bölgesel ilerlemenin karmaşık yapısının dayanak noktasıdır. Görevleri salt kaynak tahsisinin ötesine geçiyor; yerel kuruluşların güçlendirilmesine yönelik kapsamlı bir kararlılığı bünyesinde barındırır ve beraberinde kararlı ve ileriye dönük bir vizyon taşır. Kalkınma ajansları, yerli kuruluşları beslemek ve onlara gelişmek için ihtiyaç duydukları finansal ve entelektüel kaynakları sağlamak konusunda proaktif bir duruş sergiliyor. Mali yatırımları, bölgesel büyüme için pota görevi gören kilit sektörleri hedefleyerek ve güçlendirerek büyük bir hassasiyetle yapıyor. Bu kuruluşlar, işgücü dinamiklerinin karmaşık dokusu içinde silinmez bir iz bırakarak, işgücünü, yeni keşfedilen bilgiler ve keskinleştirilmiş becerilerle zenginleştirilmiş, zorlu bir ilerleme motoruna dönüştürüyor. Akıllı yatırımlar ve stratejik girişimler yoluyla ulaşım ağları, kamu hizmetleri ve kamu tesisleri gibi hayati unsurların başkalaşımını tasarlayarak refah artışının temelini atıyorlar. Ayrıca bölgenin imajını ve çekiciliğini artırmak, yeni yatırım dalgalarını cezbeden, karşı konulamaz bir önem yaratmak için de çalışıyorlar. Özetle çalışma, kalkınmanın ülkeler için temel bir amaç olarak önemini altını çiziyor. Özellikle bölgesel düzeyde kaynakların verimli kullanılması ve kalkınma stratejilerinin planlanması ihtiyacını vurgulamaktadır. Aynı zamanda kalkınma ajanslarının, bölgeler arasındaki eşitsizlikleri azaltmak ve dengeli kalkınmayı teşvik etmek için bu süreçleri kolaylaştırmadaki rolünü de vurgulamaktadır.

Çalışma, mevcut bölgesel kalkınma modellerine dayalı teorik bir çerçeve sunmaktadır. Bu modellerin bölgesel gelişmişlik eşitsizliklerini gidermek için kullandığı farklı yaklaşımları inceliyor. Araştırma, uluslararası ticaretin gelişmesine katkıda bulunan faktörlerdeki bölgesel eşitsizlikleri anlamaya odaklanarak 2022 yılı için tüm bölgelerden gelen verileri analiz ediyor. Çalışmada ayrıca bölgesel kalkınma politikası bağlamında kalkınma ajanslarının rolü de incelenmektedir. Bunu üç göstergeli kullanarak yapar: proje ve faaliyet destek hizmetlerinin gerçekleştirilmesi ve ihracat-ithalat verileri. Kalkınma ajanslarının uluslararası ticarete bölgesel kalkınmanın belirleyicilerini nasıl etkilediğini anlamak için bu göstergeler hiyerarşik kümeleme kullanılarak incelenmektedir.

Araştırma sonuçları, Türkiye'deki kalkınma ajanslarının proje ve faaliyet destek hizmetleri ile ihracat ve ithalat ödeme düzeylerinin dört farklı grupta sınıflandırılabilceğini göstermektedir. Özellikle İstanbul Kalkınma Ajansı ihracat, ithalat, proje ve faaliyet destek hizmetlerindeki performansıyla ne çıkıyor. Ayrıca Doğu Marmara Kalkınma Ajansı'nın da önemli bir potansiyele sahip olduğu vurgulanıyor. İleriye dönük olarak, bölgesel kalkınma alanında sürdürülebilir kalkınma hedeflerini teşvik etme taahhüdü en önemli öncelik olacaktır. Bir bölgenin yapısal çerçevesini oluşturan karmaşık dokuya ilişkin kapsamlı bir anlayışa duyulan vazgeçilmez ihtiyacın altını inançla vurguluyoruz.

The Place and Importance of Development Agencies in Regional Development

Gizem ATEŞ

Cemalettin AKTEPE

The study begins by noting that throughout history, factors such as wars, migrations, natural disasters, and economic and political cooperation have played a significant role in the rise and fall of civilizations and the emergence of development gaps between different countries. This historical context has led to a global concern to achieve balanced development among regions. To compete in international trade and create an environment conducive to development, countries are seeking policies to remove obstacles to progress within their borders. Both developed and developing countries are actively seeking solutions to their development challenges, often focusing on specific aspects.

One way to address development disparities is through regional development policies. These policies aim to reduce economic and social disparities between different regions within a country. They often involve the creation of models that identify the potential of underdeveloped regions and attract knowledge, investment, and opportunities to these areas. The study points out that these regional development models are typically tailored to the specific conditions and needs of the target region. In other words, the approach used in one region may differ from that in another, depending on factors such as the region's level of development, experience, and economic prospects.

In today's regional development landscape, development agencies play a prominent and multifaceted role. They are the fulcrum on which the complex edifice of regional progress is built. Their mission goes beyond the mere allocation of resources; it embodies a comprehensive commitment to the empowerment of local entities and carries with it a resolute and forward-looking vision. Development agencies take a proactive stance in nurturing indigenous organizations, providing them with the financial and intellectual resources they need to flourish. Their financial investments are made with exacting precision, targeting and strengthening key sectors that act as crucibles for regional growth. Within the intricate fabric of labor dynamics, these agencies leave an indelible mark, shaping the workforce into a formidable engine of progress, enriched with newfound knowledge and sharpened skills. Through smart investments and strategic initiatives, they are engineering the metamorphosis of vital elements such as transportation networks, utilities, and public facilities, laying the groundwork for increased prosperity. They are also working to enhance the image and attractiveness of the region, creating an irresistible magnet that attracts new waves of investment. In summary, the study underlines the importance of development as a fundamental goal for countries. It emphasizes the need for efficient use of resources and planning of development strategies, especially at the regional level. It also highlights the role of development agencies in facilitating these processes to reduce disparities and promote balanced development among regions.

The study presents a theoretical framework based on existing models of regional development. It examines different approaches that these models use to address regional development disparities. The research analyses data from all regions for the year 2022, with a focus on understanding regional disparities in the factors that contribute to development in international trade. The study also examines the role of development agencies in the context of regional development policy. It does so by using three indicators: the realization of project and activity

support services and export-import data. These indicators are examined using hierarchical clustering to understand how development agencies influence the determinants of regional development in international trade. The research results show that the disbursement levels of project and activity support services, exports and imports by development agencies in Turkey can be categorized into four different groups. In particular, the Istanbul Development Agency stands out in terms of its performance in exports, imports and project and activity support services. In addition, the East Marmara Development Agency is highlighted as having significant potential. Going forward, the commitment to promoting sustainable development goals in the field of regional development will be a top priority. It is with conviction that we emphasize the indispensable need for an exhaustive understanding of the intricate tapestry that constitutes a region's structural framework.

Toplam Doğal Kaynak Rantlarının ve Beşeri Sermayenin Karbondiyoksit Emisyonlarına Etkisi: BRICS-T Ülkeleri Örneği

Mehmet SONGUR

Demet YAMAN

Özgür ŞAHİN

Küresel sera gazı emisyonları yirmi birinci yüzyılın başından bu yana artmıştır. Bu durum Dünya üzerindeki yaşamı olumsuz etkileyerek sera gazlarının etkilerini artırdığından ülkelerin sera gazı emisyonlarını azaltmalarını ve bunun için farklı düzenleyici politikalar geliştirip uygulamalarını gerektirmektedir. Küresel ısınmanın en önemli nedenlerinden biri olan karbondiyoksit emisyonları, iklim değişikliğini azaltmaya yönelik uygulama ve düzenlemelere rağmen dünya genelinde hızla artmaya devam etmektedir. Ekonomik gelişmelerle birlikte nüfus artışı çevrenin bozulmasına neden olmaktadır.

Ülkeler hızlı ekonomik büyüme için çoğunlukla fosil kaynakları (doğal gaz, petrol vb.) kullanmaktadır. Fosil kaynakların kullanımı karbondiyoksit emisyonunu artırarak çevreye önemli ölçüde zarar vermektedir. Bu nedenle üretim süreçlerinde kullanılan doğal kaynakların çevreye verdiği zararların dikkatle takip edilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda sürdürülebilir bir çevre yaratmak için doğal kaynakların dikkatli kullanılması önem arz etmektedir. Ancak çevresel bozulma sadece üretim süreçlerinde değil aynı zamanda tüketim süreçlerinde de meydana gelmektedir. İnsan faaliyetleri aynı zamanda iklim değişikliği ve çevre sorunlarından da sorumludur. Gıda, enerji, altyapı, su ve temiz havaya olan talep ekolojik baskıyı tetiklemekte, emisyonları arttırmakta ve çevre kalitesini düşürmektedir. Bu nedenle insan sermayesinin artırılması kaliteli bir çevre sağlamanın önemli koşullarından biri olarak görülebilmektedir.

Bu çalışmanın amacı, BRICS-T ülkelerinde doğal kaynak rantları ve beşeri sermayenin karbondiyoksit emisyonları üzerindeki etkisini araştırmaktır. Bu çerçevede modelde bağımlı değişken olarak karbondiyoksit emisyonları (kişi başına metrik ton) kullanılmıştır. Toplam doğal kaynak rantları (GSYH'nin yüzdesi), kişi başına düşen reel GSYİH, insan sermayesi endeksi ve toplam nüfus bağımsız değişkenler olarak kullanılmıştır. İnsan sermayesi endeksi Penn World Table veri tabanından elde edildi. Diğer değişkenlere ilişkin veriler Dünya Bankası'nın Dünya Kalkınma Göstergeleri'nden elde edilmiştir. Çalışma 1990-2019 dönemini kapsamaktadır. Analiz sırasında tüm değişkenlerin doğal logaritmaları alınmıştır. Ampirik analizde panel veri analiz teknikleri kullanılmıştır. Ülkelerden birinde meydana gelen şokun diğer ülkelere etkisi yatay kesit bağımlılık testleri ile araştırılmaktadır. Bu bağlamda çalışmada dört farklı yatay kesit bağımlılığı testi kullanılmıştır (Breusch-Pagan, 1980; Pesaran, 2021; Pesaran ve diğerleri, 2008). Çalışmada serilerin durağanlık özellikleri yatay kesit bağımlılığını da dikkate alan Pesaran (2007) CIPS panel birim kök testi ile araştırılmıştır. Değişkenler arasındaki uzun dönemli eşbütünlüşme ilişkisi Westerlund (2008) tarafından geliştirilen Durbin-Hausman testi ile belirlenmeye çalışılmıştır. Son olarak uzun dönemli bireysel ve panel geneli eşbütünlüşme katsayılarının tahmini, Eberhardt ve Bond (2009) tarafından geliştirilen AMG (Augmented Mean Group Estimator) tahmincisi ile yapılmıştır.

Bulgular değişkenler arasında uzun dönemli bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Ayrıca bulgular, insan sermayesinin uzun vadede karbondiyoksit emisyonları ile zıt ve anlamlı bir ilişkiye sahip olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla beşeri sermayenin geliştirilmesi ve insanların bilinçlendirilmesi, insanları ve dolayısıyla üretim faaliyetlerini çevre için güvenli ve dolayısıyla

karbondioksit emisyonunu azaltan ürünlere yönlendirebilir. Öte yandan doğal kaynak rantındaki artışların karbondioksit emisyonunu artırdığı ve bu ilişkinin de anlamlı olduğu ifade edilebilir. Dolayısıyla BRICS-T ülkelerinin doğal kaynak rantındaki artışın çevre kalitesi üzerinde olumsuz etki yaratacağını söylemek mümkün.

Anahtar Kelimeler: Doğal Kaynak Rantları, Beşeri Sermaye, Karbondioksit Emisyonu, BRICS-T.

The Effect of Total Natural Resources Rents and Human Capital on Carbon Dioxide Emissions: The Case of BRICS-T Countries

Mehmet SONGUR

Demet YAMAN

Özgür ŞAHİN

Global greenhouse gas emissions have increased since the beginning of the twenty-first century. Since this situation increases the effects of greenhouse gases by negatively affecting life on Earth, it requires countries to reduce their greenhouse gas emissions and to develop and implement different regulatory policies for this. Carbon dioxide emissions, one of the most important causes of global warming, continue to increase rapidly around the world despite the practices and regulations aimed at reducing climate change. The increase in population with economic developments continues to cause deterioration of the environment. The increase in energy use with industrialization is one of the most important factors that cause deterioration in the quality of the environment.

Countries mainly use fossil resources (natural gas, oil, etc.) for rapid economic growth. The use of fossil resources significantly harms the environment by increasing carbon dioxide emissions. For this reason, the damage caused by the natural resources used in the production processes to the environment should be carefully monitored. In this context, natural resources should be used carefully to create a sustainable environment. However, environmental degradation occurs not only in production processes but also in consumption processes. Human activities are also responsible for climate change and environmental problems. Demand for food, energy, infrastructure, water and clean air triggers ecological pressure, increases emissions and reduces the quality of the environment. For this reason, increasing human capital can be seen as one of the important conditions for providing a quality environment.

The aim of this study is to investigate the effect of natural resources rent and human capital on carbon dioxide emissions in BRICS-T countries. In this framework, carbon dioxide emissions (metric tons per capita) were used as the dependent variable in the model. Total natural resources rents (% of GDP), real GDP per capita, human capital index, and total population were used as independent variables. The human capital index was obtained from the Penn World Table database. The data for other variables were obtained from the World Bank's World Development Indicators. The period covered in the study covers the period 1990-2019. The natural logarithms of all variables were taken during the analysis. Panel data analysis techniques were used in the empirical analysis. The effect of a shock in one of the countries on other countries is investigated by cross-sectional dependence tests. In this context, four different cross-section dependency tests were used in the study (Breusch-Pagan, 1980; Pesaran, 2021; Pesaran, et al., 2008). In the study, the stationarity properties of the series were investigated with the CIPS panel unit root test of Pesaran (2007), which also takes into account the cross-sectional dependence. The long-term cointegration relationship between the variables was tried to be determined by the Durbin-Hausman test developed by Westerlund (2008). Finally, the estimation of the long-term individual and panel-wide cointegration coefficients was performed with the AMG (Augmented Mean Group Estimator) estimator developed by Eberhardt and Bond (2009).

The findings show that there is a long-term relationship between the variables. In addition, the findings show that human capital has an opposite and significant relationship with carbon dioxide

emissions in the long run. Therefore, the development of human capital and raising people's awareness can lead people, and therefore their production activities, towards products that are safe for the environment and therefore reduce carbon dioxide emissions. On the other hand, it can be stated that increases in natural resources rent increase carbon dioxide emissions and this relationship is also significant. Therefore, it is possible to conclude that the increase in natural resources rents of BRICS-T countries will have a negative impact on environmental quality.

Keywords: Natural Resources Rents, Human Capital, Carbon Dioxide Emissions, BRICS-T.

Türkiye'nin Ekonomik Büyümesini Anlamak: Geçmişteki Değişimleri, Dünya ve Avrupa ile Bağlantıların İncelenmesi

Savaş GAYAKER

Yeliz YALÇIN

Türkiye'nin ekonomik büyümesi 1960'tan bu yana önemli ölçüde genişlemiş ve dönüşüm geçirmiştir. Coğrafi olarak Avrupa ve Asya'nın kavşağında konumlanan Türkiye, küresel ekonomik değişimlerin önemli bir aktörü ve gözlemcisi olmuştur. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ekonomilerin işleyişinde birçok değişim, teknolojiye ilerlemeler ve finansal krizler yaşanmıştır. Tüm bunlar Türkiye'nin içinde bulunduğu dünya ve Avrupa ekonomik ortamını şekillendirmiştir.

Bu çalışmada, Türkiye'nin Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) büyümesi detaylı bir şekilde ele alınmış ve bu büyüme son altmış yılda küresel ve Avrupa GSYH trendleriyle karşılaştırılmıştır. Çalışmada ekonomik büyümeler arasındaki ilişkileri incelemek için Vektör Otoregresif (VAR) model ve tarihsel ayrıştırma yönteminden faydalanılmıştır. Tarihsel ayrıştırma birkaç nedenden dolayı özellikle önemlidir. Bu yöntem, ilk olarak, belirli şokların ekonomik değişkenler üzerindeki etkisinin ölçülmesini sağlamaktadır. Bu, farklı faktörlerin zaman içinde ekonomik eğilimlere ve dalgalanmalara nasıl katkıda bulunduğunu anlamak için gereklidir. Örneğin, GSYH analizinde, küresel veya bölgesel ekonomilerdeki şokların bir ülke ekonomisi üzerindeki etkisinin belirlenmesine yardımcı olabilir. İkinci olarak, tarihsel ayrıştırma ekonomi politikalarının öngörülmesine ve planlanmasına yardımcı olmaktadır. Politika yapıcılar, belirli şokların geçmişte ekonomiyi nasıl etkilediğini anlayarak, gelecekte benzer şokların etkilerini azaltacak stratejiler geliştirebilirler. Üçüncü olarak, ekonomik sistemlerin zamansal dinamiklerinin anlaşılmasını teşvik etmektedir. Başka bir deyişle, araştırmacıların sadece şokların etkilerinin büyüklüğünü değil, aynı zamanda etkilerinin süresini de anlamalarına yardımcı olur. Tarihsel ayrıştırma, ekonomide önemli bir analitik araçtır. Ekonomik eğilimlerin detaylı bir şekilde anlaşılmasını sağlayarak kanıta dayalı politika planlaması ve tahmini kolaylaştırmaktadır. Kullanımı, ekonominin detaylı ve faydalı bir şekilde incelenmesi için önemlidir. Hem ekonomik teorilerin daha iyi anlaşılmasına hem de gerçek dünya koşullarında etkili planlar yapılmasına yardımcı olur.

Çalışmada, Türkiye'nin GSYH'si, küresel GSYH ve Avrupa GSYH arasındaki ilişkide belirli dönemlerde çarpıcı bağlantılar tespit edilmiştir. Türkiye'nin tarım odaklı bir ekonomiden sanayiye geçtiği 1960-1974 yılları arasında, Dünya GSYH'sindeki pozitif şoklar aslında Türkiye'nin GSYH'sinin düşmesine neden olmuştur. Bunun nedeni, Türkiye'nin yeni endüstrilerinin daha büyük küresel oyuncuların zorlu rekabetiyle karşılaşarak GSYH büyümesini olumsuz etkilemesi olabilir. Ancak 1975-1996 yılları arasında Türkiye'nin ekonomisini dışa açması ve küresel ekonomiyle daha fazla bütünleşmesi sonucunda Türkiye'nin GSYH'si küresel GSYH'sindeki pozitif şoklara olumlu tepki vermiştir. Bu durum, Türkiye'nin küresel ekonomik büyümeyi kendi üretimini ve ihracatını artırmak için kullanabildiğini göstermektedir. 1997-2021 yılları arasında, küresel GSYH şokları ile Türkiye'nin GSYH'si arasındaki ilişkinin zayıfladığı görülmektedir. Bunun nedeni, 2008 küresel finans krizinde görüldüğü gibi, Türkiye'nin küresel finans piyasalarına daha bağlı hale gelmesi ve bunun hem fırsatlar hem de riskler getirmesi olabilir. Avrupa GSYH'si ile olan ilişki incelendiğinde ise, 1960-2001 yılları arasındaki pozitif şokların Türkiye'nin GSYH'si üzerinde çok az veya negatif etkisinin olduğu görülmektedir. Bu da Türkiye ekonomisinin bu süre zarfında Avrupa'dan nispeten bağımsız olduğunu göstermektedir. 1995 yılında imzalanan Gümrük Birliği anlaşması ve sonrasında yapılan değişiklikler Avrupa birliği ile derinleşen ekonomik bağlar oluşmasına neden olmuştur. Elde edilen sonuçlar incelendiğinde 2001'den sonra Avrupa

GSYH'sinde meydana gelen pozitif şokların Türkiye'nin GSYH'si üzerinde olumlu bir etkiye sahip olmaya başladığı görülmektedir.

Bu çalışma, Türkiye'nin GSYH'si, Avrupa GSYH'si ve küresel GSYH'sinin son altmış yılda nasıl ilişkili olduğuna dair derin bilgiler sunmaktadır. Türkiye gibi bir ülke için tarihsel, küresel ve bölgesel ekonomik durumların önemini göstermektedir. Bu, ekonomilerin nasıl birbirine bağlı olduğunu ve bunun politika kararları almak, ekonomiyi tahmin etmek ve ekonomik dayanıklılık ve ilerlemeyi değerlendirmek için ne anlama geldiğini anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tarihsel Ayırıştırma; Türkiye Ekonomisi; Ekonomik Bütünleşme

Understanding Türkiye's Economy Growth: Studying Past Changes and Its Connection to the World and Europe

Savaş GAYAKER

Yeliz YALÇIN

Türkiye's economic growth has expanded and transformed significantly since 1960. Geographically located at the crossroads of Europe and Asia, Türkiye has been an important actor and observer of global economic changes. After the Second World War, there have been many changes in the functioning of economies, technological advances, and financial crises. These have shaped the world and European economic environment where Türkiye finds itself.

In this study, Türkiye's Gross Domestic Product (GDP) growth is analyzed in detail and compared with global and European GDP trends over the last six decades. The study utilizes a Vector Autoregressive (VAR) model and historical decomposition to examine the relationships between economic growths. Historical decomposition is significant for several reasons. First, it allows us to measure the impact of specific shocks on economic variables. Understanding how different factors contribute to economic trends and fluctuations over time is necessary. For example, GDP analysis can help identify the impact of shocks in global or regional economies on a country's economy. Second, historical decomposition helps in forecasting and planning economic policies. By understanding how specific shocks have affected the economy in the past, policymakers can develop strategies to mitigate the effects of similar shocks in the future. Third, it promotes an understanding of the temporal dynamics of economic systems. In other words, it helps researchers understand the magnitude of the effects of shocks and the duration of their impact. Historical decomposition is an essential analytical tool in economics. It facilitates evidence-based policy planning and forecasting by providing a detailed understanding of economic trends. Its use is vital for a precise and useful study of the economy. It helps both to understand economic theories better and to make effective plans in real-world conditions.

The study found striking links in the relationship between Türkiye's, global, and European GDP in specific periods. Between 1960 and 1974, when Türkiye shifted from an agriculture-oriented economy to an industrial one, positive shocks to world GDP caused Türkiye's GDP to fall. This could be because Türkiye's new industries faced stiff competition from more significant global players, negatively affecting GDP growth. However, between 1975 and 1996, Türkiye's GDP responded positively to positive shocks to global GDP as Türkiye opened up its economy and became more integrated into the global economy. This suggests that Türkiye was able to use global economic growth to boost its production and exports. Between 1997 and 2021, the relationship between global GDP shocks and Türkiye's GDP appears to have weakened. This may be because Türkiye has become more connected to global financial markets, as seen in the 2008 global financial crisis, which brings both opportunities and risks. As for the relationship with European GDP, positive shocks between 1960 and 2001 had little or negative impact on Türkiye's GDP. This suggests the Turkish economy was relatively independent from Europe during this period. The 1995 Customs Union agreement and the subsequent changes deepened economic ties with the European Union. The results show that after 2001, positive shocks to European GDP started to impact Türkiye's GDP positively.

This study provides deep insights into how Türkiye's, European, and global GDP have been related over the last six decades. It shows the importance of historical, global, and regional

economic situations for a country like Türkiye. This helps us understand how economies are interconnected and what this means for making policy decisions, forecasting the economy, and assessing economic resilience and progress.

Keywords: Historical Decomposition; Turkish Economy; Economic Integration